

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Vattenskyddsområden enligt miljöbalken

*En studie om arbetet med att inrätta eller revidera
vattenskyddsområden i tre utvalda län.*

Juridiska institutionen
Programmet för juris kandidatexamen
Examensuppsats 30 hp

Författare

Frida Skarning

Handledare

Lena Gipperth

Ämnesområde

Miljörätt

VT 2011

Förord

Inledningsvis måste ett stort tack riktas till alla de personer vars kunskap och erfarenhet har möjliggjort denna studie.

Tack till konsultbolaget Tyréns som har initierat arbetet och särskilt till Cristina Frycklund som varit min kontaktperson och vars tekniska kunnande och erfarenhet har varit mycket värdefullt under arbetet gång.

Tack till Lena Gipperth, min handledare på Handelshögskolan, för ditt stöd och goda råd längs vägen.

Tack till alla kommunala tjänstemän som tagit sig tid att bidra med sina erfarenheter och som visat intresse och entusiasm för arbetet.

Tack till Susanna Hogdin och Ann Rane på länsstyrelsen i Västra Götaland, Karin Sjöstrand på länsstyrelsen i Skåne och Jan Larspers på länsstyrelsen i Dalarna, för hjälpen med att kontrollera listorna över inrättade vattenskyddsområden.

Tack till Clas Magnusson på Naturvårdsverket för hjälp med att tolka verkets föreskrifter och för att ha tillhandahållit flera av regeringsbesluten rörande vattenskyddsområden, vilket sparade en student många kronor.

Tack till Ingrid Fernström, registrator på miljödepartementet för hjälpen med att söka fram relevanta regeringsbeslut.

Göteborg 2011

Frida Skarning

Innehållsförteckning

Förord	2
1. Inledning	9
1.1 Problembeskrivning.....	9
1.2 Syfte och frågeställning	10
1.3 Metod	10
1.4 Avgränsningar	12
1.5 Disposition	12
1.6 Viktiga begrepp	13
1.6.1 Begreppet hantering	13
Del. 1 Vattenskyddsområden och vattenförvaltningen	14
2. Ramdirektivet för vatten	14
2.1 Avrinningsområden och vattenmyndigheter.....	14
2.2 Vattenmyndigheterna och vattenförvaltningen	15
2.2.1 Steg. 1 Undersökning och karaktärisering av vattendistriktet.....	15
2.2.2 Steg. 2 Fastställande av kvalitetskrav	15
2.2.3 Steg. 3 Upprättande av åtgärdsprogram	15
2.2.4 Steg. 4 Upprättande av program för övervakning.....	15
2.2.5 Steg. 5 Upprättande av en Förvaltningsplan.....	16
2.3 Ramdirektivets skydd för dricksvatten	16
3. Sveriges nationella miljömål	17
3.1 Grundvatten av god kvalitet	17
3.2 Levande sjöar och vattendrag.....	18
3.3 God bebyggd miljö	18
Del. 2 Regleringen av vattenskyddsområden	19
4. Miljöbalkskedjan	19
4.1 De allmänna hänsynsreglerna.....	19
4.2 Genomdrivande av de allmänna hänsynsreglerna.....	20
5. Inrättandet av ett vattenskyddsområde.....	21
5.1 Syfte och grunder	22
5.2 Föreskrifter	22
5.2.1 Ordningsföreskrifter	24
5.3 Generella föreskrifter inom vattenskyddsområden.....	25

5.3.1 Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2003:24) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor	25
5.3.2 Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel	26
5.4 Intresseprövningsreglerna	27
5.4.1 Avvägningsregeln	27
5.4.2 Dispensregeln	27
5.5 Processen för att inrätta ett vattenskyddsområde	27
5.5.1 Överklagande	28
5.6 Tillsyn över ett vattenskyddsområde	28
5.7 Sanktioner	30
6. Rätten till ersättning	30
6.1 När föreligger rätt till ersättning	30
6.1.1 Pågående markanvändning	31
6.1.2 Kvalifikationsgränsen "avsevärt försvåras"	34
6.1.3 Avgränsningen "inom berörd del av fastighet"	35
6.2 Ersättning och tillståndsfrågor	35
6.3 Inlösen av fastigheten	36
6.4 Ersättning grundad direkt på regeringsformen	36
6.5 Betalning av ersättningen	37
6.6 Talan om ersättning	37
Del. 3 Beslutade föreskrifter och praktiska erfarenheter av regleringen	38
7. En genomgång av beslutade föreskrifter för utvalda vattenskyddsområden	38
7.1 Petroleumprodukter	38
7.1.1 Västra Götaland	38
7.1.2 Skåne	39
7.1.3 Dalarna	40
7.1.4 Kommentarer	41
7.2 Bekämpningsmedel och jordbruk	41
7.2.1 Västra Götaland	42
7.2.2 Skåne	43
7.2.3 Dalarna	44
7.2.4 Kommentarer	44
7.3 Timmerupplag och andra föreskrifter rörande skogsbruk	45
7.3.1 Västra Götaland	46

7.3.2 Skåne	46
7.3.3 Dalarna.....	47
7.3.4 Kommentrar	47
7.4 Infiltration och utsläpp av avloppsvatten	48
7.4.1 Västra Götaland.....	49
7.4.2 Skåne	49
7.4.3 Dalarna.....	49
7.4.4 Kommentrar	50
7.5 Avfall.....	50
7.5.1 Västra Götaland.....	50
7.5.2 Skåne	51
7.5.3 Dalarna.....	51
7.5.4 Kommentrar	51
7.6 Täckverksamhet och andra markarbeten	51
7.6.1 Västra Götaland.....	52
7.6.2 Skåne	53
7.6.3 Dalarna.....	54
7.6.4 Kommentrar	54
7.7 Væghållning och transport av farligt gods.....	55
7.7.1 Västra Götaland.....	56
7.7.2 Skåne	57
7.7.3 Dalarna.....	57
7.7.4 Kommentrar	58
7.8 Energianläggningar och andra ingrepp i mark.....	58
7.8.1 Västra Götaland.....	59
7.8.2 Skåne	59
7.8.3 Dalarna.....	60
7.8.4 Kommentrar	60
7.9 Miljöfarlig verksamhet	60
7.9.1 Västra Götaland.....	60
7.9.2 Skåne	61
7.9.3 Dalarna.....	61
7.9.4 Kommentrar	61
7.10 Övrig verksamhet, båttrafik, sjöfart och fordonstvätt	62

7.10.1 Västra Götaland	62
7.10.2 Skåne.....	62
7.10.3 Dalarna.....	62
8. Sammanställning av intervjuer rörande processen med att inrätta eller revidera vattenskyddsområden	63
8.1 Om processen	63
8.1.1 Processens längd	63
8.1.2 Samarbete mellan sökande och det kommunala miljökontoret.....	66
8.2 Överklagan och ersättning.....	67
8.3 Resultat.....	68
8.3.1 Kostnader	68
8.3.2 Processens längd	68
8.3.3 Förståelse från berörda sakägare.....	69
8.3.4 Förståelse från VA-kollektivet.....	70
8.3.5 Förståelse från berörd allmänhet.....	70
8.3.6 Förståelse från berörda politiker.....	71
8.3.7 Tillsynsmyndighetens möjligheter att tillämpa föreskrifterna.....	71
8.3.8 Skyddet av den aktuella vattenresursen.....	72
8.3.9 Framgångsfaktorer	72
8.3.10 Faktorer som gjorde att arbetet med processerna eller resultatet blev mindre framgångsrikt.....	73
9. Sammanställning av intervjuer rörande tillsyn och tillämpningen av föreskrifterna för beslutade vattenskyddsområden	76
9.1 Tillämpningen av de beslutade föreskrifterna	76
9.2 Verksamheter som har varit mer arbetskrävande än övriga.....	77
9.3 Tillsyn.....	78
9.4 Dispensansökningar	78
9.5 Ansökningar om tillstånd	79
9.6 Överträdelser av föreskrifter	79
10. Analys.....	81
10.1 Om arbetet med att inrätta eller revidera vattenskyddsområden	81
10.2 Om föreskrifterna för beslutade vattenskyddsområden.....	83
10.3 Om miljökontorens tillämpning av reglerna för vattenskyddsområden	86
10.4 Om föreskrifterna för beslutade vattenskyddsområden motsvarar syftet med vattenskyddet, eller om några förändringar bör göras i befintlig reglering eller tillämpning.....	88

11. Slutsatser – viktiga erfarenheter för det fortsatta arbetet	89
12. Avslutande reflektioner.....	90
Källförteckning.....	92
Bilaga.1	99
1. Hur läses tabellerna.....	99
2. Petroleumprodukter och andra skadliga ämnen	100
2.1 Västra Götaland	100
2.2 Skåne	104
2.3 Dalarna	108
3. Bekämpningsmedel.....	109
3.1 Västra Götaland	109
3.2 Skåne	111
3.3 Dalarna	114
4. Jordbruk	117
4.1 Västra Götaland	117
4.2 Skåne	121
4.3 Dalarna	124
5. Infiltration, avfall, upplag m.m.	125
5.1 Västra Götaland	125
5.2 Skåne	129
5.3 Dalarna	132
6. Skogsbruk.....	134
6.1 Västra Götaland	134
6.2 Skåne	136
6.3 Dalarna	138
7. Vaghållning och transport av farligt gods	139
7.1 Västra Götaland	139
7.2 Skåne	142
7.3 Dalarna	145
8. Tåktverksamhet	146
8.1 Västra Götaland	146
8.2 Skåne	148
8.3 Dalarna	151
9. Energianläggningar.....	152

9.1 Västra Götaland	152
9.2 Skåne	154
9.3 Dalarna	156
10. Miljöfarlig eller industriell verksamhet	156
10.1 Västra Götaland	156
10.2 Skåne	158
10.3 Dalarna	159
11. Övrig verksamhet	160
11.1 Västra Götaland	160
11.2 Skåne	162
12. Lista över beslut	166
12.1 Västra Götaland	166
12.2 Skåne	166
12.3 Dalarna	167
Bilaga. 2.....	168
Bilaga. 3.....	180
Bilaga. 4.....	182
Bilaga. 5.....	184

1. Inledning

1.1 Problembeskrivning

Vatten är källan till allt liv och vårt viktigaste livsmedel. Råvatten från ytvatten, grundvatten och konstgjorda grundvatten, är den råvara som ger oss dricksvatten.¹ Vattentäkter är således en av jordens viktigaste naturresurser och att minska kvalitativa och kvantitativa försämringar av dessa är en fråga av största betydelse. Det finns en rad miljöproblem som hotar vattenresurserna. Några av dessa hot kommer från avlägsna källor, såsom utsläpp från transporter eller industrier utanför landsgränserna. Andra hot kommer från källor som befinner sig i vattentäktens omedelbara närhet. Många hot är ett resultat av gamla miljösynder, andra står för dörren och vissa är lika aktuella idag som de var för flera decennier sedan.

Det äldsta hotet mot vattenresurserna är fysiska förändringar såsom utdikning av områden och sänkning av sjöar för att vinna odlingsmark, effektivisering av skogsbruket och byggandet av dammar för vattenkraft. Det sistnämnda en åtgärd som understöddes av den äldre vattenlagen (1918:523).² Andra hot kan karaktäriseras som risker förknippade med olika föroreningar av vattnet. Försurning, övergödning och spridningen av både organiska och oorganiska miljögifter är fortfarande aktuella hot och måste bekämpas genom reglering av mark och kemikalieanvändning.³ Det finns även mer vardagliga aktiviteter som kan vara skadliga för vattenresurserna till exempel båt- och annan vattentrafik, bad och camping.⁴ Ett hot som fått stor uppmärksamhet på senare tid är också etablerandet av främmande arter.⁵

Ett sätt att skydda vattenresurserna är att enligt 7 kap. 21 § miljöbalken (1998:808) (MB) besluta om ett särskilt områdesskydd för vatten, vattenskyddsområden. Genom att inrätta ett vattenskyddsområde kan en länsstyrelse eller en kommun med stöd av 7 kap. 22 § MB utfärda föreskrifter, vilka inskränker möjligheterna att förfoga över fastigheterna innanför ett vattenskyddsområde. På senare år har vattenskyddsområden fått en allt viktigare roll inom förvaltningen av vattenresurserna. Vattenskyddsområden är ett nyckelinstrument både vad gäller arbetet med de svenska miljömålen och för att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter enligt ramdirektivet för vatten. I dagsläget sker dock arbetet med att inrätta vattenskyddsområden i för långsam takt för att målen med vattenförvaltningen ska kunna uppnås. Många äldre vattenskyddsområden behöver också revideras.⁶

¹ Broschyr från Svenskt vatten, "Vårt att veta om vatten", s. 3

² Åtgärdsprogram för Västerhavet, s. 42

³ Åtgärdsprogram för Västerhavet, s. 14 ff, 18 ff och 33 ff, Åtgärdsprogram för Bottenhavet avsnitt 2.1, 2.2 och 2.3, Åtgärdsprogrammet för Bottenviken avsnitt 2.1, 2.2 och 2.3, Åtgärdsprogrammet för Norra Östersjön avsnitt 2.1, 2.2 och 2.3, Åtgärdsprogram för Södra Östersjön, s. 19 ff, 22 ff och 32 ff.

⁴ Prop. 1981/82:130, "Regeringens proposition med förslag till ny vattenlag m.m.", s. 138 f

⁵ Åtgärdsprogrammet för Västerhavet, s. 41

⁶ Åtgärdsprogram Västerhavet, s. 54, Åtgärdsprogram Bottenhavet, s. 82, Åtgärdsprogram för Bottenviken, s. 53, Åtgärdsprogram för Norra Östersjön, s. 57, Åtgärdsprogram för Södra Östersjön, s. 83

1.2 Syfte och frågeställning

Mot bakgrund av ovanstående är det betydelsefullt att undersöka hur arbetet med att inrätta vattenskyddsområden enligt miljöbalken har fungerat. Denna studie har kartlagt arbetet med att inrätta eller revidera vattenskyddsområden i tre utvalda län. Studien består dels av en sammanställning av de föreskrifter som har beslutats för ett urval av vattenskyddsområden inom de utvalda länen, dels av en insamling och utvärdering av praktiska erfarenheter kring tillämpningen av regleringen. De huvudfrågor som studien har besvarat är:

1. Hur processen med att inrätta och revidera ett vattenskyddsområde reglerad och hur fungerar denna process efter att miljöbalken har trätt i kraft?
2. Hur har föreskrifterna för vattenskyddsområden utformats?
3. Hur har tillsynsmyndigheter tillämpat reglerna om vattenskyddsområden?
4. I vilken mån kan föreskrifterna för de fastställda vattenskyddsområdena sägas motsvara syftet med vattenskyddet?
5. Finns det utifrån gjord studie några behov av förändringar i befintlig reglering eller tillämpning?

Till huvudfråga 2 har följande delfrågeställningar identifierats:

- Vilka verksamheter eller åtgärder regleras?
- Vilken typ av krav ställs?
- Är utformningen av föreskrifterna för olika beslut lika eller olika varandra?
- Vilken betydelse, om någon, har Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) om vattenskyddsområden och tillhörande handbok (2010:5) haft?
- Har föreskrifterna givit ett starkt eller svagt skydd av vattnet? Varför?

Delfrågeställningar till huvudfrågor 1 och 3 kan ses i de enkäter som återfinns i bilaga 3 och 4.

Syftet med studien är att ge en utvärdering av arbetet med att inrätta eller revidera vattenskyddsområden enligt miljöbalken, som kan vara till ledning för lagstiftare, myndigheter och för de praktiker som nu ska påbörja arbetet med att ta fram vattenskyddsområden.

1.3 Metod

Studien har genomförts i flera moment. Först gjordes en rättutredning av regleringen kring vattenskyddsområden. I denna del användes en klassisk rättsdogmatisk metod där konventionella rättskällor såsom lag, förarbete, praxis och doktrin konsulterades. Även Naturvårdsverkets handbok (2010:5) med allmänna råd om vattenskyddsområden har i viss mån studerats.

Det empiriska materialet i studien har valts ut på följande vis. Som utgångspunkt användes kartverket ”Skyddad natur”, som återfinns på Naturvårdsverkets hemsida. Där gjordes en avancerad sökning på alla vattenskyddsområden fastställda mellan perioden 2002-2008, länsvis. Urvalskriterierna för tidsperioden baserades på att områdena först och främst skulle vara inrättade enligt miljöbalken, varför en tidsperiod som började några år efter balkens ikraftträdande valdes. Samtidigt kunde perioden inte sträckas för långt eftersom studien även omfattar reglerna om tillsyn och tillämpning av föreskrifterna.

Resultatet av sökningen fördes in i en tabell län för län. En jämförelse gjordes sedan med författningssamlingarna på respektive länsstyrelses hemsida. Alla län som hade fler än ett inrättat vattenskyddsområde, fördes in i en tabell med antal beslut per år.

Tabell. 1 Antal vattenskyddsområden per år länsvis								
Län	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Antal/län
Skåne	7	3	6	2	3	2	1	24
Blekinge					4	1		5
Dalarna	3	1	3		2	1		10
Gävleborg		1	1		2		1	5
Halland	1		1	7		5		14
Jämtland		3	1		2			6
Jönköping	1		6			2		9
Kalmar	1	1			1			3
Kronoberg					3	1	1	5
Stockholm		1	1				1	3
Uppsala								0
Värmland	1					1		2
Västra Götaland	3	3	2	4	4	4	3	23
Örebro				1		1	2	4
Östergötland	4		1	1				6
Summa årsvis	21	13	22	15	21	18	9	119

Mot bakgrund av dessa data valdes Västra Götaland, Skåne och Dalarnas län ut som huvudfokus för studien. Västra Götaland och Skåne valdes eftersom de länen hade flest beslut. Dalarna valdes ut eftersom det länet hade bättre spridning årsvis på besluten än exempelvis Hallands län, vilket dock hade fler beslut, samt även för att få en viss geografisk spridning på studien. Härfter kontaktades respektive länsstyrelse för att kontrollera hur väl de upprättade listorna över inrättade vattenskyddsområden stämde. Det framkom i ett av samtalen att ett kontinuerligt arbete pågick med att lägga ut kommunala beslut på länsstyrelsernas hemsidor och att alla författningssamlingar därför eventuellt inte var helt uppdaterade. Det framkom också att kartverket "Skyddad natur" på Naturvårdsverkets hemsida inte var uppdaterat och även kunde innehålla beslut som var upphävda. För Skåne län togs två beslut bort då de visade sig vara samma beslut men under olika namn. För Dalarnas län bekräftades dock att listan var komplett. För Västra Götalands län har vissa ändringar fått göras, se nedan. Vid senare kontakt med länsstyrelsen i Västra Götaland har också framgått att den upprättade listan över beslutade vattenskyddsområden troligtvis inte är komplett.

Alla beslut på de upprättade listorna hade inte tillhörande föreskrifter varför en insamling av dessa fick göras. En del beslutade föreskrifter kunde hittas på kommunernas hemsidor, andra samlades in via direktkontakt med respektive kommun. Under detta sökande hittades ytterligare två beslut i

Västra Götaland.⁷ Sammantaget har studien efter ändringar kommit att inkludera 55 beslut om inrättade vattenskyddsområden, vilka återfinns i källförteckningen. När alla beslutade föreskrifter var insamlade fördes dessa in i en tabell, kategoriserade efter vilka verksamheter eller åtgärder som reglerades. Utifrån tabellen och vilka mönster som kunde urskiljas fördes föreskrifterna sedan in i de tabeller som återfinns i bilaga 1. Det är utifrån dessa som analysen har utgått. Tabellerna visar vad som har reglerats och vilka typer av krav som ställs.

Mot bakgrund av att förarbetena till 7 kap. 22 § MB är kortfattade om utformningen av föreskrifterna för ett vattenskyddsområde valdes som utgångspunkt för analysen av de beslutade föreskrifterna Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) om vattenskyddsområden och tillhörande handbok (2010:5). Naturvårdsverkets material anger utförligt vad som bör regleras och vilka krav som bör ställas, de allmänna råden är dock inte rättsligt bindande och kan frångås.

Parallellt med arbetet med att samla in de beslutade föreskrifterna gjordes en pilotstudie på tre beslut, där svar samlades in både via direkt kontakt genom telefon och genom mailenkäter. Mot bakgrund av erfarenheterna från denna mindre studie, valdes en kombination av de både metoderna för huvudstudien. Inledningsvis skickades ett mail ut till tjänstemännen, vilket beskrev syftet med arbetet och vad deras insats skulle bestå i. Den inledande mailkontakten följdes sedan upp via telefon. De tjänstemän som tackat ja till att delta i studien fick enkäten i förväg via mail och svaren samlades sedan in via telefon och fördes in i en tabell.

I flera av frågorna i båda enkäterna har respondenterna fått gradera sina svar på en skala från 1-5. Viktigt att notera är att det i enkäterna enbart har angetts hur svaren för 1 respektive 5 kommer att tolkas. Vad resterande siffror (2, 3 och 4) står för har tolkats av författaren i efterhand.

1.4 Avgränsningar

Denna studie behandlar enbart vattenskyddsområden som är inrättade enligt 7 kap. 21 § MB. Möjligheten att inrätta ett intermiskt skydd av en vattentäkt enligt 7 kap. 24 § MB kommer inte att beröras. Inte heller kommer den möjlighet som en kommun har enligt 40 § p 5 förordning (1998:99) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH), att inrätta lokala föreskrifter till skydd för ytvattentäkter och enskilda grundvattentäkter att beröras.

Studien kommer att fokusera på arbetet med vattenskyddsområden och tillhörande föreskrifter. Avgränsningarna av ett vattenskyddsområde och indelningen i skyddszoner kommer inte att behandlas i detalj. Avgränsningen av vattenskyddsområden baseras på tekniska beräkningar, vilka för den intresserade redogörs för i Naturvårdsverkets handbok (2010:5) om vattenskyddsområden, avsnitt 3 och 4. Generellt kan dock sägas avgränsningarna brukar vara tvistiga och har prövats i de flesta överklaganden rörande vattenskyddsområden efter miljöbalkens inträde. I detta avseende har dock praxis från regeringen varit oerhört restriktiv och enbart i tre beslut har gränserna justerats. Se listan över regeringsbeslut i bilaga 5.

1.5 Disposition

Studien är uppdelad i tre delar. Under del 1 beskrivs den nya förvaltningsorganisation för vattenresurser som har byggts upp mot bakgrund av antagandet av EU:s ramdirektiv för vatten. Det

⁷ Två uppgifter om beslut från sökningen på "Skyddad natur" visade sig också vara felaktiga. Det ena beslutet ströks från listan, men för det andra beslutet fanns ett annat beslut för en annan vattentäkt istället. Ett beslut visade sig vara en reservvattentäkt till en större vattentäkt och hade inga egna föreskrifter, varför detta också ströks.

redogörs också för vilka svenska nationella miljömål och delmål som är av relevans för dricksvattenförsörjningen. Denna del ger en bakgrund till vattenskyddsområden som ett nyckelinstrument för att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter enligt EU-rätten och för att de nationella miljömålen ska nås.

Under del 2 kommer att redogöras för regleringen av vattenskyddsområden. Här redogörs för hur ett vattenskyddsområde inrättas och under vilka förutsättningar som den enskilde fastighetsägaren kan få ersättning för de rådighetsinskränkningar som föreskrifterna för ett vattenskyddsområde kan medföra.

Under del 3 redogörs för sammanställningen av de beslutade föreskrifterna och genomförda intervjuer. Under denna del visas således hur de teoretiska reglerna i del 2 har fått sitt genomslag i praktiken för de utvalda studieobjekten. Delen avslutas med analys och slutsatser.

1.6 Viktiga begrepp

1.6.1 Begreppet hantering

Begreppet hantering är vanligt förekommande i föreskrifterna för flera av de utvalda besluten som kommer att redogöras för i kapitel 7. Inom miljöbalken är det ett viktigt begrepp som har en vidare innebörd än vad det vardagliga språkbruket ger sken av. Begreppet hantering definieras i 14 kap. 2 § MB som en verksamhet eller åtgärd som innebär att en kemisk produkt eller bioteknisk organism tillverkas, bearbetas, behandlas, förpackas, förvaras, transporteras, används, omhändertas, destrueras, konverteras, saluförs, överläts, eller är föremål för något annat jämförbart förfarande. Så fort någon direkt eller indirekt fysiskt befattar sig med en kemisk produkt ägnar sig denna åt hantering i miljöbalkens mening.⁸ Paragrafen omfattar i stort sett all befattning som kan förekomma med undantag för införsel eller utförsel.⁹ Om all hantering av exempelvis bekämpningsmedel inte avses träffas av en föreskrift måste det således anges vilken typ av hantering som avses.¹⁰

Det finns dock exempel i många av besluten på föreskrifter där hantering inte används på detta sätt trots att det beslutet hänvisar till miljöbalkens definition. Exempelvis används formuleringar såsom "hantering, användning och lagring" eller "hantering och upplag". Eftersom begreppet hantering rimligtvis måste innefatta även samtliga dessa åtgärder kommer under del 3 enbart att hänvisas till hantering när detta ingår bland de förfaranden som anges. Undantaget är besluten från dalarna där begreppet hantering har smalnats av. För samtliga beslut från Dalarna skiljs det mellan användning, hantering och lagring. Med användning avses själva nyttjandet av ett ämne, till exempel spridning av gödsel. Med hantering avses omlastning, förpackning, påfyllning, destruktion och därmed jämförbara förfaranden. Slutligen, avses med lagring förvaring/upplag under längre tid än omedelbar anslutning till själva användandet.

⁸ Prop. 2007/08:80, "Miljöbalken och EG-förordningen om kemikalierregistrering", s. 76

⁹ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 806. Paragrafen motsvarar 2 § i Lagen om hälso- och miljöfarliga varor (1973:329) från 1973, vilken överfördes till lagen (1985:426) om kemiska produkter och sedan till MB.

¹⁰ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 54

Del 1 Vattenskyddsområden och vattenförvaltningen

2. Ramdirektivet för vatten

I december år 2000 antogs det så kallade ramdirektivet för vatten.¹¹ Precis som namnet antyder innebär direktivet en ram för all vattenplanering och vattenvård inom europeiska unionen. Ramdirektivet integrerar tidigare direktiv på området och innebär att EU tar ett helhetsgrepp på vattenpolitiken genom nya och högt ställda mål. Syftet är att skydda både kvaliteten hos vattnet och vattenmiljön i sin helhet samt, att trygga den långsiktiga vattenförsörjningen i unionen. Detta uttrycks som att "god vattenstatus" ska uppnås och bibehållas i unionen. Direktivet omfattar både ytvatten och grundvatten. Vidare omfattar direktivet hela vattenmiljön och inte endast den kemiska beskrivningen av vattenkvaliteten, vilket är en högre ambitionsnivå än tidigare inom unionen. Skyddet av vattnet ska avse både kvalitet och kvantitet och någon ytterligare försämring accepteras inte. För att uppnå målen med direktivet ska en ny förvaltningsorganisation etableras i varje medlemsstat och nya miljömål uttryckta som miljö kvalitetsnormer ska tas fram.¹²

I detta kapitel redogörs för den nya förvaltningsorganisation för vatten som har etablerats genom implementeringen av ramdirektivet och för ramdirektivets skydd av dricksvatten. Kapitlet ger en bakgrund till varför vattenskyddsområden har fått en viktig roll att spela för att Sverige ska kunna uppfylla de krav som ställs mot bakgrund av EU-rätten.

2.1 Avrinningsområden och vattenmyndigheter

Medlemsstaternas vattenresurser ska delas in i så kallade avrinningsområden som ska utgå från vattnets naturliga flöden och inte administrativa gränser. Med avrinningsområde avses ett landområde från vilket all ytvattenavrinning strömmar till havet genom ett enda utlopp eller delta.¹³ Sådana avrinningsområden ska sedan delas in i avrinningsdistrikt. I Sverige kallas avrinningsdistrikten för vattendistrikt. De är fem stycken; Bottenviken, Bottenhavet, Norra Östersjön, Södra Östersjön och Västerhavet.¹⁴

För varje avrinningsdistrikt ska det upprättas en myndighet som ansvarar för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön i distriktet. I Sverige är det en länsstyrelse per vattendistrikt som är en så kallad vattenmyndighet.¹⁵ Länsstyrelsen i Norrbottens län ansvarar för Bottenvikens vattendistrikt. Länsstyrelsen i Västernorrlands län ansvarar för Bottenhavets vattendistrikt. Länsstyrelsen i Västmanlands län ansvarar för Norra Östersjöns vattendistrikt. Länsstyrelsen i Kalmar län ansvarar för Södra Östersjöns vattendistrikt och slutligen ansvarar länsstyrelsen i Västra Götalands län för Västerhavets vattendistrikt.¹⁶

¹¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område

¹² Proposition 2003/04:2 "Förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön", s. 16 och SOU 2002:105, "Klart som vatten – Utredningen Svensk vattenadministrations betänkande inför införandet av EG:s ramdirektiv för vatten i Sverige", s. 41 ff

¹³ 5 kap. 10 § 3st. MB

¹⁴ 5 kap. 10 § 1st. MB, för en närmare avgränsning av områdena se 2 kap. 1 § i VFF

¹⁵ 5 kap. 11 § 1st. MB

¹⁶ 22 § förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion

2.2 Vattenmyndigheterna och vattenförvaltningen

Vattenmyndigheternas förvaltningsarbete regleras i förordning (2004:660) om förvaltning och av kvaliteten på vattenmiljön (VFF) och kan något förenklat beskrivas i följande fem steg.

2.2.1 Steg. 1 Undersökning och karaktärisering av vattendistriktet.

Varje vattenmyndighet göra en karaktärisering av vattendistriktet i enlighet med artikel fem i ramdirektivet.¹⁷ I artikel fem föreskrivs att det för varje avrinningsområde ska göras en analys av dess karakteristiska, en översyn av konsekvenserna för mänsklig verksamhet för ytvattnets och grundvattnets status, samt en ekonomisk analys av vattenanvändningen. Bedömningen ska göras mot bakgrund av de tekniska specifikationer som anges i bilagorna II och III. I detta ingår bland annat en kartläggning av vattenförekomsternas lokalisering, storlek, djup och geologi, samt fastställande av referensförhållanden av olika typer av ytvattenförekomster. Med mänsklig verksamhet menas exempelvis föroreningar från punktkällor och diffusa källor samt vattenuttag.¹⁸ Vattenmyndigheten ska också bedöma om ett vatten ska anses vara konstgjort, till exempel en kanal, eller kraftigt modifierat i fysiskt hänseende, till exempel vatten som reglerats för vattenkraftsändamål. För sådana mänskligt modifierade vatten gäller mindre stränga ekologiska miljömål än för naturliga vatten. Under vissa förutsättningar finns det även möjlighet att göra undantag från de krav som normalt ska gälla.¹⁹

2.2.2 Steg. 2 Fastställande av kvalitetskrav

Mot bakgrund av karaktäriseringen av vattendistriktets vattenresurser ska vattenmyndigheten sedan fatta beslut om vilka kvalitetskrav som ska gälla beträffande ekologisk och kemisk status för enskilda vatten, eller grupper av vattenförekomster i vattendistriktet.²⁰ Kvalitetskraven kommer att utgöra miljökvalitetsnormer.²¹

2.2.3 Steg. 3 Upprättande av åtgärdsprogram

För att uppnå de fastställda kvalitetskraven ska vattenmyndigheten upprätta ett åtgärdsprogram.²² Åtgärdsprogrammen är ett instrument för att utforma effektiva åtgärder optimerade för avrinningsområdets behov och där hänsyn tas till lokala behov och värderingar.²³ Åtgärdsprogrammet ska bland annat innehålla åtgärder för inrättande av vattenskyddsområden.²⁴

2.2.4 Steg. 4 Upprättande av program för övervakning

Utöver åtgärdsprogrammet ska vattenmyndigheten upprätta ett program för övervakning av tillståndet i vattenmiljön enligt de krav som ställs i ramdirektivet.²⁵ Övervakningen ska följa upp effekterna av åtgärdsprogrammen och belysa eventuella behov av förändringar. Tre typer av övervakning ska finnas: Kontrollerande, operativ och undersökande. Den kontrollerade övervakningen ska ge en generell beskrivning av vattnets ekologisk och kemiska tillstånd. Den operativa övervakningen ska följa de vatten som ligger i riskzonen och de förändringar som

¹⁷ 3 kap. 1 § VFF

¹⁸ Prop. 2003/04:2, s. 19

¹⁹ SOU 2002:105, s. 63

²⁰ 4 kap. 1 § VFF

²¹ Prop. 2003/04:2, s. 19

²² 6 kap. 1 § VFF

²³ Prop. 2003/04:2, s. 20

²⁴ 6 kap. 5 § 1st. 1 VFF

²⁵ 7 kap. 1 § VFF

åtgärdsprogrammen får. Den undersökande övervakningen har som syfte att fastställa okända föroreningskällor.²⁶

2.2.5 Steg. 5 Upprättande av en Förvaltningsplan

Den sista delen i vattenmyndigheternas förvaltningsarbete är att upprätta en förvaltningsplan över vattendistriktet.²⁷ Planen ska innehålla en sammanfattande redogörelse av vattenförhållandena och förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön i distriktet. Den kan liknas vid en verksamhetsplan i ett långsiktigt perspektiv.²⁸ Förvaltningsplanen ska rapporteras till EU-kommissionen och den ska revideras vart sjätte år.²⁹

2.3 Ramdirektivets skydd för dricksvatten

Skyddet av dricksvatten berörs i artikel sju i ramdirektivet. I artikel 7.1 stadgas att medlemsstaterna för varje avrinningsdistrikt ska identifiera alla vattenförekomster som används för uttag av vatten, som är avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 m³ per dag i genomsnitt, eller betjänar mer än femtio personer. Även de vattenförekomster som är avsedda för en framtida sådan användning ska identifieras. De identifierade vattenförekomsterna ska övervakas i enlighet med ramdirektivets bilaga fem och de ska föras in i ett register över skyddade områden enligt artikel sex i ramdirektivet.³⁰ De identifierade områdena ska också uppfylla de miljömål som anges i artikel 7.2 i ramdirektivet.

Medlemsstaterna ska enligt artikel 7.3 i ramdirektivet säkerställa erforderligt skydd för de identifierade vattenförekomsterna. Syftet med skyddet ska vara att undvika en försämring av deras kvalitet för att minska den nivå av vattenrening som krävs för framställning av dricksvatten. Medlemsstaterna får upprätta säkerhetszoner för dessa vattenförekomster, men det är inget krav. Vad som menas med erforderligt skydd specificeras inte i direktivet. En stor frihet har således lämnats åt medlemsstaterna att avgöra om ett särskilt skydd behövs i det enskilda fallet och hur det i så fall ska utformas. Inför implementeringen av ramdirektivet framhöll miljöbalkskommittén i sin utredning att det kan ifrågasättas om kravet är uppfyllt om inget rättsligt skydd alls finns för en dricksvattenförekomst, men att mycket talar för att medlemsstaterna faktiskt kan bedöma om skydd krävs eller ej.³¹

Enligt kommitténs mening ansågs det tillräckligt för att uppfylla direktivets krav att vattenmyndigheterna tar ställning till om skydd behövs eller ej och när det behövs föreskriver i åtgärdsprogrammet att ett skydd ska inrättas. En vattenmyndighet bör således ha befogenhet att i åtgärdsprogrammen ålägga en länsstyrelse eller en kommun att ta initiativ till att ett vattenskyddsområde bildas.³² Om däremot åtgärdsprogrammen skulle visa sig vara otillräckliga i denna del får eventuellt ytterligare insatser vidtas. Om det exempelvis inte är möjligt att få fram

²⁶ Prop. 2003/04:2, s. 20

²⁷ 5 kap. 1 § VFF

²⁸ Prop. 2003/04:2, s. 19

²⁹ SOU 2002:105, s. 60

³⁰ SOU 2002:107, "Bestämmelser om miljö kvalitet – Miljöbalkskommitténs betänkande angående införandet av EG:s ramdirektiv för vatten i Sverige", s. 197 f

³¹ SOU 2002:107, s. 199 och 201 f.

³² SOU 2002:107, s. 202. Det bör dock poängteras att vattenmyndigheterna inte har några legala medel att tvinga länsstyrelser eller kommuner att genomföra ett sådant åläggande.

tillräckligt med vattenskyddsområden, angavs att det kan behöva övervägas skärpta regler för när ett vattenskyddsområde ska inrättas.³³

3. Sveriges nationella miljömål

Miljöbalken är till stor del strukturerad kring mål och resultatstyrning. Det övergripande målet är enligt 1 kap. 1 § MB att främja en hållbar utveckling. Detta diffusa, omdiskuterade begrepp konkretiseras genom bestämmelserna i 1 § 2st. MB om hur miljöbalken ska tillämpas och genom riksdagens 16 antagna miljömål. Riksdagens miljömål anger vilket miljötillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv, det vill säga de konkretiserar vilken kvalitet, eller vilket tillstånd för miljön som är långsiktigt ekologiskt hållbart.³⁴ Målen är dock inte reglerade i lag och är därför inte rättsligt bindande.³⁵ Genom miljömålen anges vad som ska uppnås, men hur detta ska uppnås är inte angivet. Det står således företag, myndigheter och kommuner relativt fritt att själva välja vägar för att uppnå målen.³⁶

Till de antagna nationella miljömålen antar regeringen delmål, vilka är utgångspunkter för att precisera miljömål och miljöstrategier inom olika samhällssektorer på skilda nivåer. Ansvaret för att precisera sektorsmål utefter delmålen ligger på de olika samhällssektorerna. Länsstyrelsen har det övergripande arbetet för regionala miljöstrategier och kommunerna för den lokala anpassningen.³⁷ Flera av de nationella miljömålen rör givet vattenresurserna och flera av regeringens delmål till dessa rör säkerställandet av dricksvatten. I detta kapitel presenteras de miljömål och delmål som rör dricksvatten. Kapitlet ger en övergripande blick av vilka de nationella miljömålen är för vattenresurserna och varför inrättande av vattenskyddsområden är av vikt för att dessa ska uppnås.

3.1 Grundvatten av god kvalitet

Det nationella miljömålet grundvatten av god kvalitet syftar till att ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning. Målet är att tillgången på vatten av god kvalitet och i tillräcklig mängd för samhällets totala behov ska säkras utan att ekosystemen eller den biologiska mångfalden riskeras.³⁸ Till det nationella miljömålet har antagits följande delmål som rör vattenförsörjning:

- Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning ska senast år 2010 ha ett långsiktigt skydd mot exploatering som begränsar användningen av vatten.³⁹
- Användningen av mark och vatten ska senast år 2010 inte medföra ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för vattenförsörjningen.⁴⁰
- Alla vattenförekomster som används för uttag av vatten som är avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt eller betjänar fler än femtio

³³ SOU 2002:107, s. 154

³⁴ Proposition 1997/98:145 "Svenska miljömål. Miljöpolitik för ett hållbart Sverige", s. 35 ff

³⁵ Michanek och Zetterberg, "Den svenska miljörätten", s. 110

³⁶ Prop. 1997/98:145, s. 38

³⁷ Prop. 1997/98:145, s. 38 f

³⁸ Prop. 1997/98:145, s. 50

³⁹ Prop. 2000/01:130, "Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier", s. 102.

⁴⁰ Prop. 2000/01:130, s. 102.

personer per år ska uppfylla gällande svenska normer för dricksvatten av god kvalitet med avseende på förändringar orsakade av mänsklig verksamhet.⁴¹

Vid antagandet av delmålen betonades att vattenförsörjningsfrågorna bör få en mer central roll i samhällsplaneringen och att skyddet av viktiga vattenförsörjningsområden bör stärkas.⁴² I miljömålsarbetet har betonats att alla allmänna och övriga större vattentäkter bör ha ett vattenskyddsområde och att arbetet med att inrätta nya och se över äldre vattenskyddsområden måste intensifieras.⁴³

3.2 Levande sjöar och vattendrag

Miljömålet levande sjöar och vattendrag syftar till sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och att deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. I miljömålet ingår att sjöarnas produktionsförmåga och vattenhushållande funktion ska bibehållas och vid antagandet av det nationella miljömålet framhölls att delmål beträffande användning av sjöar som dricksvattentäkt bör antas.⁴⁴ Följande delmål som rör vattenförsörjning har antagits:

- Senast år 2009 ska det ha upprättats vattenförsörjningsplaner med vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser för alla allmänna och större enskilda ytvattentäkter. Större ytvattentäkter är ytvatten som nyttjas för vattenförsörjning till mer än femtio personer eller distribuerar mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt.⁴⁵

Som bakgrund till antagandet av delmålet angavs bland annat att endast 60-65 % av landets kommunala yt- och grundvattentäkter var skyddade genom skyddsområden och skyddsföreskrifter och att fler grundvattentäkter än ytvattentäkter är skyddade. En stor del av Sveriges befolkning är således beroende av vatten som kommer från dåligt skyddade ytvattentäkter.⁴⁶

3.3 God bebyggd miljö

Det nationella miljömålet god bebyggd miljö syftar till att städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö, samt medverka till en god regional och global miljö. I miljömålet ingår att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och andra naturresurser ska främjas.⁴⁷ För god bebyggd miljö har som ett av delmålen antagits:

- Senast år 2010 ska uttaget av naturgrus i landet vara högst 12 miljoner ton per år och andelen återanvänt material ska utgöra minst 15 % av ballastanvändningen.⁴⁸

Att försöka begränsa användandet av naturgrus är viktigt då det har stor betydelse för dricksvattenförsörjningen och är en ändlig resurs. Naturgrus fungerar både som vattenrenare och som vattenreservoar, genom att ta bort naturgruset minskar därmed naturens vattenrenande och lagrande kapacitet.⁴⁹

⁴¹ Prop. 2000/01:130, s. 102. Notera att delmålet anger samma kvantitet som anges i artikel 7.3 i ramdirektivet.

⁴² Prop. 2000/01:130, s. 106

⁴³ <http://www.miljomal.se/Systemsidor/Indikatorsida/?iid=138&pl=1>

⁴⁴ Prop. 1997/98:145, s. 56

⁴⁵ Prop. 2000/01:130, s. 90. Notera att delmålet anger samma kvantitet som anges i artikel 7.3 i ramdirektivet.

⁴⁶ Prop. 2000/01:130, s. 92 och 97

⁴⁷ Prop. 1997/98:145, s. 125 f

⁴⁸ Prop. 2000/01:130, s. 171

⁴⁹ Prop. 1997/98:145, s. 51 och 129

Som framgår av redogörelsen ovan har tiden för flera av de ovanstående delmålen gått ut och inget av ovanstående delmål är i skrivande stund uppfyllda.⁵⁰

Del 2 Regleringen av vattenskyddsområden

4. Miljöbalkskedjan

Innan regleringen av vattenskyddsområden berörs nedan i kapitel 5, ska något sägas om miljöbalkskedjan och de allmänna hänsynsreglerna. De allmänna hänsynsreglerna och verktygen för deras genomslag är grunden för miljöbalkens systematik och således viktiga att känna till. Flera av de verktyg som används för hänsynsreglernas genomdrivande används också i föreskrifterna för vattenskyddsområden, vilket kommer att redogöras för nedan.

4.1 De allmänna hänsynsreglerna

Miljöbalkens övergripande mål i 1 kap. 1 § MB om att främja en hållbar utveckling samt därtill hörande miljömål förverkligas genom "miljöbalkskedjan".

Miljömål – hänsyn – tillstånd – villkor – tillsyn – information – omprövning – överträdelse – straff.

Den centrala länken i miljöbalkskedjan är de allmänna hänsynsreglerna som återfinns i balkens 2 kap. De allmänna hänsynsreglerna ska verka för att miljöbalkens mål får genomslag i praktiken.⁵¹ Reglerna är baserade på flera av de aktsamhetsregler som tidigare gällde enligt de lagar som numera har inkorporerats i balken.⁵² Flera av reglerna är också internationella miljörättsliga principer.

De allmänna hänsynsreglerna ställer krav på alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet, eller vidta en åtgärd, att skaffa sig tillräcklig kunskap (2 §), att vidta tillräckliga försiktighetsmått så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa och miljön (3 §), att använda bästa möjliga teknik (3 §), att välja de miljövänligaste produkterna (4 §) och att välja den mest optimala platsen för verksamheten eller åtgärden (6 §). Det är den som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet som har bevisbördan för att hänsynsreglerna är uppfyllda (1 §). Kraven som ställs får dock inte vara orimliga främst i förhållande till sina kostnader (7 §). Vissa verksamheter får bara komma till stånd om regeringen finner att det finns särskilda skäl (9 §), eller ger dispens för verksamheten ifråga (10 §).

Hänsynsreglerna är allmänt hållna då de är avsedda att träffa ett stort antal sinsemellan olikartade företeelser. Tillämpningsområdet omfattar alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet

⁵⁰ <http://miljomal.nu/8-Levande-sjoar-och-vattendrag/Delmal/Vattenforsorjningsplaner-2009/>
<http://miljomal.nu/9-Grundvatten-av-god-kvalitet/Delmal/Skydd-av-grundvattenforande-geologiska-formationer-2010/>
<http://miljomal.nu/9-Grundvatten-av-god-kvalitet/Delmal/Grundvattennivaer-2010/>
<http://miljomal.nu/9-Grundvatten-av-god-kvalitet/Delmal/Rent-vatten-for-dricksvattenforsorjning-2010/>
<http://www.miljomal.se/15-God-bebyggd-miljo/Delmal/Uttag-av-naturgrus-2010/>

⁵¹ Proposition 1997/98:45, "Miljöbalk", del 1, s. 167

⁵² Prop. 1997/98:45 del. 1, s. 203

eller vidta en åtgärd.⁵³ Såväl näringsidkare som privatpersoner omfattas således av hänsynsreglerna. För att det inte ska bli frågan en orimlig reglering, främst gentemot enskilda, undantas dock åtgärder som är av försumbar betydelse i det enskilda fallet. Avgörande är dock inte vem som vidtar åtgärden utan dess effekt på människors hälsa och miljön. En avvägning ska göras i det enskilda fallet, vilket dock typiskt sett borde innebära att åtgärder som vidtas av enskilda i vardagen inte omfattas eftersom dessa utgör mindre miljörisker.⁵⁴

En verksamhet eller en åtgärd ska, om inte annat föreskrivs, bedömas enligt de allmänna hänsynsreglerna. Om mer preciserade krav anges i lagtexten gäller dock dessa i första hand. Förutom det vida verksamhetsbegreppet i 2 kap. 1 § MB finns det i miljöbalken flera kapitel som rör specialreglerade verksamheter, främst miljöfarlig verksamhet och täktverksamhet i 9 kap. MB, vattenverksamhet i 11 kap. MB och jordbruksverksamhet i 12 kap. MB. I dessa kapitel anges således specifika hänsynsregler, vilket dock inte hindrar att de träffas av de allmänna hänsynsreglerna vad gäller sådant som inte har specialreglerats, eller som inte har vunnit rättskraft efter en prövning, se nästa vidare under nästa avsnitt.⁵⁵

4.2 Genomdrivande av de allmänna hänsynsreglerna

De allmänna hänsynsreglerna får genomslag i rättstillämpningen genom reglerna om, tillstånd, godkännande, dispens, anmälan, tillsyn och sanktioner.⁵⁶

En tillståndsprövning är en förprovning av en verksamhet eller åtgärd. Utan givet tillstånd får verksamheten eller åtgärden varken påbörjas eller ändras. Det som ska prövas är om verksamheten eller åtgärden uppfyller de allmänna hänsynsreglerna.⁵⁷ En individuell prövning i det enskilda fallet ska göras.⁵⁸ Om tillstånd ges kan prövningsmyndigheten, enligt 16 kap. 2 § 2st. MB, meddela villkor. Villkoren preciserar vilka krav som kan ställas på verksamhetsutövaren eller den som vidtar en åtgärd med stöd av de allmänna hänsynsreglerna och villkoren vinner rättskraft, enligt 24 kap. 1 § MB. Det innebär att ytterligare krav inte kan ställas med stöd av hänsynsreglerna vad avser det som har prövats vid tillståndsprövningen. För sådant som inte har behandlats kan dock fortfarande myndigheten ingripa med stöd av hänsynsreglerna och hårdare krav kan också komma att ställas när tillståndet omprövas.⁵⁹ Godkännandeprovning används i miljöbalken i 14 kap. 10 § MB vid prövning av nya bekämpningsmedel. Proceduren påminner om en tillståndsprövning men är enklare.⁶⁰

För vissa åtgärder eller verksamheter krävs enbart anmälan. Verksamheten eller åtgärden får då påbörjas en viss tid efter att anmälan gjorts. Tanken är att tillsynsmyndigheten ska få information i tid och kunna ingripa om det skulle behövas. Anmälan innebär dock ingen rättsverkan och

⁵³ 2 kap. 1 § MB. Vad som är att betrakta som en verksamhet respektive åtgärd definieras inte i miljöbalken. I förarbetena kan dock utläsas att en åtgärd är något som är av "momentan art". En verksamhet bör därför ha en form av varaktighet i betydelsen att den antingen pågår kontinuerligt eller är av återkommande natur, se Michanek Zetterberg, s. 115 ff för ett mer utförligt resonemang.

⁵⁴ Prop. 1997/98:45 del. 1, s. 204 f och del 2 s. 651

⁵⁵ Prop. 1997/98:45 del 1, s. 206 och Michanek, Zetterberg, s. 115

⁵⁶ 2 kap. 1 § MB och Michanek, Zetterberg, s. 118. Även regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. MB är en del av hänsynsreglernas genomslag, vilket dock inte kommer att beröras närmare inom ramen för denna studie.

⁵⁷ Michanek, Zetterberg, s. 119

⁵⁸ MÖD M 8509-03 Där domstolen poängterade att tillstånd till en energianläggning inte kan innebära underlag för att även andra anläggningar ska beviljas tillstånd. Se dock MÖD M 3553-05 om avloppsanläggningar där bedömningen förefaller vara annorlunda.

⁵⁹ Prop. 1997/98:45 del 1, s. 206

⁶⁰ Michanek, Zetterberg, s. 119

tillsynsmyndigheten kan därför ingripa även i efterhand.⁶¹ Vilka verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd, respektive anmälan regleras för miljöfarlig verksamhet i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Även om tillståndsplikt inte föreskrivs i FMH kan tillsynsmyndigheten i vissa fall förelägga verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd.⁶² Verksamhetsutövaren har även möjlighet att självmant ansöka om tillstånd.⁶³

För vattenverksamhet är huvudregeln alltid krav på tillstånd.⁶⁴ Undantaget från tillståndsplikt är vattentäkt för en en- eller två familjsfastighets, eller en jordbruksfastighets husbehovsförbrukning eller värmeförsörjning.⁶⁵ Från tillståndsplikt undantas också utförande av anläggningar för odling av fisk, musslor eller kräftdjur och utförande av anläggningar för utvinning av värme, om åtgärden inte avser vattentäkt.⁶⁶ Anledningen är att undvika dubbelreglering, eftersom dessa verksamheter och åtgärder även är tillståndspliktiga som miljöfarlig verksamhet.⁶⁷ I vissa fall kan dock anmälan föreskrivas även för vattenverksamhet. De undantag när anmälan är tillräckligt regleras i förordning (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. Tillstånd eller anmälan för vattenverksamhet krävs dock inte om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.⁶⁸

Dispensprövning handlar om att ett undantag görs från ett förbud. För vattenskyddsområden finns exempelvis en regel om dispensprövning i 7 kap. 26 § MB, vilken kommer att behandlas nedan i avsnitt 5.4.2. Till skillnad mot tillståndsprövning behandlar dispensprövningen enbart en specifik fråga, vilken får rättsverkan.⁶⁹ Även för dispensbeslut kan villkor meddelas enligt 16 kap. 2 § MB.

Tillsyn bedrivs i olika former och av olika myndigheter. Tillsynen över ett vattenskyddsområde kommer att behandlas nedan i avsnitt 5.6, varför i detta sammanhang enbart ska konstateras att eftersom de allmänna hänsynsreglerna är rättsligt bindande kan tillsynsmyndigheten ingripa enligt 26 kap. 9 § MB med dem som grund.⁷⁰

De allmänna hänsynsreglerna är med undantag av produktvalsregeln i 2 kap. 4 § MB, inte straffsanktionering då de anses för allmänt hållna.⁷¹ Vilka sanktioner som kan bli aktuella vad rör vattenskyddsområden kommer att behandlas i avsnitt 5.7 nedan.

5. Inrättandet av ett vattenskyddsområde

I detta kapitel beskrivs den centrala lagstiftningen beträffande inrättandet av vattenskyddsområden och vad som är syftet med skyddet. Det redogörs för under vilka förutsättningar ett vattenskyddsområde kan inrättas, hur processen för detta är reglerad och något om de olika intressen som reglerna måste balansera. Vidare redogörs för bestämmelser om föreskrifternas utformning och innehåll, samt för vissa generella regler som gäller inom alla vattenskyddsområden.

⁶¹ Michanek, Zetterberg, s. 119

⁶² 9 kap. 6 § 2st. MB

⁶³ 9 kap. 6 § 3st. MB.

⁶⁴ 11 kap. 9 § MB

⁶⁵ 11 kap. 11 § 1st. 1 MB. En kommun kan dock föreskriva om tillståndsplikt för enskilda vattentäkter, enligt 9 kap. 10 § MB.

⁶⁶ 11 kap. 11 § 1st. 2 och 3 MB

⁶⁷ Prop. 1997/98:45 del. 2, s. 770

⁶⁸ 11 kap. 12 § MB

⁶⁹ Michanek, Zetterberg, s. 119

⁷⁰ Prop. 1997/98:45 del 1, s. 206 och Michanek, Zetterberg, s. 120

⁷¹ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 514

Avslutningsvis behandlas tillsyn över vattenskyddsområden och vilka sanktioner som kan bli aktuella vid överträdelse av reglerna. Det är lagstiftningen i detta kapitel som kommer att utvärderas mot bakgrund av de praktiska erfarenheter som redogörs för nedan i del.3.

5.1 Syfte och grunder

Möjligheten att besluta om att inrätta ett vattenskyddsområde återfinns i 7 kap. 21 § MB, som stadgar att länsstyrelsen eller en kommun kan förklara ett mark- eller vattenområde som vattenskyddsområde, till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas, eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt.⁷² Vattentäkt definieras i 11 kap. 5 § MB som bortledning av yt- eller grundvatten för vattenförsörjning, värmeutvinning eller bevattning. En förutsättning för att skydd ska vara möjligt att inrätta är således att det avser en faktiskt eller potentiell vattentäkt. Att notera är att det i lagrummet endast stadgas att ett vattenskyddsområde "kan" inrättas. Ingenting sägs om när ett vattenskyddsområde "bör", eller "ska" inrättas. Inte heller i förarbetena till miljöbalken utvecklas närmare om på vilka grunder ett vattenskyddsområde ska inrättas, utan denna fråga har lämnats till beslutfattaren.⁷³ Som redogjorts för under avsnitt 2.3 kan dock numera en vattenvattenmyndighet, i alla fall i teorin, föreskriva i ett åtgärdsprogram att ett vattenskyddsområde ska inrättas.

I förarbetena till miljöbalken utvecklas inte heller uttryckligen inriktningen på skyddet. I ett uttalande beträffande omfattningen av ett vattenskyddsområde, anges dock att garantier ska skapas för att råvattnet efter ett normalt reningsförfarande kan användas för sitt ändamål.⁷⁴ Vid implementeringen av ramdirektivet för vatten diskuterade miljöbalkskommittén i sin utredning, beträffande frågan om på vilka grunder ett vattenskyddsområde bör inrättas, huruvida det borde framgå i miljöbalken att syftet i artikel 7.3 i ramdirektivet ska uppfyllas. Ett sådant förtydligande ansågs dock inte behövas.⁷⁵ Med en direktivkonform tolkning kan således antas att syftet med inrättande av vattenskyddsområden för vattenresurser som ska användas till dricksvatten, numera ska vara det som anges i artikel 7.3 i ramdirektivet, det vill säga att undvika en försämring av kvaliteten, för att minska nivån av vattenrening som behövs.⁷⁶

5.2 Föreskrifter

Enligt 7 kap. 22 § MB ska länsstyrelsen eller kommun meddela sådana föreskrifter om rätten att förfoga över fastigheter inom vattenskyddsområdet som behövs för att tillgodose syftet med området. Föreskrifterna för ett vattenskyddsområde kan, i vissa fall, anses vara en uttolkning av de allmänna hänsynsreglerna, men de kan också innebära att högre krav ställs.⁷⁷

Föreskrifterna kan exempelvis avse förbud mot hantering av vissa kemikalier, spridning av gödsel eller bekämpningsmedel, infiltration av hushållsspillvatten och kommunalt dagvatten, industriell

⁷² Kommunerna möjlighet att inrätta vattenskyddsområden infördes med miljöbalken. Som motivering till lagändringen angavs i förarbetena bland annat att kommunerna redan har ett stort ansvar för vattenförsörjningen och för hälso- och miljöskyddsfrågor, samt att kommunen vanligtvis också är huvudman för de allmänna vatten och avloppsanläggningarna, prop. 1997/98:45, del 1 s. 318

⁷³ SOU 2002:107, s. 202.

⁷⁴ Prop. 1997/98:45, del 2, s. 730

⁷⁵ SOU 2002:107, s. 202.

⁷⁶ Det anges också i ramdirektivet att det slutgiltiga målet med direktivet är att uppnå att all förorening av prioriterade farliga ämnen upphör fullständigt och att bidra till att uppnå koncentrationer i den marina miljön som ligger nära bakgrunds nivåer av naturligt förekommande ämnen, se ramdirektivet (27).

⁷⁷ Se vidare under avsnitt 6.1.1.1. om ersättning enligt 31 kap. 4 § MB

verksamhet, transport av farligt gods, anläggande av vägar, bebyggelse, grävning, täktverksamhet, bad båtfart och fiske. Även om föreskrifterna endast gäller inom vattenskyddsområdet är också verksamhetsutövare utanför området som bedriver verksamhet som kan ha skadliga effekter på vattnet skyldiga att iaktta hänsyn vid utövandet.⁷⁸

Enligt Naturvårdsverkets allmänna råd om vattenskyddsområden (NFS 2003:16) till 7 kap. 22 § MB och Naturvårdsverkets handbok (2010:5), bör föreskrifterna vara utformade så att de säkerställer ett tillräckligt skydd i ett flergenerationsperspektiv, de ska således vara effektiva både på kort och på lång sikt. Föreskrifterna bör anpassas såväl efter skyddsbehovet som efter lokala förhållanden, exempelvis områdets sårbarhet och barriärförmåga. Beslutet om de inskränkningar som tas ska vara relaterade till syftet med vattenskyddsområdet och de mål som ska uppnås vad gäller vattnets kvalitet och kvantitet och vilken risknivå som kan accepteras i relation till dessa. Föreskrifternas utformning ska föregås av en inventering av reella och potentiella föroreningskällor och vilka andra föreskrifter som gäller inom området för att undvika dubbelreglering.⁷⁹

Länsstyrelsen eller kommunen kan använda olika metoder för att utforma föreskrifterna beroende på vad som bedöms vara mest ändamålsenligt och effektivt. Till sitt förfogande har myndigheterna delvis samma verktyg som har beskrivits under avsnitt 4.2 om genomdrivandet av de allmänna hänsynsreglerna. Föreskrifterna kan utformas som förbud med dispensmöjligheter, som krav på tillstånd eller anmälan för vissa verksamheter eller åtgärder, eller som angivanden av att vissa verksamheter eller åtgärder är tillåtna endast under vissa i föreskriften angivna förutsättningar.⁸⁰ Vid valet mellan förbud eller tillståndskrav bör beaktas att ett förbud är strängare än ett tillståndskrav och bör därför väljas om huvudregeln ska vara att en verksamhet eller åtgärd inte ska få bedrivas. Anmälningskrav kan ställas om det rör sig om åtgärder som är mindre riskabla för vattentäkten.⁸¹ Att notera är också att föreskrifter enligt 7 kap. 22 § miljöbalken kan inskränka rättskraften hos befintliga tillstånd, enligt 24 kap. 1 § MB.⁸² Att en verksamhet bedrivs i enlighet med ett givet tillstånd hindrar således inte att tillståndet och dess givna rättigheter kan få vika, helt eller delvis, för de föreskrifter som har meddelats för ett vattenskyddsområde.⁸³

Föreskrifterna ska vara tydliga och enkla att tillämpa för såväl enskilda som myndigheter.⁸⁴ Regeringen har i tre beslut från Uppsala län upphävt fastställda vattenskyddsområden mot bakgrund av att föreskrifterna för dessa var otydliga och innehöll brister. Regeringen hänvisade i sin motivering för besluten till Naturvårdsverkets yttrande i de tre målen. Naturvårdsverket anmärkte i sitt yttrande på tre saker rörande föreskrifternas utformning. Först framhöll verket att det var olämpligt att det i föreskrifterna förekom textavsnitt, vilka inte hör hemma i paragraftext, såsom syftesförklaringar och upplysningar om att andra författningar gäller. Sådan text borde, enligt verkets mening, exempelvis anges under en rubrik med övriga upplysningar. Vidare framhölls att flera paragrafer innehöll bestämmelser, vilka innebar förbud mot att bryta mot annan lagstiftning. Naturvårdsverket menade att en sådan text kunde leda till missförstånd om vilka inskränkningar som härrör från

⁷⁸ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 731

⁷⁹ Naturvårdsverkets allmänna råd (2003:16), s. 1 f och Naturvårdsverkets handbok (2010:5) om vattenskyddsområden, s. 53 f.

⁸⁰ Proposition 2001/02:65, "Ändrad ordning för utdömande av vite enligt miljöbalken", s. 40 och Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 57 f

⁸¹ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 57

⁸² Prop. 1997/98:45 del 2, s. 731

⁸³ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 888 f

⁸⁴ Regeringsbeslut M2003/3542/F/M Västra Torup

skyddsföreskrifterna och vilka inskränkningar som härrör från andra författningar. Det ansågs också kunna försvåra bedömningen av eventuella ersättningskrav. Slutligen anförde Naturvårdsverket att det inte var lämpligt att utan närmare precisering föreskriva om förbud mot sådant som kan leda till förorening av grundvattnet. Föreskrifterna borde enligt verket klart ange vilka verksamheter som inte är tillåtna och vilka verksamheter som kräver tillstånd.⁸⁵

Lagtexten stadgar att föreskrifterna ska avse de inskränkningar i rätten att förfoga över en fastighet som behövs. Det är således inte möjligt att genom föreskrifter enligt 7 kap. 22 § MB ålägga någon att vidta aktiva åtgärder.⁸⁶ Krav på aktiva åtgärder kan dock ställas inom ramen för 16 kap. 2 § 2st. MB, det vill säga som villkor för tillstånd eller dispenser.⁸⁷

Beslutade föreskrifter gäller omedelbart även om de överklagas.⁸⁸ Om det i efterhand framkommer behov av ytterligare föreskrifter kan länsstyrelsen och kommunerna meddela sådana trots att det inte uttryckligen anges.⁸⁹ Dispens från meddelade förbud inom ett vattenskyddsområde meddelas av länsstyrelsen.⁹⁰ Länsstyrelsen har dock möjlighet att delegera denna beslutanderätt till en kommunal nämnd som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.⁹¹ Dispens från föreskrifterna får endast meddelas om det är förenligt med förbudets syfte, se nedan avsnitt 5.4.2. Länsstyrelsen kan även delegera tillståndsprövning och emottagande av anmälningar till en kommunal nämnd.⁹²

5.2.1 Ordningsföreskrifter

Enligt 7 kap. 30 § MB kan regeringen, den myndighet som regeringen föreskriver, eller en kommun som meddelat ett beslut om skydd av ett vattenskyddsområde, besluta om så kallade ordningsföreskrifter.⁹³ Ordningsföreskrifter kan reglera rätten att färdas eller vistas inom ett vattenskyddsområde, samt reglera ordningen i övrigt. Föreskrifterna kan till exempel omfatta åtgärder som annars hade varit tillåtna enligt allemansrätten. Exempel på åtgärder som kan förbjudas är att beträda vissa känsliga områden, tälta, ställa upp husvagn, göra upp eld, plocka blommor och andra växter, åka motorbåt, åka vattenskidor, ankra med båt, lägga ut bojar, lägga upp båt på land, rida, cykla, gå till fots i skidspår, sätta ut orienteringskontroller, samt att ha hund okopplad.⁹⁴

Ordningsföreskrifterna får inte vara mer ingripande än vad som är motiverat av skyddsbehovet och de kan riktas till fastighetsägare, andra med särskild rätt till marken och till allmänheten.⁹⁵ Enligt Naturvårdsverkets handbok (2010:5) är det dock lämpligt att meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB om föreskrifterna riktar sig till allmänheten, eftersom föreskrifter enligt 7 kap. 22 § MB främst

⁸⁵ Regeringsbeslut M2001/1452/F/M Vänge, Regeringsbeslut M2001/1557/F/M Ramstalund, Regeringsbeslut M2003/867/F/M Gimo. Beslutet om vattenskyddsområdena och dess föreskrifter var inrättade enligt 19 kap. 2 § VL men det borde inte spela någon roll med avseende på kraven på tydlighet för föreskrifterna.

⁸⁶ Regeringsbeslut M2007/2819/F/M Veinge. Enligt 7 kap. 22 § 1st. 2p. MB kan dock länsstyrelsen eller kommun föreskriva att skyltar och stängsel ska sättas upp och att annans mark får tas i anspråk för detta.

⁸⁷ Regeringsbeslut M2007/2819/F/M Veinge

⁸⁸ 7 kap. 22 § 1 st. sista p. MB

⁸⁹ Prop. 1997:98/45 del 2, s. 731

⁹⁰ 7 kap. 22 § 2st. MB

⁹¹ 7 kap. 22 § 3st. MB

⁹² 7 kap. 22 § 3st. MB, prop. 2001/02:65 s. 40 f och Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 57

⁹³ Enligt 22 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken har regeringen delegerat denna kompetens till länsstyrelsen. Det bör noteras att ordningsföreskrifter inte bara kan meddelas för vattenskyddsområden, utan även för andra typer av områdesskydd enligt 7 kap. MB.

⁹⁴ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 739

⁹⁵ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 739

riktar sig till fastighetsägare och andra med särskild rätt till marken. Ordningsföreskrifter ger inte någon rätt till ersättning enligt 31 kap. MB.⁹⁶

5.3 Generella föreskrifter inom vattenskyddsområden

Förutom de specifika föreskrifter som meddelas för ett vattenskyddsområde av en länsstyrelse eller en kommun, finns det även andra författningar som gäller generellt inom alla vattenskyddsområden.⁹⁷ Enligt Naturvårdsverkets handbok (2010:5) ska dubbelreglering undvikas så långt det är möjligt och identiska föreskrifter bör inte införas. Istället kan en hänvisning ges till de bestämmelser som gäller parallellt med skyddsföreskrifterna.⁹⁸ Eventuella hänvisningar bör vara tydliga om vilka regler som avses.⁹⁹ Ibland kan dock högre krav behöva ställas i föreskrifterna för vattenskyddsområdet än vad som följer av annan reglering. Förbudsregler i andra regleringar måste ses tillsammans med möjligheterna till undantag från förbudet. Om dessa undantag är mer långtgående än vad som är lämpligt i relation till vattenskyddsområdet kan förbudet skrivas in i föreskrifterna för vattenskyddsområdet. Effekten av det blir att en dispensprövning då ska ske enligt 7 kap. 26 § MB, se vidare i avsnitt 5.4.2.¹⁰⁰ Nedan redogörs närmare i detalj för två av de författningar som gäller generellt inom vattenskyddsområden.

5.3.1 Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2003:24) om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor

Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor (NFS 2003:24) trädde i kraft 1 februari 2004 och ersatte då tidigare föreskrifter NFS 2000:4.¹⁰¹ Enligt 1 kap. 3 § i NFS 2003:24 gäller speciella krav för vattenskyddsområden om mer än 250 liter brandfarlig vätska hanteras inom vattenskyddsområdet.¹⁰² Den som avser att hantera en sådan kvantitet brandfarlig vätska inom vattenskyddsområdet är skyldig att skriftligt informera tillsynsmyndigheten om detta.¹⁰³ Den skriftliga informationen ska göras i god tid innan installationen påbörjas och hanteringen inleds.¹⁰⁴

De speciella kraven för vattenskyddsområden anges i 10 kapitlet NFS 2003:24. I 10 kap. 1 § stadgas att ytor på vilka brandfarliga vätskor hanteras ska utformas på ett sådant sätt att spill och läckage kan insamlas och omhändertas. Cisterner eller lösa behållare med en sammanlagd volym av mer än 250 liter ska ha ett sekundärt skydd.¹⁰⁵ Med sekundärt skydd menas en anordning som säkerställer att

⁹⁶ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 68

⁹⁷ Det kan till exempel finnas lokala trafikföreskrifter meddelade av kommunen eller länsstyrelsen med stöd av vägtrafikförordningen (1998:1276), kommunala föreskrifter för skydd av ytvattentäkt och enskilda brunnar enligt miljöbalken (9 kap. 12 § MB och 40 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd), kommunala föreskrifter om spridande av naturligt gödsel och slam m.m. (40 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd), kommunala föreskrifter med krav på tillståndsplikt för att inrätta en värmepumpänläggning för utvinning av värme ur mark, ytvatten eller grundvatten (17 §), föreskrifter om miljöhänsyn utarbetade av skogsstyrelsen och jordbruksverket, för fler exempel se Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 55 f.

⁹⁸ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 55

⁹⁹ Regeringsbeslut M 2007/4829/F/M Gimo

¹⁰⁰ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 54

¹⁰¹ Enligt punkt 2 i övergångsbestämmelserna gäller dock att anordningar som installerats och tagits i bruk i enlighet med de vid installationen gällande bestämmelserna om utförande, utrustning och förläggning, ska tillämpa dessa bestämmelser istället för motsvarande bestämmelser i 10 kap rörande vattenskyddsområden (NFS 2009:3). Enligt punkt 4 i övergångsbestämmelserna gäller kraven generellt inte heller befintliga anläggningar installerade före den 6 juni 1990.

¹⁰² Brandfarlig vätska definieras 3 § i den nya lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

¹⁰³ 4 kap. 1 § NFS 2003:24

¹⁰⁴ 4 kap. 2 § NFS 2003:24

¹⁰⁵ 10 kap. 3 § NFS 2003:24

vätska kan uppfångas från en läckande cistern.¹⁰⁶ Cisterner med tillhörande rörledningar belägna i pannrum, eller motsvarande i bostadshus som är under regelbunden uppsikt och cisterner eller lösa behållare med tillhörande rörledningar som installerades innan vattenskyddsområdet inrättades, är dock undantagna kravet på sekundärt skydd.¹⁰⁷ Det sekundära skyddet måste rymma minst hälften av den lagrade vätskevolymen, dock minst den största behållarens volym.¹⁰⁸ Det ska också vara tätt och hållbart och utformat på ett sådant sätt att kontroll är möjlig. I 10 kap. 5 § anges krav på rörledningar. Dessa ska vara dubbelmantlade eller ha annat sekundärt skydd. Rörledningar i mark får endast ha kopplingar mot cistern.¹⁰⁹ Rörledning (i byggnad) får ej dras i eller under golv utan ska förläggas väl synlig.¹¹⁰ Förutom krav på sekundärt skydd och krav på rörledningar innehåller kapitlet även bestämmelser om skyltning och kontrollintervaller.¹¹¹

5.3.2 Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel

I 14 § i Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel (SNFS 1997:2) anges att bekämpningsmedel inte får användas yrkesmässigt inom skyddsområde för vattentäkt utan tillstånd av kommunal nämnd.¹¹² Det gäller dock inte bekämpning som har karaktär av punktbehandling.¹¹³ Vad som menas med karaktär av punktbehandling får enligt de allmänna råden 97:3 till viss del bli en omdömesfråga.¹¹⁴ Tillstånd bör enligt de allmänna råden 97:3 inte ges inom den primära skyddszonen. Inte heller bör tillstånd ges om området endast har en skyddszon.¹¹⁵ Även om Naturvårdsverkets föreskrifter formellt ska tillämpas parallellt med föreskrifterna för ett vattenskyddsområde, anges i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2000:7) att 14 § i SNFS 1997:2 främst ska tillämpas när det inte har föreskrivits om tillståndsplikt eller förbud i föreskrifterna. Det betonas att när sådana krav är berättigade bör de också skrivas in i föreskrifterna så att en formell ersättningsgrund skapas.¹¹⁶

¹⁰⁶ 2 kap. 1 § (NFS 2003:24)

¹⁰⁷ 10 kap. 3 § 2st. och 3st. NFS 2003:24

¹⁰⁸ 10 kap. 4 § NFS 2003:24. Om föreskrifterna för vattenskyddsområdet ställer strängare krav än Naturvårdsverkets föreskrifter gäller dock dessa istället, 1 kap. 3 § 2st. NFS 2003:24.

¹⁰⁹ 10 kap. 5 § 2st. NFS 2003:24

¹¹⁰ 10 kap. 5 § 3st. NFS 2003:24

¹¹¹ Få materiella ändringar som har gjorts rörande specialbestämmelserna i 10 kap. för vattenskyddsområden. I 10 kap. 3 § 2st. har undantagsbestämmelsen omformulerats till att gälla "cisterner och tillhörande rörledningar" istället för enbart "cisterner". Ordet "kontinuerlig" har bytts ut mot "regelbunden" och genom SFS (2009:3) har det tillkommit ett tredje stycke om undantag från kravet på sekundärt skydd för befintliga cisterner. I 10 kap. 5 § 2st. tilläts numera kopplingar för rörledningar i mark mot cistern, enligt motsvarande § i NFS 2000:4 skulle rörledningar i mark vara utan kopplingar. 10 kap. 8 § i NFS 2000:4 talade enbart om cisterner som installerats före den 6 juni 1990 och som inte hade ett sekundärt skydd. I 4 kap. 1 § i NFS 2000:4 fanns tidigare ett likadant krav på att informera tillsynsmyndigheten, med undantag för att det inte angavs att det skulle vara skriftligt.

¹¹² I Naturvårdsverkets allmänna råd (97:3) om tillämpningen av Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel, s. 54, anges att om strängare bestämmelser gäller i föreskrifterna för vattenskyddsområdet, gäller dessa krav istället.

¹¹³ 17 § SNFS 1997:2

¹¹⁴ Naturvårdsverkets allmänna råd (97:3), s. 55 f

¹¹⁵ Naturvårdsverkets allmänna råd (97:3), s. 53

¹¹⁶ Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2000:7) för tillståndsprövning enligt 14 § SNFS 1997:2 rörande användningen av kemiska bekämpningsmedel inom vattenskyddsområde, s. 1 f. Se dock Regeringsbeslut M2009/205/F/M Östra Mälaren där det inte ansågs lämpligt att en föreskrift av samma innebörd som 14 § i SNFS 1997:2 fördes in i skyddsföreskrifterna.

5.4 Intresseprövningsreglerna

5.4.1 Avvägningsregeln

Likt alla områdesskydd måste reglerna om vattenskyddsområden balansera flera intressen. Inrättandet av vattenskyddsområden möjliggör skydd av mycket viktiga naturresurser och är, som har redogjorts för under del 1, en mycket viktig del i den nya organisationen av svensk vattenförvaltning. Samtidigt innebär dessa regler inskränkningar i den enskilde fastighetsägarens önskan och möjlighet att fritt kunna disponera sin fastighet. Varje medborgare är enligt 2 kap 15 § första stycket regeringsformen (1974:152) (RF) skyddad från ingrepp från det allmänna som inskränker rätten att använda mark eller byggnad, utom när det krävs mot bakgrund av angelägna allmänna intressen. Utgångspunkten är att ingrepp som motiveras av hänsyn till naturvårds- och miljöintressen betraktas som angelägna allmänna intressen.¹¹⁷

I 7 kap. 25 § MB återfinns en avvägningsregel som ska ge ledning åt myndigheters avvägning mellan det allmänna intresset av att åstadkomma ifrågavarande skydd och det enskilda intresset av att använda fastigheten på ett sätt som kan motverka skydds syftet. Regeln stadgar att vid prövning av skydd av områden ska hänsyn tas även till enskilda intressen och att en inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på en skyddsbestämmelse i 7 kap. MB, inte får gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Inskränkningar i den enskildes förfoganderätt balanseras också av möjligheterna att under vissa förutsättningar få ersättning.¹¹⁸

5.4.2 Dispensregeln

En länsstyrelse eller en kommun kan, som redogjordes för ovan i avsnitt 5.2, meddela dispens från utfärdade föreskrifter. En uttrycklig förutsättning för att dispens ska kunna ges är dock att det finns särskilda skäl.¹¹⁹ Vad som kan vara särskilda skäl sägs inget om i förarbetena. Denna regel måste läsas tillsammans med 7 kap. 26 § MB som stadgar att dispens från föreskrifter och eventuella förbud endast får beviljas om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte. Enligt förarbetena ska denna regel tillämpas med stor restriktivitet och endast under de förutsättningar som framgår av bedömningsprinciperna i paragrafen. Dispensmöjligheten ska vara öppen i de fall där det allmänna intresset inte behöver hävdas med samma styrka som i flertalet fall.¹²⁰

5.5 Processen för att inrätta ett vattenskyddsområde

Reglerna om hur ett vattenskyddsområde inrättas finns förutom i 7 kap. MB i förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Enligt 2 § nämnda förordning har Naturvårdsverket det centrala ansvaret för områdesskyddet i landet. Inom länen är det länsstyrelsen eller en kommun som har ansvaret, beroende på vilken myndighet som har fattat beslut om inrättande av ett vattenskyddsområde.¹²¹

Länsstyrelsen och kommunen ska samråda med varandra innan ett beslut om att inrätta ett vattenskyddsområde fattas.¹²² Samråd ska också ske med Fiskeriverket, Skogsstyrelsen och Sveriges Geologiska Undersökning (SGU), om det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för dessa

¹¹⁷ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 734 och Proposition 2009/10:80, "En reformerad grundlag", s. 164

¹¹⁸ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 734

¹¹⁹ 7 kap. 22 § 2st. MB

¹²⁰ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 735 f

¹²¹ Riktlinjer för vad som ska finnas i en ansökan och om arbetsgången hos länsstyrelse eller kommun finns i Naturvårdsverkets handbok (2010:5) om vattenskyddsområden, avsnitt 7 och 8.

¹²² 25 § förordning (1998:1252).

myndigheter.¹²³ Om beslutet kan leda till en ekonomisk förpliktelse för staten, till exempel ersättning enligt 31 kap. MB, eller annars är ett beslut av vikt, ska länsstyrelsen även samråda med Naturvårdsverket.¹²⁴

Innan ett beslut om att inrätta ett vattenskyddsområde fattas ska beslutsfattaren, det vill säga länsstyrelsen eller en kommun, förelägga ägaren eller annan innehavare av särskild rätt till marken att yttra sig över beslutsförslaget.¹²⁵ I sakägarkretsen bör bland annat ingå fastighetsägare, arrendatorer, innehavare av fisk-, jakt-, eller renskötselrätt, servitut, ledningsrätt, jakt- eller fiskeupplåtelser och hyresavtal.¹²⁶ Tiden för att inkomma med ett yttrande får inte sättas kortare än en månad. Ett föreläggande behövs dock inte om alla sakägare med känd hemvist skriftligt har godkänt förslaget.¹²⁷

Ett beslut om inrättande av ett vattenskyddsområde och tillhörande föreskrifter ska kungöras och införas i en ortstidning. Sökande och sakägare ska anses ha fått del av beslutet från den dag kungörelsen var införd i ortstidningen.¹²⁸ Länsstyrelsen ska föra ett register över beslut om inrättade vattenskyddsområden.¹²⁹

5.5.1 Överklagande

Ett beslut av länsstyrelsen som rör bildande, ändring eller upphävande av ett vattenskyddsområde överklagas till regeringen.¹³⁰ Kommuners beslut om bildande, ändring eller upphävande av ett vattenskyddsområde överklagas till länsstyrelsen om inte annat är föreskrivet.¹³¹ Länsstyrelsens beslut kan överklagas till regeringen.¹³²

5.6 Tillsyn över ett vattenskyddsområde

För den operativa tillsynen över ett vattenskyddsområde ansvarar den myndighet som har fattat beslutet om inrättandet, det vill säga antingen länsstyrelsen eller kommunen.¹³³ Med operativ tillsyn menas sådan tillsyn som utövas direkt gentemot den som bedriver en verksamhet, eller vidtar en åtgärd.¹³⁴ Den tillsynen som länsstyrelsen ansvarar för kan dock överlåtas till en kommunal nämnd.¹³⁵ Olika tillsynsmyndigheter ska också samarbeta med varandra.¹³⁶

Tillsynsmyndighetens allmänna skyldigheter regleras i 26 kap. MB. Enligt 26 kap. 1 § MB ska tillsynsmyndigheten säkerställa syftet med miljöbalken och föreskrifter utfärdade med stöd av balken.¹³⁷ I tillsynsmyndighetens arbetsuppgifter ingår därför att arbeta förebyggande, att kontrollera pågående verksamhet och att ingripa vid överträdelser av balkens regler. Tillsynsmyndigheten ska kontrollera efterlevnaden av balkens regler och de domar, föreskrifter och

¹²³ 25a-b §§ förordning (1998:1252)

¹²⁴ 26 § förordning (1998:1252)

¹²⁵ 24 § förordning (1998:1252)

¹²⁶ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 79

¹²⁷ 24 § 2st. förordning (1998:1252)

¹²⁸ 27 § förordning (1998:1252)

¹²⁹ 33 § förordning (1998:1252)

¹³⁰ 18 kap. 1 § MB

¹³¹ 19 kap. 1 § 2st. MB

¹³² 18 kap. 1 § MB

¹³³ 2 kap. 1st. 1 och 2 kap. 9 § 1st. 1 miljötillsynsförordningen (2011:13)

¹³⁴ 1 kap. 3 § miljötillsynsförordningen (2011:13)

¹³⁵ 2 kap. 8 § 2st. miljötillsynsförordningen (2011:13)

¹³⁶ 26 kap. 6 § MB

¹³⁷ 26 kap. 1 § 1st. MB

andra beslut som har fattats med stöd av balken och vidta de åtgärder som behövs när rättelse är nödvändig.¹³⁸ Arbetet med efterlevnadskontroll och rättelseåtgärder utgör myndighetsutövning och tillsynsmyndigheten har inte bara en rättighet, utan också en skyldighet att kontrollera att miljöbalken efterlevs och att vidta de åtgärder som är behövliga.¹³⁹ Tillsynsmyndigheten ska också arbeta förebyggande med rådgivning, information och liknande verksamhet, till exempel genom utredande och uppföljande verksamhet.¹⁴⁰

För att säkerställa att balkens regler efterlevs har tillsynsmyndigheten enligt 26 kap. 9 § MB möjlighet att meddela förelägganden eller förbud. Åtgärderna får dock inte vara mer ingripande än vad som behövs i det enskilda fallet.¹⁴¹ Beslut om föreläggande utgör myndighetsutövning och måste därför motiveras på ett korrekt sätt så att den enskilde som träffas av förelägganden kan förstå varför beslutet har fattats och vad som har legat till grund för detta.¹⁴² Förelägganden eller förbud kan också förenas med vite.¹⁴³ För att kunna fullgöra sitt arbete har tillsynsmyndigheten möjlighet att kräva in uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen.¹⁴⁴ Myndigheten har också möjlighet att bereda sig tillträde till fastigheter, byggnader och andra anläggningar, samt transportmedel och där vidta undersökningar och andra åtgärder.¹⁴⁵

Ansvaret för avhjälpande av en olägenhet gäller till dess att olägenheten upphör. En tillsynsmyndighet har därför möjlighet att förelägga den verksamhetsutövare som bedrev verksamheten vid olägenhetens uppkomst oavsett om denne har överlåtit eller lagt ner verksamheten. Tillsynsmyndigheten bör i första hand ge den ansvarige möjlighet att avhjälpa skadan. Om ett föreläggande eller förbud inte åtföljs finns dock möjlighet att vidta rättelse på den felandes bekostnad.¹⁴⁶ Rättelse på den felandes bekostnad kan också vidtas utan ett föregående föreläggande eller förbud, om det finns risk för allvarliga skador eller andra särskilda skäl, till exempel om det finns skäl att anta att ett föreläggande eller förbud ändå inte skulle åtföljas. Särskilda skäl kan till exempel vara om flera verksamhetsutövare är solidariskt ansvariga och det därmed är mest fördelaktigt att en aktör genomför hela efterbehandlingen för att sedan fördela kostnaderna på de ansvariga.¹⁴⁷

Om tillsynsmyndigheten misstänker att ett brott har begåtts har myndigheten en skyldighet enligt 26 kap. 2 § MB att anmäla överträdelsen till polis- eller åklagarmyndigheten. Tillsynsmyndigheten behöver dock inte göra en egen bedömning av huruvida överträdelsen skulle kunna leda till en fällande dom eller om brottet är att betrakta som ringa, utan det är tillräckligt att det kan konstateras att en straffbar överträdelse har ägt rum.¹⁴⁸ Om vattentillgången har skadats kan huvudmannen söka ersättning enligt bestämmelserna om miljöskada i 32 kap.¹⁴⁹

¹³⁸ 26 kap. 1 § 2 st. MB

¹³⁹ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 902

¹⁴⁰ 26 kap. 1 § 3st. MB, prop. 1997/98:45 del 2, s. 902

¹⁴¹ 26 kap. 9 § 2st. MB, se exempelvis, MÖD M 2245-05 och MÖD M 3538-04

¹⁴² Jämför MÖD M 7028-04

¹⁴³ 26 kap. 14 § MB

¹⁴⁴ 26 kap. 21 § MB

¹⁴⁵ 28 kap. 1 § MB

¹⁴⁶ 26 kap. 18 § MB, prop. 1997/98:45 del 2, s. 909

¹⁴⁷ 26 kap. 18 § 2st. MB, prop. 1997/98:45 del 2, s. 914

¹⁴⁸ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 902 f

¹⁴⁹ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 84

5.7 Sanktioner

Vattenskyddsområden som områdesskydd och även meddelade föreskrifter är straffsanktionerade i 29 kap. MB. För brott mot områdesskydd döms den som med uppsåt eller oaktsamhet orsakar en skada eller risk för skada, eller annan olägenhet för de miljövärden som avser att skyddas i ett vattenskyddsområde, genom att olovligen uppehålla sig i området, eller där olovligen uppgöra bebyggelse, stängsel eller upplag, utföra schaktning, muddring, uppodling, markavvattning, täkt, plantering eller avverkning, utöva jakt eller fiske, eller använda bekämpningsmedel.¹⁵⁰ För straffansvar har uttalats att det bör krävas att gärningen omfattas av ett sådant förbud eller en sådan restriktion som nämns i paragrafen. Om en åtgärd, vilken har orsakat skada eller risk för skada, inte är förbjuden enligt föreskrifterna för vattenskyddsområdet, kan dock ansvar inte utkrävas.¹⁵¹

För förseelse mot områdesskydd döms den som av oaktsamhet eller uppsåt bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 7 kap. MB för skyddet av ett vattenskyddsområde.¹⁵² Vad gäller förseelse mot områdesskydd behöver således ingen faktiskt skada, skaderisk, eller olägenhet konstateras, utan det är tillräckligt att en överträdelse har inträffat. Vid brott mot områdesskydd kan böter eller fängelse utdömas. För förseelse mot områdesskydd kan dock, mot bakgrund av att föreskrifterna beslutas av en förvaltningsmyndighet eller en kommun, enbart böter komma ifråga.¹⁵³ Områdesskyddsbroten är subsidiära till miljöbrott eller artskyddsbrott. Förseelse mot områdesskydd är subsidiär till brott mot områdesskydd.

Förutom vattenskyddsområdet och dess föreskrifter finns det andra föreskrifter, vilka gäller generellt inom ett vattenskyddsområde som är sanktionerade med miljöstraffsavgift. Det gäller till exempel både Naturvårdsverkets föreskrifter SNFS 1997:2 och NFS 2003:24.¹⁵⁴

6. Rätten till ersättning

Ovan i avsnitt 5.4.1 berördes den balansgång av intressen som reglerna kring vattenskyddsområden och andra former av områdesskydd berör. Även om det allmänna intresset av att skydda vattenresurser bedöms väga tyngre än den enskilde fastighetsägarens intresse vid inrättande av ett vattenskyddsområde, är denne inte skyldig att tåla hur långtgående inskränkningar som helst. Under vissa förutsättningar aktualiseras då en rätt till ersättning och skyddet för vattenresurserna kan därför sägas ha ett pris. I detta kapitel redogörs för när en rätt till ersättning kan aktualiseras, vem som ska betala och när talan om ersättning ska väckas.

6.1 När föreligger rätt till ersättning

Reglerna i miljöbalken vilar på de principer för ersättning som tidigare gällde enligt naturvårdslagen (1964:822) och vattenlagen (1983:291) (VL).¹⁵⁵ Rätten till ersättning regleras i 31 kap miljöbalken och i expropriationslagen (1972:719). Expropriationslagens bestämmelser gäller när balken inte anger några avvikande bestämmelser.¹⁵⁶ Det gäller framförallt värderingsregler och förfaranderegler.¹⁵⁷

¹⁵⁰ 29 kap. 2 § 1st. 3MB

¹⁵¹ Proposition 2005/06: 182, "Miljöbalkens sanktionssystem m.m.", s. 69 och 144

¹⁵² 29 kap. 2a § MB

¹⁵³ Prop. 2005/06: 182, s. 69

¹⁵⁴ Bilagan till förordning (1998:950) om miljöstraffsavgifter, 6.12.1 och 6.14.1-3

¹⁵⁵ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 536

¹⁵⁶ 31 kap. 2 § MB

¹⁵⁷ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 954

Enligt 31 kap. 4 § 1st. 4 MB har en fastighetsägare rätt till ersättning om ett beslut om föreskrifter till ett vattenskyddsområde innebär att mark tas i anspråk, eller att pågående markanvändning inom berörd del av fastighet avsevärt försvåras. För ianspråktagande av mark gäller inte samma kvalificerade bedömningar som för intrång i pågående markanvändning, utan ersättning utgår utan vidare för även för bagatellartade intrång som kan värderas ekonomiskt. För vattenskyddsområden kan ianspråktagande av mark förekomma vad gäller uppsättning av skyltar eller stängsel. Ett intrång i dessa fall borde dock bli obetydligt, varför detta inte behandlas närmare.¹⁵⁸

Rätt till ersättning föreligger enligt huvudregeln genast när beslutet om föreskrifterna har fattats.¹⁵⁹ I begreppet fastighet innefattas även särskild rätt till fastighet, vilket innebär att ersättning även ska betalas ut till andra rättighetsinnehavare vars rättigheter rubbas eller går förlorade.¹⁶⁰ Med särskild rätt till fastighet avses arrende, hyra, tomträtt och annan nyttjanderätt, samt servitut, rätt till elektrisk kraft och andra liknande sakrätter.¹⁶¹

6.1.1 Pågående markanvändning

Uttrycket "pågående markanvändning" användes både i naturvårdslagen och i vattenlagen. Grundsynen är att inga principiella skäl talar för att samhället ska ersätta värden på grund av förväntningar om ändrad markanvändning.¹⁶² Att det ska vara frågan om pågående markanvändning innebär att bortfall av förväntningar inte ersätts, det vill säga den skada en ägare eller annan rättighetsinnehavare lider av att i framtiden inte kunna använda marken på ett annat sätt än tidigare ersätts inte. Det räknas som ändrad markanvändning.¹⁶³ Trots att begreppet "pågående markanvändning" härrör från 1973 har det sällan prövats av domstolarna. En möjlig orsak till detta är att ersättningen, ofta bestäms efter förhandlingar, eller genom förlikning i process.¹⁶⁴

Vid miljöbalkens tillkomst efterfrågades en legaldefinition av pågående markanvändning. Regeringen ansåg dock att en sådan inte behövdes med hänvisning till att förarbetena till naturvårdslagen fortfarande hade aktualitet. Enligt dessa skulle begreppet ges en relativt generös tillämpning. Om en fastighetsägare inte kan vidta en normal och naturlig rationalisering av pågående markanvändning ska ersättning utgå. Gränsen kan dock inte dras exakt, utan en bedömning får göras från fall till fall. Utgångspunkten vid bedömningen ska vara vad som är en naturlig fortsättning av den pågående markanvändningen, bland annat med hänsyn till vad det allmänna anser är lämpliga bruks- eller rationaliseringsmetoder.¹⁶⁵ Enligt Westerlund bör följande kriterier beaktas för frågan om vad som är en normal och naturlig rationalisering av den pågående markanvändningen. 1. Den nya användningsformen ska vara typiskt lämplig för fastigheter av aktuellt slag. 2. Den ska vara generellt använd i landet eller i regionen på sådana marktyper. 3. Den ska vara tekniskt lämplig för det slags mark som det aktuella markstycket utgör. I tveksamma fall blir frågan om förväntningsvärden har uppstått på grund av att markens fysiska tillstånd har ändrats, i så fall är det frågan om ändrad

¹⁵⁸ Bengtsson m.fl., "Miljöbalken en kommentar" på: www.nj.se/zeteo, Kommentaren till 31 kap. 4 § MB, andra stycket (sidnummer anges ej)

¹⁵⁹ Prop. 1997/98:45 del 2, s.957

¹⁶⁰ 31 kap. 3 § MB

¹⁶¹ Prop. 1997/98:45 del 2, s.956

¹⁶² Prop. 1997/98:45 del 2, s.536 f, 26 § 1st.naturvårdslagen och 19 kap. 7 § 1st. VL

¹⁶³ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 539

¹⁶⁴ Bengtsson m.fl. (Zeteo) kommentaren till 31 kap. 4 § MB, under rubriken "Pågående markanvändning", första stycket och Michanek, Zetterberg, s. 424

¹⁶⁵ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 536 och 539

markanvändning. Westerlunds kriterier är enligt Michanek och Zetterberg mycket rimliga, men har inte gett utslag i praxis.¹⁶⁶

Ersättning borde dock under inga fall utgå för att ett beslut eller en föreskrift hindrar att fastigheten används för en annan slags näringsverksamhet.¹⁶⁷ Vid bedömningen av vad som är en övergång till en annan verksamhet kan hänsyn tas till hur olika näringsfång regleras i lagstiftningen, om ändamålet med den planerade verksamheten skiljer sig från tidigare, vilka bruksmetoder som kommer ifråga och vilka fysiska förändringar som i övrigt skulle ske.¹⁶⁸

För att en markanvändning ska kunna anses som pågående krävs att den har påbörjats i någon mån. Ersättning kan som huvudregel således inte utgå om marken skulle kunna ha betingat ett högre värde om den nyttjas till något annat, om inte markägaren har vidtagit några åtgärder för detta när ett intrång blir aktuellt. Det borde krävas att en markägare erhållit ett tillstånd, bygglov eller dylikt och att denna ändring framstår som aktuell. Enbart det faktum att ett tillstånd eller dylikt finns, innebär dock inte att markanvändningen kan anses som påbörjad om omständigheterna tyder på att markägaren inte haft för avsikt att utnyttja tillståndet.¹⁶⁹

6.1.1.1 Ersättning endast för lagenlig användning av mark eller byggnad

Endast lagenlig användning av mark eller byggnad berättigar till ersättning. Av detta följer att ingen ersättning kan utgå om en myndighet ingriper, till exempel genom föreläggande eller förbud, för att tillse att en materiell kravregel, såsom de allmänna hänsynsreglerna följs.¹⁷⁰ Ersättning utgår heller inte om ett ingripande sker för att en myndighet har fått ny kunskap eller om nya problem har visat sig eftersom hänsynsreglerna ska bemöta även nyupptäckta hot.¹⁷¹ Eftersom miljöbalkens hänsynsregler går längre än motsvarande äldre lagar, som till exempel vattenlagen, borde det enligt Bengtsson påverka förutsättningarna för ersättning, även om det inte framgår av lagtexten. Att miljöbalken lägger större vikt vid miljöhänsyn bör därför beaktas vid läsning av exempelvis äldre förarbeten.¹⁷²

Att hänsynsreglerna begränsar möjligheterna till ersättning har främst betydelse för icke tillståndsgivna verksamheter eftersom tillståndets rättskraft skyddar verksamhetsutövaren mot sådana frågor som har prövats vid tillståndsgivningen.¹⁷³ De allmänna hänsynsreglerna får då inte samma betydelse eftersom villkoren i tillståndet preciserar vilka miljökrav som verksamheten är skyldig att följa.¹⁷⁴ För tidsbegränsade tillstånd utgår inte heller ersättning om förnyat tillstånd vägras av de skäl som föranlett tidsbegränsningen. För icke tidsbegränsade tillstånd som har bestämmelser om att tillståndet kan återkallas eller villkoren omprövas, utgår inte heller ersättning.¹⁷⁵ Återkallelsen eller omprövningen anses i sådana fall bygga på att verksamheten inte stämmer överens med de

¹⁶⁶ Michanek, Zetterberg, s. 424

¹⁶⁷ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 539 f

¹⁶⁸ Michanek, Zetterberg, s. 424

¹⁶⁹ Bengtsson m.fl. (Zeteo) kommentaren till 31 kap. 4 § MB, under rubriken "Pågående markanvändning", sista stycket ovanför rubriken "Berörd del av fastighet"

¹⁷⁰ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 540, Bengtsson m.fl. (Zeteo) kommentaren till 31 kap. 4 § MB, under rubriken "Pågående markanvändning", sjätte stycket och Michanek, Zetterberg, s. 426

¹⁷¹ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 540 f

¹⁷² Bengtsson m.fl. (Zeteo) kommentaren till 31 kap. 4 § MB, under rubriken "Pågående markanvändning", sjätte stycket

¹⁷³ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 540 f

¹⁷⁴ Bengtsson m.fl. (Zeteo) kommentaren till 31 kap. 4 § MB, under rubriken "Pågående markanvändning", sjätte stycket.

Märk dock att hänsynsreglerna givetvis kan få betydelse om tillståndet givits enligt någon annan lagstiftning än MB.

¹⁷⁵ Prop. 1997/98:45 del 2, s.540 f

gällande hänsynsreglerna och det är då inte frågan om lagenlig verksamhet.¹⁷⁶ Av principen att ersättning förutsätter att markanvändningen är lagenlig följer också att ersättningskyldighet inte aktualiseras när det allmänna ingriper mot en verksamhet som bedrivs i strid med, eller utan ett erforderligt tillstånd.¹⁷⁷

Att enbart ingrepp i lagenlig pågående markanvändning berättigar till ersättning gällde även enligt vattenlagen. I 19 kap. 1 § VL återfanns vattenlagens allmänna aktsamhetsregel som stadgade att om en yt- eller grundvattentillgång utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt, är alla som vill bedriva sådan verksamhet eller utföra sådana åtgärder i vatten eller på land som kan skada vattentillgången skyldiga att vidta de anordningar, tåla de begränsningar av verksamheten och iakttaga de försiktighetsmått i övrigt som skäligen kan fordras för att förebygga eller avhjälpa skadan. För de begränsningar i förfoganderätten som följde av aktsamhetsregeln kunde således ingen ersättning utgå. 19 kap. 1 § VL motsvaras idag av närmast av den allmänna hänsynsregeln i 2 kap. 3 § MB.¹⁷⁸

Miljööverdomstolen har i två viktiga rättsfall uttalat sig om innebörden av vattenlagens allmänna aktsamhetsregel och dess räckvidd.¹⁷⁹ Domstolen framhöll i dessa mål att vid bedömningen av aktsamhetsregelns närmare innebörd i det enskilda fallet ska hänsyn inte tas till vilken ekonomisk verkan ett uppställt krav får för den enskilde fastighetsägaren, utan avgörande ska istället vara, vad domstolen benämnde som, det normala skyddsbehovet för grundvattentillgångar.

Domstolen framhöll att vad som kan anses vara det normala skyddsbehovet kunde motsvara mer eller mindre långtgående inskränkningar, bland annat beroende på avståndet till vattentäkten och markförhållanden. Hur långtgående inskränkningar som kan anses motsvara skälig aktsamhet kan därför variera betydligt. En fastighetsägare var dock inte skyldig att tåla om exempelvis speciella markförhållanden motiverade en högre skyddsnivå än normalt, eller onormalt stora skyddsområden. Till ledning för bedömningen av vad som kan anses vara det normala skyddsbehovet hänvisade miljööverdomstolen till Naturvårdsverkets allmänna råd 90:15 om skydd för grundvattentäkter och Naturvårdsverkets publikation 1971:4 om skydd av vattentäkter. Domstolen betonade dock att de allmänna råden är en utgångspunkt vad gäller skyddsbehovet och att lokala förhållanden givetvis kan motivera andra föreskrifter.

Mot bakgrund av att de föreskrifter, för vilka ersättning begärdes, enbart motsvarade vad som angavs i Naturvårdsverkets allmänna råd och då ingen av de berörda fastighetsägarna som yrkat på ersättning hade ifrågasatt behovet av den aktuella skyddsföreskriften för skyddet av vattentillgången, kom miljööverdomstolen fram till att föreskriften för det aktuella vattenskyddsområdet inte kunde anses gå utöver vad som motsvarar skälig aktsamhet till skydd för vattentäkter av ifrågavarande slag. Eftersom fastighetsägarna således varit skyldig att tåla denna inskränkning redan på grund av aktsamhetsregeln i 19 kap. 1 § VL, ogillades deras ersättningsyrkanden.¹⁸⁰

Domarna innebär att ersättning inte kan utgå om det inte visas att en föreskrift går utöver vad som kan betecknas som det normala skyddsbehovet för vattentäkter. Översatt till dagens reglering borde

¹⁷⁶ Bengtsson m.fl. (Zeteo) kommentaren till 31 kap. 4 § MB, under rubriken "Pågående markanvändning", sjätte stycket

¹⁷⁷ Prop. 1997/98:45 del 2, s.540 f

¹⁷⁸ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 70 f

¹⁷⁹ MÖD M 4900-00 och MÖD M 4902-00

¹⁸⁰ Se även MÖD M 9536-99 rörande hanteringen av petroleumprodukter där Miljööverdomstolen efter ett nästan identiskt resonemang kom fram till samma slutsats.

det innebära att inskränkningar som kan anses motsvara det normala skyddsbehovet faller inom ramen för 2 kap. 3 § MB och att ingen ersättning därför kan utgå, eftersom endast lagenlig markanvändning ger rätt till ersättning. Som utgångspunkt för bedömning av vad som är det normala skyddsbehovet borde då beaktas Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) om vattenskyddsområden och tillhörande handbok (2010:5). Domstolen framhöll också att ingen av fastighetsägarna hade ifrågasatt behovet av den aktuella skyddsföreskriften, vilket borde innebära att en rättighetsinnehavare som vill ha ersättning måste göra ett sådant ifrågasättande. En intressant fråga som domstolen inte berörde, är dock vem som har bevisbördan för huruvida en föreskrift kan anses motsvara det normala skyddsbehovet eller inte. Domarna har tolkats som att det kommer att bli svårt för fastighetsägare att kräva ersättning för föreskrifter beslutade för ett vattenskyddsområde eftersom dessa oftast reglerar verksamheter eller åtgärder, vilka ändå inte hade tillåtits enligt de allmänna hänsynsreglerna.¹⁸¹

6.1.2 Kvalifikationsgränsen "avsevärt försvåras"

För att ersättning ska bli aktuellt krävs det att den så kallade "kvalifikationsgränsen" överskrids. Det vill säga att intrånget "avsevärt försvåras" den pågående markanvändningen.¹⁸² Uttrycket avsevärt försvåras innebär att det ska vara frågan om ett någorlunda kvalificerat intrång. Ett bagatellartat intrång ska inte grunda någon ersättningskyldighet.¹⁸³ Liksom vid pågående markanvändning kan ett beslut om att fastighetsägaren ska följa en hänsynsregel aldrig medföra att markanvändningen avsevärt försvåras.¹⁸⁴

Högsta domstolen har i avgörandena NJA 1981 s. 351 I och II utvecklat innebörden av vad som menas med avsevärt intrång. Rättsfallen avgjordes innan uttrycket "inom berörd del" infördes, men anses i förarbetena till miljöbalken fortfarande vara av visst intresse. HD uttalade att det frågan om viss skada är ersättningsgill ska bedömas i förhållande till den ekonomiska bärkraften hos den enhet till vilken skadan relateras och att skadan mätt i absoluta tal inte fick vara obetydlig. Vid bedömningen ska ett relativt betraktelsesätt anläggas. HD anförde vidare att i praktiken borde förhållandena vara alltför skiftande för att en enhetlig regel kan uppställas vad avser den kvalificerade skadenivån. Omständigheterna i det särskilda fallet får istället vara avgörande. HD angav därför ingen generell procentsats men i avgörandena sattes gränsen till omkring 10 %.¹⁸⁵

Inför arbetet med den äldre Plan och bygglagen (1987:10) (PBL) ansåg Lagrådet att en kvalifikationsgräns om 10 % inte kunde anses oförenlig med vad som tidigare ansetts godtagbart i lagstiftning och praxis. Bostadsutskottet uttalade i samma lagstiftningsärende att 10 % inom berörd del av fastigheten får anses vara den högsta nivå av intrång som i något fall behöver accepteras utan att ersättning betalas. Utskottet ville dock inte heller ange någon fast procentsats. Gränsen på 10 % skulle, enligt utskottet, gälla då den berörda delen av fastigheten representerade en mindre summa pengar. Om den berörda delen representerade en större summa pengar var fastighetsägaren skyldig att tåla en i relativa tal väsentligt mindre värdenedsättning. Appliceringen av ett sådant relativt

¹⁸¹ Skorup, Ulf, "Ingen ersättning för allmän aktsamhet" i tidningen svenskt vatten, och Michanek, Zetterberg, s. 426

¹⁸² Prop. 1997/98:45 del 2, s. 545

¹⁸³ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 544

¹⁸⁴ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 540

¹⁸⁵ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 544 och NJA 1981 s 351

tankesätt skulle således innebära att ersättningströskeln ligger högre för ett skogsbolag än för en liten skogsägare.¹⁸⁶

I förarbetena till miljöbalken återges enbart ovanstående uttalanden utan att någon kommentar ges. Att motiven på denna punkt är tysta kan innebära att regeln ska ges samma innebörd som tidigare. Bengtsson argumenterar dock för att miljöbalkens mål och de allmänna hänsynsreglerna kan innebära en förskjutning i vad som innebär ett avsevärt försvårande av markanvändningen. Vilken betydelse 10 % gränsen har för ersättning enligt miljöbalken är därför oklar.¹⁸⁷ En förskjutning har dock hittills inte avspeglats i praxis.¹⁸⁸

6.1.3 Avgränsningen ”inom berörd del av fastighet”

För att kunna avgöra om pågående markanvändning avsevärt försvåras måste bestämmas omfattningen av den enhet till vilken intrånget ska relateras. Enheten är enligt lagtexten ”inom berörd del av fastigheten”. Det innebär att fastigheten styckas upp i mindre delar och ersättning betalats endast för de delar där kvalifikationsgränsen har nåtts.¹⁸⁹ En sådan uppdelning innebär att även ett intrång som enbart täcker en liten del av fastigheten kan anses vara ”avsevärt” om den del av fastigheten som berörs också är liten.¹⁹⁰ Det hindrar också att gränserna för ett områdesskydd utökas för att intrånget ska framstå som mindre.¹⁹¹

Som exempel på hur en uppdelning av fastigheten går till kan nämnas bostadsutskottets uttalanden inför införandet av äldre PBL, om innebörden av ”inom berörd del av fastigheten” inom jord- och skogsbruket. Inom skogsbruket uttalades att den enhet skadan ska jämföras med bör vara en behandlingsenhet, det vill säga ett större, eller flera mindre skogsbestånd som ska bli behandlade med samma åtgärd samtidigt. Frågan vad som är ett bestånd skulle bedömas enligt normala fackmannamässiga grunder. Följden blir att det inte är frågan om en strikt biologisk indelning, utan mindre områden med avvikande bestånd kan föras över till angränsade bestånd. Inom jordbruket skulle skadan istället jämföras med avses det åkerskifte, eller den äng som framstår som en brukningsmässigt avgränsad del. Det vill säga inte heller inom jordbruket borde hela brukningsenheten komma ifråga.¹⁹²

I förarbetena anges att ersättning inte ska betalas för delar där kvalifikationsgränsen inte har nåtts utan endast för sådana delar där pågående markanvändning avsevärt försvåras.¹⁹³ Huruvida det innebär att sådana delar där skadorna är mindre och där kvalifikationsgränsen därför inte uppnås, ska räknas bort från ersättningen förefaller vara oklart.¹⁹⁴

6.2 Ersättning och tillståndsfrågor

Om föreskrifter för ett vattenskyddsområde innebär att vissa åtgärder är förbjudna att vidta utan tillstånd, gäller inte huvudregeln att ersättningsskyldighet kan föreligga genast när föreskrifterna har meddelats. Enligt 31 kap. 5 § MB är ersättning i dessa fall möjlig först sedan tillståndsfrågan har

¹⁸⁶ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 544 f

¹⁸⁷ Bengtsson m.fl. (Zeteo) kommentaren till 31 kap. 4 § MB, under rubriken ”Avsevärt försvårande”, tredje-sjätte stycket och första stycket under rubriken ”Ersättningens bestämmande”.

¹⁸⁸ Michanek, Zetterberg, s. 428

¹⁸⁹ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 545

¹⁹⁰ Michanek, Zetterberg, s. 427

¹⁹¹ Bengtsson m.fl. (Zeteo) kommentaren till 31 kap. 4 § MB, under rubriken ”Berörd del av fastighet”, näst sista stycket

¹⁹² Prop. 1997/08:45 del 2, s. 543 f

¹⁹³ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 545

¹⁹⁴ Bengtsson m.fl. (Zeteo) kommentaren till 31 kap. 4 § MB, under rubriken ”Berörd del av fastighet”, sista stycket

prövats och resulterat i ett avslag, eller om tillstånd har meddelats men förenats med villkor. En fastighetsägare som har ansökt om tillstånd och fått avslag och utbetald ersättning kan inte få ersättning ytterligare en gång om denne ansöker på nytt och får avslag. Detta gäller även om fastigheten har bytt ägare och den nya ägaren ansöker och får avslag. Det gäller således att den nye förvärvaren av fastigheten kollar upp om några avslagsbeslut finns för fastigheten. Sådan information kan fås i länsstyrelsens naturvårdsregister.¹⁹⁵

6.3 Inlösen av fastigheten

Om det uppstår synnerliga olägenheter för fastighetsägaren har denne enligt 31 kap. 8 § MB, istället för ersättning, rätt att få fastigheten inlöst. Inlösenplikt gäller endast för hela fastigheten och det räcker således inte att synnerliga olägenheter uppkommer för en mindre berörd del av fastigheten.¹⁹⁶ Inlösen kan även ske av en särskild rätt till fastigheten.¹⁹⁷

Synnerliga olägenheter ska uppstå vid pågående användning av fastigheten. Hänsyn tas inte, liksom vid prövning om ersättning, till en eventuell framtida ändrad markanvändning. Det krävs att det är frågan om föreskrifter som innebär mycket allvarliga intrång. Prövningen beror på omständigheterna i det enskilda fallet, men avgörande bör enligt förarbetena vara om fastigheten till följd av föreskrifterna blivit så onyttig för ägaren att det framstår som skäligt att den övertas av staten eller kommunen. Vid inlösen betalas löseskilling enligt expropriationslagen.¹⁹⁸

6.4 Ersättning grundad direkt på regeringsformen

I vissa fall skulle en ersättningsrätt kunna grundas direkt på 2 kap. 15 § RF. I Rättsfallet MÖD M 9434-06 prövades om en rätt till ersättning kunde grundas direkt på grundlagsstadgandet i 2 kap. 18 § RF, vilket numera återfinns i 2 kap. 15 § RF. Kärande i målet var ett Handelsbolag som bedrev jordbruksverksamhet. Bolaget yrkade på ersättning från Helsingborgs stad för kostnader som uppstått när dess möjligheter att använda bekämpningsmedel på två fastigheter som befann sig inom ett vattenskyddsområde inskränkts. Föreskrifterna för vattenskyddsområdet innehöll inget förbud mot att sprida bekämpningsmedel, tillstånd för yrkesmässig användning av bekämpningsmedel krävs dock enligt 14 § i Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1997:2), vilket har berörts ovan i avsnitt 5.3.2. Den kommunala miljönämnden i Helsingborgs stad hade avslagit bolagets ansökan om förnyat tillstånd att sprida bekämpningsmedel.

Bolaget gjorde i första hand gällande att ersättningskyldighet skulle grundas direkt på, alternativt med en analog tillämpning, av 31 kap. 4 och 5 § § MB. Som grund angav bolaget att kommunens beslut om rätten att inskränka användandet av bekämpningsmedel baserats på föreskrifterna för vattenskyddsområdet i kombination med Naturvårdsverkets föreskrifter SNFS 1997:2. Eftersom vattenskyddsföreskrifterna har sin grund i en lagstiftning till vilken det finns kopplat ersättningsbestämmelser, menade bolaget att det fanns laglig grund för ersättningsyrkandet.

I andra hand gjorde bolaget gällande att en rätt till ersättning föreligger med stöd av 2 kap. 15 § RF. Som grund anförde bolaget att regeringsformen är direkt tillämplig när, som i förevarande fall, uttryckliga lagbestämmelser som ger en rätt till ersättning saknas. Bolaget menade att eftersom ett krav på tillstånd inte införts med stöd av 7 kap. 22 § MB, till vilken en ersättningsrätt är kopplad, utan

¹⁹⁵ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 957

¹⁹⁶ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 958

¹⁹⁷ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 955

¹⁹⁸ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 958

då enbart en hänvisning till 14 § i SNFS 1997:2 gjorts, har rätten till ersättning blivit åsidosatt. En ersättningsrätt måste i sådana situationer kunna grundas direkt på 2 kap. 15 § RF.

Vid prövningen av den första grunden godtog miljööverdomstolen, miljödomstolens bedömning. Miljödomstolen framhöll i sin dom gällande den första grunden att den kommunala miljönämndens beslut var fattat med stöd av 14 § SNFS 1997:2. Till dessa föreskrifter finns inga ersättningsbestämmelser knutna och eftersom föreskrifterna har sin grund i miljöbalkens allmänna hänsynsregler fanns det heller ingen rättslig koppling mellan denna bestämmelse och ersättningsbestämmelserna i 31 kap. MB. Det saknades därför förutsättningar för ersättningsrätt, direkt eller på annat sätt.¹⁹⁹

Frågan var då om bolaget kunde grunda en rätt på ersättning direkt på 2 kap. 15 § RF. Miljööverdomstolen godtog principiellt bolagets anförande om att en ersättningsrätt skulle kunna grundas på 2 kap. 15 § RF vid avsaknad av andra uttryckliga regler om en rätt till ersättning. I sådana fall borde miljöbalkens ersättningsregler få tillämpas analogt.

Även om en principiell rätt till ersättning ansågs möjlig, anförde miljööverdomstolen dock vidare att i sådana fall där avslag på en tillståndsansökan motiveras av starka miljöskäl måste möjligheten att få ersättning från det allmänna enligt bestämmelsen vara liten. Det bör i vart fall krävas att möjligheten att överklaga kommunens avslagsbeslut hade utnyttjats. Mot denna bakgrund fann miljööverdomstolen att miljödomstolens domslut om ogillande av talan skulle stå fast och att det inte fanns skäl att ta upp frågan om stadens beslut hade varit motiverat av miljöhänsyn, eller att ta upp den bevisning som förebringats i miljödomstolen.

6.5 Betalning av ersättningen

Huvudregeln enligt 31 kap. 7 § 1st. MB är att ersättning ska betalas av staten eller kommunen. För vattenskyddsområden gäller dock en specialregel i andra stycket. Om beslutet om ett vattenskyddsområde har initierats av någon annan än stat eller kommun gäller att det är den som ansökt som ska betala. Även enskilda kan således bli ersättningsskyldiga.²⁰⁰

6.6 Talan om ersättning

Den uttalade ambitionen från lagstiftaren är att ersättningsfrågor bör lösas förhandlingsvägen.²⁰¹ Det är dock inget krav och om inga förhandlingar har hållits, eller om parterna inte har lyckats komma överens, kan en fastighetsägare som vill begära ersättning väcka talan om detta hos miljödomstolen.²⁰² Talan ska väckas inom ett år från det att beslutet som grundar ersättningsanspråket har vunnit laga kraft, annars går rätten till ersättning förlorad. Preskription inträder även om ersättningsfrågan diskuteras, men den ersättningsskyldige har möjlighet att efterge ettårsfristen om det behövs för fortsatta förhandlingar.²⁰³

¹⁹⁹ Miljödomstolen Mål nr M 918-05

²⁰⁰ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 958

²⁰¹ Länsstyrelsen ska enligt 34 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken i ärenden som rör 7 kap MB, på statens vägnar söka träffa uppgörelse med sakägare som gör anspråk på ersättning eller fordrar inlösen av fastighet.

²⁰² 31 kap. 13 § MB.

²⁰³ Prop. 1997/98:45 del 2, s. 963

Del 3 Beslutade föreskrifter och praktiska erfarenheter av regleringen

7. En genomgång av beslutade föreskrifter för utvalda vattenskyddsområden

I detta kapitel redovisas den genomgång som gjorts av beslutade föreskrifter för de utvalda vattenskyddsområdena inom ramen för denna studie. Redogörelsen utgår från Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) om vattenskyddsområden tillhörande handbok (2010:5). Där anges de kategorier av verksamheter eller åtgärder som föreskrifterna för ett vattenskyddsområde kan reglera och vilka krav som i sådana fall rekommenderas. För respektive kategori finns en motsvarande tabell i bilaga 1 för varje län, vilken läsaren rekommenderas att konsultera vid genomläsning. Det som anges under respektive län är en uppräkningslista av vad som återges i tabellerna och kan därför läsas kursivt. Sammanfattande tabeller över de centrala kategorierna av föreskrifter återfinns i bilaga 2.

7.1 Petroleumprodukter

Petroleumprodukter är mycket skadliga för dricksvatten även vid mycket låga halter. En liter diesel räcker för att förstöra en miljon liter dricksvatten.²⁰⁴ Enligt p.3 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) bör för primär skyddszon föreskrivas att hantering av petroleumprodukter inte får förekomma annat än för att försörja bostads- och jordbruksfastigheter med olja och att tillstånd i sådana fall bör krävas.²⁰⁵ För sekundär skyddszon bör föreskrivas att tillstånd krävs för sådan hantering av petroleumprodukter som på kort eller lång sikt kan motverka syftet med skyddet.²⁰⁶ I Naturvårdsverkets handbok (2010:5) anges i kommentaren till p.3 att föreskrifterna inte bör omfatta drivmedel som finns i fordon, arbetsmaskiner och liknande, eller i hushåll. Det är framför allt lagringen av petroleumprodukter som är viktig att reglera. Föreskrifterna bör lämpligen också innehålla en hänvisning till Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om skydd mot mark- och vattenförorening av brandfarliga vätskor (NFS 2003:24), vilka redogjordes för under avsnitt 5.3.1.²⁰⁷

7.1.1 Västra Götaland

Samtliga beslut från Västra Götaland har föreskrifter som reglerar hantering av petroleumprodukter och andra skadliga ämnen. Ett beslut reglerar dock bara krav på sekundärt skydd. I resterande 22 beslut undantas i de flesta fall hantering för normalt hushållsbehov, eller dylik formulering, från de

²⁰⁴ <http://www.borasenergimiljo.se/forvaltningar/miljokontoret/miljokontoret/foretagareochfastighetsagare/vattenskyddsomraden.4.203b1d126bce03a2d800013138.html>

²⁰⁵ Vid mailkontakt med Naturvårdsverket har bekräftats att detta ska tolkas som att enbart hantering som rör bostads- och jordbruksfastigheter ska tillåtas och att det i sådana fall ska krävas tillstånd. All annan hantering ska däremot vara förbjuden.

²⁰⁶ Ett vattenskyddsområde kan delas in i olika skydds-zoner beroende på vilken nivå av skydd som krävs. Indelningen baseras på rinn-tider för ytvatten och på uppehållstiden för grundvatten. I Naturvårdsverkets handbok (2010:5) med allmänna råd för vattenskyddsområden föreslås en indelning i primär-, sekundär- och vid behov tertiär skydds-zon. Primär, respektive sekundär skydds-zon benämndes tidigare inre och yttre skydds-zon, se Naturvårdsverkets handbok (2010:5), avsnitt 4.2 och 4.3. Av de utvalda studieobjekten har de flesta benämnt skydds-zonerna för primär och sekundär skydds-zon, men exempel fanns även där de äldre beteckningarna, inre och yttre skydds-zon använts. För enkelhetens skull kommer i denna genomgång endast benämningarna primär, respektive sekundär skydds-zon användas.

²⁰⁷ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 59

krav som ställs. Åtta beslut uppställer ett förbud i primär skyddszon för nytillkommen hantering av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen, där petroleumprodukter uttryckligen ingår, som på kort eller lång sikt kan motverka syftet med vattenskyddet. För befintlig hantering krävs istället tillstånd. I sekundär skyddszon görs ingen åtskillnad mellan nytillkommen eller befintlig hantering utan all hantering kräver tillstånd.

Tretton beslut föreskriver tillståndskrav för all, eller endast vissa former av hantering av skadliga ämnen och/eller petroleumprodukter. Vilka mängder det ska vara frågan om varierar dock. För tre beslut krävs tillstånd för all hantering förutom hushållsbehov. För två beslut krävs tillstånd om det är frågan om hantering av mer än 250 liter. För fyra beslut krävs tillstånd om det är frågan om ”större mängder än för hushållsbehov” av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen. För petroleumprodukter krävs tillstånd om det är frågan om hantering av mer än 250 liter. För tre beslut krävs tillstånd i primär skyddszon om det är frågan om mer än ”obetydliga mängder” för annat än hushållsbehov. I sekundär skyddszon krävs anmälan. För ett beslut gäller tillståndskravet enbart om det är frågan om hantering av mer än 250 liter brandfarlig vätska. För övriga miljöfarliga produkter krävs istället anmälan om det är frågan om annat än hushållshantering. Ett beslut slutligen har enbart anmälningskrav vad gäller lagring av mer än 250 liter petroleumprodukter. Anmälningskrav gäller i samma beslut också för övriga hälso- eller miljöfarliga produkter, såvida det inte är frågan om hushållshantering.

För två beslut kompletteras kraven för hantering med vaga bestämmelser som stadgar, om än med annorlunda formuleringar, att hantering ska ske på ett sådant sätt att förorening, eller risk för förorening av vattnet inte uppstår. Förutom hanteringen av petroleumprodukter och andra skadliga ämnen regleras även spill, sekundära skydd och andra försiktighetsåtgärder i några beslut. För de sekundära skydden ställs då högre krav än NFS 2003:24 i alla beslut utom ett. Även uppställningen av fordon och arbetsmaskiner regleras i några av besluten.

7.1.2 Skåne

Samtliga beslut från Skåne har föreskrifter som reglerar petroleumprodukter och andra skadliga ämnen, Tre beslut reglerar dock enbart krav på sekundärt skydd. Av resterande nitton beslut har tretton beslut reglerat petroleumprodukter eller brandfarliga vätskor för sig och vad som anges som kemiska produkter, alternativt för grundvattnet skadliga ämnen för sig, varför det är lämpligast att presentera materialet med den skiljelinjen även här. Vad gäller petroleumprodukter är det ett, eller eventuellt två beslut som följer Naturvårdsverkets allmänna råd beträffande hanteringen av petroleumprodukter.²⁰⁸ Femton beslut stadgar förbud mot hantering av petroleumprodukter. Samtliga undantar drivmedels- och eller bostadsbehov. För tio av besluten gäller förbudet dock enbart primär skyddszon. I sekundär skyddszon gäller tillståndskrav för fyra av de tio besluten. För övriga sex beslut gäller anmälningskrav, men för fyra av de sex besluten gäller det endast om det är frågan om hantering alternativt, enbart förvaring av mer än 250 liter brandfarliga vätskor. För de sista två besluten gäller anmälningskrav, men enbart om det är frågan om användning och lagring av mängder utöver vanligt hushållsbehov, eller utöver normal omfattning för jord- och skogsbruksverksamheter. Två beslut slutligen, har enbart anmälningskrav i enda eller båda skyddszonerna. För ett av de två besluten gäller det hantering av både petroleumprodukter och

²⁰⁸ Beslut nr. 40 och 44. Nummer 44 stadgar att hantering utöver byggnaders uppvärmning och för direkt användning i maskiner och fordon är förbjuden. Övrig hantering kräver tillstånd. Det är oklart hur övrig hantering ska tolkas men om allt annat än bostads- och drivmedelsshantering är förbjudet borde det vara det som åsyftas.

andra ämnen som kan skada grundvattnet. För det andra beslutet gäller det enbart förvaring av mer än 250 liter brandfarliga vätskor i cistern.

Av de tretton beslut som också har föreskrifter, vilka reglerar kemiska produkter, eller för grundvattnet skadliga ämnen, har två beslut förbud mot hantering av kemiska produkter i primär skyddszon. I sekundär skyddszon regleras endast upplag av kemiska produkter och det krävs då istället tillstånd. Fyra beslut stadgar tillståndskrav för hantering av kemiska produkter i båda skyddszonerna. I resterande beslut regleras enbart upplag av kemiska produkter. Sex beslut stadgar förbud. För fyra beslut gäller det dock endast i primär skyddszon. I sekundär skyddszon krävs istället tillstånd. Ett beslut har enbart tillståndskrav i båda skyddszonerna. I flera av besluten görs inga undantag för bostadshantering, vilket förefaller vara en hård reglering.

Förutom ovannämnda reglering av petroleumprodukter, övriga kemiska produkter och för grundvattnet skadliga ämnen, har flera beslut även föreskrifter om hur förvaringstankar och motorer ska vara utrustade och placerade, samt krav på hårdgöring av mark. I två beslut regleras även uppställning av fordon.

7.1.3 Dalarna

Samtliga beslut från Dalarnas län har föreskrifter som reglerar petroleumprodukter. Det är dock enbart ett beslut som uttryckligen reglerar hantering och lagring av petroleumprodukter och kemikalier. I det beslutet föreskrivs ett förbud i primär skyddszon, med undantag för godkända processkemikalier som behövs för vattenbehandlingen, samt för motorbränslen för handhållna skogsmaskiner. I sekundär skyddszon stadgas enbart krav på sekundärt skydd för cisterner och lösa behållare.

I resterande föreskrifter är det cisterner och nyanläggning av cisterner som regleras. För fyra beslut gäller att lagring av petroleumprodukter i cisterner i mark är förbjuden. För tre av de fyra besluten gäller det dock endast i primär skyddszon, i sekundär skyddszon gäller att nyanläggning av cisterner i mark är förbjuden. För de fyra besluten gäller även att nyanläggning av cisterner för lagring av mer än 100 liter petroleumprodukter är förbjudet. Befintliga cisterner med sådan lagringsvolym kräver tillstånd. För tre av de fyra besluten gäller förbudet endast i primär skyddszon och i sekundär skyddszon krävs tillstånd.

Två beslut har förbud mot förekomsten av cisterner i mark i primär skyddszon. I båda skyddszonerna gäller för cisterner ovan mark, eller i byggnad, att hantering och lagring av mer än 100 liter petroleumprodukter och kemikalier inte får ske utan att förvaringstankar och stationära förbränningsmotorer etc. är utrustade eller placerade så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras tränga ner i mark eller avloppssystem. För två beslut gäller att nyanläggning av cisterner för lagring av petroleumprodukter och kemikalier ej får förekomma. För befintliga cisterner ovan mark, eller i byggnad, gäller samma krav som för föregående två beslut om utrustning och placering. I ett av de två besluten är även cisterner för lagring av petroleumprodukter, eller kemikalier, i mark förbjudet. Slutligen stadgas i ett beslut för primär skyddszon att nyanläggning av cisterner för lagring av petroleumprodukter och kemikalier ej får förekomma. I sekundär skyddszon gäller att nyanläggning av cisterner för lagring av petroleumprodukter och kemikalier i mark ej får förekomma. För befintliga cisterner gäller samma krav som för föregående fyra beslut på utrustning och placering, men volymen för cisternerna är 250 liter istället för 100 liter. Även för detta beslut är

cisterner för lagring av petroleumprodukter eller kemikalier i mark förbjudet, det gäller dock enbart i primär skyddszon.

7.1.4 Kommentar

Samtliga beslut från alla tre län har föreskrifter som reglerar antingen all, eller någon form av hantering av petroleumprodukter och i många fall även andra skadliga ämnen. Två beslut från Skåne följer vad som rekommenderas i Naturvårdsverkets allmänna råd. För resterande beslut anges inte att enbart hushållshantering är tillåten, vilket inte överensstämmer med de allmänna råden. Det framgår dock att det som föreskrifterna åsyftar att reglera och kontrollera är hantering av större mängder petroleumprodukter, vilket är den uppsatta målsättningen med regleringen enligt Naturvårdsverkets handbok (2010:5). Det framgår antingen genom att det anges i föreskrifterna att det ska vara frågan om en viss mängd, om större mängder, eller dylik formulering, eller genom att undantag görs för hushållsbehov eller dylik formulering. Det förutsätter dock att ett antagande görs om att normal hantering inom ramen för hushållet rör små mängder. Endast i ett fåtal beslut kan det läsas ut i föreskrifterna vad som avses med normalt hushållsbehov, eller dylik formulering. I Dalarna framgår att det är lagringen av petroleumprodukter som är avsett att regleras eftersom det enbart är cisterner som regleras.

För de beslut för vilka enbart gäller krav på sekundärt skydd kan dock övervägas om inte de kraven är för lågt ställda. Visserligen finns det ett anmälningsskrav även enligt 4 kap. 1 § NFS 2003:24, men det gäller enbart om mer än 250 liter brandfarlig vätska ska hanteras inom vattenskyddsområdet. För att tillsynsmyndigheten ska ha kontroll över vilka föroreningsrisker som finns kan det därför vara lämpligt att det finns ett anmälningsskrav för en lägre kvantitet i föreskrifterna. En fråga som kommer att återkomma under analysdelen i kapitel 10 är vilka försiktighetskrav som kan ställas inom ramen för föreskrifterna för ett vattenskyddsområde, utan att dessa blir att betrakta som krav på aktiva åtgärder, vilket som nämndes under avsnitt 5.2, inte är möjligt att ställa inom ramen för 7 kap. 22 § MB.

7.2 Bekämpningsmedel och jordbruk

Enligt P.4 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) bör för det föreskrivas för primär skyddszon att hantering av kemiska bekämpningsmedel är förbjuden. För sekundär skyddszon bör föreskrivas att hantering av kemiska bekämpningsmedel kräver tillstånd. För yrkesmässig användning bör föreskrivas tillståndskrav. Att tillståndskrav för yrkesmässig användning, respektive hantering inte har ansetts som ett för långtgående krav i ett specifikt fall har prövats i flera regeringsbeslut.²⁰⁹ Även den privata hanteringen av bekämpningsmedel i villaträdgårdar och växthus kan behöva regleras.²¹⁰

I kommentaren till p.4 anges att det för hantering av bekämpningsmedel bör föreligga stor restriktivitet inom vattenskyddsområden mot bakgrund av att medlen och dess nedbrytningsprodukter, trots tidigare restriktivitet, har uppmätts i både grund- och ytvatten. Under vissa förutsättningar bör ändå ett tillståndskrav kunna övervägas i sekundär skyddszon. De bestämmelser som införs bör minst motsvara kraven i SNFS 1997:2, vilka redogjordes för under

²⁰⁹ Regeringsbeslut M2004/737/F/M Ramlösa, Regeringsbeslut M2005/5265/F/M Tönnersjö, Regeringsbeslut M2010/2759/F/M Björketorp

²¹⁰ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 61

avsnitt 5.3.2, mot bakgrund av dessa föreskrifter kan komma att upphävas genom implementeringen av ett nytt EU-direktiv om hållbar användning av bekämpningsmedel.²¹¹

Vad gäller åtgärder inom jordbruket anges i p.4 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) anges att tillstånd bör föreskrivas för yrkesmässig hantering av växtnäringsämnen.²¹² En annan verksamhet som kan behöva regleras är lagring av ensilage där pressaft uppstår. Vad gäller vattenburen smitta orsakad av parasiter och virus med mera, kan riskerna med strandbete och spridning av naturgödsel behöva beaktas, främst vad gäller ytvattentäkter.²¹³ Närmare bestämmelser om jordbruk finns i förordning (1998:95) om miljöhänsyn i jordbruket och Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring.

7.2.1 Västra Götaland

Samtliga beslut utom ett i Västra Götaland har föreskrifter som reglerar någon form, eller all hantering av bekämpningsmedel. För alla beslut utom ett, regleras bekämpningsmedel i en egen kategori. För ett beslut återfanns dock föreskrifterna under rubrikerna skadliga ämnen, jordbruk och även skogsbruk. Några beslut hade även föreskrifter rörande bekämpningsmedel både under en egen rubrik och under rubriken skogsbruk.²¹⁴ Tretton beslut följer Naturvårdsverkets allmänna råd eller ställer högre krav. För åtta av besluten gäller dock tillståndsplikt i sekundär skyddszon endast om det är frågan om yrkesmässig hantering. Icke yrkesmässig hantering ska anmälas. För sju av de åtta besluten gäller anmälningskravet dock enbart om det är frågan om vissa sorter av bekämpningsmedel.

Av resterande beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har ett beslut totalförbud i båda skyddszonerna. Förbudet gäller dock endast användningen och inte hanteringen av kemiska bekämpningsmedel. Två beslut stadgar generell tillståndsplikt. Tre beslut stadgar tillståndsplikt för enskild hantering i båda skyddszonerna. Två beslut stadgar tillståndsplikt för yrkesmässig hantering eller användning, i enda eller båda skyddszonerna. Ett beslut slutligen, stadgar tillståndsplikt för annan användning än för bostadsfastighetens behov i båda skyddszonerna. Fjorton beslut har också tillståndsplikt för hantering, alternativt yrkesmässig hantering av biologiska bekämpningsmedel. För åtta beslut gäller det dock enbart yrkesmässighantering som på kort eller lång sikt kan motverka syftet med vattenskyddet.

Samtliga beslut utom ett har föreskrifter som reglerar växtnäring. Av dessa följer elva beslut Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) och föreskriver tillståndsplikt för yrkesmässig hantering av växtnäringsämnen. I några av de elva besluten är till och med all hantering av växtnäringsämnen tillståndspliktig, vilket är ett högre krav än vad som rekommenderas i de allmänna råden. Av resterande beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har två beslut tillståndskrav för hantering eller yrkesmässig hantering av växtnäringsämnen, men det gäller enbart i primär skyddszon. Ett av de två besluten har dock anmälningskrav beträffande yrkesmässig hantering i sekundär skyddszon. Övriga beslut, som har tillståndskrav eller förbud, har antingen enbart reglerat vissa sorter av växtnäringsämnen, alternativt enbart spridningen och inte hanteringen av dessa.

²¹¹ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 60

²¹² I Regeringsbeslut M2009/4239/F/M Bergaåsen godtogs till och med ett förbud mot spridning av växtnäringsämnen i primär skyddszon mot bakgrund av förhöjda nitrathalter. Däremot i Regeringsbeslut M2008/1039/F/M Långasjön ansågs tillstånd kunna föreskrivas istället för förbud.

²¹³ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 61

²¹⁴ I ett av dessa beslut är kraven som ställs inom skogsbruket hårdare.

Två beslut har enbart anmälningskrav. För ett av de besluten har kravet på anmälan kompletterats med det kravet att naturgödsel och andra gödningsämnen endast får spridas i den omfattning som krävs för normalt nyttjande av jord- och skogsbruksfastigheter. Ett beslut slutligen, har enbart det som krav att spridning av växtnäring utöver aktuella grödors behov inte får förekomma. Det har dock kombinerats med krav på hur spridning ska ske och även ett krav på att nämnden måste medge spridning efter den 1 november.

Förutom växtnäring reglerar 21 beslut uttryckligen avloppsslam i föreskrifterna. Kraven som ställs är de samma som för motsvarande reglering av växtnäring, förutom i tio av besluten. Åtta av de tio besluten stadgar att spridning av slam från reningsverk kräver tillstånd. Ett beslut stadgar att hantering av slam från reningsverk kräver tillstånd och slutligen, i ett beslut, har spridning av avloppsslam förbjudits. Elva beslut har också föreskrifter som reglerar ensilage. Förutom växtnäring och ensilage regleras även kombinationsgödsel, djurhållning, kommersiell odlingsverksamhet och bioaska i några av besluten.

7.2.2 Skåne

Samtliga beslut i Skåne har föreskrifter som reglerar någon form av hantering av bekämpningsmedel. Föreskrifterna återfinns som en egen kategori, men också under kategorierna för jordbruk och skogsbruk.²¹⁵ Nio beslut följer Naturvårdsverkets allmänna råd, eller ställer högre krav. För fem beslut gäller tillståndskravet i sekundär skyddszon dock enbart yrkesmässig hantering. Av resterande tolv beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har ett beslut förbud i primär skyddszon men det avser enbart användning och spridning. I sekundär skyddszon gäller tillståndskrav men bara för yrkesmässig hantering. Två beslut stadgar enbart tillståndskrav för hantering, respektive användning av bekämpningsmedel i båda skyddszonerna. Åtta beslut har enbart tillståndskrav för yrkesmässig hantering, alternativt yrkesmässig förvaring och/eller spridning, samt användning av bekämpningsmedel i båda, enda, eller i primär skyddszon. Slutligen, i ett beslut regleras endast etablering av verksamhet som innebär hantering av bekämpningsmedel.

Samtliga beslut utom tre har föreskrifter som reglerar växtnäringsämnen.²¹⁶ Sex beslut följer, eller ställer högre krav än Naturvårdsverkets allmänna råd. Fem beslut har stadgat förbud eller tillståndskrav för hanteringen av växtnäringsämnen, men endast i primär skyddszon. I sekundär skyddszon gäller för fyra av de fem besluten vaga krav, såsom att hantering och lagring av växtnäringsämnen får förekomma om detta sker och sköts så att risk för förorening av yt- och grundvatten ej föreligger, att spridning i större mängd än vad som erfordras från gödslingssynpunkt inte får förekomma, eller att växtnäringsämnen endast får hanteras, i den omfattning som normalt erfordras för jordbrukets behov och på ett sådant sätt som inte förorenar yt- och grundvatten.²¹⁷

Det femte beslutet har endast en bestämmelse om tillståndskrav för nyetablering av verksamhet där växtnäringsämnen hanteras i sekundär skyddszon. Samma krav återfinns i ytterligare fyra beslut och för två av dem är det den enda reglering som förekommer. Ett beslut stadgar att användningen och förvaring av växtnäringsämnen kräver tillstånd. Ett beslut har enbart reglering av vissa typer av

²¹⁵ Tre beslut ställer högre krav för bekämpningsmedelsanvändningen vid skogsbruk. Ett beslut ställer ett något svagare krav genom att under skogsbruk enbart reglera användning och spridning istället för att som under jordbruk reglera hantering. Ett beslut reglerar endast hantering av med bekämpningsmedel preparerade skogsplantor.

²¹⁶ För tre beslut anges endast att Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2003:66) om ändring i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1999:79) om miljöhänsyn i jordbruket ska iaktas vad gäller jordbruk och djurhållning.

²¹⁷ Ett av besluten vilket stadgar tillståndskrav för hantering av växtnäring i primär skyddszon och har ett vagt krav i sekundär skyddszon, har även specialreglering av flytgödsel och urin.

växtnäring. Ett beslut har enbart anmälningskrav och det enbart i primär skyddszon. Slutligen återfinns i tre beslut enbart samma vaga krav som angavs ovan. För ett av de tre besluten regleras även nyetablering av verksamheter där växtnäringsämnen hanteras.

Femton beslut har föreskrifter om ensilage och kraven som ställs är identiska med motsvarande för reglering av växtnäring. Enbart fem beslut nämner avloppsslam. Även här är kraven identiska med undantag för ett beslut där spridning av avloppsslam är förbjudet. Förutom växtnäring och ensilage regleras även vattenbruk och nedgrävning av döda djur i några av besluten.

7.2.3 Dalarna

Samtliga beslut i Dalarna har föreskrifter som reglerar bekämpningsmedel. Föreskrifterna återfinns under kategorierna för jordbruk, skogsbruk, eller under petroleumprodukter och andra skadliga ämnen. Samtliga beslut från Dalarna följer, eller ställer högre krav än Naturvårdsverkets allmänna råd.

Samtliga beslut från Dalarna har föreskrifter som reglerar växtnäring. Två beslut följer Naturvårdsverkets allmänna råd. Av resterande åtta beslut, vilka inte följer de allmänna råden, föreskriver tre beslut att yrkesmässig hantering och lagring är förbjuden i primär skyddszon. I sekundär skyddszon gäller istället tillstånd. Ett beslut kräver tillstånd för yrkesmässig hantering och lagring i enda skydds-zonen. Vad gäller själva användningen har samtliga fyra beslut enbart ett vagt krav som stadgar att användning endast får förekomma i den omfattning som erfordras för nyttjande av fastigheter för jordbruk och husdjursskötsel.

Två beslut stadgar att användning, hantering och lagring kräver tillstånd i primär skyddszon. För sekundär skyddszon gäller dock ett vagt krav av ungefär samma lydelse som ovan. Ett beslut har förbud mot yrkesmässig lagring av växtnäringsämnen i enda skydds-zonen. För användning och hantering gäller dock ett vagt krav av ungefär samma lydelse som ovan, med den skillnaden att även normal omfattning för trädgårdsskötsel undantas.

Ett beslut slutligen, stadgar förbud mot yrkesmässig hantering och lagring i primär skyddszon. För användningen gäller i sekundär skyddszon ett liknande vagt krav som har redogjorts för ovan. För användningen i primär skyddszon stadgas att jordbrukaren ska respektera god jordbrukarsed och att gödselmedel inte får spridas i större mängder än vad som antas motsvara grödans behov för växtsäsongen och inte spridas på vattenmättad, djupt tjälad eller snötäckt mark. Avloppsslam får inte användas. För övriga beslut gäller samma krav för avloppsslam som för växtnäringsämnen. Ensilage regleras i nio av tio beslut.

7.2.4 Kommentar

54 av 55 beslut har föreskrifter som bekämpningsmedel. I Dalarna följer samtliga beslut Naturvårdsverkets rekommendationer. I Västra Götaland är det lite fler än hälften som följer rekommendationerna beträffande förbud i primär skyddszon. I Skåne är det nio beslut, vilket är knappt hälften. En hög andel av besluten från Västra Götaland och Skåne har också tillståndskrav enbart beträffande yrkesmässig hantering i sekundär skyddszon. Vilket är ett lägre krav än som rekommenderas i de allmänna råden. Det behöver dock inte innebära att det inte skulle vara tillräckligt med ett sådant krav. Den enskilda hanteringen kanske inte bedöms medföra särskilt stor påverkan varför den inte bedöms behöva omfattas av tillståndskrav. I Västra Götaland har också flera beslut kompletterats med anmälningskrav för den enskilda hanteringen. De beslut som inte följer de

allmänna råden har antingen förbud mot enbart vissa former av hantering i båda, eller endast primär skyddszon, alternativt tillståndskrav i enda eller båda skyddszonerna. För de flesta besluten, särskilt dem från Skåne, gäller tillståndsplikten dock enbart yrkesmässig hantering, eller endast vissa former av yrkesmässig hantering.

51 av 55 beslut har föreskrifter som reglerar växtnäringsämnen. I Västra Götaland är det elva beslut, det vill säga hälften, som följer Naturvårdsverkets allmänna råd. I Skåne är det sex beslut, lite mindre än en tredjedel och i Dalarna är det bara två beslut, en femtedel som följer, eller ställer högre krav än de allmänna råden. I primär skyddszon är det dock ytterligare fem beslut från Skåne respektive två beslut från Dalarna som följer eller ställer högre krav än de allmänna råden. Av de beslut från Västra Götaland och Skåne, som inte följer de allmänna råden, är det i flera beslut endast vissa sorter av växtnäring som har reglerats. En sådan reglering skulle dock kunna vara motiverad utifrån hur markförhållandena ser ut på platsen och beroende på hur spridningen sker.²¹⁸ I samtliga tre län förekommer en del vaga krav antingen som enda reglering eller i kombination med andra typer av krav. I Skåne har de vaga kraven dock kompletterats med krav på att gödslingen ska ske enligt en gödselplan.

En intressant fråga är hur växtnäringsämnen definieras i de olika föreskrifterna. I några beslut återfinns formuleringar där växtnäringsämnen som sådana finns med i uppräkningslistan av vad som regleras, tillsammans med vissa utpekade sorter av växtnäringsämnen. Om formuleringen växtnäringsämnen används borde den rimligtvis täcka alla sorter och en sådan uppräkningslista kan då bli förvirrande. Avloppsslam, vilket uttryckligen regleras i flera av besluten, kan också vara inkluderat i begreppet växtnäringsämne.

7.3 Timmerupplag och andra föreskrifter rörande skogsbruk

För att kunna lagra bark, timmer, flis och spån krävs det ofta att behandling med kemikalier för att motverka angrepp av skadedjur. Nedbrytning eller urlakning av exempelvis växtrester i ris, bark och schaktmassor riskerar då att förorena eller minska syrehalten i det infiltrerade vattnet. I p.5 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) anges att därför att i primär skyddszon och sekundär skyddszon bör permanenta upplag av bark och timmer vara förbjudna. I sekundär skyddszon bör dock upplag från en avverkningsssäsong få förekomma. För tillfälliga upplag bör krävas tillstånd. Vad som avses tidsmässigt med permanenta, respektive tillfälliga upplag bör också anges.²¹⁹ Mot bakgrund av rationalisering inom skogsbruket och då tillfälliga upplag oftast medför en liten risk för påverkan på vattnet, har i praxis godtagits tillfälliga upplag i upp till tre månader utan krav på tillstånd. Det gäller dock under förutsättning att dessa inte lagras i mer än två veckor på öppen grusyta, inte bevattnas och att kemiska produkter inte används. I sådana fall bör tillstånd krävas.²²⁰

Förutom timmerupplag kan föreskrifterna även reglera avverkningsmetoder, markbearbetning, dikning, skogsgödsling, skogsbilvägar och föryngring av skog. För föryngring av skog bör i första hand tillämpas naturlig föryngring och inte kemiskt behandlat plantmaterial, åtminstone inom primär skyddszon där marken är lämplig för detta. Dikning och maskinell markberedning bör undvikas inom

²¹⁸ Jämför regeringsbeslut M2006/2382/F/M, Lönsboda och Tomraboda där kletgödsel under vissa förhållanden kunde accepteras efter tillståndsprövning.

²¹⁹ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 61

²²⁰ Regeringsbeslut M 2003/1070/F/M, Klintarp

den primära skyddszonen. För skogsmaskinernas drivmedel rekommenderas samma som gäller för övriga petroleumprodukter i p.3 i de allmänna råden (NFS 2003:16).²²¹

7.3.1 Västra Götaland

Samtliga beslut utom ett från Västra Götaland har föreskrifter som reglerar timmerupplag. Föreskrifterna är uppdelade i enbart upplag, eller upplag utan tak. Tolv beslut reglerar enbart upplag. Tio av dessa följer Naturvårdsverket allmänna råd med förbud av permanenta upplag i enda eller båda skyddszonerna. För åtta av besluten anges att permanenta upplag innebär upplag under längre tid än en avverknings säsong (1 år). För resterande två beslut anges inte vad som tidsmässigt anses med permanenta upplag.

För samma åtta beslut krävs också tillstånd för tillfälliga upplag i enlighet med Naturvårdsverkets allmänna råd. Som tillfälligt upplag räknas enligt föreskrifterna upplag, vilka varar mindre än ett år. Det gäller dock endast i primär skyddszon. Ytterligare ett av de tio besluten stadgar att tillstånd kan ges för tillfälliga verksamheter. Vad som tidsmässigt avses med tillfälliga verksamheter anges ej. Upplag för bostadsändamål undantas, både vad gäller permanenta och tillfälliga upplag, för åtta av de tolv besluten. Ett beslut stadgar ett förbud för permanenta upplag i den primära skyddszonen, medan det för sekundär skyddszon enbart krävs tillstånd. Tillfälliga verksamheter kräver enligt samma beslut enbart anmälan. Slutligen, för ett beslut stadgas enbart det vaga kravet att uppläggning av bark eller timmer inte får ske på ett sådant att den aktuella vattenresursen kan förorenas.

Tio beslut reglerar upplag utan tak. Tre av de tio besluten stadgar förbud mot permanenta upplag utan tak. För ett av de tre besluten anges att med permanent upplag avses upplag längre än en avverknings säsong, för övriga två anges ingen tidsperiod. För tillfälliga upplag med en lagringstid över tre månader krävs enligt samma tre beslut tillstånd. För ett av de tre besluten gäller tillståndskravet dock enbart i primär skyddszon. För två av de tre besluten undantas upplag för uppvärmning av en- eller tvåfamiljshus från både förbud och tillståndskrav. Tre beslut stadgar förbud för upplag överstigande en avverknings säsong av bark, flis, spån, timmer och liknande utan tak. Eftersom det bara anges upplag, innefattas möjligtvis även tillfälliga upplag.

Ett beslut stadgar tillståndskrav för upplag som ej är försedda med tak i båda skyddszonerna. Tillstånd krävs dock inte om det är frågan om tillfälliga upplag i samband med normal avverkning. Tre beslut har enbart anmälningskrav i båda skyddszonerna. Anmälan behövs dock inte om det är frågan om ringa mängd och omfattning, eller om det är frågan om tillfälliga upplag i samband med avverkning. Förutom upplag regleras i ett fåtal beslut även avverknings, hantering av träskyddsmedel, gödsling eller kalkning samt med bekämpningsmedel behandlade plantor.

7.3.2 Skåne

I Skåne har samtliga beslut utom två, föreskrifter som reglerar timmerupplag. Sju beslut uppfyller kraven i Naturvårdsverkets allmänna råd beträffande permanenta upplag. Två av de sju besluten stadgar dock undantag från förbudet vad gäller vedupplag som kontinuerligt används för energiuttag genom eldning. Tidsmässigt anges i tre beslut att med permanenta upplag avses upplag som vara mer än ett år. För övriga fyra anges ingen tidsgräns. Vad gäller tillfälliga upplag krävs i ett av de sju besluten tillstånd för tillfälliga verksamheter, vad som tidsmässigt avses med tillfälliga anges inte. Ett

²²¹ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 61

beslut har tillståndskrav för upplag som varar längre än tre månader, det gäller dock enbart i primär skyddszone. För tre av de sju besluten krävs bara anmälan vad gäller tillfälliga upplag på mer än en respektive tre månader. Två beslut har ingen reglering alls av tillfälliga upplag.

Av resterande beslut, vilka inte följer de allmänna råden, stadgas i ett beslut att upplag som varar mer än ett år är förbjudet i primär skyddszone. I sekundär skyddszone gäller istället tillståndskrav. Upplag som varar mer än sex månader ska anmälas. Sex beslut stadgar förbud vad gäller permanenta upplag i primär skyddszone. I sekundär skyddszone gäller dock enbart tillståndskrav. Några tidsperioder anges inte.²²² För två av dessa beslut gäller även tillståndskrav beträffande tillfälliga upplag i primär skyddszone. För ett av besluten anges att tillfälliga upplag är upplag från en avverknings säsong, för det andra beslutet anges ingen tidsperiod.

Två beslut stadgar enbart tillståndskrav för upplag enbart av timmer m.m. För ett av de två besluten gäller det dock enbart primär skyddszone. I sekundär skyddszone kräver enbart permanenta upplag tillstånd. Vad som tidsmässigt avses med permanenta upplag anges inte. Fyra beslut stadgar enbart tillståndskrav vad avser permanenta upplag i båda skyddszonerna. Inte heller för dessa fyra beslut anges vad som tidsmässigt avses med permanenta upplag, men för ett av de fyra besluten krävs inget tillstånd om det är frågan om upplag från en avverknings säsong. Inte heller lagring av grenar och toppar i avvaktan på borttransport kräver tillstånd. Förutom timmerupplag regleras även hantering av träskyddsmedel i mer än hälften av föreskrifterna och ett flertal övriga åtgärder i relativt många föreskrifter.

7.3.3 Dalarna

Samtliga beslut från Dalarna har föreskrifter som reglerar timmerupplag. Fyra beslut följer de allmänna råden och stadgar förbud för enda, eller båda skyddszonerna för permanenta upplag under längre tid än 6 månader. För tre av de fyra besluten gäller det upplag som sådana, vilket innebär att upplag som ligger mindre än sex månader inte har någon reglering. Av resterande sex beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har två beslut stadgat förbud mot upplag av bark och timmer som ligger under längre tid än sex månader i primär skyddszone. I sekundär skyddszone är det enbart upplag av bark som är förbjudet. Resterande fyra beslut har knutit regleringen till volymen av upplaget och stadgar ett förbud i primär skyddszone om det är frågan om ett upplag överstigande 40 m³. I sekundär skyddszone gäller tillstånd för samma mängd men då krävs det dessutom att upplaget ligger längre än 6 månader. Ungefär hälften av besluten har föreskrifter rörande avverkning och diverse övriga åtgärder.

7.3.4 Kommentar

Reglering av timmerupplag finns i 52 av 55 beslut. I Västra Götaland är det tio beslut av 22 som följer Naturvårdsverkets allmänna råd beträffande permanenta upplag. Lika många beslut förefaller tillåta timmerupplag, men endast om de har någon form av tak eller täckning. Att tillfälliga upplag eller verksamheter ska kräva tillstånd är det endast nio som följer. I Skåne är det bara sju beslut av tjugo som följer de allmänna råden beträffande permanenta upplag. Lika många beslut har förbud i primär skyddszone, medan det i sekundär skyddszone krävs tillstånd och nästa lika många beslut har enbart tillståndskrav i båda, eller enda skyddszonen. Tillfälliga upplag kräver tillstånd i fyra beslut, men för tre av de fyra gäller det enbart primär skyddszone. I både Västra Götaland och Skånes län är det flera

²²² För ett av besluten anges dock att tillfälliga upplag är upplag från en avverknings säsong, varför permanenta upplag borde avse upplag som ligger längre än en avverknings säsong.

beslut som inte anger några tidsgränser för vad som avses med permanenta, respektive tillfälliga upplag.

I Dalarna följer fyra beslut Naturvårdsverkets allmänna råd. För tre av besluten gäller förbudet upplag som sådant, vilket ligger längre än 6 månader. För övriga beslut överensstämmer två beslut med Naturvårdsverkets allmänna råd beträffande barkupplag. Timmerupplag däremot har ingen reglering i sekundär skyddszon. De sista fyra besluten har förbud i primär skyddszon och tillståndskrav i sekundär, men det gäller endast om upplaget är större än 40 m³. För primär skyddszon krävs dessutom att det ligger längre än 6 månader. Arton beslut från Skåne har reglerat all eller vissa former av hantering av träskyddsmedel. I Västra Götaland är det endast två beslut och i Dalarna inget.

7.4 Infiltration och utsläpp av avloppsvatten

Avloppsvatten definieras i 9 kap. 2 § MB. Exempel på avloppsvatten är spillvatten från såväl hushåll som från olika verksamheter. Spillvatten från hushåll består av vatten från toaletter och BDT vatten, det vill säga vatten från bad, disk och tvätt. Andra exempel på avloppsvatten är dagvatten, kylvatten och dräneringsvatten.²²³ Utsläpp av avloppsvatten är miljöfarlig verksamhet.²²⁴ Enligt 9 kap. 7 § MB ska avloppsvatten avledas och renas eller tas om hand om på annat sätt så att olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppstår genom anläggande av lämpliga avloppsanordningar eller andra inrättningar.

Avloppsanläggningar definieras inte i balken eller i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. I Naturvårdsverkets handbok om små avloppsanläggningar anges dock att en rimlig tolkning kan vara att en avloppsanordning bör innefatta rörledningar, slamavskiljare, infiltrationsanordningar och liknande anordningar som ingår i den kompletta anordningen. Det vill säga att hela systemet från WC till dess att det renade vattnet når mark eller recipient omfattas²²⁵ Bestämmelser om tillstånd och anmälan för avloppsanläggningar finns i 13-20 § § FMH. Huvudregeln är tillståndskrav om anordningen ska anslutas till vattentoalett, eller om en vattentoalett ansluts till anläggningen i efterhand.²²⁶ Om ingen vattentoalett ansluts krävs bara anmälan.²²⁷ Kommunen kan även utfärda lokala föreskrifter om att tillstånd krävs istället för anmälan.²²⁸ Kommunens ansvar att anordna sammanhållna avloppslösningar regleras i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster.

I p.6 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) anges att det i primär skyddszon bör föreskrivas om förbud mot ytterligare infiltrationsanläggningar för hushållspillvatten och utsläpp av annat avloppsvatten. För sekundär skyddszon bör föreskrivas om tillståndskrav för sådana anläggningar. I kommentaren till bestämmelserna i Naturvårdsverkets handbok (2010:5) anges att dock att det i vissa fall kan vara motiverat att skilja mellan befintliga och nya anläggningar. Även om nya anläggningar bör vara förbjudna, kan det vara lämpligt att tillåta att äldre anläggningar ersätts med bättre anläggningar. Vidare anges att kommunala avloppsledningar inte bör få förekomma i primär skyddszon och att avloppsledningar ska vara täta, inspekteras regelbundet och vid behov omedelbart

²²³ <http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Verksamheter-med-miljopaverkan/Avlopp/Nagra-vanliga-avloppstermer/>

²²⁴ 9 kap. 1 § 2 MB

²²⁵ Naturvårdsverkets handbok till allmänna råd (2008:3) om små avloppsanläggningar, s 8 f

²²⁶ 13 § 1st. FMH

²²⁷ 13 § 2st. FMH

²²⁸ 13 § 4st. FMH och 40 § 1st. 3 FMH

läggas om eller renoveras.²²⁹ Vid tillståndsprövningen ska, såvida inte särskilda omständigheter föreligger, hänsyn tas till det större område inom vilket fastigheten ingår och vilka följer en generell tillståndsgivning av aktuella anläggningar kan få på längre sikt.²³⁰

7.4.1 Västra Götaland

Samtliga beslut utom ett från Västra Götaland har föreskrifter rörande infiltration och utsläpp av avloppsvatten. Av dessa följer elva beslut kraven i Naturvårdsverkets allmänna råd. I resterande elva beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har två beslut förbud i primär skyddszon och tillståndskrav i sekundär skyddszon, men föreskrifterna gäller enbart anläggningar för hushållspillvatten. Åtta beslut har endast tillståndskrav för enda, eller båda skyddszonerna. I ett av dessa åtta beslut gäller tillståndskravet dock enbart enskilda avloppsanläggningar. Ett beslut slutligen, hänvisar endast till de krav som ställs enligt kommunens riktlinjer för nya anläggningar.

Fjorton beslut har föreskrifter om krav på avloppsledningarna. De flesta föreskrifter stadgar, om än med lite annorlunda formuleringar, att avloppsledningar ska kontrolleras eller inspekteras regelbundet och/eller vara täta. De flesta besluten stadgar också att eventuella fel ska åtgärdas.

7.4.2 Skåne

I Skåne har samtliga beslut utom ett, föreskrifter som reglerar infiltration och utsläpp av avloppsvatten. Tio beslut följer Naturvårdsverkets allmänna råd. Av resterande elva beslut, vilket inte följer de allmänna råden, har sex beslut förbud mot nya anläggningar för uppsamling och behandling av spillvatten i enda eller båda skyddszonerna. För två av de sex besluten gäller det dock enbart nya enskilda sådana anläggningar. För tre av de fyra besluten gäller förbudet enbart i primär skyddszon. I sekundär skyddszon stadgas istället förbud mot utsläpp av avloppsvatten, vilket inte har genomgått behandling i en av miljönämnden godkänd anläggning, eller i en allmän anläggning. Tre beslut har förbud mot förekomsten av anläggningar för spill och dagvatten. Det gäller dock bara enskilda anläggningar. För två av de tre besluten gäller förbudet endast i primär skyddszon, i sekundär skyddszon gäller tillståndskrav men då för nyanläggning respektive ändring av befintliga anläggningar. Ett beslut har enbart tillståndskrav i enda skyddszone för anläggning av avlopps- och infiltrationsanläggning för kommunalt dagvatten. Ett beslut slutligen, stadgar enbart att avloppsvatten, som inte har genomgått behandling i en av miljönämnden godkänd enskild anläggning eller allmän anläggning, inte får släppas ut.

Sexton beslut har föreskrifter rörande underhåll och kontroll av avloppsledningar. Samtliga innebär, om än med lite annorlunda formuleringar, att avloppsledningar ska vara täta, inspekteras och att eventuella fel ska åtgärdas.

7.4.3 Dalarna

Samtliga beslut från Dalarna har föreskrifter som reglerar infiltration och utsläpp av avloppsvatten. Av dessa följer ett beslut Naturvårdsverkets allmänna råd. Beslutet ställer till och med högre krav eftersom även förekomsten av infiltrationsanläggningar är förbjuden i båda skyddszonerna. Av övriga nio beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har tre beslut förbud i primär skyddszon men ingen reglering alls i sekundär. Tre beslut har förbud mot infiltrationsanläggningar i primär skyddszon och tillståndskrav i sekundär, kraven gäller dock enbart anläggningar för hushållspillvatten. Ett beslut har förbud mot förekomsten av infiltrationsanläggningar i primär skyddszon, men även i detta

²²⁹ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 62

²³⁰ MÖD M 2005/3553 och RÅ 1994 ref. 59

fall gäller kravet enbart anläggningar för hushållsspillvatten. I sekundär skyddszon krävs tillstånd. Ett beslut har enbart tillståndskrav i båda skyddszonerna och tillståndskravet gäller enbart för enskilda anläggningar. Slutligen, krävs i ett beslut tillstånd, men enbart beträffande ombyggnad av befintlig avloppsinfiltration. Sex av de tio besluten har också tillståndskrav i en, eller båda skyddszonerna för ombyggnad av befintliga anläggningar.

Sex beslut har föreskrifter om inspektion och åtgärdande av fel på avloppsledningar. Liksom för övriga län innebär de, trots något annorlunda formuleringar, att avloppsledningar ska vara täta, inspekteras och om något fel uppstår ska det åtgärdas.

7.4.4 Kommentar

53 av 55 beslut har föreskrifter som reglerar infiltration eller utsläpp av avloppsvatten. I Västra Götaland följer hälften av besluten de allmänna råden. I Skåne är det tio beslut som följer de allmänna råden, vilket är drygt hälften. I Dalarna är det endast ett beslut. De flesta beslut som inte följer de allmänna råden har enbart reglerat enskilda avlopp, eller anläggningar för enbart hushållsspillvatten. Formellt sett uppfylls därför inte de allmänna råden eftersom inte utsläpp av allt avloppsvatten regleras.

7.5 Avfall

Avfall definieras i 15 kap. 1 § MB som varje föremål, ämne eller substans som ingår i en avfallskategori och som innehavaren gör sig av med, eller är skyldig att göra sig av med. Vilka avfallskategorier som finns och vilken kategori en viss typ av avfall är hänförlig till regleras närmare i avfallsförordningen (2001:1063). I p.7 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) anges att upplag av avfall, eller snö som härrör från trafikerade ytor i en skyddszon inte får förekomma i en skyddszon med strängare föreskrifter. I kommentaren till det allmänna rådet anges även att deponering av avfall inte bör få förekomma.²³¹ Deponering definieras i 4 § avfallsförordningen (2001:1063) som ett sätt att bortskaffa avfall innebärande att avfallet läggs på en deponi, det vill säga en upplagsplats för avfall.²³²

7.5.1 Västra Götaland

Samtliga beslut utom två från Västra Götaland har föreskrifter som reglerar avfall. Nitton beslut föreskriver i enlighet med Naturvårdsverkets allmänna råd att upplag eller deponering av avfall är förbjudet. Av de två beslut, vilka inte följer, de allmänna råden har ett beslut enbart tillståndskrav i båda skyddszonerna för upplag av avfall och förorenade massor som kan utgöra risk för yt- och grundvattnet. Ett beslut slutligen, stadgar att lagring av avfall endast får ske i den omfattning som krävs för att skapa förutsättningar för rationell borttransport av farligt avfall som uppkommer vid den egna anläggningen. Efter tillstånd får dock miljöstationer för mottagning av farligt avfall från hushållen anordnas. I samma beslut stadgas att avfall inte får deponeras inom skyddsområdet utom vid icke avslutade avfallsdeponier där verksamheten regleras i tillstånd enligt miljöbalken. I de flesta besluten är även upplag och/eller deponering av massor med okänd miljöstatus och/eller förorenade massor förbjudna.

Nitton beslut har föreskrifter rörande deponering eller tippning av snö inom vattenskyddsområdet. Vissa av reglerna återfanns dock under kategorin för väghållning. I samtliga fall utom ett, innebär

²³¹Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 62

²³² 5 § avfallsförordningen (2010:1063)

föreskrifterna i enlighet med Naturvårdsverkets allmänna råd att snö från en skyddszon med svagare krav inte får läggas upp inom en skyddszon med strängare krav. I ett beslut stadgas dock att snö från trafikerade ytor ej får ske i nära anslutning till sjön, zon II eller dess tillflöden. Inte heller får snö från trafikerade ytor deponeras eller tippas i sjön.

7.5.2 Skåne

Samtliga beslut från Skåne har föreskrifter som reglerar avfall. 21 beslut följer de allmänna råden och stadgar förbud mot uppläggning eller deponering av avfall med mera. I sex beslut undantas dock trädgårds- och hushållskompost från regleringen. Det beslut som inte följer de allmänna råden stadgar enbart tillståndskrav i båda skyddszonerna för uppläggning av avfall med mera. Kompostering av matavfall är undantaget tillståndsplikten.

Sjutton beslut reglerar deponering av snö. Elva av besluten följer Naturvårdsverkets allmänna råd. För ett av besluten gäller förbud mot deponering av snö i primär skyddszon, i sekundär skyddszon gäller att deponering av snö inte får ske intill sjöar och vattendrag. I tre av besluten undantas normal snöröjning från förbudet. De sex beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har förbud mot deponering av snö men det gäller enbart i den primära skyddszone.

7.5.3 Dalarna

Samtliga beslut utom två från Dalarna har föreskrifter som reglerar avfall, alla följer de allmänna råden. I ett beslut undantas dock hushållsavfall som komposteras i en behållare godkänd av miljö- och plannämnden från förbudet. Åtta beslut har också föreskrifter som reglerar upplag eller deponering av snö. Samtliga beslut utom två följer Naturvårdsverkets allmänna råd. För de två, vilka inte följer de allmänna råden, stadgas förbud men enbart i primär skyddszon.

7.5.4 Kommentar

Upplag eller deponering av avfall regleras i 51 av 55 beslut. De allmänna råden åtföljs i mycket hög grad, nitton av 21 beslut från Västra Götaland, 21 av 22 beslut från Skåne och i samtliga av de åtta beslut från Dalarna, vilka hade föreskrifter om avfall. Av de två beslut från Västra Götaland som inte följer de allmänna råden har ett av besluten tillståndskrav. Det andra beslutet är för Göta älv och har lite speciella regler, vilket dock är förståeligt med tanke på området storlek och vad som kan anses vara praktiskt att genomföra. Även det beslut från Skåne som inte följde de allmänna råden hade i alla fall ett tillståndskrav. Frågan om avfallsreglering i föreskrifterna för vattenskyddsområden synes således ha varit bland de minst kontroversiella.

Upplag eller deponering av snö regleras i 44 beslut av 55. I Västra Götaland åtföljs de allmänna råden beträffande snö i arton av nitton beslut. I Skåne är motsvarande siffra lite lägre, elva av sjutton beslut, resterande sex beslut har dock förbud i primär skyddszon. I Dalarna är det sex av åtta beslut som följer de allmänna råden. Även i Dalarna har de två beslut som inte följer de allmänna råden förbud i primär skyddszon.

7.6 Täktverksamhet och andra markarbeten

Täktverksamhet är miljöfarligt verksamhet enligt 9 kap. 1 § MB. Täktverksamhet kräver tillstånd om det inte är frågan om husbehovstäkt, vilket kräver anmälan.²³³ Täktverksamhet kan öka vattnets sårbarhet eftersom det jordtäckte som tas bort utgör ett naturligt skyddsskikt mot föroreningar. Ju

²³³ Avdelning 1 bilaga till FMH. Övriga husbehovstäkter kan kräva anmälan om det är frågan om en åtgärd eller verksamhet som väsentligt kan komma att ändra naturmiljön, 12 kap. 6 § MB.

mindre sådant skydd, desto högre transporthastighet får vattnet och eventuella föroreningar ner till grundvattnet. Grundvattenbildningen kan således öka men få en ojämnare kvalitet. Det är därför av stor vikt att täktområden, vilka har fått ett minskat naturligt skydd av ytliga jordlager och vegetation får detta återskapat och så långt som möjligt skyddas mot tillförsel av bakterier och föroreningar. I p.9 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) föreskrivs att materialtäkt, det vill säga grustäkt, bergtäkt och liknande, bör vara förbjuden i primär och sekundär skyddszon vad gäller grundvattentäkter. För ytvattentäkter bör motsvarande gälla endast i primär skyddszon. Husbehovstäkter bör kräva tillstånd. Vidare anges att oljespill ej får förekomma och att det bör föreskrivas att tillfartsvägar till täkter ska så långt som möjligt vara avspärrade. I kommentaren till det allmänna rådet anges att det kan vara lämpligt att ange om ett förbud ska avse även pågående täktverksamheter med giltiga tillstånd.²³⁴

I p.10 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) anges att schaktningsarbete, till exempel i samband med vägbyggen eller annat byggande och muddring inte får utföras utan tillstånd. Pålning, spontning och underjordsarbete bör kräva tillstånd både i primär och sekundär skyddszon för en grundvattentäkt och i primär skyddszon för en ytvattentäkt. Undantag från tillståndskravet bör vara underhåll av markavvattningsanläggningar, enligt 11 kap. MB och för normalt drift och underhåll av vägar.²³⁵

7.6.1 Västra Götaland

Täktverksamhet regleras i samtliga beslut utom två från Västra Götaland. I ett av besluten regleras dock endast husbehovstäkt. Tretton av resterande tjugo beslut följer de allmänna råden beträffande materialtäktsverksamhet. För ett av de tretton besluten gäller det dock endast nyetablering av sand- och grustäkter, pågående verksamheter får ske i enlighet med gällande täkttillstånd. Sju beslut följer inte de allmänna råden. Av dessa har två beslut förbud i primär skyddszon, men enbart tillståndskrav i sekundär. Eftersom besluten ifråga rör grundvattentäkter är det således inte i förenlighet med de allmänna råden. Tre av de sju besluten har förbud mot täktverksamhet men enbart i primär skyddszon, i sekundär skyddszon regleras enbart husbehovstäkter. Två beslut slutligen, har tillståndskrav för båda skyddszonerna. För ett av dessa har tillståndskravet även kompletterats med bestämmelser om hur långt ner brytning får ske.

Om det förutsätts att husbehovstäkt inkluderas för de beslut som enbart reglerar täktverksamhet som sådan, regleras husbehovstäkt i sexton beslut. Elva av dessa följer de allmänna råden. För resterande fem beslut anges i tre av besluten ett förbud mot husbehovstäkt i primär skyddszon, i sekundär skyddszon krävs dock enbart anmälan. I ett beslut krävs tillstånd men enbart i primär skyddszon. Slutligen i ett beslut krävs enbart anmälan. I ett beslut av de 21 stadgas att risken för olje- och drivmedelspill ska förhindras.

Samtliga beslut utom ett har även föreskrifter som reglerar schaktningsarbeten. De flesta av dessa reglerar även pålning och spontning m.m. Arton beslut har tillståndskrav i enlighet med Naturvårdsverkets allmänna råd. För två av de arton besluten gäller dock bara anmälningskrav för pålning och spontning. I åtta av de arton besluten gäller för sekundär skyddszon att tillstånd endast krävs om det är frågan om arbeten som kan påverka yt- eller grundvattnet. I ett av de arton besluten gäller samma krav för båda skyddszonerna. Flera föreskrifter anger även att det enbart är större

²³⁴ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 63

²³⁵ Naturvårdsverkets handbok (2010:5) om vattenskyddsområden, s. 64

schaktningsarbeten som kräver tillstånd. Bland de fyra beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har tre beslut enbart anmälningskrav för schaktning och då enbart i primär skyddszon. Ett beslut slutligen har som enda krav att markarbeten ska ske på ett sådant sätt att verksamheten inte orsakar risk för att yt- eller grundvattnet inom skyddsområdet förorenas. Som kompletterande krav anges att en gräns för hur djupt schaktning får göras. I åtta beslut regleras även borrning i jord och berg. Åtta beslut har även föreskrifter om avfall och massor under kategorin för täktverksamhet.

7.6.2 Skåne

Samtliga beslut utom ett från Skåne reglerar täktverksamhet, i ett av besluten regleras dock enbart husbehovstäkt. Elva beslut följer Naturvårdsverkets allmänna råd beträffande materialtäkter. För ett av dessa beslut gäller det dock enbart nyetablering av täktverksamhet. För befintliga täkter anges att vattenproduktionsintressena särskilt ska beaktas vid ansökningar om förnyat tillstånd och att den som ansöker om förnyat täkttillstånd ska avkrävas sådana geologiska och hydrogeologiska undersökningar som tydligt visar avlagringar, utbredning, sammansättning och mäktighet såväl över som under grundvattensnivån, avrinningsområde, grundvattensavrinning, samt rådande vattenkvalité. Att ställa ett krav på att någon ska presentera ett undersökningsmaterial borde ses som ett krav på en aktiv åtgärd, vilket inte är möjligt att ställa inom ramen för 7 kap. 22 § MB. Möjligtvis kan det krävas i samband med en tillståndsprövning enligt miljöbalken med stöd av 2 kap. 1 § MB.

Av de nio beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har tre beslut enbart tillståndskrav i båda skyddszonerna. För ett av dessa tre beslut har tillståndskravet även kombinerats med en gräns för hur långt ner brytning får ske. Tre av de nio besluten stadgar förbud i primär skyddszon. I sekundär skyddszon anges endast det vaga kravet att grus-, sand- och bergtäkt ska ske på ett sådant sätt att förorening av grundvattnet inte sker. Två av de nio besluten stadgar att nyetablering av täktverksamhet är förbjuden i primär skyddszon. I sekundär skyddszon anges endast nivåkrav för hur lågt ner täktverksamheten får ske. De kraven förefaller gälla även befintliga täkter i primär skyddszon. Slutligen, anges i ett beslut ett förbud i primär skyddszon, men enbart tillståndskrav i sekundär.

Om det förutsätts att husbehovstäkt inkluderas för de beslut som enbart reglerar täktverksamhet som sådan, regleras husbehovstäkt i samtliga beslut. Sjutton av dessa följer de allmänna råden, eller ställer högre krav. För de fyra beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har tre beslut enbart tillståndskrav i primär skyddszon. I sekundär skyddszon anges ingen uttrycklig reglering av husbehovstäkter. Slutligen, i det fjärde beslutet stadgas ett förbud mot nyetablering i primär skyddszon. I sekundär skyddszon och för befintliga täkter, anges endast nivåkrav.

Ett fåtal beslut stadgar att tillfartsvägar till täkter ska vara avspärrade för allmän trafik och att ett skyddande vegetationstäckes snarast ska återställas inom utbrutna delar av täktområdet. Sju beslut stadgar att risken för oljespill vid anläggnings- och schaktningsarbeten ska beaktas. Sexton beslut har även föreskrifter om avfall och massor under kategorin för täktverksamhet.

Samtliga beslut utom två har föreskrifter som reglerar schaktningsarbeten m.m. Femton följer Naturvårdsverkets allmänna råd om tillståndskrav. För sju av de femton besluten krävs dock inte tillstånd om det är uppenbart att skaderisker för vattnet inte föreligger. För tre av de femton besluten krävs tillstånd endast om det är frågan om schaktningsarbeten djupare än 0,5 m. Av resterande fem beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har fyra beslut enbart tillståndskrav i

primär skyddszon, i sekundär skyddszon gäller anmälan. För tre av de fyra besluten gäller kraven endast om det är frågan om omfattande schaktnings- och utfyllnadsarbeten. Ett beslut slutligen, har enbart krav på anmälan och det endast i primär skyddszon.

7.6.3 Dalarna

Samtliga beslut från Dalarna har föreskrifter som reglerar täktverksamhet. Av dessa följer fyra beslut Naturvårdsverkets allmänna råd beträffande materialtäktsverksamhet. Av resterande sex beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har tre beslut förbud mot nyanläggning och utvidgning av täktverksamhet. Det kravet gäller dock enbart i primär skyddszon. I sekundär skyddszon gäller bara begränsningar ifråga om vilken nivå över grundvattenytan som ska hållas. För ett av de tre besluten gäller nivåbegränsningen inte heller befintliga täkter. I två beslut stadgas enbart tillståndskrav för båda skyddszonerna. Ett beslut slutligen, har enbart ett nivåkrav för enda skyddszonen. Det poängteras dock i beslutet att miljöbalkens regler om tillståndsprövning gäller. För de fyra beslut där nivåkrav anges stadgas att det åligger täktinnehavaren, alternativt verksamhetsinnehavaren, att tillse att avfall inte deponeras i täktområdet samt att fastställa grundvattenytans läge. Det kan ses som krav på aktiva åtgärder, vilket inte är möjligt att föreskriva om enligt 7 kap. 22 § MB.

Om det förutsätts att de föreskrifter som reglerar täktverksamhet som sådan även inkluderar husbehovstäkt har nio beslut föreskrifter om husbehovstäkt. Av dessa följer sex beslut de allmänna råden och stadgar tillståndsplikt. Av resterande tre beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har två beslut tillståndskrav men enbart i primär skyddszon. Tillståndskravet gäller dock inte om det är uppenbart att någon skaderisk för grundvattnet inte föreligger. Ett beslut slutligen, har förbud mot nyanläggning och utvidgning av täktverksamhet men enbart i primär skyddszon. I sekundär skyddszon gäller bara nivåkrav. I övrigt stadgas i fem beslut att ett skyddande vegetationstäckte omedelbart ska återställas på utbrutna täkter. Samtliga beslut har också föreskrifter rörande deponering och/eller utfyllnad av främmande eller förorenade massor

Samtliga beslut har föreskrifter som reglerar schaktningsarbete. Samtliga följer Naturvårdsverkets allmänna råd och kräver tillstånd. För sex av besluten gäller dock inte tillståndskravet om det är uppenbart att skaderisker för grundvattnet ej föreligger. Samma undantag gäller även för resterande fyra beslut, men då enbart i sekundär skyddszon.

7.6.4 Kommentar

Täktverksamhet regleras i 52 av 55 beslut. I Västra Götaland följer tretton av tjugo beslut, det vill säga lite mer än hälften, de allmänna råden beträffande materialtäkter. I Skåne är det också lite fler än hälften, elva av tjugo beslut som följer de allmänna råden. I Dalarna är det fyra av tio beslut, lite mindre än hälften, som följer de allmänna råden. Merparten av de beslut från samtliga län, vilka inte följer de allmänna råden, har dock förbud i primär skyddszon. Det är i sekundär skyddszon som skyddet inte håller rekommenderad nivå. I några fall gäller förbudet i primär skyddszon dock endast utvidgning och/eller nyetablering av täkter och eventuella befintliga täkter får således drivas vidare. I flera av besluten från samtliga län stadgas dock enbart tillståndskrav för täktverksamhet, vilket är samma krav som i miljöbalken och således inte en skärpt reglering, såvida inte husbehovstäkter är inkluderade i regleringen. Det är då ett skärpt krav beträffande dessa.

52 av 55 beslut har föreskrifter som reglerar schaktning och andra markarbeten. Majoriteten av föreskrifterna har tillståndskrav i enlighet med de allmänna råden, men i flera fall är tillståndskravet beroende av vaga kriterier som om exempelvis rör sig om större arbeten, eller om det finns risk för

påverkan på vattnet. En sådan reglering lämnar således åt den som ägnar sig åt verksamheten eller åtgärden att bedöma huruvida tillstånd behöver sökas eller ej.

7.7 Väg hållning och transport av farligt gods

Vägsalt kan orsaka stora problem på främst grundvattentäkter. Kloridjonen transporteras med vägdagvattnet ned till grundvattnet, vilket vid högre halter riskerar att ge förändringar i smak och negativa hälsoeffekter. Enligt p.8 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) bör därför föreskrivas ett tillståndskrav i primär skyddszon för spridning av vägsalt inom vattenskyddsområdet. Undantag görs dock för saltinblandad sand.²³⁶ Enligt kommentaren bör tillstånd till vägsaltning också undvikas genom användning av alternativa metoder, optimalare saltning och genom att avledningen av vägdagvatten optimeras.²³⁷ Vidare bör det enligt p. 8 i de allmänna råden föreskrivas att upplag av asfalt, oljegrus och vägsalt ska vara förbjudna i både primär och sekundär skyddszon. Också användningen av bekämpningsmedel för underhåll av väg och järnväg bör regleras.²³⁸

Farligt gods definieras av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB, f.d. Räddningsverket) som ämnen och föremål vars transport enligt ADR/ADR-S (RID/RID-S) är förbjuden eller tillåten endast under vissa villkor.²³⁹ Olyckor med farligt gods kan få långtgående konsekvenser inom ett vattenskyddsområde. Enligt p. 12 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) bör föreskrivas att transport av farligt gods endast ska få ske på anvisade transportleder inom primär skyddszon. Vilka vägar som rekommenderas för farligt gods bestäms av länsstyrelsen och MSB. Kommunens syn på var farligt gods kan transporteras bör framgå av den kommunala översiktsplanen.²⁴⁰

I föreskrifterna kan regleras både genomgående transporter av farligt gods och transporter till olika verksamheter inom vattenskyddsområdet. Onödig parkering inom vattenskyddsområdet bör motverkas genom att parkeringsfickor, uppställningsplatser och informationstavlor inte placeras inom vattenskyddsområdet. En erinran om att eventuella olyckor som inträffar omedelbart ska rapporteras till SOS alarm på telefon 112 bör ingå i föreskrifterna, liksom bestämmelser om skyltning. Enligt trafikförordningen (1998:1276) kan även lokala trafikföreskrifter meddelas för trafik inom känsliga vattenområden. Föreskrifterna publiceras i MSB:s atlas och kommer på så vis till känna för de som arbetar med att transportera farligt gods.²⁴¹

Krav på utformning av vägar och järnvägar vad avser sådant som skyddsräcken, täta diken, kantsten, gatu- och vägbrunnar bör inte i första hand regleras i föreskrifterna för ett vattenskyddsområde.²⁴² I praxis har både krav på att väg ska vara försedd med ”de skyddsanordningar som behövs för vattenskyddet”, samt mer preciserade krav på skyddsanordningar för vägar för transport av farligt gods upphävts. Sådana krav är att anse som krav på aktiva åtgärder, vilket inte är möjligt att kräva inom ramen för 7 kap. 22 § MB.²⁴³ I äldre praxis har även ett krav på att ”erforderliga åtgärder ska vidtas för att minska risken för och konsekvenserna av med transporter av farligt gods”, upphävts då

²³⁶ Regeringsbeslut M 2003/1070/F/M Klintarp

²³⁷ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 67

²³⁸ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 67

²³⁹ <http://www.msb.se/sv/Forebyggande/Farligt-gods/Om-farligt-gods>

²⁴⁰ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 65 f

²⁴¹ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 65 f

²⁴² Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 66

²⁴³ Regeringsbeslut M 2007/2819/F/M Veinge och M2007/2820 Skogaby

det ansågs för otydligt.²⁴⁴ Även omhändertagande av vägdagvatten har inte ansetts lämpligt att reglera i föreskrifterna för ett vattenskyddsområde.²⁴⁵

7.7.1 Västra Götaland

Samtliga beslut utom ett från Västra Götaland har föreskrifter som rör väghållning. Upplag av asfalt, oljegrus och vägsalt eller halkbekämpningsmedel regleras i samtliga dessa beslut. Sjutton av de 22 besluten följer Naturvårdsverkets allmänna råd och stadgar förbud i enda eller båda skyddszonerna. I ett av besluten undantas dock nödvändigt underhåll, inklusive halkbekämpning från förbudet. Av de fem beslut, vilka inte följer de allmänna råden, stadgar tre beslut förbud men enbart i primär skyddszon. För två av de tre besluten undantas också normalt vägunderhåll från förbudet. I sekundär skyddszon gäller tillstånd. Resterande två beslut har enbart tillståndskrav i enda eller båda skyddszonerna. Några beslut reglerar förutom upplag eller lagring även tillverkningen av asfalt, oljegrus, eller därmed jämförbar produkt.

Hantering, spridning eller användning av vägsalt och/eller andra dammbindningsmedel regleras i nio beslut. Tre av dessa följer, eller ställer högre krav än de allmänna råden och stadgar antingen förbud eller tillstånd för spridning av vägsalt i primär skyddszon. Av resterande sex beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har ett beslut enbart anmälningskrav för enda skyddszone. Fem beslut har som enda krav att vägsalt och dammbindningsmedel endast får användas för normalt vägunderhåll, alternativt i den omfattning som krävs för normalt vägunderhåll. I övrigt stadgar tre beslut att användningen av spillolja eller liknande inte får användas som dammbindningsmedel. Två beslut stadgar också att val av dammbindningsmedel ska ske efter principen om bästa miljöval, det borde dock följa redan av 2 kap. 4 § MB. Femton beslut har också föreskrifter som stadgar tillstånds- eller anmälningsplikt för beläggnings- och andra förbättringsarbeten på väg.²⁴⁶

Föreskrifter för transporter av farligt gods finns i tolv beslut, men själva transporten regleras enbart i nio av dessa. Sju beslut följer, eller ställer högre krav än i de allmänna råden. I ett av de sju besluten undantas dock transport av eldningsolja till fastigheter från förbudet. Resterande två beslut kräver tillstånd för genomgående transport av farligt gods, eller för transport av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen i primär skyddszon, alternativt för enda skyddszone. Om det förutsätts att det i ett tillstånd regleras var och hur transporten ska ske, kan även dessa beslut sägas följa de allmänna råden.

I fem beslut anges krav på att vägar som används för transport av farligt gods eller transport av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen ska vara försedd med erforderliga skyddsåtgärder. Sådana krav på aktiva åtgärder är inte lagenliga att ha med i föreskrifterna för ett vattenskyddsområde och har upphävts i regeringens praxis, se ovan under avsnitt 7.7. I övrigt regleras uppställning av fordon med farligt gods i två beslut. Uppställning av fordon regleras även i några beslut under kategorin för petroleumprodukter och andra skadliga ämnen.

²⁴⁴ Regeringsbeslut M 2003/3542/F/M Västra Torup

²⁴⁵ Regeringsbeslut M 2006/5205/F/M Ignaberga

²⁴⁶ I Regeringsbeslut M2007/2820/F/M Skogaby och Regeringsbeslut M2007/2819/F/M Veinge efterlyste Vägverket en precisering av vad som skulle ingå i "andra förbättringsarbeten på väg" mot bakgrund av att det blir svårt för verket att fullgöra sitt väghållansvar om varje enskild åtgärd kräver tillstånd. Regeringen gjorde ingen precisering men ändrade föreskriften så att enbart beläggningsarbeten, oavsett om det var hänförliga till underhåll eller förbättringsåtgärder, belades med tillstånd. I Regeringsbeslut M2004/561/F/ och Regeringsbeslut M2004/836/F/M Malmsjöåsen ansågs dock "underhåll av vägar" vara för oprecist.

7.7.2 Skåne

Samtliga beslut från Skåne har föreskrifter rörande väghållning. Upplag eller tillverkning av asfalt, oljegrus och vägsalt regleras i samtliga beslut. Tolv beslut följer Naturvårdsverkets allmänna råd och stadgar förbud i enda eller båda skyddszonerna. För resterande tio beslut, vilka inte följer de allmänna råden, stadgar sju beslut förbud i primär skyddszon, i sekundär skyddszon gäller dock tillstånd. Två av de tio besluten har enbart tillståndsplikt i båda skyddszonerna. För ett av de två besluten kan också tillfälliga upplag accepteras utan tillståndsprövning om vissa försiktighetsåtgärder vidtas. Ett beslut slutligen, har enbart krav på anmälan i enda skyddszone.

Underhåll av vägar och/eller halkbekämpning, eller spridning av vägsalt regleras i tjugo beslut. Fjorton av dessa följer Naturvårdsverkets allmänna råd beträffande spridning av vägsalt och stadgar tillståndsplikt i enda, eller båda skyddszonerna. Resterande sex beslut stadgar endast att underhåll av vägar inklusive halkbekämpning och dammbindning ska ske under iakttagande av antingen normal försiktighet, stor aktsamhet, eller stor varsamhet. I övrigt stadgas i sex beslut att skaderisken för grundvattnet ska beaktas vid val av halkbekämpningsmedel.

Samtliga beslut har föreskrifter som reglerar transport av farligt gods. Två beslut följer de allmänna råden och stadgar att transporter endast får ske på anvisade leder. Femton beslut stadgar förbud mot transport av farligt gods på annat än anvisade leder, med undantag för transport till fastigheter, eller dylik formulering. Fyra beslut stadgar förbud men gör undantag för transport till fastigheter eller dylik formulering. I ett beslut slutligen, stadgas att transporter av farligt gods "företrädesvis" ska ske på rekommenderad väg för farligt gods.

I ett beslut stadgas att väg eller järnväg som används för transport av farligt gods ska vara utformad så att grundvattenföroreningar undviks i samband med olyckor. Det stadgas också att vid omläggning eller anläggning av järnväg ska vidtas nödvändiga skyddsåtgärder. Sådana krav kan ses som krav på aktiva åtgärder, vilka inte är möjliga att ställa inom ramen för 7 kap. 22 § MB. Två beslut reglerar även uppställning av fordon för farligt gods. Slutligen, återfinns föreskrifter om bekämpningsmedel under kategorin för väghållning i fjorton beslut.

7.7.3 Dalarna

Samtliga beslut från Dalarna har föreskrifter rörande väghållning. Upplag eller lagring och tillverkning av asfalt, oljegrus och vägsalt regleras i samtliga beslut. Sex beslut följer Naturvårdsverkets allmänna råd om förbud i enda, eller båda skyddszonerna. Övriga fyra beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har enbart förbud i primär skyddszon, i sekundär skyddszon gäller tillstånd. Användning av vägsalt regleras i åtta beslut. Inga konkreta krav ställs utan det stadgas endast att åtgärder i skälig omfattning ska vidtagas för att minimera användningen av vägsalt och dammbindningsmedel. I ett av de sju besluten stadgas dock att åtgärder "ska vidtas" istället för "skäligen vidtas".

Farligt gods regleras i samtliga beslut, men endast tre av dessa reglerar själva transporten. I de tre besluten stadgas att transport av farligt gods är förbjudet i primär skyddszon. För två beslut undantas dock transporter som sker på anvisade leder och vissa transporter av kemikalier till skyddsområdet. Det som främst regleras är istället uppställningen av farligt gods, vilket är förbjudet i samtliga beslut. För två av besluten gäller det dock enbart i primär skyddszone.

7.7.4 Kommentarer

54 av 55 beslut har föreskrifter, vilka reglerar väghållning. Samtliga av dessa reglerar upplag av asfalt, oljegrus och vägsalt. Sjutton beslut av 22 från Västra Götaland, tolv beslut av 22 från Skåne och sex beslut av tio från Dalarna följer Naturvårdsverkets allmänna råd. Det är således lite fler än hälften i samtliga län som följer de allmänna råden. De flesta beslut som avviker från vad som rekommenderas i de allmänna råden har förbud i primär skyddszon, men enbart tillståndskrav i sekundär.

I Skåne har tjugo beslut föreskrifter som reglerar vägsalt och fjorton av dessa följer de allmänna råden. I Västra Götaland är siffran betydligt lägre. Användning av vägsalt regleras endast i nio beslut och de allmänna råden åtföljs endast i tre av dessa. I Dalarna är det åtta beslut som har reglering rörande vägsalt, men inget av dem följer de allmänna råden. Istället ställs vaga krav, vilket också förekommer i övriga län bland de beslut som inte följer de allmänna råden. Krav som att vägsalt får användas för normalt vägunderhåll, att halkbekämpning ska ske under iakttagande av försiktighet, eller dylik formulering, samt att åtgärder i skälig omfattning ska vidtas för att minska användningen av vägsalt och dammbindningsmedel. Utan några tillhörande krav på tillstånd eller anmälan måste det ses som relativt låga krav. Möjligt är dock att mer ingripande föreskrifter inte behövs eftersom halkbekämpning inte sker i så stor utsträckning inom de olika vattenskyddsområdena.

Bekämpningsmedel under väghållning regleras i relativt många beslut från Skåne och inte alls i Västra Götaland eller Dalarna. I Västra Götaland återfinns dock de flesta reglerna om bekämpningsmedel som en egen kategori, vilket gör att de kan anses gälla generellt i jämförelse med om föreskrifterna istället hade återfunnits under kategorierna för till exempel jordbruk eller skogsbruk.²⁴⁷ I Dalarna hade fyra beslut föreskrifter om bekämpningsmedel under kategorin för petroleumprodukter och andra skadliga ämnen, vilka på motsvarande sätt eventuellt kan anses gälla generellt.

Föreskrifter om transport av farligt gods återfinns i samtliga beslut från Skåne, samtliga beslut från Dalarna och tolv beslut från Västra Götaland. Själva transporten regleras dock endast i nio beslut från Västra Götaland, respektive tre beslut från Dalarna. Av de beslut som reglerar transporten stadgar majoriteten från samtliga län förbud i enlighet med de allmänna råden, men i de flesta fallen undantas inte bara transporter på anvisade leder, eller dylik formulering, utan även transporter till fastigheter inom vattenskyddsområdet. Att notera är också att i Skåne förefaller förbuden i hög utsträckning gälla för båda skyddszonerna och inte bara för primär skyddszon. Anmärkningsvärt är vidare att några av besluten från Västra Götaland och Skåne hade krav på sådana aktiva åtgärder rörande skyddsanordningar på väg, vilket inte är möjligt att kräva enligt 7 kap. 22 § MB och regeringens praxis.

En anmodan om att ringa 112 vid inträffande olyckor återfinns i två beslut från Västra Götaland, åtta beslut från Skåne och sex beslut från Dalarna. Merparten av de 55 besluten har dock liknande bestämmelser som en egen kategori i föreskrifterna.

7.8 Energianläggningar och andra ingrepp i mark

I p. 11 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) anges att i primär skyddszon för grundvattentäkt bör anläggningar för lagring av och utvinning av värmeenergi ur berg, mark och vatten, uttag av vatten från berg och jord, samt även andra typer av borrhinar som kan påverka

²⁴⁷ Se Naturvårdsverkets handbok (2010:5) om betydelsen av rubriksättning, s. 54.

vattentillgång/kvalitet, vara förbjudna. I primär skyddszon för ytvattentäkter och i sekundär skyddszon för grundvattentäkter bör tillstånd krävas. Vid utformningen av föreskrifterna ska beaktas de risker som är förknippade med anläggandet av anläggningen, vilken påverkan på geologiska förhållanden som anläggningen medför och vilka risker som finns rörande driften av anläggningen.²⁴⁸

Vid anläggandet innebär borrningen ungefär samma risker som har redogjorts för under avsnitt 7.6 om täktverksamhet och andra markarbeten. De geologiska förhållandena kan påverkas på flera sätt av en energianläggning, exempelvis kan omblandade jordlager medföra förändrade infiltrationsförhållanden och en brunn kan på det viset bli en riskpunkt för föroreningar. En brunn riskerar även att kortsluta olika grundvattenmagasin, vilket kan medföra att vattnets kvalitet och möjliga uttagsmängd förändras. Vid driften är det främst läckage av föroreningar som är en riskfaktor, framför allt gäller det läckage av köldbärarvätska. Om det är frågan om en anläggning med återföring, eller uttag av vatten kan det ändrade vattenflödet också medföra förändringar i vattnets kvalitet. Riskerna vid anläggandet, driften och påverkan på geologiska förhållanden ska sättas i förhållande till indelningen av skyddszoner och geologiska förutsättningar. Vid utformningen av föreskrifterna bör hänsyn tas till olika anläggningar och den risk som de utgör för den typ av vattentäkt som är föremål för skyddet och dess omgivning.²⁴⁹

7.8.1 Västra Götaland

Samtliga beslut utom ett från Västra Götaland har föreskrifter som reglerar energianläggningar. Inget av besluten förefaller, med en strikt tolkning, uppfylla Naturvårdsverkets allmänna råd. Tretton av besluten för grundvattentäkter har förbud i primär skyddszon och tillståndskrav i sekundär skyddszon, men kraven gäller antingen enbart nya anläggningar, eller endast utvinning av värmeenergi från berg och mark. Ytterligare fem beslut för grundvattentäkter har tillståndskrav i båda skyddszonerna, men även i dessa fall gäller antingen att enbart nya anläggningar omfattas av kraven, eller att alla källor till värmeenergi inte omfattas. Samtliga beslut rörande ytvattentäkter har tillståndskrav för enda eller båda skyddszonerna. I inget av fallen omfattas dock samtliga källor till värmeenergi, vilka bör omfattas enligt de allmänna råden, av regleringen. Uttag av vatten regleras i sex beslut och kräver i samtliga dessa tillstånd i båda skyddszonerna. För fyra av besluten gäller tillståndskravet dock endast nya uttag. Två beslut stadgar att borrning i berg och jord är förbjudet i primär skyddszon och kräver tillstånd i sekundär.

7.8.2 Skåne

Samtliga beslut från Skåne har föreskrifter som reglerar energianläggningar. Fyra beslut har förbud i båda skyddszonerna, tretton beslut har förbud i primär skyddszon, respektive tillståndskrav i sekundär och fyra beslut har tillståndskrav i båda skyddszonerna. I samtliga beslut gäller dock de krav som ställs enbart nya anläggningar. Ett beslut slutligen, har förbud i primär skyddszon även för förekomsten av energianläggningar och tillståndskrav i sekundär. I sekundär skyddszon omfattas dock inte samtliga de källor till värmeenergi som enligt de allmänna råden bör omfattas av regleringen.

Två beslut har föreskrifter som stadgar att bästa tillgängliga teknik ska användas beträffande anläggningarna. Det är ett högre krav än vad som ställs i 2 kap. 3 § MB. Att föreskriva om att en viss typ av utrustning ska användas kan ses som ett krav på en aktiv åtgärd, vilket inte är möjligt enligt 7

²⁴⁸ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 64 f

²⁴⁹ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 64 f

kap. 22 § MB. I samma beslut återfinns även föreskrifter som reglerar att tätande dukar ska användas under borring, även sådana försiktighetsåtgärder kan ses som ett krav på aktiva åtgärder.

7.8.3 Dalarna

Samtliga beslut från Dalarna har föreskrifter som reglerar energianläggningar. Fem beslut följer de allmänna råden. Av resterande fem beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har fyra förbud i primär skyddszon och tillståndskrav i sekundär. Det gäller dock endast nya anläggningar. Ett beslut slutligen, har enbart tillståndskrav i enda skyddszonen och enbart beträffande nya anläggningar. Fyra beslut reglerar anläggningar för uttag av vatten från berg och jord. I primär skyddszon föreskrivs i samtliga beslut förbud och i sekundär skyddszon krävs tillstånd.

7.8.4 Kommentar

Förutsatt att de allmänna råden ska tolkas som att det är förekomsten av anläggningar för lagring av och utvinning av värmeenergi från berg, mark och vatten som ska regleras, är överensstämmelsegraden från samtliga tre län låg. Endast i Dalarnas län finns föreskrifter som följer de allmänna råden, annars är det uteslutande nya anläggningar som regleras, alternativt att inte samtliga källor till värmeenergi omfattas av regleringen. I några beslut har dock föreskrivits att vätskor som kan skada vattnet vid utläckage inte får användas i slangsystem, vilket minskar riskerna för sådana anläggningar som är i drift. Givetvis kan det också vara så att det inom området ännu inte finns några befintliga anläggningar att reglera, en större andel av föreskrifterna skulle i så fall skulle vara i enlighet med de allmänna råden.

7.9 Miljöfarlig verksamhet

I p.13 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) anges att det för primär skyddszon bör anges att miljöfarlig verksamhet som innebär risk för förorening av yt- eller grundvatten inte får etableras. I sekundär skyddszon bör tillstånd krävas för ny anmälningspliktig miljöfarlig verksamhet.²⁵⁰ I kommentaren i Naturvårdsverkets handbok (2010:5) anges att bestämmelserna i miljöbalken ska kompletteras av föreskrifterna för vattenskyddsområden så att ett fullgott skydd uppnås. Kompletterande föreskrifter kan reglera all slags produktion, lagring användning och hantering av kemiska produkter och varor, bortskaffande av avfall, samt andra utsläpp från verksamheten. Deponering av avfall och utsläpp av avloppsvatten bör inte vara tillåten. Förändringar av pågående verksamheter som riskerar att påverka skyddet av vattnet bör kräva prövning av tillståndsmyndigheten. Begreppet miljöfarlig verksamhet bör användas och inte industriell verksamhet, eftersom det är oklart vad som omfattas av detta begrepp. Om det mer diffusa industriell verksamhet används, bör det definieras i föreskrifterna.²⁵¹

7.9.1 Västra Götaland

Tretton beslut från Västra Götaland har föreskrifter som reglerar miljöfarlig eller industriell verksamhet. Elva beslut har föreskrifter rörande miljöfarlig verksamhet. Av dessa följer tio Naturvårdsverkets allmänna råd. Det elfte beslutet har som krav att anläggning av miljöfarlig verksamhet som är anmälningspliktig enligt miljöbalken kräver tillstånd. Beslutet har bara en skyddszon. Två beslut har föreskrifter som reglerar industriell verksamhet. Det ena beslutet stadgar

²⁵⁰ I Regeringsbeslut M2005/4113 Rörum och M2006/5205 Ignaberga prövades huruvida det var motiverat med tillståndsplikt för nyetablering respektive ändring av anmälningspliktig verksamhet. I båda fallen ansågs det motiverat.

²⁵¹ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 62 f, Regeringsbeslut M 2003/1070/F/M Klintarp. Notera dock att uttrycket industriell verksamhet används i förarbetena till 7 kap. 22 § MB.

förbud i primär skyddszon och tillståndskrav i sekundär. Det andra beslutet har tillståndskrav i båda skyddszonerna. Ingen definition av industriell verksamhet anges i föreskrifterna.

7.9.2 Skåne

Samtliga beslut utom två från Skåne har föreskrifter som reglerar miljöfarlig, eller industriell verksamhet. Tolv beslut har föreskrifter som reglerar miljöfarlig verksamhet. Tre av dessa följer Naturvårdsverkets allmänna råd. För ett av de tre besluten anges i primär skyddszon att föreskriften avser industriell och inte miljöfarlig verksamhet. Rubriken är dock "miljöfarlig verksamhet", varför det borde vara det som avses. Av de nio beslut, vilka inte följer de allmänna råden, har tre beslut har tillståndskrav i båda skyddszonerna för nyetablering av miljöfarlig verksamhet. Tre beslut har tillståndskrav för nyetablering och ändring av verksamheter, vilka är anmälningspliktiga enligt FMH. Ett beslut har förbud i primär skyddszon och tillståndskrav i sekundär skyddszon för miljöfarlig verksamhet som är anmälningspliktig enligt FMH. Ett beslut har enbart anmälningskrav i enda skyddszone för sådana miljöfarliga verksamheter som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt FHM. Slutligen, för ett beslut anges enbart att vattenskyddet ska beaktas vid nyetablering, eller ändring av verksamheter som är anmälningspliktiga enligt FHM.

Åtta beslut har föreskrifter som rör industriell verksamhet. Av dessa har fyra beslut förbud mot etablering av industriell verksamhet i enda, eller båda skyddszonerna. Tre beslut har ett likadant förbud men enbart i primär skyddszon. För två av de tre besluten gäller dock tillståndskrav i sekundär skyddszon. Ett beslut slutligen, har enbart tillståndskrav i båda skyddszonerna. Ingen definition av industriell verksamhet anges i föreskrifterna.

7.9.3 Dalarna

Inget beslut från Dalarna har föreskrifter som reglerar miljöfarlig verksamhet. I sex beslut finns dock föreskrifter som reglerar industriell verksamhet. Av dessa har ett beslut förbud mot förekomsten av industriell verksamhet i båda skyddszonerna. Fyra beslut har förbud mot etablering av industriell verksamhet i primär skyddszon, i sekundär skyddszon gäller tillståndskrav. Slutligen, har ett beslut tillståndskrav för etablering av industriell verksamhet i enda skyddszone. Ingen definition av industriell verksamhet anges i föreskrifterna.

7.9.4 Kommentar

Bland de beslut, vilka har reglerat miljöfarlig verksamhet i Västra Götaland uppfyller tio beslut de allmänna råden. Det enda beslut som inte gör det är Göta Älv. Att förbjuda nyetablering av miljöfarlig verksamhet för ett sådant stort vattenskyddsområde i en storstadsregion låter sig dock knappast göras. Ett visst skydd erhålls ändå genom att även anmälningspliktiga verksamheter är tillståndspliktiga inom vattenskyddsområdet. Även i Skåne återfinns ett skydd hos de flesta bestämmelser, vilket kompletterar miljöbalkens regler även om de allmänna råden inte följs. I alla tre län återfinns även föreskrifter, vilka reglerar industriell verksamhet. Ingen definition ges i föreskrifterna, för något av besluten, av vad som ska innefattas i det begreppet. Det ska dock påpekas att kommentaren till det allmänna rådet i Naturvårdsverkets handbok (2010:5), om att begreppet industriell verksamhet inte bör användas och om det används bör definieras, inte återfinns i den äldre upplagan av Naturvårdsverkets handbok från 2003, utan har tillkommit efter regeringens praxis.²⁵²

²⁵² Jämför Naturvårdsverkets handbok (2003:6) om vattenskyddsområden, s. 51

7.10 Övrig verksamhet, båttrafik, sjöfart och fordonstvätt

Föreskrifterna för ett vattenskyddsområde kan reglera båttrafik och annan sjöfart. Exempel på vad som kan omfattas är hastighetsreglering, vilken typ av drivmedel som får hanteras och hur det ska hanteras i båten, på land eller vid bryggor och marinor. Där båttrafik från fartyg eller fritidsbåtar förekommer bör utsläpp av mikrobiologiskt eller kemiskt förorenat ballastvatten och tömning av sanitetstankar vara förbjudet. Föreskrifter och hastighet och utsläpp kan dock också meddelas enligt annan lagstiftning.²⁵³

Efter behov kan fordonstvätt med avfettningsmedel eller dylikt regleras. Föreskrifterna kan antingen föreskriva ett förbud, eller att tvätt endast är tillåten på vissa platser till exempel i garage, carport eller annan plats med avlopp till spillvattenledning.²⁵⁴

7.10.1 Västra Götaland

Samtliga ytvattentäkter i Västra Götaland har föreskrifter som reglerar båttrafik och annan sjöfart. Det som regleras är främst trafik med olika fordon. I ett av besluten anges att utsläpp av ballastvatten, som kan vara mikrobiologiskt eller kemiskt förorenat, inte får ske, eller att sanitetstankar inte får tömmas ut. Femton beslut reglerar även fordonstvätt. Det som regleras är vilka främst vilka medel som får användas och var tvätt får ske.

7.10.2 Skåne

Två av besluten från Skåne är ytvattentäkter och båda har föreskrifter som reglerar båttrafik och annan sjöfart. Det som regleras är trafik med olika fordon. I ett av besluten stadgas att förbud mot båtar med toalett med direktutsläpp, om denna inte görs obrukbar. Endast fem beslut i Skåne har föreskrifter som reglerar fordonstvätt. Det som regleras är främst om och var tvätt får ske.

7.10.3 Dalarna

I Dalarna finns inga föreskrifter som reglerar sådan övrig verksamhet som omnämns i detta avsnitt.

²⁵³ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 66

²⁵⁴ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 66

8. Sammanställning av intervjuer rörande processen med att inrätta eller revidera vattenskyddsområden

I detta kapitel redovisas resultatet av de intervjuer som har gjorts rörande processen med att inrätta eller revidera vattenskyddsområden. Frågorna har besvarats av nitton respondenter, vilka har svarat för 38 stycken vattenskyddsområden. Av dessa är 34 stycken grundvattentäkter och fyra stycken är ytvattentäkter. Tjugo stycken av de representerade vattenskyddsområdena var revideringar av äldre skyddsområden och arton stycken var helt nya skyddsområden. I samtliga fall är det kommunen i egenskap av huvudman som har varit sökande i ärendet.

8.1 Om processen

8.1.1 Processens längd

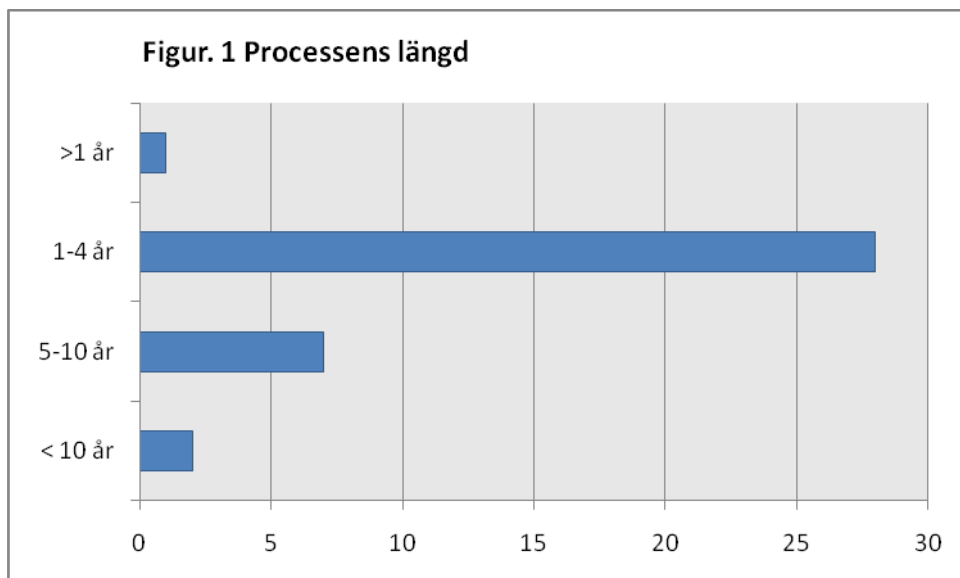
Processens längd har varierat. De flesta respondenter har uppskattat svaren i år. Det snabbaste ärendet tog endast 6 månader medan de två längsta ärendena tog 24 år, från initierande till beslut.²⁵⁵ Näst längsta tidsperioden är 10 år. För de flesta vattenskyddsområdena inom ramen för studien har processen med att inrätta, eller revidera ett vattenskyddsområde tagit mellan 1-4 år.

För samtliga 38 vattenskyddsområden är medelvärdet för tiden att inrätta eller revidera ett vattenskyddsområde 3,9 år.²⁵⁶ Om de två ärendena som tog 24 år räknas bort, är medelvärdet för samtliga ärenden istället 2,8 år. Det är dock bara tretton av de 38 ärendena, vars process har tagit tre år eller längre. De ärenden som har gällt revideringar har gått snabbare än de ärenden som avsåg inrättande av nya vattenskyddsområden. Medelvärdet för reviderade ärenden är två år medan det för de nya ärendena är sex år. Om däremot de två ärendena på 24 år räknas bort är skillnaden inte så stor, medelvärdet för de nya ärendena blir då istället 3,4 år.

Respondenterna tillfrågades om de upplevde processens effektivitet, i betydelsen snabbhet, som "långsam, medel eller snabb". Ingen av respondenterna uppgav att de upplevde processen som "snabb". För majoriteten av vattenskyddsområdena, 21 stycken, har respondenterna svarat att de upplevt processen som "långsam". För resterande 17 vattenskyddsområden har svarats att processens effektivitet upplevdes som "medel".

²⁵⁵ 24 år är överlägset längre än övriga värden vilket tyder på att initierandepunkten kunde ha preciserats i frågan och att siffrorna därför kanske inte är helt jämförbara.

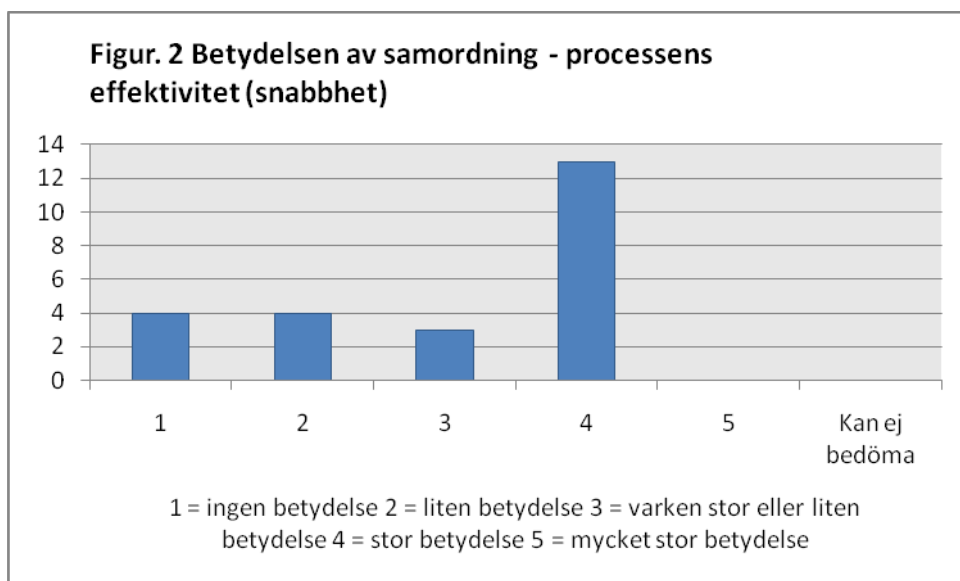
²⁵⁶ Vid beräkningen avrundades till närmsta halvår. Eftersom de flesta respondenter har angivit svaren i form av cirka X år är det rimligt att ange svaren i år istället för att räkna månader.

8.1.1.1 Betydelsen av samordnade processer – processens effektivitet (snabbhet)

I majoriteten av ärendena, 23 stycken, har flera vattenskyddsområden inrättats samtidigt och processerna för dessa har bedrivits parallellt. På frågan om vilken betydelse denna samordning hade för processens effektivitet, i betydelsen snabbhet, har för de flesta vattenskyddsområdena uppgivits att det hade "stor betydelse". De flesta respondenterna har också uppgivit att det hade en positiv betydelse, det vill säga att processen blev mer effektiv genom samordnandet. I ett fall uppgavs dock att det hade en negativ effekt eftersom fler sakägare omfattades, vilket ledde till fler konflikter och förseningar med några år. För de tekniska delarna av processen uppgavs dock att det var en fördel med samordningen.

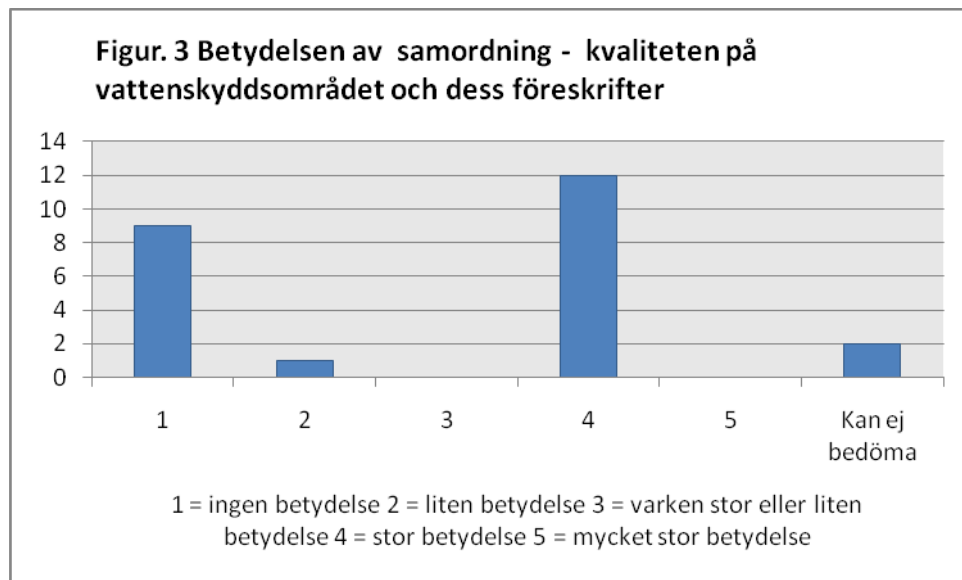
För fyra vattenskyddsområden svarades att det hade "liten betydelse" att processerna samordnades. Som kommentar angavs bland annat att processen blev lite långsammare, men att det hade tagit ännu längre tid att driva processerna separat. För fyra av vattenskyddsområdena angavs att samordningen hade "ingen betydelse" för processens effektivitet. För fem av vattenskyddsområdena angavs att det hade "varken stor eller liten betydelse" att processerna samordnades.

Medelvärde: 3,0

8.1.1.2 Betydelsen av samordnade processer – kvaliteten på vattenskyddsområdet och dess föreskrifter

På frågan om vilken betydelse samordningen av processerna hade för kvaliteten på vattenskyddsområdet och dess föreskrifter har för de flesta vattenskyddsområdena, elva stycken, angivits att det hade "stor betydelse" och att kvaliteten blev bättre. För nio stycken vattenskyddsområden angavs att samordningen inte hade någon betydelse.

Medelvärde: 2,6

8.1.1.3 Eventuella fördelar respektive nackdelar med att processerna tar lång tid

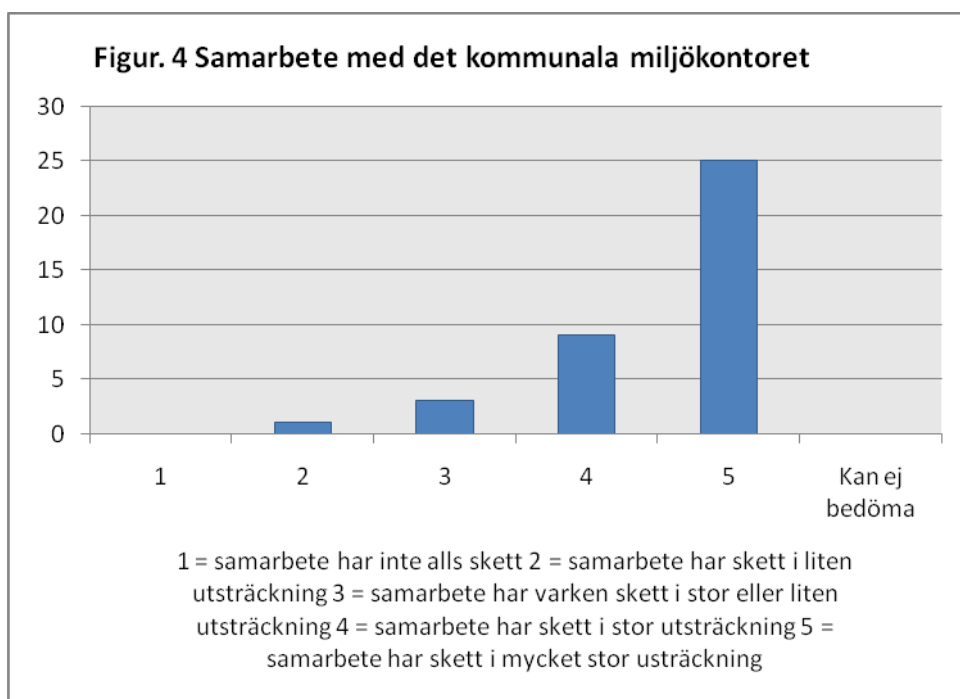
På frågan om några fördelar ändå kan ses med att processerna som regel tar lång tid har de flesta respondenter pekat på förankring som den huvudsakliga fördelen. Att sakägare och andra berörda hinner få information, att de hinner reflektera över frågan om hur det kommer att påverka deras rättigheter och skyldigheter och att de därmed får chans att lämna välövervägda synpunkter. Tidsutdräkten medför också att alla diskussioner kan tas på förhand och frågorna hinner mogna. På så vis kan en förståelse skapas från sakägarnas synvinkel, om varför ett vattenskyddsområde behöver inrättas, istället för att det bara blir en pålaga över huvudena på dem. Det uppgavs att om det skyndas i onödan kan det leda till onödiga konflikter. En annan fördel som lyftes fram var delaktighet. Att tid finns att engagera flera i processen såsom andra kommuner, tillsynsmyndigheten och medlemmar i intressegrupper, såsom Lantbrukarnas Riksförbund (LRF).

Resultatmässigt kunde det också ses som en fördel att processen tar tid. Det uppgavs att tidsutdräkten medför mer tid för huvudmannen att reflektera över många av de komplicerade frågor som framtagandet av ett vattenskyddsområde involverar och olika lösningar i förhållande till dessa. Även i relation till föreskrifternas utformning kunde det vara en fördel med processens tidsutdräkt, eftersom förslaget till föreskrifter då får möjlighet att gå flera remissvarv. Eventuella oklarheter eller problem som inte upptäcktes från början kan då noteras på vägen och ändras så att de inte blir en belastning i ett senare led, utan att formuleringarna av föreskrifterna blir klara och tidlösa.

Som nackdelar nämndes att processen riskerar att bli ineffektiv när den tar lång tid. Fastigheter byter ägare och information försvinner på vägen, vilket leder till att samma frågor som redan har besvarats måste besvaras ännu en gång. Även på myndigheterna byts handläggare ut, vilket också kan bidra till ineffektivitet eftersom nya personer kan ha nya uppfattningar om hur processen ska bedrivas. Ekonomiskt sett kunde det också ses som en nackdel att processen tar lång tid eftersom tid, i detta sammanhang, kostar pengar.

8.1.2 Samarbete mellan sökande och det kommunala miljökontoret

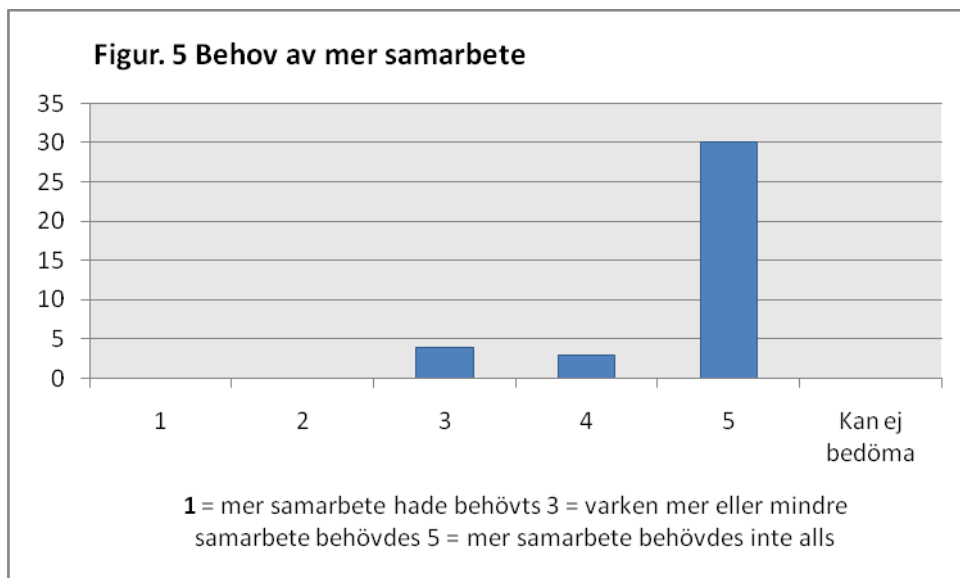
Respondenterna tillfrågades i vilken utsträckning samarbete hade skett mellan sökande och det kommunala miljökontoret under processen.²⁵⁷ De flesta respondenter har uppgett att samarbete har skett i "stor", eller i "mycket stor utsträckning". Den respondent som svarade att samarbete hade skett i "liten utsträckning", kommenterade att det var ett sådant enkelt ärende att det inte behövdes mycket samarbete.

Medelvärde: 4,5

På följdfrågan i vilken utsträckning det skulle varit bra med mer samarbete uppgav majoriteten av respondenterna att "mer samarbete behövdes inte alls".

²⁵⁷ Frågans lydelse var egentligen i vilken utsträckning samarbete hade skett med tillsynsmyndigheten för vattenskyddsområdet under processen. Eftersom tillsynsmyndigheten kan vara både länsstyrelse och den kommunala miljöförvaltningen ombads respondenterna att ange en siffra för samarbetet med båda dessa myndigheter.

Medelvärde: 4,6

8.2 Överklagan och ersättning

Tio av de 38 ärendena har överklagats. I endast två fall har överklagandena bifallits, eller delvis bifallits. Ett ärende pågick fortfarande vid tidpunkten för intervjun. Överklagandena kommer inte att redogöras för i detalj, utan viktiga rättsfall beträffande föreskrifterna har tagits upp under genomgången av föreskrifterna i kapitel 7. För en fullständig lista över regeringsbeslut beträffande överklaganden av inrättande, eller revideringar av vattenskyddsområden, se bilaga 5.

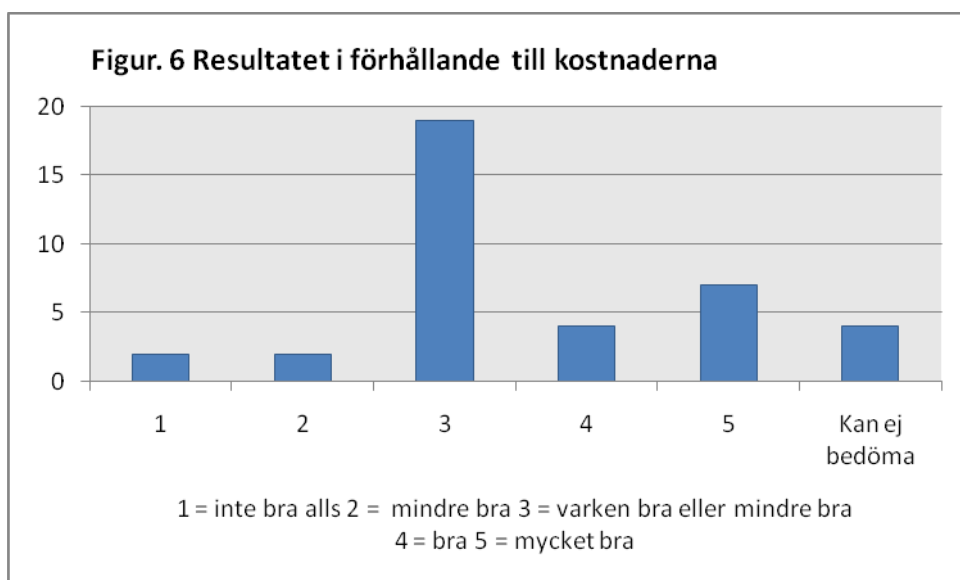
Ersättning har yrkats i två av de 38 ärendena. I det ena ärendet har ersättning utdömts. Det målet avgjordes dock i miljödomstolen och är därför inte prejudicerande. Det andra ärendet var fortfarande på förhandlingsstadiet vid tidpunkten för intervjun. Viktiga prejudikat beträffande möjligheterna till ersättning har berörts under kapitel 6.

8.3 Resultat

Under resultatdelen ombads respondenterna att gradera 1-5 huruvida de ansåg att processen lett till ett bra vattenskyddsområde i förhållande till ett antal faktorer.

8.3.1 Kostnader

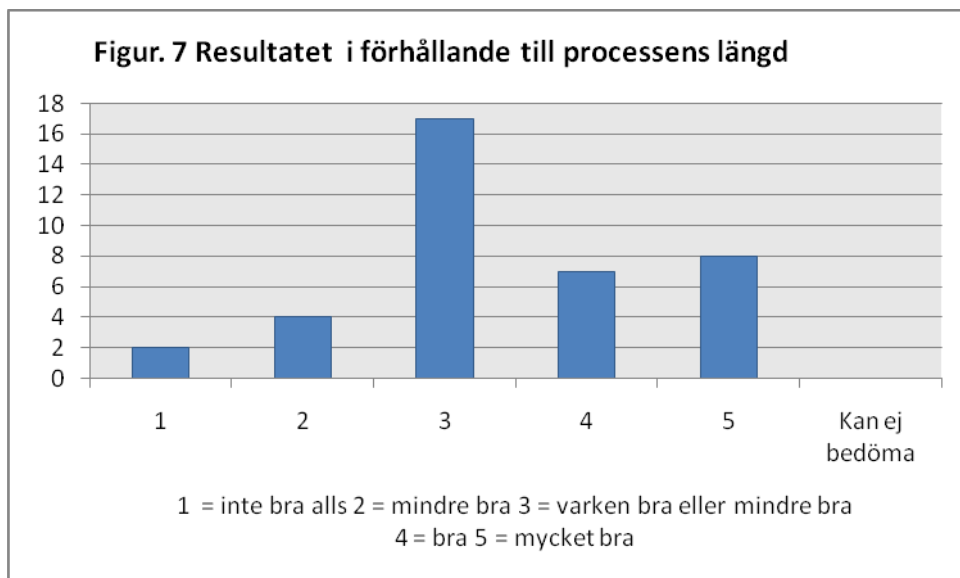
För de flesta vattenskyddsområdena har svarats att resultatet i förhållande till kostnaderna varit "varken bra eller mindre bra". Ett fåtal respondenter har kommenterat att det blir höga kostnader, bland annat för konsulter och någon respondent angav att det "kostar vad det kostar". Det har uppgetts för fler vattenskyddsområden att resultatet kostnadsmissigt har varit "bra", eller "mycket bra", än "mindre bra". Bland de respondenter som svarat att resultatet varit "mindre bra", eller "inte bra alls", i förhållande till kostnaderna, gäller för samtliga vattenskyddsområden utom ett, att det varit frågan om långa processer som även belastats med överklaganden och i ett fall även förhandlingar om ersättning.

Medelvärde: 3,4

8.3.2 Processens längd

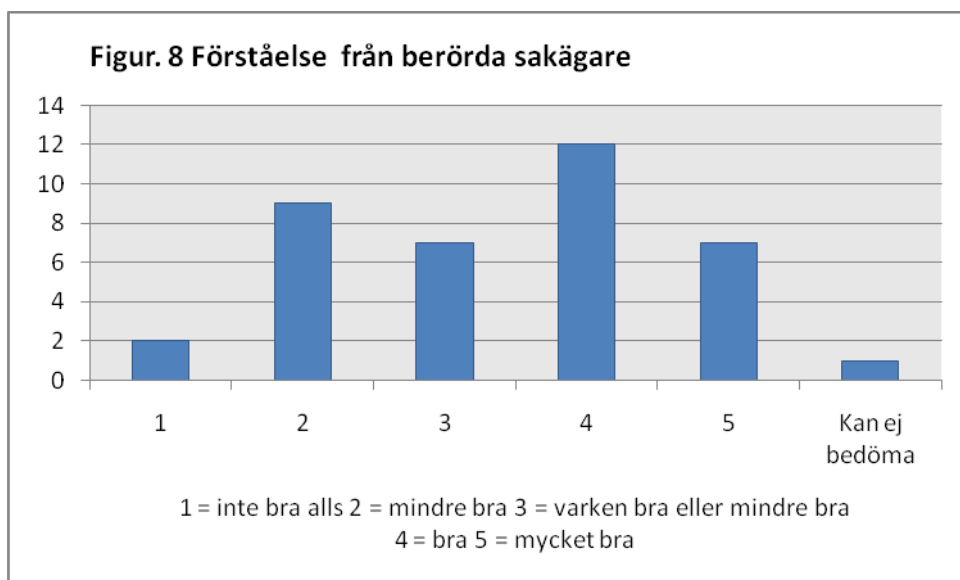
För de flesta vattenskyddsområdena har svarats att resultatet i förhållande till processens längd varit "varken bra eller mindre bra". För samtliga vattenskyddsområden för vilka har svarats att resultatet varit "mycket bra", har processerna tagit två år eller mindre. För de vattenskyddsområden för vilka har svarats att resultatet varit "bra", finns inte sådana tydliga samband, utan processerna har tagit alltifrån ett år, till upp till tio år. Att resultatet trots tidsutdräkten har ansetts "bra", kan troligtvis förklaras med vissa av de fördelar som kan följa med att processen tar tid, vilka har redogjorts för ovan under avsnitt 8.1.1.3. Av de vattenskyddsområden, för vilka har svarats att resultatet i förhållande till processens längd varit "mindre bra", har merparten varit belastade med många sakägare och överklaganden.

Medelvärde 3,4

8.3.3 Förståelse från berörda sakägare

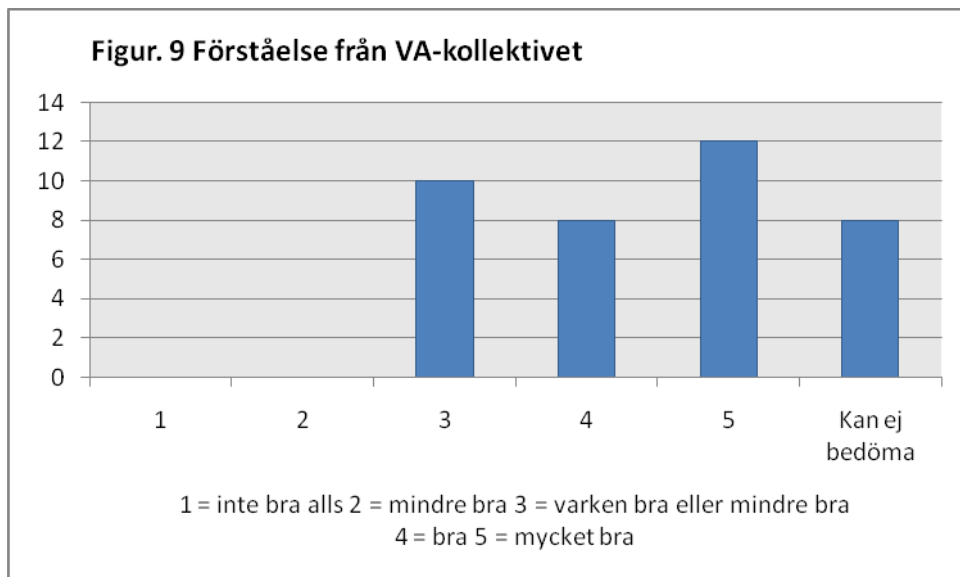
Förståelsen från berörda sakägare har för de flesta vattenskyddsområdena uppgetts vara "bra" eller "mycket bra". För de vattenskyddsområden för vilka det har svarats att förståelsen har varit "mindre bra", eller "inte bra alls", har drygt hälften av ärendena överklagats. Överklaganden och ersättningsärenden återfinns dock även bland de vattenskyddsområden för vilka har svarats högre siffror. Som kommentar angav någon respondent att förståelsen för skyddet av vattnet är god men att sakägarna ändå vill ha ersättning.

Medelvärde: 3,4

8.3.4 Förståelse från VA-kollektivet

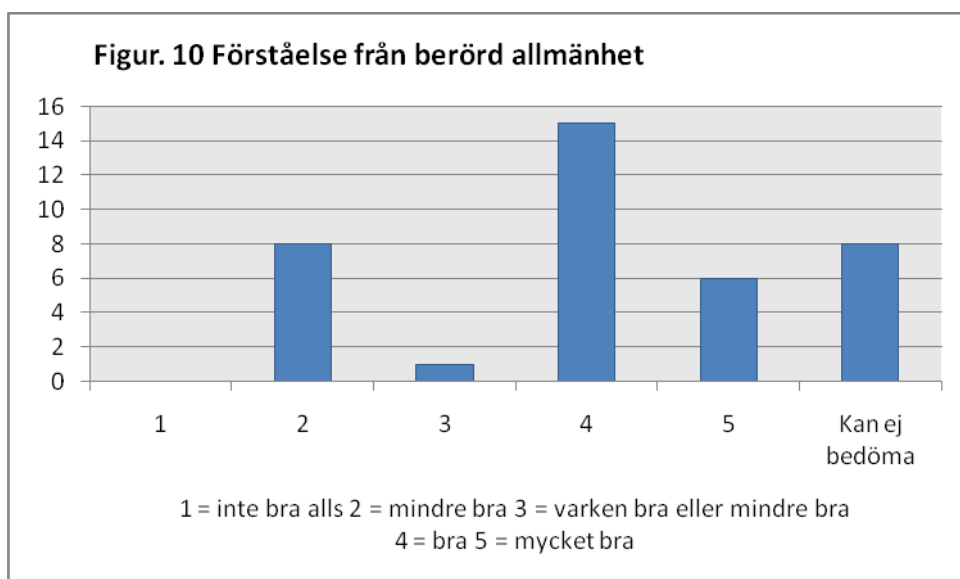
De flesta respondenter har svarat att förståelsen från VA-kollektivet varit "bra" eller "mycket bra". Någon respondent angav att det har varit en icke-fråga, vilket har noterats som "kan ej bedöma".

Medelvärde: 4,1

8.3.5 Förståelse från berörd allmänhet

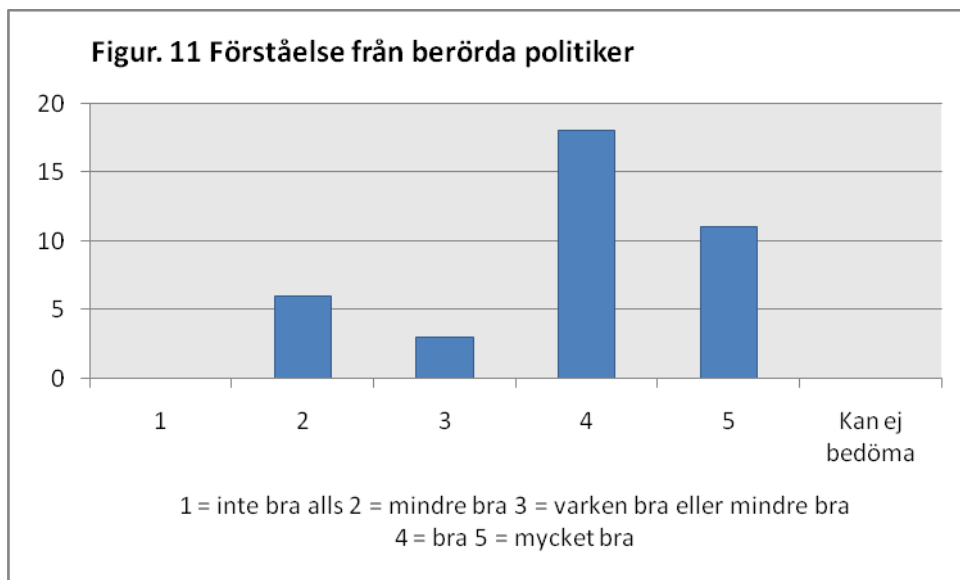
Med berörd allmänhet avsågs de personer, vilka inte räknas som sakägare, eller medlemmar av VA-kollektivet. För de flesta vattenskyddsområdena har uppgetts att resultatet i förhållande till förståelsen från berörd allmänhet har varit "bra" eller "mycket bra". För flera vattenskyddsområden har svarats att det inte har funnits någon berörd allmänhet, vilket har noterats som "kan ej bedöma".

Medelvärde: 3,6

8.3.6 Förståelse från berörda politiker

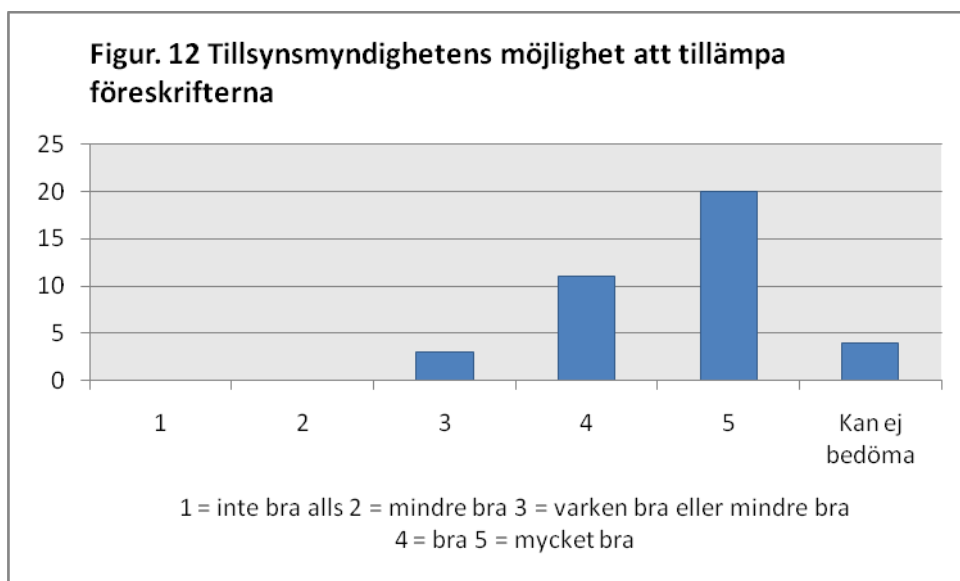
För de flesta vattenskyddsområdena har uppgetts att förståelsen från berörda politiker varit "bra" eller "mycket bra". Flera respondenter har lyft dock lyft fram problemet med de dubbla roller som politikerna ofta har. Om detta och om betydelsen av politisk förankring kommer att behandlas nedan under avsnitt 8.3.9 och 8.3.10, om framgångsfaktorer och faktorer som gjorde att arbetet med processen eller dess resultat blev mindre framgångsrikt.

Medelvärde: 3,9

8.3.7 Tillsynsmyndighetens möjligheter att tillämpa föreskrifterna

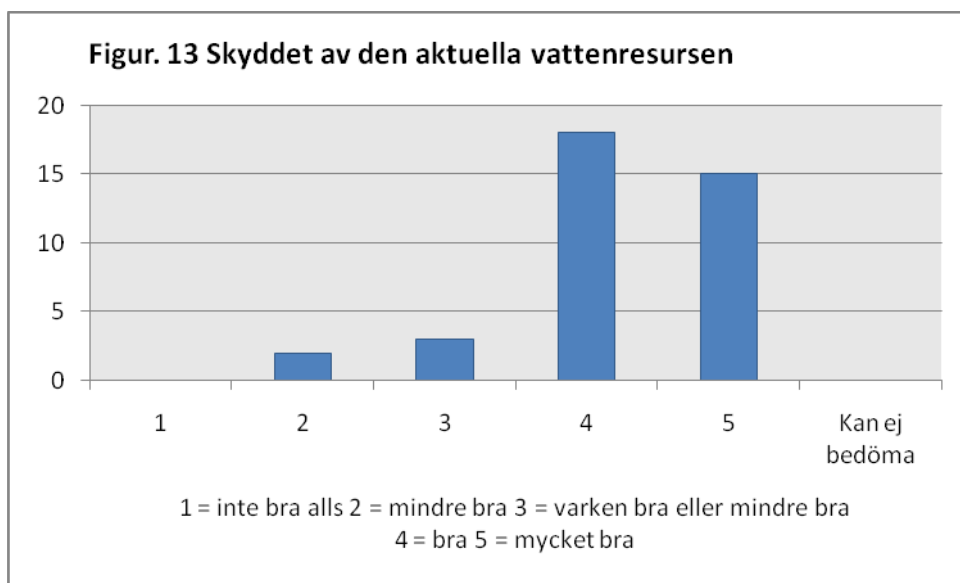
För de flesta vattenskyddsområdena har uppgetts att resultatet i förhållande till tillsynsmyndighetens möjligheter att tillämpa föreskrifterna har varit "bra" eller "mycket bra". Flera respondenter angav att denna fråga var svår att svara på för dem. Hur handläggarna på de kommunala miljökontoren har ansett att föreskrifterna har varit att tillämpa kommer att behandlas under sammanställningen av intervjuerna med dem i avsnitt 9.1.

Medelvärde: 4,5

8.3.8 Skyddet av den aktuella vattenresursen

Slutligen, ombads respondenterna svara på hur de ansåg att resultatet blivit i förhållande till syftet med hela processen, det vill säga skyddet av vattnet. För de flesta vattenskyddsområdena har svarats att resultatet i förhållande till skyddet av vattnet blivit "bra" eller "mycket bra". För de två vattenskyddsområden, för vilka har angetts att resultatet blivit "mindre bra", kommenterades att avgränsningen, vilken hade gjorts av utomstående konsulter, inte var tillräckligt omfattande. Även för de vattenskyddsområden, för vilka angivits att resultatet blivit "varken bra eller mindre bra" kommenterades att den geografiska avgränsningen inte blivit tillräckligt stor. En respondent kommenterade att påverkan utifrån medfört att avgränsningen blivit mindre än vad som hade varit lämpligt med hänsyn till framtida behov. Ännu en respondent kommenterade att vad som var praktiskt möjligt satte gränser för avgränsningen och föreskrifternas utformning.

Medelvärde: 4,2

8.3.9 Framgångsfaktorer

Respondenterna ombads att lista tre framgångsfaktorer för arbetet med processen och dess resultat, respektive tre faktorer som gjorde att arbetet eller resultatet blev mindre framgångsrikt. Vad gäller framgångsfaktorer har majoriteten av alla respondenter lyft fram samarbete som en av de viktigaste delarna för ett lyckat resultat. Att samarbete sker med myndigheter som länsstyrelsen och det kommunala miljökontoret men även med andra inblandade, såsom andra kommuner, näringar inom området och med eventuella konsulter.

En annan framgångsfaktor som flera respondenter lyft fram är politisk förankring. Det uppgavs att politikerna ibland kan ha svårt eftersom de ofta sitter på dubbla stolar. De har dels ett ansvar att fastställa vattenskyddsområden mot bakgrund av Ramdirektivet för vatten och de svenska miljömålen, såsom har redogjorts för i del 1, dels har de ofta press på sig ifrån olika näringar, såsom de areella, att även se till företagarintressena. Att kommunledningen och de olika nämnderna är överens om vad som ska åstadkommas, uppgavs därför vara mycket viktigt i arbetet med vattenskyddsområden.

Nästa framgångsfaktor som har betonats är en bra dialog och samarbete med sakägarna. Det framhölls att det är viktigt att sakägarna blir delaktiga och förstår varför ett vattenskyddsområde ska

bildas så att de inte känner att besluten fattas över huvudet på dem, utan att de har möjlighet att förstå syftet och även att komma till tals. Det uppgavs att det är viktigt att försöka sätta sig in i sakägarnas situation och vad som kommer att krävas av dem för att målet med skyddet ska uppnås. Vid utformningen av föreskrifterna bör det eftersträvas en balans för sakägarnas situation och förutsättningar.

Flera tillvägagångssätt föreslogs för att uppnå en dialog med sakägarna. Tidiga publika informationsmöten där det förklarades varför ett vattenskyddsområde skulle bildas och där deltagarna fick chansen att ställa frågor, lyftes fram av flera respondenter som ett lyckat förfarande. I en annan kommun hade istället använts informationsblad med en beskrivning av bakgrunden för ärendet och med en inkluderad försäkran om att tillfälle kommer att ges för sakägare att yttra sig. Slutligen, föreslogs av någon respondent att ett arbete med en referensgrupp initieras tidigt i processen där så många intressenter som möjligt tas in, men där gruppstorleken sedan minskas efter överenskommelse. Enligt respondentens erfarenhet var det bra att föra dialog direkt med de näringar, vilka kommer att påverkas av det tilltänkta vattenskyddsområdet.

Flera respondenter lyfte fram betydelsen av att från början ha ett bra tekniskt underlag fastställt som en framgångsfaktor. Om de hydrogeologiska förhållandena är väl utredda och det finns en vattendom minskar det risken för att det blir tvister i ett senare skede när gränserna för det blivande vattenskyddsområdet ska fastställas. Flera respondenter har också lyft fram betydelsen av att ha en duktig och erfaren konsult med sig, vilket får anses anknyta till behovet av ett väl utrett underlag. Endast en respondent har också nämnt juridisk expertis som en framgångsfaktor. Någon respondent lyfte även fram en inledande ordentlig inventering av vad som finns i området, som en framgångsfaktor.

Som framgångsfaktorer, vilka kan ses som relaterade till huvudmännen själva har lyfts fram eget engagemang. Det framhölls att det är viktigt att kommunen, som sitter på lokalkännedomen, deltar aktivt i processen och inte bara lämnar över jobbet till konsulter. Egen kunskap har också lyfts fram som en framgångsfaktor och erfarenhet från tidigare processer. Även tålamod nämndes som en framgångsfaktor, att vara medveten om att det är en lång process och att inte bli otålig. Slutligen, framhölls av en respondent även utbildningsinsatser om vattenskyddsområdet och dess föreskrifter hos flera olika förvaltningar som en framgångsfaktor.

I relation till föreskrifterna och deras utformning pekades flera remissutgångar ut som en framgångsfaktor. Ett resonemang kring detta har redogjorts för ovan i avsnitt 8.1.1.3.

8.3.10 Faktorer som gjorde att arbetet med processerna eller resultatet blev mindre framgångsrikt

Vad gäller faktorer som medförde att arbetet med processen eller resultat blev mindre framgångsrikt har flera respondenter lyft fram konflikter med sakägare, eller med grupper av sakägare som har gått ihop och aktivt motarbetat bildandet av vattenskyddsområdet. Ofta rör det konflikter med de areella näringarna som företräds av LRF. Några vattenskyddsområden har också drivits som pilotfall i de rättsliga instanserna, vilket kan antas att det är svårt att komma ifrån när det som här rör sig om ny lagstiftning. Någon respondent lyfte fram för sena kontakter med sakägarna som en faktor som gjorde att arbetet med processen eller dess resultat blev mindre framgångsrikt. Kontakt med sakägarna hade tagits först efter att ansökan om bildande av vattenskyddsområde redan var

inskickad till länsstyrelsen. Respondenten framhöll att det hade varit bättre att ta diskussionerna tidigare, så att möjlighet gavs att diskutera igenom de svåra frågorna, i ett tidigare skede i processen.

Flera respondenter lyfte också fram brist på politisk förankring eller politisk oenighet som en faktor som riskerar att påverka arbetet med processen eller dess resultat negativt. Om problematiken med politikernas dubbla stolar har redogjorts för ovan i avsnitt 8.3.9. En respondent framhöll att politikerna vill ha mycket diskussioner och har svårt att fatta beslut som drabbar de areella näringarna negativt. En annan respondent tog upp en grannkommun som exempel, där oenighet mellan tjänstemännen och politikerna, vilka påverkas av de areella näringarna, medför att inga vattenskyddsområden går igenom.

Vad gäller faktorer hänförliga till föreskrifterna och deras utformning, lyfte någon respondent fram överdrivna förslag till skyddsföreskrifter som en faktor som gjorde att arbetet med processen eller dess resultat blev mindre framgångsrikt. Respondenten framhöll att om miljökraven blir för extrema leder det bara till en konstig debatt som tar fokus från skyddet av vattnet till det orimliga i de föreslagna bestämmelserna. En balans måste således finnas mellan vad som är acceptabelt ur miljösynpunkt och vad som är möjligt att genomföra. En annan respondent lyfte fram dubbla budskap från olika förvaltningar inom kommunen, som en faktor som inverkar negativt på processen eller dess resultat. I det fallet hade miljökontoret valt att tillåta en viss åtgärd utan att förankra det hos dem som arbetade med vattenskyddsområdet. Slutligen, vad gäller faktorer hänförliga till föreskrifterna och deras utformning framhöll en respondent att det hade varit bättre om man hade väntat längre tid med att fastställa föreskrifterna så att dessa hade blivit mer genomtänkta. Ytterligare en respondent nämnde ett liknande problem. I det fallet var det dock inte föreskriften i sig som inte var genomtänkt, däremot var det oklart hur denna skulle tillämpas i praktiken. I föreskriften ställdes ett vagt krav och vid ikraftträdandet fanns det inte någon fastställd policy för hur kravet skulle realiseras.

En annan faktor som lyftes fram som gjorde att arbetet med processen eller dess resultat blev mindre framgångsrikt var resursbrist, både hos länsstyrelsen och hos kommunen. En respondent uppgav att länsstyrelsen inte hinner behandla alla ärenden rörande vattenskyddsområden, utan att dessa blir liggande. Om en snabbare behandling av processerna med att inrätta eller revidera vattenskyddsområden ska bli möjlig, måste det, enligt respondenten, således till mer resurser.

Även kommunens interna resurser och kompetens har lyfts fram av två respondenter som en faktor som kan påverka processen eller dess resultat negativt. Den ena respondenten påpekade att oavsett om en konsult köps in eller inte, måste interna resurser avsättas och många kommuner har inte tjänstemän att sätta in på ett sådant jobb som processen med att inrätta ett vattenskyddsområde innebär. En annan respondent framhöll att det hade varit en stor fördel att ha en geohydrolog i kommunen som kan arbeta aktivt med frågorna som rör vattenskyddsområden. Det är dock inte alla kommuner som kommer att ha råd med det.

En respondent lyfte fram användandet av konsultmallar som en faktor som kunde göra att arbetet med processen eller dess resultat blev mindre framgångsrikt. Respondenten framhöll att om kommunerna bara beställer en mall för ett vattenskyddsområde ifrån ett konsultbolag, riskerar det att leda till ett sämre skydd för vattnet om den mallen inte är optimalt anpassad för det aktuella området som ska skyddas. Vidare menade respondenten att det med en icke anpassad mall blir svårare att bedriva tillsyn och att risken även finns att föreskrifterna blir mer långtgående än vad som

är motiverat med hänsyn till skyddsbehovet. Mot bakgrund av sin erfarenhet framhöll respondenten därför vikten av att kommunerna gör föreskrifterna själva och enbart beställer det geologiska underlaget från konsulter. Respondenten angav att det visserligen tidigare hade funnit oklarheter i hur föreskrifterna skulle utformas, men att det idag fanns hjälpmedel för detta. Samma respondent uppgav också att det fortfarande fanns oklarheter kring ersättningsreglerna och att det är en fråga som tar upp mycket tid och energi. Exempelvis nämndes att vissa kommuner betalar ut ersättning fastän detta inte är ett krav. Respondenten efterfrågade därför tydligare riktlinjer för vad som gäller beträffande ersättningsreglerna och vem som ska betala.

Utbyte av personer lyftes fram av flera respondenter som en faktor som kan ha en negativ inverkan för arbetet med processen eller dess resultat. En respondent framhöll problematiken när nya personer kommer in under processen med nya åsikter om dess bedrivande. I en annan kommun hade det blivit problem med tolkningen av äldre avtal som föregående tjänstemän hade slutit med en grupp av sakägare. Problemet hade dessutom upptäckts i ett sent skede under processen. I ett exempel hade ett personskifte dock fått positiva effekter, eftersom de nya handläggarna varit mer lyhörda för skyddet av vattnet än sina föregångare.

Slutligen, nämndes av en respondent att vägskyltar är väldigt dyra och att det är tveksamt om den kostnaden alltid är motiverad. Det får ses som en faktor som inverkar negativt på processens resultat beträffande kostnaderna.

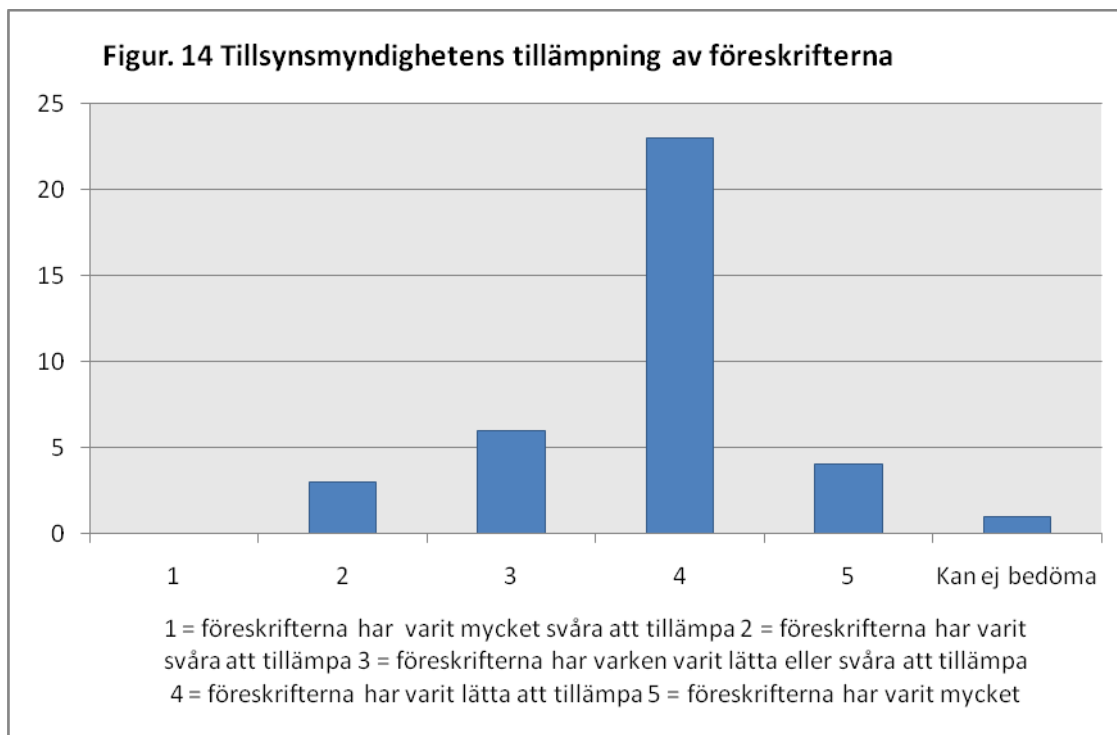
9. Sammanställning av intervjuer rörande tillsyn och tillämpningen av föreskrifterna för beslutade vattenskyddsområden

I detta kapitel redovisas resultatet av de intervjuer som gjorts rörande tillsyn över de beslutade vattenskyddsområdena och tillämpningen av de beslutade föreskrifterna. Frågorna har besvarats av tjugo respondenter, vilka har svarat för 36 stycken vattenskyddsområden. För ett skyddsområde har dock två respondenter svarat från olika kommuner. Tre av vattenskyddsområdena är ytvattentäkter, resterande är grundvattentäkter.

9.1 Tillämpningen av de beslutade föreskrifterna

En övervägande majoritet av respondenterna har ansett att föreskrifterna för de olika vattenskyddsområdena har varit "lätta" att tillämpa. Som kommentar från en respondent, som svarat att föreskrifterna varit "lätta" att tillämpa, angavs att nya föreskrifter ofta är tydliga och att många kommuner skriver på samma sätt. Några respondenter har kommenterat att det ännu inte har gjorts någon tillsyn eller tillämpning, varför svaret har blivit "varken lätta eller svåra", eller "kan ej bedöma".

En respondent kommenterade att det också är viktigt hur föreskrifterna tillämpas och att lika föreskrifter ibland dessvärre tillämpas olika i olika kommuner. En liknande synpunkt angavs från en annan respondent som kommenterade att trots att föreskrifterna är tydliga kan det finnas olika uppfattningar om hur föreskrifterna ska tillämpas mellan olika förvaltningar inom samma kommun, en synpunkt som återkommer nedan under avsnitt 9.2. En respondent, som uppgett att föreskrifterna varit "svåra" att tillämpa, kommenterade att föreskrifterna var undermåliga och inte täckte in alla verksamheter. En annan respondent kommenterade att föreskrifterna var svåra att ha tillsyn över eftersom det inte fanns någon vägledning till dem där det kan utläsas vilka som är de största hoten mot vattnet.

Medelvärde: 3,8

9.2 Verksamheter som har varit mer arbetskrävande än övriga

För 23 av de 36 vattenskyddsområdena uppgavs att en specifik verksamhet har varit mer arbetskrävande än övriga. De verksamheter som har pekats ut som arbetskrävande av flest respondenter har varit regleringen av jordbruk och bekämpningsmedel. Ett problem, som flera respondenter pekade på, har varit att kommunens miljöförvaltning och andra förvaltningar inom samma, eller andra kommuner inte kan komma överens om hur bekämpningsmedel ska regleras, alternativt tillämpar regleringen olika. En respondent framhöll också att det varit arbetskrävande att komma överens om bedömningsgrunder för dispenser och tillstånd rörande bekämpningsmedel. En respondent uppgav att regleringen av bekämpningsmedel är arbetskrävande, eftersom det rör sig om stora arealer och många olika preparat. Jordbruksverksamheter generellt, pekades ut av två respondenter som extra arbetskrävande. Som kommentar angavs att det var komplexa ärenden med mycket att hantera inom en och samma ansökan.

Efter jordbruk och bekämpningsmedel är det regleringen av energianläggningar som har pekats ut som extra arbetskrävande av flest respondenter. Det uppgavs bland annat att det varit arbetskrävande att utarbeta en policy, eller riktlinjer för hur de beslutade föreskrifterna rörande energianläggningar ska tillämpas. Regleringen av kemikalier pekades ut som extra arbetskrävande av två respondenter, vilka båda svarade för vattenskyddsområden för ytvattentäkter. Som kommentar angavs att kemikaliefrågorna kräver mer engagemang och mer skyddsåtgärder än övriga verksamheter. Det rör sig om många olika typer av kemikalier, olika platser och verksamheter, vilka alla är unika och möter olika frågor och svårigheter.

I övrigt har pekats på överklaganden som har tagit mycket tid och resurser i anspråk, tidskrävande dispensansökningar, samt den samsyn som krävs då ett vattenskyddsområde sträcker sig över flera kommuner, som faktorer, vilka har varit extra arbetskrävande. I en kommun hade det också varit

arbetskrävande administrativt då miljöförvaltningen fått in icke-kompleta ansökningar och det tagit tid att komplettera den information som fattades.

9.3 Tillsyn

I 24 av de 36 vattenskyddsområdena har tillsyn bedrivits. Den tillsyn som har bedrivits har framförallt inneburit inspektioner, framför allt av cisterner och användningen av bekämpningsmedel, vilket har nämnts i flera fall. Tillsyn har även bedrivits efter att en verksamhet eller åtgärd blivit beviljad med tillstånd, eller efter att ett tips kommit in från allmänheten om något som rör vattenskyddsområdet. I en kommun har det arbetats väldigt systematiskt genom att det för varje vattenskyddsområde har upprättats en tillsynsplan. Inledningsvis har då inventeringar av vattenskyddsområdet gjorts, både genom en genomgång av den riskinventering som föregick beslutet om inrättande och genom egna observationer och kontakter via telefon. Det uppgavs att det inom kommunen pågår ett kontinuerligt arbete med hur tillsynen ska bedrivas och att tillsynsplanerna för vattenskyddsområdena ska följas upp i år.

Den mesta tillsynen som har bedrivits har dock skett i samband med övrig tillsynsverksamhet, antingen enligt miljöbalken eller enligt livsmedelslagstiftningen. Det uppgavs att de verksamheter som kontrolleras enligt miljöbalken då även bedöms utifrån de risker som är förknippade med att de ligger inom ett vattenskyddsområde, vilket exempelvis kan resultera i högre tillsynsavgifter. En respondent lyfte fram att det kan bli oklara situationer när olika myndigheter har ansvar för tillsyn enligt olika regler. Kommunala miljöförvaltningar har oftast har tillsyn enligt miljöbalken och livsmedelslagstiftningen, medan länsstyrelsen har tillsyn över de vattenskyddsområden som myndigheten har beslutat om. Länsstyrelsen vill, enligt respondenten, gärna delegera tillsynen men det är inte alltid kommunerna vill ta över denna eftersom de oftast har ont om tid och resurser för den befintliga verksamheten. I praktiken, menade respondenten, blir det kanske dock ändå att miljöförvaltningen gör länsstyrelsens tillsyn om man ändå är ute i vattenskyddsområdet eller bedriver tillsyn för någon av kommunens verksamheter, men då ska även tillsynsavgifterna för det tillkomma den kommunala miljöförvaltningen.

För de flesta fall där tillsyn inte har bedrivits uppgavs att det inte har funnits sådana verksamheter inom vattenskyddsområdet och att det därför inte har känts behövt, eller att det har varit lågprioriterat. I en kommun hade ingen tillsyn bedrivits ännu eftersom man väntar på att fler vattenskyddsområden ska bildas så att tillsyn kan bedrivas för alla områden samtidigt. Övriga anledningar till att tillsyn inte har bedrivits uppgavs vara tidsbrist, resursbrist eller att det är länsstyrelsen som har tillsynen.

9.4 Dispensansökningar

Endast inom två av de 36 vattenskyddsområdena har det ansökts om dispenser. I båda fallen var det frågan om endast en ansökan.²⁵⁸ Av de två ansökningarna beviljades den ena ansökan på fyra av sex punkter, resterande avlogs. Beslutet om delvis avslag överklagades och var vid tidpunkten för intervjun ännu inte avgjort. För den andra ansökan, vilken gällde ett företags möjligheter att fortsätta ställa upp timmerupplag i primär skyddszon inom vattenskyddsområdet, beviljades en tidsbegränsad dispens. Som särskilda skäl enligt 7 kap. 26 § MB angavs att verksamheten skulle få ytterligare tid att

²⁵⁸ Vissa av respondenterna hade dock inte jobbat på förvaltningen ända sedan föreskrifterna trädde i kraft. I något fall var det också länsstyrelsen som prövar ansökningar om dispens.

hitta en lokalisering utanför den primära skyddszonen för vattentäkten, något som företaget letat efter under en längre tidsperiod och bedömdes jobba aktivt med. Den tidsbegränsade dispensen förenades också med villkor.

9.5 Ansökningar om tillstånd

I 25 av de 36 vattenskyddsområdena har det ansökts om tillstånd för en eller flera verksamheter. Det visade sig dock att det var svårt för respondenterna att få fram exakta siffror på hur många tillståndsansökningar som hade gjorts, eftersom datorsystemen i flera kommuner inte sorterade ärendena på ett sätt som gjorde det lättåtkomligt att söka fram tillståndsärenden för vattenskyddsområden. Vidare hade några av respondenterna inte arbetat på förvaltningen under hela den period som föreskrifterna varit i kraft och var därför osäkra på svaren. Mot bakgrund av ovanstående är det således inte exakta siffror som presenteras.

För tretton av de 25 vattenskyddsområdena har det kommit in mindre än tio ansökningar om tillstånd sedan föreskrifterna trädde i kraft. Endast för fem av dessa områden har det dessutom rört sig om fler än fem ansökningar. För åtta vattenskyddsområden uppgavs att det har det kommit in cirka 52 ärenden för samtliga åtta sedan föreskrifterna trädde i kraft, alternativt fastställdes.

För resterande fyra av de 25 vattenskyddsområdena har det kommit in fler än tio ansökningar. För ett av de fyra vattenskyddsområdena uppgavs att det har kommit in 47 ansökningar om tillstånd sedan föreskrifterna om tillståndskrav trädde i kraft. För befintliga verksamheter inom vattenskyddsområdet trädde föreskrifterna i kraft 2006, det vill säga cirka nio ansökningar per år, om det förutsätts att endast befintliga verksamheter har ansökt, vilket det inte behöver vara. För ett av de fyra vattenskyddsområdena uppgavs att det kommit in fler än tio, men mindre än tjugo ansökningar, om tillstånd sedan föreskrifterna trädde i kraft. Slutligen, för de två sista av vattenskyddsområdena, vilka båda är skyddsområden för ytvattentäkter, har det kommit in fler än tjugo ansökningar per år sedan föreskrifterna trädde i kraft, alternativt under den period som respondenten jobbat på miljöförvaltningen.

Endast i fyra fall har det blivit ett avslag på ansökan om tillstånd. Samtliga beslut om avslag har överklagats. Två av ärendena var vid tidpunkten för intervjun fortfarande inte avgjorda. Av övriga två ärenden, vilka båda gällde spridning av kemiska bekämpningsmedel, avgjordes ett av länsstyrelsen och det andra gick upp till miljödomstolen. Ärendena gällde samma kommun och samma klagande. I båda fallen avslogs överklagandet helt eller delvis med hänvisning till de aktuella ämnenas lättrörlighet och markens genomsläpplighet. I det äldre ärendet tilläts dock en begränsad spridning av ett av preparaten, som i det senare ärendet förbjöds. I det senare ärendet lades särskilt vikt vid att de aktuella ämnena fanns med på Kemikalieinspektionens lista över lättrörliga ämnen, vilka kan vara riskfyllda att sprida vattenskyddsområden. Denna lista är numera ersatt av en vägledning.²⁵⁹

9.6 Överträdelser av föreskrifter

För 9 av de 36 vattenskyddsområdena uppgavs att överträdelser av föreskrifterna har skett. De flesta konstaterade överträdelserna bestod i att tillstånd inte hade sökts, eller att föreskrifterna för vattenskyddsområdet, eller Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2003:24 inte har åtföljts. Vilka åtgärder det gällde varierade, i något fall hade kemikalieföreskrifterna inte följts och föroreningar av marken hade då skett, i ett annat fall hade det schaktats utan tillstånd, i ett fall hade ett

²⁵⁹ <http://www.kemi.se/upload/Bekampningsmedel/Vaxtskyddsmedel/Skyddsomrade-for-vattentakt.pdf>

timmerupplag behandlats med medel mot skadedjur, i ett fall hade vägsalt spridits inom den primära skyddszonen i stora mängder och nära vattentäkterna, slutligen, i ett fall, hade blyammunition använts inom vattenskyddsområdet. Som sanktioner har uppmaning om rättelse vidtagits, men även hårdare sanktioner som förelägganden och åtalsanmälan har aktualiserats i flera fall. I något enstaka vattenskyddsområde har också miljöstraffavgift utdömts.

De flesta respondenter har dock poängterat att bara för att de inte känner till att några överträdelser har skett, betyder inte det att det inte händer. En respondent kommenterade exempelvis att misstanke finns om att informationen var vattenskyddsområdet ligger inte alltid när ut, eftersom anmälan och sådant som ska göras enligt föreskrifterna inte görs. Ytterligare en respondent kommenterade att fastighetsägarna inte känner till att de bor inom ett vattenskyddsområde. Som exempel uppgavs att det sprids bekämpningsmedel i trädgårdarna på lördagar och söndagar när ingen myndighet har tillsyn. Samma respondent framhöll att det också blir svårare för fastighetsägarna att ha kännedom om vattenskyddsområdet när oljetankar blir mindre förekommande, eftersom dessa måste ha tillhörande skyltning som upplyser om vattenskyddsområdet. I en kommun märkte man på miljökontoret att den informationsinsats som gjorts av en annan förvaltning inte varit lyckad, eftersom några ansökningar om tillstånd inte gjordes. Miljöförvaltningen gick då ut med egen information med hjälp av utskick och även med direktkontakt via telefon till de som man ansåg borde ansöka om tillstånd.

10. Analys

Vattenskyddsområden som områdesskydd har fått en ökad betydelse för det nationella miljöarbetet med vattenresurserna. I kapitel 2 redogjordes för implementeringen av EU:s ramdirektiv för vatten i Sverige. Implementeringen av ramdirektivet har lett till omfattande förändringar av den svenska vattenförvaltningen och medför att Sverige numera är bundet av att uppfylla vissa krav gällande skyddet för och kvaliteten på vatten. Enligt artikel 7 i direktivet ska alla större vattentäkter som idag, eller i framtiden, ska användas för dricksvattenförsörjning kartläggas och beredas vad som betecknas som erforderligt skydd. Vid implementeringen av direktivet utpekades inrättandet av vattenskyddsområden enligt 7 kap. MB som ett av nyckelinstrumenten för att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter i denna del. Vattenskyddsområden har också en viktig roll i flera av delmålen till de nationella miljömålen som rör vattenresurserna, vilket redogjordes för under kapitel 3. Dessa regler är inte bindande, men kompletteras således numera av de obligatoriska EU-reglerna. I inledningen till studien påpekades dock att arbetet med vattenskyddsområden sker i för långsam takt för de uppsatta målen och att många äldre vattenskydd behöver revideras. I denna kontext står det klart att det är betydelsefullt att utvärdera regleringen av vattenskyddsområden och dess tillämpning och få fram erfarenheter som kan ge ledning i det fortsatta arbetet.

I denna studie har reglerna om vattenskyddsområden och deras utfall i praktiken belysts i tre utvalda län. Studien har redogjort för erfarenheter av tillämpningen av reglerna i 7 kap. 21 § MB och förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. om processen för att inrätta ett nytt, eller revidera ett vattenskyddsområde, från de respondenter som har varit drivande i detta arbete. Studien har strukturerat upp och visat vilka föreskrifter som har beslutats enligt 7 kap. 22 och 30 § § MB för de olika vattenskyddsområdena, vad som har reglerats och vilka krav som har ställts. Slutligen, har studien redogjort för erfarenheter från handläggare på några av de miljökontor, vilka i många av fallen men inte samtliga, har haft att bedriva tillsyn enligt 26 kap. MB, samt tillämpa de beslutade föreskrifterna.

I denna analysdel ska studiens fem huvudfrågor belysas mot bakgrund av den reglering som har presenterats i del 2 av studien och de praktiska erfarenheter kring tillämpningen av denna som har insamlats i del 3 av studien.

10.1 Om arbetet med att inrätta eller revidera vattenskyddsområden

Mot bakgrund av de erfarenheter som redogjorts för i kapitel 8 ska inledningsvis belysas hur arbetet med processen för att inrätta eller revidera vattenskyddsområden enligt 7 kap. 21 § MB har fungerat efter miljöbalkens inträde. Som framgått av avsnitt 5.5 säger inte reglerna i förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. mer om processen än med vilka aktörer samråd ska ske och vad som gäller beträffande kungörelse av beslutet. Hur processen bedrivs är således upp till beslutsfattaren, det vill säga, länsstyrelsen eller kommunen.

Det kan först konstateras att processen med att inrätta eller revidera ett vattenskyddsområde tar tid. En revidering går oftast lite snabbare, men mellan ett till tre år har det tagit för de flesta områdena inkluderade i studien. Processen har inte heller upplevts som snabb av de inblandade respondenterna. Vissa tidvinster kan göras genom att samköra flera vattenskyddsområden

samtidigt. Beroende på avgränsningarna och vilka verksamheter som finns inom de aktuella vattenskyddsområdena kan en samordning av processerna dock behöva vägas mot framförallt inkluderandet av flera sakägare, vilket riskerar att fördröja processen. Även kvalitetsmässigt kan vissa vinster eventuellt göras genom att samordna flera processer, men samordningen har haft större betydelse för snabbheten än för kvaliteten på föreskrifterna.

Resultatmässigt i förhållande till processens längd har de flesta respondenter uppgett att denna varken är bra eller mindre bra. Att flera respondenter ändå svarat att resultatet i förhållande till processens längd har varit positivt beror troligtvis på att det även finns fördelar med tidsutdräkten. Genom att processerna tar längre tid ges möjlighet att förankra beslutet hos berörda sakägare på ett bättre sätt och de svåra frågorna kan diskuteras igenom på ett tidigare stadium. Tidsutdräkten uppgavs också som positiv för huvudmannens möjlighet att reflektera över och överväga olika lösningar på komplicerade frågor inom processen. Att processen tar tid kan också vara positivt i förhållande till utformningen av föreskrifterna, eftersom dessa hinner granskas flera gånger och eventuella fallgropar eller oklarheter kan då upptäckas. Slutligen, kan tidsutdräkten medföra att fler intressenter kan inkluderas i processen. Det finns dock en gräns för hur lång tid som är bra att det drar ut innan processen riskerar att bli ineffektiv när personer involverade i processen byts ut och nya tillkommer. Även kostnadsmässigt är det en nackdel desto mer utdragna processerna blir.

Fördelar med tidsutdräkten	Nackdelar med tidsutdräkten
• Förankring • Möjlighet till mer reflektion kring komplicerade frågor • Utformningen av föreskrifterna • Delaktighet	• Ineffektivitet • Kostnader

Majoriteten av alla respondenter anser att syftet med processerna, skyddet av vattnet, har uppnåtts på ett bra sätt. Slutprodukten har således upplevts som tillfredställande även om vägen dit har upplevts som mer eller mindre besvärlig. Vad gäller förståelsen från berörda har den ansetts bäst från VA-kollektivet och från berörd allmänhet, i de fall som någon sådan har varit involverad. Sämst resultatmässigt ligger faktorer som processen längd, vilket dock som nämnts ovan inte bara har nackdelar, kostnader och förståelse från berörda sakägare. Vad gäller kostnader har de flesta respondenterna dock angett att resultatet i förhållande till dessa varken var bra eller mindre bra. Intressant beträffande kostnaderna var att det i ytterst få processer blivit aktuellt med några formella yrkanden om ersättning enligt 31 kap. 4 § MB. Det är möjligt att det är ett utfall av den restriktiva praxis beträffande ersättning som har etablerats i MÖD M 4900-00 och MÖD M 4900-02, vilken redogjordes för under avsnitt 6.1.1.1.

Utifrån de framgångsfaktorer, respektive faktorer som gjorde att arbetet med processen eller dess resultat blev mindre framgångsrikt, vad har varit viktigast för ett lyckat resultat. Först och främst samarbete, framförallt med miljöförvaltningen men även samarbete med länsstyrelsen kan vara givande när, eller om, myndigheten är inblandad i processen. Ett väl fungerande samarbete med miljöförvaltningen kan göra att fallgropar såsom dubbla budskap kan undvikas. Ett bra samarbete kan förhoppningsvis också underlätta att hitta den balans mellan vad miljön behöver och vad som är en rimlig belastning för fastighetsägare och för eventuella verksamheter inom området.

Att det finns en politisk förankring är också viktigt för en effektiv process och för ett lyckat resultat. Oenighet hos politikerna fördröjer inte bara processen utan riskerar även att sänka denna helt, vilket en respondent gav ett exempel på. Under resultatdelen låg förståelse från berörda politiker högt, vilket är positivt och signalerar att vattenskyddet upplevs ha en bred politisk förankring. Samtidigt sitter politikerna på dubbla stolar och kan ibland vara utsatta för påtryckningar från företagaintressena.

En viktig faktor för ett lyckat resultat är också dialog och samarbete med sakägarna. Förståelse från berörda sakägare fick bland de sämsta siffrorna under resultatdelen och flera respondenter har haft dåliga erfarenheter med sakägare som har grupperat sig och aktivt motverkat arbetet. Det kan antas att några av dessa vattenskyddsområden dessvärre fick agera pilotfall, vilket kan vara svårt att undvika när det är frågan om en ny lagstiftning. Bland de respondenter som har haft positiva erfarenheter från samverkan med sakägarna framhölls betydelsen att i ett tidigt stadium komma ut med informationen och genom möten, informationsblad eller dylikt skapa förutsättningar för att skapa förståelse och undvika konflikter. Även arbete i en referensgrupp hade gett positiva resultat.

Som ännu en viktig del i ett framgångsrikt resultat framhölls huvudmannens egen kunskap och engagemang. Det framhölls att det är viktigt att kommunen som sitter på lokalkännedomen är delaktig i arbetet med föreskrifterna och inte bara beställer en mall från ett konsultbolag. Det framhölls också att det numera finns hjälpmedel och mer underlag kring hur föreskrifterna ska utformas än tidigare, vilket kan underlätta det egna deltagandet. Tålamod hos huvudmannen framhölls också som viktigt, att det finns en vetskap kring att processen kommer att ta lång tid. I en kommun hade det även varit lyckat med utbildningsinsatser hos olika förvaltningar om vattenskyddsområdet och dess föreskrifter. Innan arbetet påbörjas betonades också vikten av att en ordentlig inventering görs av området som kartlägger vad som finns där och vilka risker det medför. För att undvika senare tvister betonades också vikten av en ordentlig utredning kring områdets hydrogeologiska förhållanden och att det finns en fastställd vattendom. Att avgränsningarna har varit tvistiga i nästan samtliga beslut från regeringen, understryker betydelsen av att sådana faktorer är väl utredda. För att underlätta detta arbete framhöll flera respondenter vikten av att ha en duktig, erfaren konsult med sig som en framgångsfaktor.

Framgångsfaktorer

- Samarbete mellan myndigheter
- Politisk förankring
- Samarbete och dialog med sakägare
- Eget engagemang, kunskap och tålamod
- Erfaren konsult och bra tekniskt underlag

10.2 Om föreskrifterna för beslutade vattenskyddsområden

Genom föreskrifter enligt 7 kap. 22 § MB kan länsstyrelse eller kommun inskränka rätten att förfoga över fastigheter inom ett vattenskyddsområde. Länsstyrelse eller kommun kan också enligt 7 kap. 30 § MB meddela så kallade ordningsföreskrifter, om rätten att färdas och vistas inom ett vattenskyddsområde. Inskränkningar enligt 7 kap 22 § MB riktar sig främst till fastighetsägare och andra med särskild rätt till marken, medan ordningsföreskrifter enligt Naturvårdsverkets handbok (2010:5), främst bör rikta sig till allmänheten. Mot bakgrund av genomgånga föreskrifter i besluten

inom ramen för denna studie, förefaller de beslutade föreskrifterna främst ha varit inskränkningar enligt 7 kap. 22 § MB.

Inskränkningar enligt 7 kap. 22 § MB kan motsvara kraven som kan ställas med stöd av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB, men de kan också innebära längre gående krav. I förarbetena till miljöbalken exemplifieras endast vad som kan regleras i föreskrifterna för ett vattenskyddsområde. Mer detaljerade rekommendationer om vad som bör regleras och vilka krav som bör ställas återfinns i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) om vattenskyddsområden med tillhörande handbok (2010:5). Praxis från regeringen med generell giltighet beträffande föreskrifternas utformning och vilka krav som kan ställas, finns än så länge inte beträffande alla kategorier av verksamheter och åtgärder, viktiga rättsfall har tagits upp i kapitel 7.

Det kan först och främst konstateras att nästintill allt som nämns i förarbetena för vad som förslagsvis kan regleras i föreskrifterna för ett vattenskyddsområde och vad som rekommenderas regleras enligt Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) också återfinns bland majoriteten av alla beslut. Föreskrifterna för de beslutade vattenskyddsområdena träffar således en mycket bred grupp av åtgärder och verksamheter. Bäst representation har föreskrifter om hantering av skadliga ämnen och/eller petroleumprodukter, vilket återfinns i samtliga beslut. Sämst representation har föreskrifter som reglerar spridningen av vägsalt och föreskrifter om miljöfarlig verksamhet. Dessa kategorier har också tydliga skillnader länsvis. Västra Götaland har enbart föreskrifter om spridning av vägsalt i nio beslut. I Dalarna har inget beslut föreskrifter om miljöfarlig verksamhet, men däremot industriell verksamhet. Även beträffande transport av farligt gods finns en tydlig skillnad mellan länen. Västra Götaland har enbart bestämmelser som reglerar själva transporten av farligt gods i nio beslut och i Dalarna regleras främst uppställning av farligt gods. Att överensstämelsen med rekommendationerna om vad som bör regleras enligt Naturvårdsverkets allmänna råd är stor, visar att dessa har stor betydelse vid utformningen av föreskrifterna.

Föreskrifternas utformning är relativt likartad och även om små skillnader finns i exempelvis ordval, kan det i flera fall antas att det är samma sak som åsyftas. Det är sällan som en formulering sticker ut i jämförelse med övriga beslut. Exempel finns dock, till exempel bestämmelsen om krav på "god jordbrukarsed" i beslut nummer 51 under kategorin för växtnäringsämnen i Dalarna och i bestämmelsen om omhändertagande av avfall för beslut nummer 43 från Skåne. Särskilt stor är likheten mellan beslut från samma kommun och det kan antas att det gjorts en samordning av flera processer då föreskrifterna i flera fall är nästintill, eller helt identiska. Det påpekades också av någon respondent under avsnitt 9.1 i tillsyns- och tillämpningsdelen att nya föreskrifter liknar varandra och att flera kommuner skriver på samma sätt. En liknande synpunkt framkom även under intervjudelen rörande processen med att inrätta eller revidera ett vattenskyddsområde i avsnitt 8.3.10, där det framhölls att den oklarhet som förr fanns beträffande föreskrifternas utformning idag är mindre eftersom nya hjälpmedel finns att tillgå.

Föreskrifterna ska, vilket har uttalats av regeringen i praxis, vara tydliga och enkla att tillämpa för både enskilda och myndigheter. På det stora hela måste sägas att majoriteten av föreskrifterna sett till sin ordalydelse uppfyller detta krav. En åsikt som också delas av merparten av respondenterna från miljökontoren, vilket framgår av avsnitt 9.1 i tillsyns- och tillämpningsdelen. Det måste dock poängteras att vad som avses med det i intervjuenkäten använda ordet, "lätta", beträffande

föreskrifternas tillämpning, givetvis kan vara subjektivt och öppet för tolkning. Till viss del måste ändå en rimlig tolkning anses vara att tillämpningen upplevs som oproblematisk.

Några saker bör dock lyftas fram beträffande föreskrifternas utformning och tillämpning. Först och främst den användning av begreppet hantering som används i Västra Götaland och Skåne. De flesta beslut från dessa län förtydligar i de beslutade föreskrifterna vad hantering innebär och hänvisar då till miljöbalkens definition av begreppet i 14 kap. 2 § MB. När ett sådant förtydligande finns kan det möjligtvis bli förvirrande, särskilt för lekmän som inte är lika insatta i miljöbalkens terminologi när hantering, vilket omfattar all befattning, används tillsammans med specifika typer av hanteringar.

Under flera kategorier av verksamheter eller åtgärder återkommer det också en del vaga formuleringar, antingen som komplettering till tillstånds- eller anmälningskrav, men ibland också som det enda uttalade kravet. Formuleringar som exempelvis "mer än obetydliga mängder", "normal omfattning" eller att "åtgärder i skälig omfattning ska vidtas" kan inte ses som tydliga förhållningsregler. I några beslut medföljer omfattande definitioner till föreskrifterna, men inte i alla fall.²⁶⁰ Inom ramen för ett tillstånd kan sådana krav konkretiseras, men att vaga föreskrifter är det enda krav som ställs, kan inte anses lämpligt för föreskrifter som dessutom är straffbelagda.

Slutligen, framgår det av 7 kap. 22 § MB att föreskrifterna ska avse inskränkningar i förfoganderätten av en fastighet och att inga krav på aktiva åtgärder kan ställas i föreskrifterna för ett vattenskyddsområde. I regeringens praxis har också i flera mål upphävts föreskrifter, vilka har ställt krav på bland annat behövliga skyddsanordningar för vägar. Vid genomgången av de beslutade föreskrifterna har i flera fall och under och under olika kategorier av verksamheter eller åtgärder, återfunnits vissa formuleringar, vilka skulle kunna anses som krav på aktiva åtgärder. Frågan blir därför vad som är att anse som en aktiv åtgärd och vad som inte är det.

I Naturvårdsverkets handbok (2010:5) anges som kommentar till p.6 i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) att avloppsledningar ska vara täta, inspekteras regelbundet och vid behov omedelbart läggas om eller reoveras. Det är ett krav som förefaller vara en aktiv åtgärd och som också återfinns i en stor andel av besluten. Möjligt är visserligen att det endast är en uppmaning till miljökontoren från Naturvårdsverkets sida och inte ett uttalande om vad som bör inkluderas i föreskrifterna, men likväl är det ett krav som ställs i en stor andel av besluten.

Många beslut har också krav på försiktighetsåtgärder som ska vidtas i föreskrifterna. Det kan vara frågan om exempelvis krav på hårdgöring av mark, eller krav som liknar de som ställs i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2003:24) om skydd mot mark och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor, men som i föreskrifterna för vattenskyddsområdet går längre. Fler exempel har givits i kapitel 7 och kan ses i tabellerna i bilaga 1. Sådana krav kan givetvis vara värdefulla, men då det i senare praxis beträffande väghållning inte har tillåtits krav på behövliga skyddsåtgärder, med hänvisning till att det ses som aktiva åtgärder, kan det ifrågasättas om krav på mer preciserade försiktighetsåtgärder kan ställas för andra kategorier av verksamheter och åtgärder inom ramen för 7 kap. 22 § MB. I praxis har också mer preciserade krav på skyddsanordningar upphävts beträffande vägar för transport av farligt gods. Ett förtydligande från Naturvårdsverkets sida av vad som ska anses som aktiva åtgärder förefaller vara värdefullt. Särskilt gäller detta sådana föreskrifter som visserligen

²⁶⁰ Omfattande definitioner återfinns inte i de dokumenten som har studerats inom ramen för denna studie. Möjligt är givetvis att mer omfattande informationsmaterial tillhandahålls fastighetsägare och verksamhetsutövare inom vattenskyddsområdet.

tillåter en åtgärd eller verksamhet, men enbart under förutsättning att vissa försiktighetsåtgärder vidtas. Som framgått av avsnitt 5.2 om föreskrifternas utformning, går det att kräva att en verksamhet eller åtgärd endast är tillåten under vissa givna förutsättningar. Gränsdragningen beträffande vilka förutsättningar som kan krävas synes dock vara problematisk.

Sett utifrån överensställelsen med vad som rekommenderas i Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) kan sägas att skyddet för flera av vattenskyddsområdena inom ramen för studien, inte lever upp till de krav som bör ställas. Bäst överensstämmelse procentuellt sett har föreskrifterna beträffande avfall, farligt gods och schaktning. Sämst överensstämmelse har reglerna om petroleumprodukter, energianläggningar och växtnäring. Samtidigt är de allmänna råden inte lagreglerade och kan frångås. Lokala förhållanden kan medföra att andra inskränkningar är tillräckliga. Skyddsnivån för föreskrifterna för ett vattenskyddsområde ska bygga på ett tekniskt underlag om områdets sårbarhet och barriärförmåga. På platser där exempelvis en jordart är mindre genomsläpplig skulle det således kunna vara acceptabelt med ett tillståndskrav även om det enligt de allmänna råden bör föreskrivas ett förbud.

Det tekniska underlaget ska också kombineras med en riskinventering av vilka reella och potentiella föroreningskällor som finns inom området, med hänsyn till om där exempelvis enbart finns boende, eller kanske flera miljöfarliga verksamheter. Under avsnitt 9.3 i tillsyns- och tillämpningsdelen framkom exempelvis att det för flera av de beslutade vattenskyddsområdena inte hade bedrivits någon tillsyn mot bakgrund av att det inte fanns sådana verksamheter inom området att det ansågs behövt. Utan fullständig information om platsens markförhållanden och vilka föroreningskällor som finns inom området kan därför inte sägas huruvida en föreskrift i realiteten ger ett för svagt skydd eller inte, även om exempelvis ett anmälningsskrav där det enligt de allmänna råden bör vara ett förbud, på pappret ger intryck av att vara en undermålig föreskrift. I ett fall under avsnitt 9.1 i tillsyns- och tillämpningsdelen, uppgavs dock av en respondent att föreskrifterna för de aktuella vattenskyddsområdena var undermåliga och inte täckte in alla verksamheter.

En föreskrift är heller aldrig starkare än dess tillämpning. De flesta respondenter under avsnitt 9.1 i tillsyns- och tillämpningsdelen uppgav att föreskrifterna för de olika vattenskyddsområdena har varit "lätta" att tillämpa, vilket ovan har tolkats som att föreskrifterna av uppfyller kravet på att vara enkla och tydliga. Även om föreskrifterna upplevs vara tydliga påpekades det dock från flera respondenter, beträffande reglering av bekämpningsmedel, att lika föreskrifter dessvärre tillämpas olika inom olika kommuner, eller att det finns olika uppfattningar om hur föreskrifterna ska tillämpas inom olika förvaltningar inom samma kommun. Det kan således finnas underliggande meningsskiljaktigheter eller konflikter som riskerar att försvaga skyddet för vattnet, oavsett om en föreskrift till sin lydelse är tydlig och utifrån förutsättningarna inom vattenskyddsområdet förefaller ge ett starkt skydd.

10.3 Om miljökontorens tillämpning av reglerna för vattenskyddsområden

Miljöbalkskedjans genomförande bygger på en att det finns en aktiv tillsyn enligt 26 kap. MB av de verksamheter eller åtgärder som riskerar att ha en negativ inverkan på miljön. Tillsynsmyndighetens övervakning och tillämpning av reglerna för vattenskyddsområden och dess föreskrifter är därför en fråga av största vikt. Respondenterna tillfrågades under intervjudelen rörande tillsyn och tillämpning huruvida någon tillsyn hade bedrivits för det aktuella vattenskyddsområdet. Tanken med frågan var att se hur aktivt det har arbetats med vattenskyddsområdet och dess föreskrifter, vilka åtgärder som

vidtagits, samt eventuellt ta reda på om tillsynen har delegerats från länsstyrelse till kommun i de fall där beslutet om vattenskyddsområde har fattats av länsstyrelsen.

För 24 vattenskyddsområden, det vill säga två tredjedelar av de inkluderade intervjuobjekten, hade tillsyn bedrivits, antingen som självständiga inspektioner, eller i samband med annan tillsynsverksamhet enligt miljöbalken eller annan lagstiftning. För tolv vattenskyddsområden, det vill säga en tredjedel av de inkluderade intervjuobjekten, hade någon tillsyn inte bedrivits. I de flesta av de fall där tillsyn inte hade bedrivits angavs att det varit lågprioriterat med avseende på att det inte fanns några sådana verksamheter inom det aktuella vattenskyddsområdet, men också tids- och resursbrist uppgavs som anledningar.

I något fall nämndes att tips från allmänheten medfört att tillsyn bedrivits. En aspekt som måste lyftas fram i detta sammanhang är information om vattenskyddsområdet. En respondent påpekade att fastighetsägarna inte vet om att de bor inom ett vattenskyddsområde. En liknande synpunkt fördes även fram av en annan respondent som misstänkte att informationen om vattenskyddsområdet inte alltid når ut eftersom anmälningar inte görs till miljökontoret som de ska. Ytterligare en respondent kommenterade att miljökontoret inom kommunen märkt att en första informationskampanj inte varit lyckad eftersom det inte kommit in tillståndsansökningar som det borde. Miljökontoret gick då ut med en egen informationskampanj, både i form av utskick och genom direktkontakt via telefon, till de som man ansåg borde ansöka om tillstånd. Även beträffande efterlevnaden av föreskrifterna påpekade de flesta respondenter att inga överträdelser hade skett, men att det var frågan om inga kända överträdelser. De flesta konstaterade överträdelserna bestod också i att tillstånd inte hade sökts.

Beträffande tillämpningen av föreskrifterna tillfrågades respondenterna om det var någon kategori av verksamheter som varit extra arbetskrävande. Syftet var att se om det var någon verksamhet eller åtgärd i föreskrifterna som varit svårare att reglera och/eller givit miljökontoren en ökad arbetsbörda och i så fall på vilket sätt. Det som främst pekades ut som extra arbetskrävande var regleringen av jordbruk, bekämpningsmedel, energianläggningar och kemikaliehantering. Intressant att påpeka är att föreskrifterna beträffande tre av dessa, växtnäring, energianläggningar och kemikalier också är de kategorier där överensstämmelsen med de allmänna råden procentuellt sett är lägst.

Respondenterna tillfrågades vidare om huruvida det ansökts om dispenser, hur många ansökningar det varit och om några ansökningar avslagits. Tanken med frågorna var att se om dispenstrycket för vattenskyddsområdena varit högt eller lågt, men också för att se hur ansökningar om dispenser har tillämpats då lagen och förarbetena kräver en restriktiv hållning. Dispenstrycket har varit väldigt lågt för de 36 intervjuobjekten. Enbart för två vattenskyddsområden hade det ansökts om dispenser och ett av de ärendena var ännu inte avgjort vid tidpunkten för intervjun, varför en närmare kommentar av tillämpningen inte förefaller meningsfull.

Liknande frågor ställdes också beträffande tillståndsansökningar. Syftet med dessa frågor var att se vilken arbetsbörda föreskrifterna givit miljökontoren, men också att undersöka om några tillståndsansökningar avslagits och om dessa avslag i sådana fall hade överklagats. Exakta siffror på antalet ansökningar kunde i de flesta fall dock inte ges. För två av de tre ytvattentäkterna var arbetsbördan av förklarliga skäl stor, men för de flesta vattenskyddsområdena har det hittills inte kommit in fler än tio ansökningar. Den absoluta merparten av alla ansökningar har också beviljats, endast i fyra fall har ansökan om tillstånd avslagits.

10.4 Om föreskrifterna för beslutade vattenskyddsområden motsvarar syftet med vattenskyddet, eller om några förändringar bör göras i befintlig reglering eller tillämpning

Som framgått i avsnitt 5.1 inrättas vattenskyddsområden för att skydda nuvarande eller framtida potentiella vattentäkter. Inriktningen på skyddet behandlas inte uttryckligen närmare i förarbetena men genom att tolka 7 kap. 21 § MB i ljuset av artikel 7.3 i ramdirektivet för vatten, kan syftet med skyddet sägas vara motverka föroreningar av vattnet. Av de miljöproblem som räknades upp i inledningen av studien som hot mot vattenresurserna, är det således här som fokus ska ligga.

Av den genomgång som har gjorts av de beslutade föreskrifterna enligt 7 kap. 22 § MB för besluten inom ramen för denna studie står det klart att det också är denna inriktning som arbetet har haft. Föreskrifterna är i huvudsak inriktade på att reglera hantering av större förekomster av olika ämnen som är skadliga för vattnet, eller på att reglera sådan markanvändning som minskar skyddande jordlager och förkortar transporthastigheten ner till vattnet, vilket gör det mer sårbart för påverkan. Som framgått träffar majoriteten av de inrättade vattenskyddsområdena också en bred grupp av åtgärder och verksamheter och de beslutade föreskrifterna är i de flesta fall tydliga till sin utformning och lydelse, med undantag för de punkter som berörs beträffande begreppet hantering, definitionen av aktiva åtgärder och vaga föreskrifter. Om däremot kravnivån på föreskrifterna i praktiken är tillräcklig, kan inte besvaras med säkerhet utan fördjupade studier. Förhoppningsvis har sammanställningen av föreskrifterna dock visat var skillnaderna är störst och var insatserna i första hand bör ligga. Slutsatsen beträffande tillämpningen av regleringen av 7 kap. 22 § MB måste således bli att föreskrifterna till sitt innehåll och i de flesta fall utformning, motsvarar syftet med vattenskyddet, huruvida de inskränkningar som görs är tillräckliga för att uppnå syftet kan dock inte besvaras med säkerhet.

Det har heller ingen betydelse hur starka krav som ställs i föreskrifterna om de inte upprätthålls. För att få ett verkningsfullt skydd måste därför också tillämpningen av föreskrifterna och reglerna i 26 kap. MB om tillsyn beaktas. Även om majoriteten av föreskrifterna är tydliga till sin utformning och reglerar de flesta av de verksamheter och åtgärder som bör regleras, ger ändå vissa av intervjuvarerna från respondenterna från miljökontoren anledning till eftertanke beträffande föreskrifternas effektivitet. De verktyg som används i föreskrifterna, förbud, tillstånd och anmälan kräver givetvis att fastighetsägare och verksamhetsutövare känner till vattenskyddsområdets existens och vilka krav som ställs. De kräver också en aktiv tillsyn för de fall när kraven inte följs. För merparten av vattenskyddsområdena har uppgetts att tillsyn har bedrivits i enlighet med 26 kap. 1 § MB. Men för flera av vattenskyddsområdena uppgavs att tillsyn inte har bedrivits på grund av tids- och resursbrist, det uppgavs att det misstänktes att informationen om vattenskyddsområdet inte når ut, samt att de flesta konstaterande överträdelsena av föreskrifterna bestod i att tillstånd inte hade sökts. Det är visserligen få fall men visar ändå på potentiella brister beträffande tillämpningen av reglerna.

Beträffande tillämpningen av föreskrifterna har också visats på exempel på brister rörande regleringen av bekämpningsmedel då lika föreskrifter tillämpas olika inom olika kommuner, eller att olika uppfattningar finns om hur föreskrifterna ska tillämpas inom olika förvaltningar inom samma kommun. De exempel som framkom beträffande tillämpningen av dispensansökningar var för få för att ge någon utvärdering av hur tillämpningen av 7 kap. 26 § MB, varför inget kan sägas om huruvida den restriktivitet som lagen kräver upprätthålls. Beträffande tillämpningen av tillståndsansökningar har inte några enskilda tillståndsbeslut granskas, med undantag för de fall där ansökan avslagits. Här

ska endast konstateras att den stora merparten av undersökningar har beviljats, vilket dock är meningen med tillståndskrav. Det understryker dock betydelsen av att endast föreskriva om tillstånd när det är en acceptabel risknivå för den aktuella vattenresursen. Slutsatsen blir således att exempel på brister beträffande tillämpningen av reglerna om tillsyn av föreskrifterna enligt 26 kap. MB och vad gäller föreskrifternas tillämpning har konstaterats i studien och att dessa kan medföra att syftet med vattenskyddet inte uppnås.

De exempel på brister som framkommit kan dock knappast åtgärdas med lagstiftning. Resursbrist hos kommunerna är alltid ett potentiellt problem eftersom det är frågan om begränsade resurser som ska fördelas och prioriteringar som måste göras. Informationen om vattenskyddsområdet är huvudmannens ansvar då denna är verksamhetsutövare enligt 26 kap. 19 § MB.²⁶¹ Brister i dessa delar borde enklast kunna lösas genom samverkan mellan huvudmannen och det kommunala miljökontoret. Om miljökontoret misstänker att informationen inte når ut på grund av att inga ansökningar om tillstånd, eller anmälningar, görs, borde detta kunna kommuniceras till huvudmannen som får genomföra en förbättrad informationsinsats. Bättre kommunikation och uppföljning borde således vara tillräckligt för att kunna åtgärda sådana problem. Även beträffande tillämpningen av föreskrifterna borde även i dessa fall mer dialog och samverkan vara de viktigaste verktygen för att uppnå enighet.

11. Slutsatser – viktiga erfarenheter för det fortsatta arbetet

Syftet med denna studie är att ge en utvärdering av arbetet med att inrätta eller revidera vattenskyddsområden enligt miljöbalken och att få fram erfarenheter som kan vara till ledning för såväl lagstiftare och myndigheter, som för de praktiker som ska påbörja arbetet med att ta fram vattenskyddsområden. Ovan i analysdelen har studiens fem huvudfrågor belysts mot bakgrund av regleringen av vattenskyddsområden och de praktiska erfarenheter av denna som har samlats in inom ramen för studien. I denna del redogörs för de övergripande slutsatserna beträffande dessa frågeställningar som är av vikt för det fortsatta arbetet.

Vad gäller processen med att inrätta eller revidera ett vattenskyddsområde har under analysdelen ovan framgått vilka framgångsfaktorer som, enligt de deltagande respondenterna, lett till ett lyckat resultat. Framgångsfaktorerna kan delas in i faktorer hänförliga till dialog och samverkan med andra aktörer, faktorer hänförliga till huvudmannen själv och faktorer hänförliga till det tekniska underlaget.

Huvudmannen bör ha en dialog och samverkan med andra aktörer inom processen. Ett samarbete bör bedrivas med miljökontoret beträffande föreskrifternas utformning och kravnivå. Ett sådant samarbete är också av vikt beträffande föreskrifternas tillämpning för att förebygga en splittring mellan olika nämnder inom kommunen, beträffande hur kraven ska realiseras. En politisk dialog bör också föras, det är givetvis svårt att ge råd om hur politisk enighet ska kunna uppnås. Huvudmannen bör dock vara medveten om politikernas dubbla stolar och vilka problem som kan uppstå genom påtryckningar för företagsintressen. En dialog och samverkan med sakägare är också av mycket stor

²⁶¹ Naturvårdsverkets handbok (2010:5), s. 85

vikt. Exempel har på olika tillvägagångssätt för detta har givits under analysdelen. Liknande råd beträffande samverkan med sakägare ges också i Naturvårdsverkets handbok (2010:5).²⁶²

Huvudmannen bör överväga att vara delaktig i processen med att ta fram föreskrifterna och bidra med sin lokalkännedom även om en konsult är involverad. Huvudmannen bör också ha tålamod under arbetet. Som framgått tar processen lång tid, men i studien har också identifierats flera fördelar med tidsutdräkten som huvudmannen bör försöka att dra nytta av. Innan arbetet påbörjas bör huvudmannen också tillse att de tekniska förhållandena är väl utredda, att en riskinventering har gjorts och att en vattendom finns fastställd. I vilken utsträckning ovanstående kan uppfyllas beror dock givetvis på kommunens kompetens och tillgängliga resurser. En väl utförd teknisk utredning kan också bli av vikt vid en eventuell ersättningsprocess mot bakgrund av den praxis som etablerats beträffande 19 kap. 1 § VL och som det kan antas kommer att gälla även 2 kap. 3 § MB. Utgångspunkten för hänsynsregelns räckvidd kommer i sådana fall att utgöras av vad som kan antas vara det normala skyddsbehovet för vattentillgången. För att ersättning ska vara möjlig måste då visas att en föreskrift går utöver vad som kan antas vara det normala skyddsbehovet i ett enskilt fall. Vem som har bevisbördan och vilket beviskrav som kommer att ställas går dock inte att läsa ut av praxis.

Beträffande föreskrifterna och deras utformning har ovan berörts punkter beträffande begreppet hantering, föreskrifternas tydlighet och förbudet mot aktiva åtgärder, vilka huvudmannen bör beakta. I studien har också redogjorts för viktiga rättsfall med generell giltighet beträffande utformningen av föreskrifterna, som nämnts ovan är praxis dock än så länge sparsam. Det har också pekats på kategorier av föreskrifter som har ansetts som extra arbetskrävande av respondenter på miljökontoren. Förhoppningsvis kan studien i dessa delar vara en komplettering till de hjälpmedel för föreskrifternas utformning, som enligt en respondent redan finns. När vattenskyddsområdet är inrättat bör ett samarbete beträffande utgivande och uppföljning av informationen om vattenskyddsområdet och dess föreskrifter bedrivas mellan huvudmannen och det kommunala miljökontoret för att tillse att tillämpningen av de beslutade föreskrifterna fungerar.

Huruvida föreskrifterna kan sägas motsvara syftet med vattenskyddet, eller om några förändringar bör göras i befintlig reglering eller tillämpning, har ovan argumenterats för att föreskrifterna till sitt innehåll och i de flesta fall utformning, motsvarar syftet med vattenskyddet. Det är dock svårt att ge några klara besked huruvida kravnivån hos föreskrifterna och tillämpningen av dem motsvarar syftet med vattenskyddet. Exempel på brister i tillämpningen av reglerna om tillsyn enligt 26 kap. MB och vid tillämpningen av föreskrifterna har konstaterats i studien, men som ovan har redogjorts för, bör dessa inte angripas med lagstiftning i första hand.

12. Avslutande reflektioner

Regleringen av vattenskyddsområden måste balansera många intressen och hantera komplexa problem. Det är konflikten mellan det mycket skyddsvärda intresset av att skydda ombärliga vattenresurser som ställs mot viktiga exploateringsintressen, såsom de areella näringarnas möjligheter att bedriva rationell sysselsättning. Det är problematiken kring kommuner som aktörer och deras olika resurser och kompetens, vilket kan medföra skillnader i kvalitet, både beträffande utformningen av vattenskyddsområden och för tillsynen av dessa.

²⁶² Naturvårdsverkets handbok (2010:5), avsnitt 1.5

Det är också en stor utmaning i att vattenskyddsområden som områdesskydd kan beröra många enskilda aktörer i deras dagliga liv. Hur ska ett skydd utformas och kontrolleras för ett vattenskyddsområde såsom Göta Älv med tusentals boende i närheten, vars enskilda påverkan kanske är obetydlig, men som sammanlagt kan vara mer problematisk. Gemene man träffas givetvis av miljöbalken precis som större verksamheter gör, men det är inte lika lätt att förmedla. Det är heller inte lätt att kontrollera. Ett verktyg såsom tillståndskrav är ett värdefullt kontrollmedel men i områden med många boende är det lätt att inse att arbetsbördan för tillsynsmyndigheten har potential att bli väldigt omfattande om samtliga dessa skulle avkrävas tillstånd. Eller som en respondent uttryckte det, ”man projekterar nog inte för ett större vattenskyddsområde i första taget”.

Denna studie har för författarens del visat på komplexiteten av ramlagstiftning i allmänhet och miljölagstiftning i synnerhet. Det har varit mycket intressant och berikande att se vilka praktiska problem som kan gömma sig bakom en relativt enkel paragrafskrivning och att få en inblick i hur regelverket tillämpas av andra aktörer än de som det är fokus på under juristutbildningen. Det är min förhoppning är att denna studie har bidragit till kunskap beträffande det inledande utfallet av lagstiftningen om inrättande av vattenskyddsområden och dess föreskrifter enligt miljöbalken och att den kan fungera som en utgångspunkt för fördjupade studier.

Källförteckning

Litteratur

Michanek och Zetterberg, *Den svenska miljörätten*, andra upplagan, Lustus förlag, 2008.

Artikel

Skorup, Ulf, *Ingen ersättning för allmän aktsamhet*, tidningen svenskt vatten, nummer 4, augusti 2002, s.25-28

Offentligt tryck

Propositioner

Proposition 1981/82:130 *Regeringens proposition med förslag till ny vattenlag m.m.*

Proposition 1997/98:45, *Miljöbalk*

Proposition 1997/98:145 *Svenska miljömål. Miljöpolitik för ett hållbart Sverige*

Proposition 2000/01:130, *Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier*

Proposition 2001/02:65, *Ändrad ordning för utdömande av vite enligt miljöbalken*

Proposition 2003/04:2 *Förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön*

Proposition 2005/06: 182, *Miljöbalkens sanktionssystem m.m*

Proposition 2007/08:80, *Miljöbalken och EG-förordningen om kemikalierregistrering*

Proposition 2009/10:80, *En reformerad grundlag*

Statens offentliga utredningar

SOU 2002:105. *Klart som vatten – Utredningen Svensk vattenadministrations betänkande inför införandet av EG:s ramdirektiv för vatten i Sverige*

SOU 2002:107. *Bestämmelser om miljö kvalitet – Miljöbalkskommitténs betänkande angående införandet av EG:s ramdirektiv för vatten i Sverige*

Övrigt offentligt tryck

Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2003:16) om vattenskyddsområden

Naturvårdsverkets allmänna råd 97:3 om tillämpningen av Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel

Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2000:7) för tillståndsprövning enligt 14 § SNFS 1997:2 rörande användning av kemiska bekämpningsmedel inom vattenskyddsområde

Naturvårdsverkets handbok (2010:5) om vattenskyddsområde

Naturvårdsverkets handbok till allmänna råd (2008:3) om små avlopp

Naturvårdsverkets handbok (2003:6) vattenskyddsområde handbok med allmänna råd

Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt vid länsstyrelsen i Västra Götalands län, *Åtgärdsprogram Västerhavets vattendistrikt 2009-2015*, Tabergs tryckeri, 2010

Vattenmyndigheten i Bottenhavets vattendistrikt vid länsstyrelsen i Västernorrlands län, *Åtgärdsprogram Bottenhavets vattendistrikt 2009-2015*, Tabergs tryckeri, 2010

Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt vid länsstyrelsen i Norrbottens län, *Åtgärdsprogram Bottenvikens vattendistrikt 2009-2015*, 2010

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt vid länsstyrelsen i Västmanlands län, *Åtgärdsprogram Norra Östersjöns vattendistrikt 2009-2015*, 2009

Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt vid länsstyrelsen i Kalmar län, *Åtgärdsprogram Södra Östersjöns vattendistrikt 2009-2015*, 2009

Internet

Bengtsson m.fl., *Miljöbalken en kommentar*,
www.nj.se/zeteo (2011-05-04)

Svenskt Vatten, *Vårt att veta om vatten*, 2009-03-30
<http://www.svenskvatten.se/Documents/Kategorier/Medlemmar/V%C3%A4rt%20att%20veta%20om%20vatten.pdf> (2011-05-04)

Miljömålportalen, *Indikatorsida vattenskyddsområden*,
<http://www.miljomal.se/Systemsidor/Indikatorsida/?iid=138&pl=1> (2011-05-04)

Miljömålportalen, *Delmål Vattenförsörjningsplaner 2009*,
<http://miljomal.nu/8-Levande-sjoar-och-vattendrag/Delmal/Vattenforsorjningsplaner-2009/>) (2011-05-04)

Miljömålportalen, *Delmål skydd av grundvattenförande geologiska formationer 2010*,
<http://miljomal.nu/9-Grundvatten-av-god-kvalitet/Delmal/Skydd-av-grundvattenforande-geologiska-formationer-2010/> (2011-05-04)

Miljömålportalen, *Delmål grundvattennivåer 2010*,
<http://miljomal.nu/9-Grundvatten-av-god-kvalitet/Delmal/Grundvattennivaer-2010/> (2011-05-04)

Miljömålportalen, *Delmål rent vatten för dricksvattenförsörjning 2010*,
<http://miljomal.nu/9-Grundvatten-av-god-kvalitet/Delmal/Rent-vatten-for-dricksvattenforsorjning-2010/> (2011-05-04)

Miljömålportalen, *Delmål uttag av naturgrus 2010*,
<http://www.miljomal.se/9-Grundvatten-av-god-kvalitet/Delmal/Uttag-av-naturgrus-2010/> (2011-05-04)

Miljöförvaltningen Borås stad, *Vattenskyddsområden*,
<http://www.borasenergimiljo.se/forvaltningar/miljokontoret/miljokontoret/foretagareochfastighetsagare/vattenskyddsomraden.4.203b1d126bce03a2d800013138.html> (2011-05-04)

Naturvårdsverket, *Några vanliga avloppstermer*,

<http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Verksamheter-med-miljopaverkan/Avlopp/Nagra-vanliga-avloppstermer/> (2011-05-04)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, *Om farligt gods*,
<http://www.msb.se/sv/Forebyggande/Farligt-gods/Om-farligt-gods> (2011-05-04)

Kemikalieinspektionen, *Skyddsområde för vattentäkt – vägledning till hur man tar reda på vilka ämnen som riskerar att läcka till grundvatten*
<http://www.kemi.se/upload/Bekämpningsmedel/Vaxtskyddsmedel/Skyddsomrade-for-vattentakt.pdf> (2011-05-04)

Beslut om inrättande vattenskyddsområden

Västra Götaland

Tjörns kommun beslut om vattenskyddsområde för Tolleby vattentäkt
Diarienummer 2007/322-341

Stenungssunds kommun beslut om vattenskyddsområde för Stora Hällungen
Diarienummer 0827/01

Stenungssunds kommuns beslut om vattenskyddsområde för Grössbyn vattentäkt
Diarienummer 0019/02

Alingsås kommuns beslut om vattenskyddsområde för Ödenäs vattentäkt
Diarienummer 2003.028 369

Alingsås kommuns beslut om vattenskyddsområde för Sollebrunn vattentäkt
Diarienummer 2004.164 368

Alingsås kommuns beslut om vattenskyddsområde för Gräfsnäs vattentäkt
Diarienummer 2005.115 368

Alingsås kommuns beslut om vattenskyddsområde för Magra vattentäkt
Diarienummer 2005.116 368

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Göta Älv
Diarienummer 513-87716-2002

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Jungs vattentäkt i Vara kommun
Diarienummer 513-9687-2003

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Högsäter vattentäkt i Färgelanda kommun
Diarienummer 513-15324-2004

Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Örby vattentäkt
Diarienummer Ks 2005/0419 341

Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Risäng vattentäkt
Diarienummer Ks 2005/0420 341

Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Fågslätt vattentäkt
Diarienummer Ks 2006/0340 341

Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Björketorp vattentäkt
Diarienummer Ks 2007/0222 341

Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Hyssna vattentäkt
Diarienummer Ks 2007/0224 341

Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Öxnevalla vattentäkt
Diarienummer Ks 2007/0223 341

Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Sätilla vattentäkt
Diarienummer Ks 2007/0221 341

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Ramslätt vattentäkt i Mark kommun
Diarienummer 513-16553-2007

Härryda kommuns beslut om vattenskyddsområde för Hällingsjö vattentäkt
Diarienummer 2006/571 349

Härryda kommuns beslut om vattenskyddsområde för Rävlanda vattentäkt
Diarienummer 2006/571 349

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Öresjö vattentäkt i Borås stad
Diarienummer 513-20602-2006

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Remmenedals vattentäkt i Herrljunga kommun
Diarienummer 513-18687-2007

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Källeryds vattentäkt i Herrljunga kommun
Diarienummer 513-18780-2007

Skåne

Åstorps kommuns beslut om vattenskyddsområde för Kvidingefältets vattentäkt
Diarienummer 02-356

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Verum vattentäkt i Hässleholms kommun
Diarienummer 513-449-99

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Vittsjö vattentäkt i Hässleholms kommun
Diarienummer 513-452-99

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Farstorp vattentäkt i Hässleholms kommun
Diarienummer 513-425-99

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Emmaljunga vattentäkt i Hässleholms kommun
Diarienummer 513-424-99

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Tyringe vattentäkt i Hässleholms kommun
Diarienummer 513-3832-99

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Västra Torup vattentäkt i Hässleholms kommun
Diarienummer 513-41573-02

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Ignaberga vattentäkter i Hässleholms kommun
Diarienummer 513-29347-02

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Maglaröd vattentäkt, Skeingesjön, samt delar av Simontorpsåns avrinningsområde i Osby och Hässleholms kommun
Diarienummer 513-25076-98

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Klintarp vattentäkt i Klippans kommun
Diarienummer 513-45324-01

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Östra Klagstorp vattentäkt i Trelleborgs kommun
Diarienummer 513-1994-02

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för vattentäkten mellan Trelleborg och Fuglie i Trelleborgs kommun
Diarienummer 513-1979-02

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Västra Alstad vattentäkt i Trelleborgs kommun
Diarienummer 513-1995-02

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Ramlösa hälsobrunns vattentäkt i Ramlösa, Helsingborgs kommun
Diarienummer 513-21392-03

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Lunnamöllan-Vallby vattentäkt i Simrishamns kommun
Diarienummer 513-9830-97

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Rörum vattentäkt i Simrishamns kommun
Diarienummer 513-9832-97

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Listarum vattentäkt i Simrishamns kommun
Diarienummer 513-61640-07

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Lönsboda och Tommaboda vattentäkter i Osby kommun
Diarienummer 513-45208-03

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Hörby vattentäkt i Hörby kommun
Diarienummer 513-36978-03

Höörs kommuns beslut om vattenskyddsområde för Orup vattentäkt
Diarienummer 63/03-00

Höörs kommuns beslut om vattenskyddsområde för Tjörnarp vattentäkter
Diarienummer 176/04-04

Höörs kommuns beslut om vattenskyddsområde för Ormanäs vattentäkt
Diarienummer 81/06-04

Dalarna

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Germundsbo vattentäkt i Avesta kommun
Diarienummer 513-07071-2001

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Brunnbäck vattentäkt i Avesta kommun
Diarienummer 513-07070-2001

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för By vattentäkt i Avesta kommun
Diarienummer 513-03906-2003

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Boda vattentäkt i Rättviks kommun
Diarienummer 513-5315-2002

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Målarkällan vid Västanå vattentäkt i Rättvik kommun
Diarienummer 513-7182-2003

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Sångån vattentäkt i Gagnef och Leksands kommuner
Diarienummer 531-15636-2004

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Källbäcken, Björbo vattentäkt i Gagnef kommun
Diarienummer 513-9667-2004

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Risa vattentäkt i Mora kommun
Diarienummer 513-13808-2001

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Enviksbyn vattentäkt i Falu kommun
Diarienummer 513-16249-2002

Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Fiskarheden vattentäkt i Malung kommun
Diarienummer 513-05387-2006

Praxis

Avgöranden från Högsta Domstolen

NJA 1981 s. 351

Avgöranden från Högsta Förvaltningsdomstolen

RÅ 1994 ref. 59

Avgöranden från Miljööverdomstolen

MÖD M 9536-99

MÖD M 4900-00

MÖD M 4902-00

MÖD M 8509-03

MÖD M 3538-04

MÖD M 7028-04

MÖD M 3553-05

MÖD M 2245-05

MÖD M 3553-05

MÖD M 9434-06

Regeringsbeslut

M2001/1452/F/M Vänge

M2001/1557/F/M Ramstalund

M2003/867/F/M Gimo

M2003/1070/F/M, Klintarp

M2003/3542/F/M Västra Torup

M2004/737/F/M Ramlösa

M2004/561/F/M Malmsjöåsen

M2004/836/F/M Malmsjöåsen

M2005/4113/F/M Rörum

M2005/5265/F/M Tönnersjö

M2006/2382/F/M, Lönsboda och Tommaboda

M2006/5205/F/M Ignaberga

M2007/2819/F/M Veinge

M2007/4829/F/M Gimo

M2007/2820/F/M Skogaby

M2008/1039/F/M Långsjön

M2009/4239/F/M Bergaåsen

M2009/205/F/M Östra Mälaren

M2010/2759/F/M Björketorp

Miljödomstolen

Mål nr M 918-05, dom meddelad i Växjö 2006-11-10

Bilaga.1

1. Hur läses tabellerna

Tabellerna anger vad som regleras och vilka krav som ställs. Varje beslut om inrättat vattenskyddsområde har ett specifikt nummer, vilket kan ses i avsnitt 12 i slutet av dokumentet.

Beslut 1-23 är från Västra Götalands län

Beslut 24-45 är från Skåne län

Beslut 46-55 är från Dalarnas län

P = Står för primär skyddszon. För vissa beslut används inte beteckningen primär skyddszon utan inre skyddszon. För enkelhetens skull används dock P i denna bilaga för att beteckna både primär och inre skyddszon.

S = Står för sekundär skyddszon. I vissa beslut används beteckningen yttre skyddszon istället för sekundär skyddszon. Även i detta fall används för enkelhetens skull S i denna bilaga för att beteckna både sekundär och yttre skyddszon.

(s) = I Skåne anges i vissa beslut att det som föreskrivs för sekundär eller yttre skyddszon även gäller för primär eller inre skyddszon, såvida inte högre krav anges för primär eller inre skyddszon. Ett s inom parentes används därför i denna bilaga för att visa att i dessa beslut gäller föreskriften för sekundär eller yttre skyddszon båda skyddszonerna, om inte högre krav ställs i primär skyddszon.

Om inget P eller S anges innebär det att en föreskrift gäller för enda, eller båda skyddszonerna för beslutet.

2. Petroleumprodukter och andra skadliga ämnen

2.1 Västra Götaland

För grund- eller ytvattnet skadliga ämnen.		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Nyttillkommen hantering av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen, såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel eller andra hälsoskadliga eller miljöfarliga kemiska produkter, som på kort eller lång sikt kan motverka syftet med vattenskyddet för andra ändamål än normalt hushållsbehov.	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P
Tillstånd	Befintlig hantering av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel eller andra hälsoskadliga eller miljöfarliga kemiska produkter, som på kort eller lång sikt kan motverka syftet med vattenskyddet för andra ändamål än normalt hushållsbehov.	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P
	Hantering av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel eller andra hälsoskadliga eller miljöfarliga kemiska produkter, som på kort eller lång sikt kan motverka syftet med vattenskyddet för andra ändamål än normalt hushållsbehov.	11S, 12S, 15S, 17S, 18S, 19S, 20S, 21S
	Hantering av för grundvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel etc. för annat än bostadsfastighets behov.	4
	Hantering av större mängder än för normalt hushållsbehov, av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen såsom impregneringsmedel, lösningsmedel eller andra miljöfarliga kemiska produkter.	13, 14 ²⁶³
	Hantering av mer än obetydliga mängder för annat ändamål än hushållsbehov av för grundvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel lösningsmedel eller andra hälsoskadliga eller miljöfarliga kemiska produkter.	6P, 7P, 8P
	Hantering av för grundvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel, bilvårdsprodukter, läkemedelspreparat eller andra hälsoskadliga eller miljöfarliga kemiska produkter för annan fastighet än bostadsfastighet.	9
	Hantering av större mängder än för normalt hushållsbehov av för grundvattnet skadliga ämnen såsom, impregneringsmedel, lösningsmedel och andra miljöfarliga kemiska produkter.	22, 23
	Hantering av mer än 250 liter av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel eller andra hälsoskadliga eller miljöfarliga kemiska produkter.	10, 16
Förändring eller utökning av förvaring, hantering och användning av petroleumprodukter och andra hälso- och miljöfarliga ämnen inom befintligt	2S	

²⁶³ För båda besluten återfanns bestämmelsen under rubriken "övrig verksamhet"

	jordbruk, industri- och näringsverksamhet.	
Anmälan	Hantering av hälso- och miljöfarliga produkter, för annat än hushållshantering, drivmedel i fordon, arbetsmaskiner.	1
	Hantering av mer än obetydliga mängder av för grundvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel lösningsmedel eller andra hälsoskadliga eller miljöfarliga kemiska produkter för annat ändamål än hushållsbehov.	6S, 7S, 8S
	Hantering av hälso- och miljöfarliga produkter som exempelvis färg, lösningsmedel, transformatorolja, tjärprodukter, fenoler, träimpregneringsmedel, dammbindningsmedel. Anmälan krävs inte om verksamheten är tillståndsprövad eller anmäld enligt MB. Anmälan krävs inte heller för hushållshantering av färg, lösningsmedel eller liknande.	5
	Anordnande av cisterner och lösa behållare för hushållsbehov och en sammanlagd lagrad volym som är större än 250 liter.	6S, 7, 8
Övriga krav	Hantering för bostadsfastighets behov skall ske på sådant sätt att risk för förorening av grundvattnet inte uppstår, t.ex. vid tvätt av bil.	4
	Hantering och transport av hälso- och miljöfarliga produkter får inte ske på ett sådant sätt att Göta Älv kan förorenas.	5
Enbart Petroleumprodukter		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Förvaring, hantering och användning av petroleumprodukter annat än för bostadsfastigheters oljeförsörjning samt för fastigheters normala skötsel.	2S
	Hantering av mer än 250 liter petroleumprodukter.	13, 14
	Hantering av mer än 250 liter petroleumprodukter. Villaoljetankar inomhus på hårdgjort golv med regelbunden tillsyn är undantagna kravet på tillstånd.	22, 23
Anmälan	Lagring av mer än 250 liter petroleumprodukter. Anmälan krävs ej om lagringen är tillståndsprövad eller anmäld enligt 9 kap. MB.	5
Brandfarlig vätska		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Lagring och hantering av mer än 250 liter brandfarlig vätska. Undantag är tankar och cisterner belägna i pannrum eller motsvarande bostadshus som är under regelbunden uppsyn.	1
Spill, spillskydd och sekundära skydd		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut

Förbud	Avledning/nedspolning av spill av hälso- och miljöfarliga produkter i diken eller rörledning.	1
	Nedspolning av spill av hälso- eller miljöfarliga produkter i dagvattenbrunnar.	5
Övriga krav	Förvaringstankar på eller i mark, stationära förbränningsmotorer etc. skall oavsett ändamål vara utrustade eller placerade så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras nå omgivningen.	4
	Förvaringstankar på eller i mark, stationära förbränningsmotorer etc. skall vara placerade så att hela en lagrade volymen vid läckage säkert förhindras nå omgivningen.	16
	Ytor där petroleumprodukter och andra brandfarliga vätskor hanteras skall utformas med spillskydd. Ev. läckage skall gå att samla upp och kunna omhändertas	3
	Hantering av hälso- och miljöfarliga produkter som medför risk för spill eller läckage som kan förorena Göta älv får inte ske på annat sätt än på täta hårdgjorda ytor med invallningar eller andra åtgärder som förhindrar att spill eller läckage släpps ut i Göta älv. Undantag kan medges av den lokala tillsynsmyndigheten om det finns särskilda skäl och undantaget inte medför ökad risk för utsläpp till Göta älv.	5
	Cisterner, rörledning och lösa behållare på mark, i mark, stationära förbränningsmotorer etc ska oavsett ändamål ska ha sekundärt skydd så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras nå omgivningen.	6P, 7P, 8P
	Om det är miljömässigt motiverat kan Miljöskyddsämnden besluta om sekundärt skydd även för cisterner och andra behållare som är undantagna enligt Naturvårdsverkets föreskrift NFS 2003:24.	7, 8
	Tankar och cisterner för förvaring av hälso- och miljöfarliga produkter eller brandfarliga vätskor tillhörande rörledning skall vara försedda med sekundära skydd. Invallningar som är gemensamma för flera cisterner skall rymma minst 50 % av den totala lagringskapaciteten dock minst den största cisternens volym. Invallningar för enskilda cisterner skall rymma hela cisternens volym. Rörledning skall vara dubbelmantlade eller ha annat sekundärt skydd. Undantag kan medges av den lokala tillsynsmyndigheten om det finns särskilda skäl och undantaget inte medför ökad risk för utsläpp till Göta älv.	5 ²⁶⁴
Återkommande besiktning för av tankar och cisterner för förvaring av hälso- och miljöfarliga produkter skall genomföras vart sjätte år. Tankar och cisterner som saknar tillfredställande korrosionsskydd skall besiktigas vart tredje år. Även tillhörande rörledning och sekundära skydd skall besiktigas med samma intervall som tankar och cisterner. Undantag kan medges av den lokala tillsynsmyndigheten om det finns särskilda skäl och undantaget inte medför ökad risk för utsläpp till Göta älv.	5 ²⁶⁵	

²⁶⁴För sådan hantering som omfattas av Naturvårdsverkets föreskrifter om skydd mot mark- och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor NFS 2003:24(i föreskriften hänvisas till de äldre föreskrifterna NFS 2000:4) gäller skyddsföreskrifterna enbart i de delar som inte regleras genom Naturvårdsverkets föreskrifter.

²⁶⁵ Samma som not 264.

	Tankar större än 250 liter skall ha ett sekundärt skydd. Det sekundära skyddet skall rymma minst hälften av den lagrade vätskevolymer, dock minst den största behållarens volym. Det sekundära skyddet skall vara tätt och hållbart. Tankar belägna i pannrum eller motsvarande i bostadshus, med regelbunden uppsikt, behöver inte ha sekundärt skydd	3
	Rörledning skall vara dubbelmantlade. Rörledning i mark skall vara utan kopplingar och rörledning får inte dras i eller under golv.	3
	Befintliga tankar skall kontrolleras av ackrediterat kontrollorgan vart 6:e år alternativt vart 3:e år beroende på vilket korrosionsskydd tanken har. Tekniska myndighetsnämnden i Stenungssund skall ha kopia på besiktningsprotokollen.	3
Avlopp via golvbrunn		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Avlopp via golvbrunn i pannrum eller motsvarande i bostadshus där det förekommer cistern eller förvaringstank för brandfarlig vara.	6, 7, 8, 13P, 14P
Övriga krav	Pannrum eller motsvarande i bostadshus där det förekommer cistern eller förvaringstank för brandfarlig vara får ej vara så utformat, eller i sådant skick att oljeläckage kan nå mark eller grundvatten	6, 7, 8
Uppställning av fordon, arbetsmaskiner m.m.		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Anläggning av nya permanenta uppställningsplatser för motorfordon av större omfattning än behovet för enstaka hushåll.	5
Anmälan	Uppställning och återkommande parkering av arbetsfordon, arbetsmaskiner, tunga fordon, och stationära förbränningsmotorer.	13, 14
Övriga krav	Arbetsmaskiner, arbetsfordon och tunga fordon som parkeras inom skyddsområdet regelbundet eller under längre tid, t ex en vecka, ska vara utrustade eller placerade så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras nå omgivningen.	4 ²⁶⁶ , 6P ²⁶⁷ , 8
	Parkering eller uppställning av fordon skall ske så att risk för förorening av vattentäkten inte uppkommer.	1 ²⁶⁸
	Dagvatten ska tas om hand lokalt eller renas före avledning till den aktuella vattenresursen.	5
Övrigt		

²⁶⁶ I bestämmelsen stod endast arbetsfordon.

²⁶⁷ Här finns en zonåtskillnad även i primär skyddszon och bestämmelsen gäller endast vad som benämns som inre skyddszon B.

²⁶⁸ Bestämmelsen stod under rubriken "motorfordon".

Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering som medför att outnyttjade eller på annat sätt kasserade eller överblivna läkemedelsprodukter når yt- eller grundvatten	10, 13 ²⁶⁹ , 14
	Annan kemisk behandling av vattendrag än kalkning.	13P ²⁷⁰ , 14P, 16
Tillstånd	Saltning av grusplaner	11P
	Yrkesmässig spridning av kalk.	13P ²⁷¹ , 14P
Anmälan	Kalkning av vattendrag eller våtmark	16
Övriga krav	Utövaren av verksamhet där hälso- eller miljöfarliga produkter hanteras är ansvarig för att det vid anläggningen finns tillgängligt en aktuell förteckning över produkterna och varuinformationsblad/säkerhetsdatablad för respektive produkt. För verksamheter som omfattas av förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll gäller förordningen istället för denna skyddsföreskrift.	5

2.2 Skåne

Kemiska produkter		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Upplag av kemiska produkter som t.ex. fenoler, organiska lösningsmedel samt av industriella råvaror, produkter och avfallsämnen får ej förekomma.	29P
	Upplag av kemiska produkter och av industriella råvaror, produkter och avfallsämnen får inte förekomma.	30
	Upplag av kemiska produkter som t.ex. fenoler och organiska lösningsmedel samt av industriella råvaror, produkter och avfallsämnen utöver vad som behövs för normal hushållning får ej förekomma.	25P, 26P, 27P, 28
	Upplag och hantering av kemiska produkter och fenoler, organiska lösningsmedel, kemiska bekämpningsmedel samt industriella råvaror, produkter och avfallsämnen får ej förekomma.	37P, 40P
Tillstånd	Upplag av kemiska produkter och fenoler, organiska lösningsmedel, bekämpningsmedel samt industriella råvaror, produkter och avfallsämnen.	37S
	Upplag av kemiska produkter och fenoler, organiska lösningsmedel, kemiska bekämpningsmedel samt industriella råvaror, produkter och avfallsämnen.	40S, 44

²⁶⁹ | beslut 13 och 14 stod bestämmelserna under rubriken "övrig verksamhet"

²⁷⁰ Samma som not 272.

²⁷¹ Samma som not 272.

	Upplag av kemiska produkter t.ex. fenoler, organiska lösningsmedel, samt industriella råvaror produkter och avfallsämnen.	29(s)
	Upplag av kemiska produkter som t.ex. fenoler och organiska lösningsmedel samt av industriella råvaror, produkter och avfallsämnen utöver vad som behövs för normal hushållning.	25(s), 26(s), 27(s)
	Hantering, av för grundvattnet skadliga ämnen såsom fenoler, organiska lösningsmedel, oljor, tjärprodukter m.m. utöver vad som behövs för normalt hushållning.	31
	Hantering, lagring och användning av för grundvattnet skadliga ämnen såsom fenoler, organiska lösningsmedel, oljor, tjärprodukter m.m., utöver vad som behövs för normal hushållning.	41 ²⁷²
	Upplag, hantering och lagring av för grundvattnet skadliga ämnen såsom bekämpningsmedel, smörj-, hydraul- och transformatorolja, tjärprodukter samt industriella råvaror, produkter och avfallsämnen.	24
	Upplag, hantering och lagring av för grundvattnet skadliga ämnen såsom bekämpningsmedel, smörj-, hydraul- och transformatorolja, tjärprodukter samt industriella råvaror, produkter och avfallsämnen får inte anordnas utan tillstånd från kommunens nämnd för miljöfrågor.	32
Petroleumprodukter och brandfarliga vätskor		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering, lagring och användning av petroleumprodukter får normalt inte förekomma utöver vad som krävs för bostadsuppvärmning samt jord och skogsbruksdrift. Om hantering måste ske för t.ex. bostadsfastigheters oljeförsörjning eller industriell, särskilt prövad verksamhet, måste arrangemang vidtagas så att risken för spill minimeras.	24P
	Hantering och lagring av petroleumprodukter får inte förekomma utöver vad som krävs för bostadsuppvärmning. Om hantering måste ske för t.ex. bostadsfastigheters oljeförsörjning måste arrangemang vidtagas så att risken för spill minimeras.	29P
	Hantering, lagring och användning av petroleumprodukter får normalt inte förekomma utöver vad som behövs för bostadsuppvärmning och för jord- och skogsbruksdrift.	32P
	Hantering av petroleumprodukter och brandfarliga vätskor annat än för oljeförsörjning för befintliga byggnader eller för jord- och skogsbruksmaskiner samt för användning i maskiner och fordon.	31P, 33, 34, 35
	Hantering och lagring av petroleumprodukter och brandfarliga vätskor annat än för vanligt hushållsbehov, för oljeförsörjning till befintliga byggnader eller för jord- och	41P

²⁷² Bestämmelsen stod under rubriken "Miljöfarlig verksamhet".

	skogsbruksmaskiner	
	Hantering av petroleumprodukter annat än för oljeförsörjning till befintliga byggnader	42P
	Hantering och lagring av petroleumprodukter annat än för bostadsfastighetens oljeförsörjning.	25P, 26P, 27P, 28, 30
	Hantering, lagring och användning av petroleumprodukter får ej förekomma annat än för byggnaders uppvärmning.	37P
	Hantering, lagring och användning av petroleumprodukter får ej förekomma annat än för byggnaders uppvärmning samt för direkt användning i maskiner och fordon. Hantering, användning och lagring av petroleumprodukter kräver tillstånd.	40P, 44P ²⁷³
	Installation av nya underjordiska cisterner.	31 (s), 41(s), 42 (s)
	Hantering av petroleumprodukter utöver för bostadsuppvärmning.	24S, 29(s)
	Hantering och upplag utöver mängder för byggnaders uppvärmning.	37S
	Hantering, lagring och användning av petroleumprodukter utöver bostadsuppvärmning och för jord- och skogsbruksdrift.	32S,
	Hantering och upplag utöver mängder för byggnaders uppvärmning.	40S, 44S
Anmälan	Hantering av mer än 250 l brandfarliga vätskor	25 (s), 26 (s), 27 (s)
	Förvaring i cistern eller lösa behållare av mer än 250 liter brandfarliga vätskor	31 (s), 36
	Befintliga underjordiska cisterner.	31(s), 41(s)
	Lagring av eldningsolja för oljeförsörjning för befintlig bostadsfastighet.	33, 34, 35
	Användning och lagring av petroleumprodukter och brandfarliga vätskor med mängder utöver vanligt hushållsbehov och utöver i för jord- och skogsbruksverksamheter normal omfattning	41 (s), 42 (s) ²⁷⁴
	Hantering av petroleumprodukter, brandfarliga ämnen samt andra ämnen som kan skada grundvattnet. Kravet på anmälan gäller inte cistern eller lös behållare belägen i pannrum eller motsvarande i bostadshus utan golvvlopp, och som är under regelbunden uppsikt.	43
Övriga krav	Lagring och hantering av petroleumprodukter och andra ämnen som kan skada grundvattnet ska ske på ett sådant sätt att spill och läckage kan insamlas och omhändertas. Med hantering avses inte användning i maskiner och fordon samt	43

²⁷³ I beslut 44 stod istället att "Övrig hantering, användning och lagring" kräver tillstånd.

²⁷⁴ I beslut 42 står ej "i jord- och skogsbruks- verksamheter normal omfattning"

	transporter genom skyddsområdet.	
	Besiktningsprotokoll för cisterner som är placerade utomhus, skall skickas in till nämnden.	25 (s), 26 (s), 27 (s)
Spill, spillskydd och sekundära skydd		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Det är förbjudet att ha förvaringstankar för petroleumprodukter och brandfarliga vätskor och stationära förbränningsmotorer uppställda om inte uppställningsplatsen eller utrustningen har ett sekundärt skydd i enlighet med vad som gäller enligt NVV: s föreskrifter (NFS 2003:24) rörande skydd mot mark och vattenförorening vid lagring av brandfarliga vätskor.	38, 39, 45
Övriga krav	Förvaringstankar, stationära förbränningsmotorer etc. skall vara utrustade eller placerade så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras tränga ner i marken.	25 (s), 26 (s), 27 (s), 28, 30, 36, 37, 40, 44
	Förvaringstankar, stationära förbränningsmotorer och liknande måste vara utrustade med skyddsanordning eller placerade så att hela den lagrade volymen vid läckage kan förhindras tränga ner i marken. Skyddsanordningarna skall vara utförda så att de kan godkännas av kommunens nämnd för miljöfrågor.	24, 29
	Uppställningsplatsen för förvaringstankar och stationära förbränningsmotorer skall vara hårdgjord så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras tränga ner i marken.	33, 34, 35
	Vid hantering som medför risk för spill eller läckage av petroleumprodukter inom vattenskyddsområdet krävs hårdgöring av mark, eller annan tätande åtgärd som ger motsvarande skydd mot vattenförorening.	36
	Vid hantering som medför risk för spill eller läckage av petroleumprodukter inom vattenskyddsområdet krävs hårdgöring av mark, eller annan tätande åtgärd som ger motsvarande skydd mot vattenförorening. Det sekundära skyddet skall rymma minst den största behållarens volym. Invallningen skall i sin helhet utföras i vattentät betong eller så att motsvarande täthet erhålls. Tankar och förvaringskärl för petroleumprodukter skall vara utformade så att kontroll är möjlig.	31 (s)
	Golvbrunnar får ej finnas där det finns oljetankar.	42P
	Vid hantering av petroleumprodukter för bostads oljeförsörjning ska risken för spill minimeras.	42P
Uppställning av fordon		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Uppställning av fordon avsett för transport av brandfarlig vätska eller för yt- och	31 (s),

	grundvatten skadliga ämnen får inte ske.	42(s) ²⁷⁵

2.3 Dalarna

Petroleumprodukter och kemikalier		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering och lagring av petroleumprodukter och kemikalier får ej förekomma. Undantaget är hantering och lagring i vattenverket av erforderliga, godkända processkemikalier, som behövs för vattenbehandlingen samt motorbränslen för handhållna skogsbruksmaskiner (motorsågar, röjsågar).	46P
Övriga krav	För hantering och lagring av petroleumprodukter och kemikalier gäller att cisterner eller lösa behållare med en sammanlagd volym som är större än 250 liter skall ha sekundärt skydd. Det sekundära skyddet skall vara utformat så att hela den lagrade volymen, vid läckage, säkert kan förhindras tränga ner i mark eller avloppssystem.	46S
Cisterner		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Lagring av petroleumprodukter i cisterner i mark är förbjuden.	52P, 53*, 54P, 55P
	Cisterner för lagring av petroleumprodukter och kemikalier i mark får ej förekomma.	47P, 48P, 50 51P
	Nyanläggning av cisterner i mark för lagring av petroleumprodukter är förbjuden.	52S, 54S, 55S
	Nyanläggning av cisterner för lagring av petroleumprodukter med volym överstigande 100 liter är förbjuden.	53*, 54P
	Nyanläggning av cisterner för lagring av petroleumprodukter med en sammanlagd volym överstigande 100 liter.	52P, 55P
	Nyanläggning av cisterner för lagring av petroleumprodukter och kemikalier får ej förekomma.	49, 50, 51P
	Nyanläggning av cisterner i mark för lagring av petroleumprodukter och kemikalier får ej förekomma.	51S
Tillstånd	För befintliga cisterner med volym överstigande 100 liter.	53*, 54, 55

²⁷⁵ I beslut 42 användes istället formuleringen "för vattentäkten skadliga ämnen".

	För befintliga cisterner med en sammanlagd volym överstigande 100 liter.	52
	Nyanläggning av cisterner med volym överstigande 100 liter.	54S, 55S
	Nyanläggning av cisterner med en sammanlagd volym överstigande 100 liter.	52S
Övriga krav	För cisterner ovan mark eller i byggnad gäller att hantering och lagring av petroleumprodukter och kemikalier med volym överstigande 100 liter inte får ske utan att förvaringstankar och stationära förbränningsmotorer etc. är utrustade eller placerade så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras tränga ner i mark eller avloppssystem.	47, 48
	För cisterner ovan mark eller i byggnad gäller att hantering och lagring av petroleumprodukter och kemikalier med volym överstigande 250 liter inte får ske utan att förvaringstankar och stationära förbränningsmotorer etc. är utrustade eller placerade så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras tränga ner i mark eller avloppssystem.	51S
	För befintliga cisterner ovan mark eller i byggnad gäller att hantering och lagring av petroleumprodukter och kemikalier med volym överstigande 100 liter inte får ske utan att förvaringstankar och stationära förbränningsmotorer etc. är utrustade eller placerade så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras tränga ner i mark eller avloppssystem.	49 ²⁷⁶ , 50
	För befintliga cisterner ovan mark eller i byggnad gäller att hantering och lagring av petroleumprodukter och kemikalier med volym överstigande 250 liter inte får ske utan att förvaringstankar och stationära förbränningsmotorer etc. är utrustade eller placerade så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras tränga ner i mark eller avloppssystem.	51P
	För cisterner ovan mark eller i byggnad gäller att hantering och lagring av petroleumprodukter och kemikalier med volym överstigande 250 liter inte får ske utan att förvaringstankar och stationära förbränningsmotorer etc. är utrustade eller placerade så att hela den lagrade volymen vid läckage säkert kan förhindras tränga ner i mark eller avloppssystem.	51S

3. Bekämpningsmedel

3.1 Västra Götaland

Enbart Bekämpningsmedel		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Bekämpningsmedel får ej hanteras	10
	Bekämpningsmedel får ej användas på banvallar och övriga	5

²⁷⁶ I beslut 49 stod det "Cisterner eller behållare" istället för enbart "cisterner".

	spårområden.	
Tillstånd	Hantering och spridning av bekämpningsmedel får inte ske utan tillstånd. Utan tillstånd får dock hantering och spridning av bekämpningsmedel klass 3 ske för bostadsfastighetens behov.	1, 5 ²⁷⁷
	Användas yrkesmässigt	2S
	Användning annat än för bostadsfastighetens behov	9
Anmälan	Privatpersoners hantering	11S
Övriga krav	Spridning av bekämpningsmedel ska så långt som möjligt undvikas.	5
Kemiska bekämpningsmedel		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Hantering	11P, 12P, 13P ²⁷⁸ , 14P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P, 22P, 23P
	Yrkesmässig hantering	13S, 14S, 22S, 23S
	Enskild hantering	11S, 12S, 15S, 16, 17S, 18S, 19S, 20S, 21S
Anmälan	Icke yrkesmässig hantering av kemiska bekämpningsmedel klass 3 enligt förordning (1998:947)	6, 7, 8
Anmälan	Icke yrkesmässig hantering av kemiska bekämpningsmedel klass 3 enligt förordning (1998:947)	12S, 15S, 17S, 18S, 19S, 20S, 21S
Biologiska bekämpningsmedel		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Hantering	6, 7, 8, 22, 23
	Yrkesmässig hantering	16
	Yrkesmässig hantering som på kort eller lång sikt kan motverka syftet med vattenskyddet.	11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21
Med bekämpningsmedel behandlade plantor		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut

²⁷⁷ I beslut 5 stod det "på tomtmark" istället för "för bostadsfastighetens behov".

²⁷⁸ I beslut 13 och 14 stod det egentligen "all hantering".

Förbud	Hantering	13P, 14P
	Jord eller vattenslagning av med bekämpningsmedel behandlade plantor	22, 23
Bekämpningsmedel under kategorin för "skogsbruk"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering och lagring av bekämpningsmedel	2S
	Hantering av bekämpningsmedel	10
	Användning av kemiska bekämpningsmedel	4S
	Jord eller vattenslagning av med bekämpningsmedel behandlade plantor	16P
	Jord eller vattenslagning av med bekämpningsmedel behandlade plantor är förbjudet närmare ytvattendrag än 50 m.	16S
Tillstånd	Tillfälliga verksamheter	2S
Bekämpningsmedel under kategorin för "petroleumprodukter m.m."		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Användning av kemiska bekämpningsmedel	4
Bekämpningsmedel under kategorin för "jordbruk"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Användning av kemiska bekämpningsmedel	4
Övrigt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Besprutning av banvallen på dess passage längs med St. Hällungen (Km-tal; 55+500 - 59+273), får ej ske.	2S ²⁷⁹

3.2 Skåne

Kemiska bekämpningsmedel som egen kategori		
Typ av	Vad regleras	Vilka

²⁷⁹ Bestämmelsen stod under rubriken "kemisk växtbekämpning".

krav		beslut
Förbud	Hantering	25P, 26P, 27P, 28
	Hantering bortsett från transporter.	42P
	Icke yrkesmässig användning utomhus	42(s)
Tillstånd	Yrkesmässig hantering	25 (s), 26 (s), 27 (s), 38, 39,
	Yrkesmässig hantering bortsett från transporter	42(s)
	Yrkesmässig användning	33, 34, 35
	Yrkesmässig spridning och förvaring	45
Övriga krav	Annan användning än yrkesmässig: Spridning inom enskild trädgård får endast ske om detta ej medför risk för förorening av yt- eller grundvatten och i övrigt sker så att MB:s bestämmelser iakttas.	25 (s), 26 (s), 27 (s)
Enbart bekämpningsmedel under kategorin för "jordbruk"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Nyetabletering av verksamhet som innebär hantering och lagring av ensilage, växtnäringsämnen och bekämpningsmedel är inte tillåten. Vid befintliga anläggningar, där sådan verksamhet förekommer, skall användningen vara godkänd av kommunens nämnd för miljöfrågor.	29P
	Hantering och lagring	37P, 40P, 44P
	Icke yrkesmässig hantering	44S
Tillstånd	Hantering och lagring	32, 37S, 40S, 44S
	Användning	24
Övriga krav	Lagringsutrymme för bekämpningsmedel skall utföras och skötas så att läckage till marken förhindras.	24
Kemiska bekämpningsmedel under kategorin för "jordbruk"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering och spridning	41P

	Användning och spridning	31P
Tillstånd	Yrkesmässig hantering	31(s)
	Yrkesmässig användning	36
	Yrkesmässig spridning och hantering	41(s)
	Spridning	43P**
	Kemiska bekämpningsmedel får inte användas i trädgårdsskötseln eller på vägar, gångar och gårdsplaner utan tillstånd.	32
Övriga krav	Icke yrkesmässig trädgårdsskötsel: Spridning av kemiska bekämpningsmedel får endast ske med preparat som godkänts av miljönämnden. Godkända preparat ska förtecknas i särskild ordning.	43
	Kemiska bekämpningsmedel får inte spridas närmare vattendrag eller öppna diken än 10 meter och skall i övrigt hanteras så att det varken direkt eller indirekt kan nå vattendrag eller öppna diken.	41 (s)
Enbart bekämpningsmedel under kategorin för "skogsbruk"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering och lagring	24, 32, 37P, 40P, 44P
Tillstånd	Hantering och lagring	37S, 40S, 44S
	Spridning	43
	Tillfälliga verksamheter	24
Kemiska bekämpningsmedel under kategorin för "skogsbruk"		
Förbud	Hantering	31P
	Användning och spridning	41P
Tillstånd	All annan yrkesmässig hantering av kemiska bekämpningsmedel	41 (s)
Plantor preparerade med bekämpningsmedel under kategorin för "skogsbruk"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering och lagring av skogsplantor som har behandlats med kemiska bekämpningsmedel	44P
	Hantering och plantering av bekämpningsmedel preparerade skogsplantor	28, 29P,

		30, 42(s)
	Plantering av bekämpningsmedelpreparerade skogsplantor inom ett avstånd av 25 m från de vattendrag som finns redovisade på den topografiska kartan.	31 (s)
	Plantering av skogsplantor som är preparerade med kemiska bekämpningsmedel inom ett avstånd av 25 m från de vattendrag som finns redovisade på skyddsområdeskartan.	41 (s)
Tillstånd	Hantering och plantering av bekämpningsmedelpreparerade skogsplantor	29(s)
	Hantering och lagring av skogsplantor som har behandlats med kemiska bekämpningsmedel	44S
Bekämpningsmedel under kategorin för "väghållning och transport av farligt gods"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Användning av kemiska bekämpningsmedel vid underhåll av väg och järnväg.	33P, 34P, 35P
	Användning av kemiska bekämpningsmedel vid underhåll av väg.	31P, 38, 39, 41P
	Användning av växtbekämpningsmedel vid underhåll av väg och järnväg.	40, 44
	Användning av växtbekämpningsmedel vid underhåll av väg.	25, 26, 27, 28, 37

3.3 Dalarna

Bekämpningsmedel under kategorin för "jordbruk och skogsbruk"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Användning, hantering och lagring	47P, 48P
Tillstånd	Användning, hantering och lagring	47S, 48S
Kemiska bekämpningsmedel under kategorin för "jordbruk"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Användning, hantering och lagring	52, 53, 54P, 55
Tillstånd	Användning, hantering och lagring	54S
Kemiska bekämpningsmedel under kategorin för "petroleumprodukter"		

Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Användning, hantering och lagring	46, 49P, 50, 51P
Tillstånd	Användning, hantering och lagring	49S, 51S

4. Jordbruk

4.1 Västra Götaland

Ensilage		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Lagring av ensilage som kan avge pressaft.	13P, 14P
Tillstånd	Hantering av ensilage som kan avge pressvatten	4, 9P
	Lagring av ensilage som kan avge pressaft.	22P, 23P
Anmälan	Hantering av ensilage	1
	Hantering av ensilage. Om verksamheten där hanteringen ingår tillståndsprövats eller anmälts enligt MB krävs ingen anmälan enligt dessa skyddsföreskrifter.	5
Övriga krav	Pressaft från silo och djururin får inte hanteras i större utsträckning än vad som krävs ur gödslingsynpunkt.	1
	Hantering av ensilage som kan avge pressvatten ska ske på ett sådant sätt att grundvattenkvaliteten inte påverkas.	6, 7, 8
	Lagring av ensilage får inte ske på ett sådant sätt att Göta älv kan förorenas.	5
Avloppsslam		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Avloppsslam får inte spridas.	1
	Spridning av slam från reningsverk eller från enskild reningsanläggning.	13P, 14P
Tillstånd	Hantering av slam från reningsverk.	4, 9P, 11
	Spridning av slam från reningsverk.	6P, 7P, 8P, 10, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21
	Spridning av slam från reningsverk eller från enskild reningsanläggning.	13S, 14S
	Yrkesmässig hantering av slam från reningsverk.	16, 22, 23
Anmälan	Hantering av avloppsslam	1
	Hantering av avloppsslam. Om verksamheten där hanteringen ingår tillståndsprövats eller anmälts enligt MB krävs ingen anmälan enligt dessa	5

	skyddsföreskrifter.	
Övriga krav	Hantering av slam från reningsverk ska ske på ett sådant sätt att grundvattenkvaliteten inte påverkas.	6, 7, 8
	Lagring av avloppsslam får inte ske på ett sådant sätt att Göta älv kan förorenas.	5
Växtnäringsämnen		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Spridning av flytgödsel och urin.	13P, 14P
	Uppläggning av stallgödsel i stuka.	2S
	Spridning av växtnäring utöver aktuella grödors behov får ej förekomma.	2S
	Spridning av urin från reningsverk eller från enskild reningsanläggning.	13P, 14P
Tillstånd	Hantering av växtnäringsämnen, flytgödsel och stallgödsel.	4, 9P
	Spridning av flytgödsel, stallgödsel, handelsgödsel och urin.	6P, 7P, 8P
	Spridning av fastgödsel, liksom övrig hantering av naturgödsel.	13, 14 ²⁸⁰
	Spridning av handelsgödsel.	13P, 14P
	Yrkesmässig hantering av växtnäringsämnen såsom handelsgödsel, naturgödsel eller liknande.	10P ²⁸¹ , 11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21
	Yrkesmässig hantering av handelsgödsel, stallgödsel och andra organiska gödselmedel	22, 23
	Yrkesmässig hantering av stallgödsel och andra organiska gödselmedel.	16
	Yrkesmässig spridning av handelsgödsel kräver tillstånd från den kommunala nämnden för miljöfrågor.	22, 23
	Spridning av växtnäringsämnen (NPK-gödsel) för normalt hushållsbehov är tillåtet upp till 1 kg/100 kvm en gång i månaden under april-augusti. Annan spridning kräver tillstånd av kommunala nämnden för miljöfrågor.	11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21
Spridning av urin från reningsverk eller från enskild reningsanläggning.	13S, 14S	
Anmälan	Hantering av, kalk, stallgödsel, djururin, handelsgödsel. Utan särskild anmälan får	1

²⁸⁰ Här finns en zonåtskillnad i primär skyddszon, i vad som benämns som primär skyddszon A är all hantering av naturgödsel förbjuden.

²⁸¹ I bestämmelsen står enbart "såsom handelsgödsel eller naturgödsel".

	dock användning av kalk och gödsel ske på tomtmark.	
	Hantering av stallgödsel, handelsgödsel och kalk får inte ske utan anmälan till den kommunala tillsynsmyndigheten. Utan särskild anmälan får dock användning av kalk och gödsel ske på tomtmark. Om verksamheten där hanteringen ingår tillståndsprövats eller anmälts enligt MB krävs ingen anmälan enligt dessa skyddsföreskrifter.	5
	Yrkesmässig hantering av växtnäringsämnen såsom handelsgödsel och naturgödsel.	10S
Övriga krav	Naturgödsel och andra gödningsämnen får endast spridas i den omfattning som krävs för normalt nyttjande av jord- och skogsbruksfastigheter.	1
	Hantering av växtnäringsämnen, flytgödsel, stallgödsel och urin och ska ske på ett sådant sätt att grundvattenkvaliteten inte påverkas.	6, 7, 8
	Spridning av växtnäring efter 1 november får ej ske utan nämndens medgivande. Dispens kan efter anmälan meddelas av nämnden.	2S
	I samband med spridning av växtnäring skall utöver annan lagstiftning följande beaktas: - på obebuden mark skall nedbrukning ske samma dag. - Växtnäringen skall fördelas jämt. - Väderhänsyn skall tagas	2S
	Vid lagring av stallgödsel skall lagringsutrymmena vara så utformade att avrinning eller läckage till omgivningen inte sker.	4
	Lagring av stallgödsel, handelsgödsel och kalk får inte ske på ett sådant sätt att Göta älv kan förorenas.	5
Kombinationsgödsel		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering av växtnäringsämnen som innehåller kemiska bekämpningsmedel (s.k. kombinationsgödsel) får inte förekomma.	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P
Anmälan	Hantering av växtnäringsämnen som innehåller kemiska bekämpningsmedel (s.k. kombinationsgödsel) skall utföras med stor försiktighet, efter anmälan enligt § 3	12S, 15S, 17S, 18S, 19S, 20S, 21S
Övriga krav	Kombinationsgödsel innehållande bekämpningsmedel skall användas med stor försiktighet.	11S
Djurhållning		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut

Förbud	Nyetabletering av djurhållning, fiskodling, samt annan vattenbruksverksamhet	11P, 12P, 15P, 21P
	Nyetabletering av djurhållning är förbjuden.	17P, 18P, 19P, 20P
Tillstånd	Nyetabletering av djurhållning, fiskodling samt annan vattenbruksverksamhet	11S, 12S, 15S, 21S
	Nyetabletering av djurhållning	17S, 18S, 19S, 20S
	Ändring av befintlig verksamhetsinriktning	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P
	Utökning av befintlig djurhållning.	11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21
	Vattenbruksverksamhet enligt MB	16
	Betesdjur får inte hållas på områden närmare än 100 m från en sjökant utan tillstånd	1
	Inom de områden som särskilt markerats på av länsstyrelsen fastställd karta över vattenskyddsområdet får inte betesdjur hållas utan tillstånd från den kommunala tillsynsmyndigheten.	5
	Djurhållning av mer än två djurenheter per hektar	13, 14 ²⁸²
Anmälan	Djurhållning av större omfattning än två djurenheter.	1, 5
Kommersiell odlingsverksamhet		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Nyetabletering av kommersiell odlingsverksamhet.	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P
Tillstånd	Nyetabletering av kommersiell odlingsverksamhet.	11S, 12S, 15S, 17S, 18S, 19S, 20S, 21S
	Ändring av befintlig verksamhetsinriktning	11, 12, 15, 17, 18, 19,

²⁸² Här finns en zonåtskillnad i primär skyddszon, i vad som benämns som primär skyddszon A är all djurhållning förbjudet.

		20, 21
Bioaska		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Spridning av bioaska. Gäller ej hantering och spridning av bioaska från bostadsuppvärmning i bostadshusets egen trädgård.	11
	Spridning av bioaska från uppvärmning av en- eller tvåbostadshus får ske inom fastighetens tomt. Annan spridning av bioaska kräver tillstånd.	12, 15, 17, 18, 19, 20, 21

4.2 Skåne

Ensilage		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering av ensilage får inte förekomma.	30
	Hantering och lagring av ensilage får inte förekomma.	25P, 26P, 27P, 28
	Nyetabletering av verksamhet som innebär hantering och lagring av ensilage, växtnäringssämnen och bekämpningsmedel är inte tillåten. Vid befintliga anläggningar, där sådan verksamhet förekommer, skall användningen vara godkänd av kommunens nämnd för miljöfrågor.	29P
Tillstånd	Hantering och lagring av ensilage.	32, 37, 40, 44
	Yrkesmässig hantering av ensilage.	31P
	Yrkesmässig hantering och spridning av ensilage.	41P
	Användning och förvaring av ensilage.	45
Övriga krav	Hantering och lagring av ensilage får förekomma om detta sker och sköts så att risk för förorening av yt- och grundvatten ej föreligger.	25(s), 26 (s), 27(s)
	Lagringsutrymme för ensilage ska utföras och skötas så att läckage till marken förhindras.	24
	Hantering och lagring av ensilage får förekomma om detta sker så att risk för förorening av yt- eller grundvatten ej föreligger och i enlighet med de föreskrifter och anvisningar som kommunens nämnd för miljöfrågor kan komma att upprätta.	29 (s)
	Ensilage får endast hanteras i den omfattning som normalt erfordras för jordbrukets behov och på ett sådant sätt som inte förorenar yt- och grundvatten.	31 (s), 36

Avloppsslam		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering och spridning.	41P
	Spridning av avloppsslam.	36
	Användning och spridning inom området.	31P
	Spridning av avloppsslam på tjälad eller snötäckt mark.	31 (s), 41 (s)
Tillstånd	Hantering och lagring av slam	32
Övriga krav	Avloppsslam får endast hanteras, i den omfattning som normalt erfordras för jordbrukets behov och på ett sådant sätt som inte förorenar yt- och grundvatten.	31 (s)
	Lagringsutrymme för slam skall utföras och skötas så att läckage till marken förhindras.	24
Växtnäringsämnen		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering av växtnäringsämnen får inte förekomma. Dock får naturgödsel användas för gräsodling.	30
	Hantering av växtnäringsämnen, bortsett från transporter.	42P
	Hantering och lagring av växtnäringsämnen får inte förekomma.	25P, 26P, 27P, 28
	Hantering och spridning av flytgödsel och urin.	41P
	Nyetabletering av verksamhet som innebär hantering och lagring av ensilage, växtnäringsämnen och bekämpningsmedel är inte tillåten. Vid befintliga anläggningar, där sådan verksamhet förekommer, skall användningen vara godkänd av kommunens nämnd för miljöfrågor.	29P
	Användning och spridning av flytgödsel och urin inom området.	31P
	Flytgödsel, urin och fastgödsel får inte under någon tid på året spridas på tjälad eller snötäckt mark.	41 (s), 31 (s)
Tillstånd	Hantering och lagring av växtnäringsämnen.	32, 37, 40, 44
	Användning och förvaring av stallgödsel och handelsgödsel.	45
	Yrkesmässig hantering av växtnäringsämnen.	31P

	Yrkesmässig hantering och spridning av stallgödsel i form av kletgödsel och fastgödsel.	41P
	Nyetablering av yrkesmässig verksamhet med hantering av växtnäringsämnen	38, 39, 42 (s), 45
Anmälan	Spridning, annan hantering och lagring av växtnäringsämnen.	43P
	Fast stallgödsel får användas och spridas på mark efter anmälan om det är uppenbart att någon risk för förorening av grundvattnet eller ytvattendrag inte föreligger.	31P
	Ny- och ombyggnader skall anmälas till kommunens nämnd för miljöfrågor. För befintliga anläggningar får kommunens nämnd för miljöfrågor föreskriva särskilda regler.	31 (s)
Övriga krav	Hantering och lagring av växtnäringsämnen får förekomma om detta sker och sköts så att risk för förorening av yt- och grundvatten ej föreligger.	25 (s), 26 (s), 27(s)
	Spridning av växtnäringsämnen i större mängd än vad som erfordras från gödslingssynpunkt får inte förekomma.	24, 25 (s), 26 (s), 27(s)
	Hantering, spridning och lagring av handelsgödsel, stallgödsel, andra organiska gödselmedel får förekomma om detta sker så att risk för förorening av yt- eller grundvatten ej föreligger och i enlighet med de föreskrifter och anvisningar som kommunens nämnd för miljöfrågor kan komma att upprätta.	29 (s)
	Växtnäringsämnen, flygödsel, urin och fast stallgödsel får endast hanteras, i den omfattning som normalt erfordras för jordbrukets behov och på ett sådant sätt som inte förorenar yt- och grundvatten.	31 (s), 36
	Lagringsutrymme för växtnäringsämnen skall utföras och skötas så att läckage till marken förhindras.	24
	Gödsel får inte spridas närmare vattendrag eller öppna diken än 10 meter och skall i övrigt hanteras så att det varken direkt eller indirekt kan nå vattendrag eller öppna diken.	41 (s)
	All gödsling skall ske enligt gödslingsplan.	31 (s)
	All gödsling skall ske enligt gödslingsplan. Tillämpningen av gödslingsplanen skall dokumenteras i journal, som årligen redovisas till Miljönämnden.	24,
	All gödsling skall ske enligt gödslingsplan, som skall finnas tillgänglig för kommunens nämnd för miljöfrågor. Tillämpning av gödslingsplanen skall dokumenteras.	25 (s), 26 (s), 27(s)
Upplag och hanteringsytor skall vara hårdgjorda samt försedda med uppsamlingsanordningar för spill och förorenat dagvatten. Dagvattenledningar, avloppsledningar och gödselvårdsanläggningar med tillhörande utrustningar skall vara täta och underhållas samt inspekteras regelbundet.	31 (s)	
Vattenbruk		
Typ av	Vad regleras	Vilka

krav		beslut
Förbud	Bedrivande av fiskodling i Skeingesjön inom skyddsområdet	31
	Fiskodling får ej bedrivas	26 (s) ²⁸³
	Vattenbruk, som innebär utfordring av fisk och skaldjur eller annan jämförbar verksamhet,	41
Tillstånd	Bedrivande av fiskodling eller annat vattenbruk inom övriga delar av skyddsområdet.	31
Övriga krav	Produktion av mer än 500 kg fisk/år och anläggning får inte ske.	31
Nedgrävning av döda djur		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Nedgrävning av döda djur.	24, 32, 36, 29P ²⁸⁴
Tillstånd	Nedgrävning av hästdjur.	43
Anmälan	Nedgrävning av större sällskapsdjur, dock ej hästdjur.	43P

4.3 Dalarna

Växtnäringsämnen & ensilage		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering, användning och lagring	46 ²⁸⁵
	Yrkesmässig hantering och lagring	47P, 48P, 49P, 51P
	Yrkesmässig lagring	53, 54P
Tillstånd	Yrkesmässig hantering och lagring	47S, 48S, 49S, 50
	Yrkesmässig användning och hantering	54 ²⁸⁶
	Användning, hantering och lagring, med undantag för plastade rundbalar och enskild trädgårdsskötsel.	52P, 55P

²⁸³ Bestämmelsen stod under rubriken "verksamheter på och i Vittsjön".

²⁸⁴ Bestämmelsen stod under rubriken "hantering av avfall".

²⁸⁵ Bestämmelsen gäller ej ensilage utan enbart växtnäringsämnen.

²⁸⁶ Bestämmelsen gäller ej ensilage utan enbart växtnäringsämnen.

	Yrkesmässig lagring	54S
Övriga krav	Användning får endast förekomma i den omfattning som erfordras för nyttjande av fastigheter för jordbruk och husdjurskötsel samt trädgårdsskötsel.	47, 48, 49, 50
	Yrkesmässig användning, hantering och lagring får endast förekomma i den omfattning som erfordras för normalt nyttjande av fastigheter för jordbruk och boskapsskötsel.	51S
	Användning och hantering av växtnäringsämnen får endast förekomma i den omfattning som normalt erfordras för nyttjande av fastigheter för jordbruk och husdjurskötsel samt trädgårdsskötsel.	53 ²⁸⁷
	Användning, hantering och lagring får endast förekomma i den omfattning som erfordras för normalt nyttjande av fastigheter för jordbruk och boskapsskötsel.	52S, 55S ²⁸⁸
	Jordbrukaren skall respektera <i>god jordbrukarsed</i> . Gödselmedel får inte spridas i större mängder än vad som antas motsvara grödans behov för växtsäsongen och inte spridas på vattenmättad, djupt tjälad eller snötäckt mark. Avloppsslam får ej användas.	51P

5. Infiltration, avfall, upplag m.m.

5.1 Västra Götaland

Infiltration och utsläpp av avloppsvatten		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Infiltration eller utsläpp av hushållspillvatten eller annat avloppsvatten i marken, diken eller vattenområde	6P ²⁸⁹ , 7P, 8P
	Utsläpp av orenat avloppsvatten	13, 14
	Utsläpp av avloppsvatten som kan förorena Göta älv får inte släppas ut inom skyddsområdet	5
	Nyetabletering av anläggning för infiltration eller utsläpp av hushållspillvatten eller annat avloppsvatten i marken, diken eller vattenområde.	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P
	Nyetabletering av avloppsanläggning för hushållspillvatten	13P, 14P
Tillstånd	Infiltration eller utsläpp av hushållspillvatten eller annat avloppsvatten i marken, diken eller vattenområde	4, 6S, 7S, 8S
	Infiltration av hushållspillvatten och annat utsläpp av avloppsvatten i marken,	9

²⁸⁷ Bestämmelsen gäller ej ensilage utan enbart växtnäringsämnen.

²⁸⁸ Med tillägget "samt vid enskild trädgårdsskötsel".

²⁸⁹ Här finns en zonåtskillnad, i vad som benämns som inre skyddszon B krävs enbart tillstånd.

	diken eller vattenområde.	
	Nytablering av anläggning för infiltration eller utsläpp av hushållspillvatten eller annat avloppsvatten i marken, diken eller vattenområde.	11S, 12S, 15S, 17S, 18S, 19S, 20S, 21S
	Nytablering av avloppsanläggning för hushållspillvatten	13S, 14S
	Nytablering av avloppsanläggning för hushållspillvatten eller annat avloppsvatten.	22,23
	Etablering av anläggning för infiltration eller utsläpp av hushållspillvatten eller annat avloppsvatten i marken diken eller vattenområde.	10
	Anläggning för infiltration eller utsläpp av hushållspillvatten eller annat avloppsvatten i marken, diken eller vattenområde.	16
	Anläggning av enskilda avloppsanläggningar eller kommunala avloppsledningar får inte utföras utan tillstånd.	1
	Anläggning av enskilda avloppsanläggningar	5
Övriga krav	Enskilda avloppsanläggningar skall uppfylla den kommunala tillsynsmyndighetens krav och anvisningar.	1
	Samtliga befintliga wc och bdt (bad-disk-tvätt) - avlopp skall uppfylla kraven i MB och förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Enbart slamavskiljare uppfyller inte kraven enligt MB (längre gående rening än slamavskiljning skall finnas).	2S
	Vid nybyggnation gäller utöver annan lagstiftning nämndens riktlinjer för avlopp, beslutade 1999-08-25. Följande krav skall uppfyllas: - reducering och återvinning av organiskt material och fosfor till minst 90 %. - Smittämnen skall inte kunna nå grund- och ytvatten, - allvarliga störningar ska kunna åtgärdas inom 2 dygn.	
Enskilda avloppsanläggningar ska uppfylla den kommunala tillsynsmyndighetens krav och anvisningar.	5	
Avloppsledningar		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Övriga krav	Avloppsledningar ska vara täta, inspekteras regelbundet och vid behov omedelbart läggas om eller renoveras.	4p ²⁹⁰ 15, 17, 18, 19, 20, 21
	Avloppsledningar ska vara täta och inspekteras regelbundet. Otäta ledningar ska	4S

²⁹⁰ Med tillägget: Infiltrationsanläggningar eller motsvarande skall underhållas och renoveras vid behov.

	läggas om eller renoveras.	
	Avloppsledningar ska vara täta och inspekteras av fastighetsägaren regelbundet så att otätheter kan upptäckas och åtgärdas.	2S
	Avloppsledningar med tillhörande brunnar skall vara täta	6P, 7P, 8P
	Avloppsledningar med tillhörande brunnar skall vara täta. Otäta ledningar skall läggas om eller renoveras.	6S, 7S, 8S
	De allmänna avloppsledningarna skall kontrolleras och underhållas så läckage minimeras.	11, 12
	Ledningsnät för avledning av avloppsvatten ska vara täta.	5
	Spillvattenpumpstationer skall vara försedda med larm vidarekopplat till bemannad larmcentral. Larmfunktionen skall vara oberoende av extern strömförsörjning. Va-verkets kontrollcentral på Alelyckan skall omgående informeras om driftstörningar i spillvattenpumpstationer.	5

Deponering och Upplag av avfall		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Tillfälliga eller permanenta upplag av avfall, massor med okänd miljöstatus eller av massor som är förorenade.	6, 7, 8, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21
	Upplag av avfall, förorenade massor eller massor med okänd miljöstatus.	13, 14, 10P
	Upplag av avfall	10S
	Tillfälliga eller permanenta upplag av avfall eller förorenade massor får inte läggas upp eller grävas ner.	1
	Upplag och deponering av avfall, förorenade massor och massor av okänd miljöstatus.	22, 23
	Förvaring eller deponering av avfall eller förorenade massor	9
	Deponering av avfall eller förorenade massor får inte förekomma.	4
	Lakvatten från pågående deponiverksamhet får inte avledas till Göta älv.	5
Tillstånd	Upplag av avfall och förorenade massor som kan utgöra risk för yt- och grundvattnet.	16
Övriga krav	Avfall får inte deponeras inom skyddsområdet utom vid icke avslutade avfallsdeponier där verksamheten regleras i tillstånd enligt MB	5
	Lagring av farligt avfall får endast ske i den omfattning som krävs för att skapa	5

	förutsättningar för rationell borttransport av farligt avfall som uppkommer vid den egna anläggningen. Efter tillstånd får dock miljöstationer för mottagning av farligt avfall från hushållen anordnas.	
	Lakvattenhantering vid pågående deponiverksamhet får inte ske på ett sådant sätt att den aktuella vattenresursen kan påverkas.	5
Deponering och upplag av avfall under kategorin för "täktverksamhet"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Deponering av främmande massor och avfall	9
	Deponering av främmande massor	2S, 4
	Tillfälliga eller permanenta upplag av massor med okänd miljöstatus eller av massor som är förorenade.	6,7, 8
Tillstånd	Anordning av upplag av schaktmassor	1, 5
Snö		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Deponering av snö som härrör från trafikerade ytor utanför primär skyddszon	4P, 6P ²⁹¹ , 9P,
	Deponering av snö som härrör från trafikerade ytor utanför sekundär skyddszon	4S, 9S
	Deponering/tippning av snö från trafikerade ytor i sjön Stora Hällungen.	2P ²⁹²
	Upplag av snö med ursprung från trafikerade ytor utanför primär skyddszon	12P, 13P, 14P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P
	Upplag av snö med ursprung utanför primär eller sekundär skyddszon.	12S, 15S, 17S, 18S, 19S, 20S, 21S,
	Upplag av snö med ursprung utanför skyddsområdet.	13S, 14S, 22, 23
	Snö som härrör från ytor utanför vattenskyddsområdet får inte läggas upp inom vattenskyddsområdet.	1
Snö under kategorin för "väghållning och transport av farligt gods"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut

²⁹¹ Här finns en zonåtskillnad, bestämmelsen gäller enbart vad som benämns som inre skyddszon B.

²⁹² Bestämmelsen stod under rubriken "deponering/tippning".

Förbud	Upplag av snö med ursprung från trafikerade ytor utanför den primära skyddszone.	10, 11P
	Upplag av snö med ursprung från trafikerade ytor utanför den primära eller sekundära skyddszone.	11S
	Upplag av snö med ursprung från trafikerade ytor utanför skyddszone.	16
	Deponering/tippning av snö från trafikerade ytor får ej ske i nära anslutning till Sjön Stora Hällungen, zon II eller dess tillflöden.	2S

5.2 Skåne

Infiltration och utsläpp av avloppsvatten		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Utsläpp av avloppsvatten i mark och vattendrag som ej genomgått behandling i en av miljönämnden godkänd enskild anläggning eller i allmän anläggning.	25(s), 29(s), 30, 42 (s)
	Utsläpp av förorenat dagvatten	29P
	Utsläpp av orenat dagvatten	31(s), 41(s), 42P
	Anläggning av infiltrationsanläggningar för hushållspillvatten eller kommunalt dagvatten.	24P, 32P
	Installation av nya infiltrationsanläggningar och anläggningar för utsläpp av avloppsvatten	31P
	Nyinstallation av infiltrationsanläggningar och anläggningar med utsläpp av avloppsvatten.	33P, 34P, 35P
	Anläggning av nya anläggningar för uppsamling och behandling av spillvatten	25P, 26, 27, 28
	Enskilda avloppsanläggningar för spill och dagvatten får ej förekomma.	37, 40P, 44P
	Installation av nya anläggningar för utsläpp eller infiltration av avloppsvatten	41P
	Anläggning/installation av nya icke allmänna anläggningar för uppsamling och behandling av spillvatten	29P, 42P
Tillstånd	Installation av ny infiltrationsanläggning för hushållspillvatten respektive dagvatten från hårdgjorda trafikerade ytor. Anläggande av ny anläggning för avloppsvatten från vattenklosett om dessa inte ansluts till kommunalt spillvattennät eller slutna tank.	38P, 39P, 45P
	Utsläpp av förorenat dagvatten	29 (s), 30, 42 (s)

	Anläggning av infiltrationsanläggningar för hushållspillvatten eller kommunalt dagvatten.	24S, 32S
	Installation av nya infiltrationsanläggningar och anläggningar för utsläpp av avloppsvatten	31(s)
	Nyinstallation av infiltrationsanläggningar och anläggningar med utsläpp av avloppsvatten.	33S, 34S, 35S
	Anläggning av avloppsanläggningar och anläggning av infiltrationsanläggningar för kommunalt dagvatten.	36
	Nyanläggning av enskilda avloppsanläggningar för spill och dagvatten och ändring av befintligt avlopp	40S, 44S
	Nya anläggningar för utsläpp eller infiltration av avloppsvatten	41(s)
	Nya anläggningar för infiltration av spill- och avloppsvatten	38S, 39S, 45S
	Ändring av befintliga anläggningar som inte är anslutna till kommunalt spillvattennät.	38, 39, 45
Anmälan	Befintliga anläggningar inklusive ledningar	31P
Avloppsledningar		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Övriga krav	Avloppsledningar ska vara täta, inspekteras regelbundet och vid behov omedelbart läggas om eller renoveras.	24, 31P, 33, 34, 35, 36
	Avloppsledningar ska vara täta, inspekteras regelbundet och vid behov omedelbart läggas om eller renoveras.	32
	Avloppsledningar ska vara täta inspekteras rutinmässigt och skall vid behov omedelbart läggas om eller renoveras.	37, 40, 44 ²⁹³
	Befintliga avloppsledningar ska vara täta och underhållas så att funktionen ej försämras samt inspekteras regelbundet.	25P, 26, 27, 28, 29P, 30

Deponering och Upplag av avfall		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Deponering av avfall, förorenade massor eller snö från trafikerade ytor.	24P

²⁹³ I primär skyddszon stod det "tätas" istället för "renoveras".

	Deponering av avfall eller snö från trafikerade ytor får inte förekomma	25, 26, 27, 28, 30
	Deponering av avfall eller anordnade av snötipp från trafikerade ytor	37, 40, 44
	Deponering av avfall eller förorenade massor får inte förekomma	24S, 32, 36
	Deponering av avfall är förbjudet	33, 34, 35
	Uppläggning, deponering och nedgrävning av avfall	29
	Deponering av snö från trafikerade ytor.	29P
	Upplag av förorenade massor får inte förekomma	43
	Uppläggning, deponering, nedgrävning och spridning av slam och avfall, undantaget trädgårds- och hushållskompost.	42 (s)
	Uppläggning, deponering eller nedgrävning av avfall får inte förekomma, undantaget trädgårds- och hushållskompost för enskild fastighet.	31(s)
	Uppläggning nedgrävning och spridning av slam och avfall med undantag för trädgårds- och hushållskompost. (för enskild fastighet 41)	41 (s), 45P
	Uppläggning, nedgrävning och spridning av avfall undantaget trädgårds- och hushållskompost	38, 39, 45S
	Uppläggning, nedgrävning och spridning av slam	38P, 39P
Tillstånd	Spridning av urin	38P, 39P, 45P
	Omhändertagande av annat avfall än trädgårdsavfall, rena jordmassor och avfall som kan jämföras med detta. Från tillståndsplikten undantas dock kompostering av matavfall. Med omhändertagande avses nedgrävning, kvittblivning, eller uppläggning och därmed jämförbara förfaranden.	43
	Kompostering i större skala än för husbehov.	29P, 42P
Anmälan	Uppläggning, nedgrävning och spridning av slam samt spridning av urin.	38S, 39S, 45S
Deponering och upplag under kategorin för "täktverksamhet"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Deponering av främmande massor	25, 26, 27, 28, 30, 37, 40, 44
	Deponering av avfall	33S, 34S, 35S

	Deponering av schaktmassor	29
	Deponering av tillförda massor	33P, 34P, 35P
Tillstånd	Deponering och tillförsel av främmande massor	24, 31, 41(s), 42P
Anmälan	Deponering och tillförsel av främmande massor	42(s)
Snö under kategorin för "väghållning och farligt gods"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Deponering av avfall eller snö från trafikerade ytor, utöver normal snöröjning.	31P, 41 (s), 42
	Deponering av snö från trafikerade ytor på eller intill sjöar och vattendrag	31 (s)
	Deponering av snö som härrör från trafikerade ytor utanför skyddszonen	43P
	Deponering av snö	33P, 34P, 35P

5.3 Dalarna

Infiltration och utsläpp av avloppsvatten		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Utsläpp av avloppsvatten	46, 47P, 48P, 49P
	Utsläpp av orenat avloppsvatten	51
	Utsläpp av obehandlat avloppsvatten	52, 53, 54
	Förekomsten av infiltrationsanläggningar för hushållspillvatten och kommunalt dagvatten	46
	Anläggning av infiltrationsanläggningar för hushållspillvatten och kommunalt dagvatten.	47P, 48P, 49P
	Anläggning av infiltrationsanläggning för hushållspillvatten	51P
	Infiltrationsanläggning för hushållspillvatten är förbjuden	52P
	Nyanläggning av infiltrationsanläggning för hushållspillvatten	53P, 54P
Tillstånd	Nyanläggning eller ombyggnad av befintlig avloppsinfiltation	51S
	Nyanläggning och ombyggnad av befintlig infiltrationsanläggning för	53S, 54S

	hushållsspillvatten.	
	Nyanläggning och ombyggnad av enskild avloppsanläggning	55
	Infiltrationsanläggning för hushållsspillvatten	52S
	Ombyggnad av befintlig avloppsinfiltation	49, 50
	Ombyggnad av befintlig avloppsanläggning	53P, 54P
Avloppsledningar		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Övriga krav	Avloppsledningar, kommunala och enskilda, ska vara täta, inspekteras, genom ledningsägarens försorg, och vid misstanke om läckage omedelbart läggas om eller renoveras.	46
	Avloppsledningar skall vara täta. Genom ledningsägarens försorg skall ledningarna inspekteras regelbundet och vid misstanke om läckage omedelbart läggas om eller renoveras.	51
	Spillvattenledningar kommunala och enskilda ska vara täta, inspekteras vid misstanke om läckage genom ledningsägarens försorg och vid behov omedelbart läggas om eller renoveras.	47P, 48P, 49, 50
	Kommunala spillvattenledningar ska inspekteras vid misstanke om läckage genom ledningsägarens försorg och vid behov omedelbart läggas om eller renoveras.	47S, 48S

Deponering och Upplag av avfall		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Deponering och upplag av avfall	46, 47, 48, 49, 50, 51
	Deponering av avfall är förbjuden	53, 54
Övriga krav	Hushållsavfall får komposteras i behållare godkänd av miljö- och plannämnden.	51
Deponering och upplag under kategorin för "täktverksamhet"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Deponering och utfyllnad med förorenade massor	46, 49, 50, 51
	Deponering av främmande massor	47P, 48P

	Utfyllning med förorenade massor	52, 53, 54, 55
Snö		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Upplag av snö som härrör från trafikerade ytor utanför primär skyddszon.	52P, 53P, 54P, 55P
	Upplag av snö som härrör från trafikerade ytor utanför primär eller sekundär skyddszon	52S, 53S, 54S, 55S
Snö under kategorin för "väghållning och transport av farligt gods"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Deponering av snö inom inre skyddszon från trafikerade ytor belägna utanför inre skyddszon.	47P, 48P, 49P
	Deponering av snö inom inre skyddszon från trafikerade ytor belägna utanför skyddszon	50
	Deponering av snö inom inre skyddszon från trafikerade ytor belägna utanför skyddszonerna.	49S

6. Skogsbruk

6.1 Västra Götaland

Permanent upplag		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Permanent upplag av skogsprodukter såsom ved, bark, timmer, sågat virke, sågspån för annat ändamål än uppvärmning av eget bostadshus.	11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21
	Permanent upplag av bark, flis, spån, timmer eller liknande.	1, 9P
	Permanent upplag av bark eller timmer.	2S
Tillstånd	Permanent upplag av bark, flis, spån timmer eller liknande.	9S
	Tillfälliga upplag av skogsprodukter för annat ändamål än uppvärmning av eget bostadshus under längre tid än en avverkningsäsong (1år).	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P
	Tillfälliga verksamheter	2S
Anmälan	Tillfälliga verksamheter	9

Övriga krav	Uppläggning av bark eller timmer får inte ske på ett sådant sätt att Göta älv kan förorenas.	5
Upplag utan tak		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Upplag överstigande en avverknings säsong av bark, flis, spån, timmer och liknande utan tak.	10, 13 ²⁹⁴ , 14 ²⁹⁵
	Permanent upplag av bark, flis, spån, timmer och liknande utan tak.	16, 22, 23
Tillstånd	Upplag av bark, flis, spån, timmer och liknande som ej är försedda med tak	4
	Tillfälliga upplag av bark, flis, spån, timmer och liknande med lagringstid över tre månader utan tak.	16P, 22, 23
Anmälan	Upplag av bark, flis, spån, timmer och liknande som ej är försedda med tak annat än i ringa mängd och omfattning. För tillfälliga upplag i samband med normal avverkning krävs ingen anmälan.	6, 7, 8
Övriga krav	För tillfälliga upplag i samband med normal avverkning erfordras ej tillstånd.	4S
	Upplag av ovanstående produkter för uppvärmning av en- eller tvåfamiljshus är undantagna från reglering.	22, 23
Avverkningar		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Skogsavverkning	8P
Övriga krav	Avverkning inom 20 meter från sjö eller vattendrag ska ske varsamt med syfte att undvika skador på mark och vatten.	1
	Större avverkningar ska utföras så att läckage från kväve från skogsmarken eller jorderosion inte uppstår. Hänsyn till dessa vattenvårdsaspekter kan tas inom ramen för 30 § skogsvårdslagen.	2S
Träskyddsmedel		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering och lagring	2S
	Hantering av bekämpningsmedel, träskyddsmedel, eller liknande	10

²⁹⁴ Utan "tät täckning" står det istället för tak.

²⁹⁵ Samma som not 297.

Tillstånd	Tillfälliga verksamheter	2S
Gödsling eller kalkning		
Anmälan	Gödsling eller kalkning	1
	Yrkesmässig gödsling eller kalkning	16
Övrigt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Anmälan	Innan dikning, maskinell markberedning och vid föryngring av skogen.	1
Övriga krav	Befintligt sågverk på fastigheten Sandbacka 1:20 får bedrivas i befintlig omfattning.	2S

6.2 Skåne

Upplag		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Permanent upplag av bark, flis, och timmer	24, 25P, 26P, 27P, 28, 29P, 30, 32, 44P
	Permanent upplag som vara mer än ett år av bark, flis och timmer	45, 38, 39
	Upplag som varar mer än ett år av bark, flis och timmer	42P
	Upplag av bark, flis eller timmer får endast förekomma tillfälligt efter tillstånd.	37P
Tillstånd	Permanent upplag av bark, flis och timmer	25(s), 26(s), 27(s), 29(s), 37S, 40S, 44S
	Permanent upplag av bark, flis, spån och virke	41(s)
	Permanent upplag av bark och timmer	33, 34, 35
	Upplag av bark, flis spån och timmer.	31(s), 40P
	Upplag som varar mer än ett år av bark, flis och timmer	42(s)
	Tillfälliga verksamheter	24
	Tillfälliga (upplag från en avverknings säsong).	44P
	Tillfälliga upplag med lagring på mer än tre månader.	32P
Tillstånd krävs även för tillfälliga upplag med lagring på mer än två veckor om upplaget ligger på öppen grusyta, bevattnas eller om kemiska	32P	

	produkter används.	
Anmälan	Upplag som varar längre än 6 månader	42(s)
	Tillfälliga upplag som varar längre än tre månader	45
	Tillfälliga upplag som varar längre än en månad.	38, 39
Övriga krav	Vedeupplag som kontinuerligt används för energiuttag genom eldning undantas från förbudet.	24, 32
	Upplag från en avverknings säsong får förekomma. Lagring av GROT (grenar och toppar) i avvaktan på borttransport omfattas inte.	41 (s)
	Timmerupplag från en avverknings säsong får förekomma.	32S
Träskyddsmedel		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Hantering och lagring	24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 37P, 40P, 44P
	Hantering	31P, 42P
	Användning och spridning	41P
Tillstånd	Hantering och lagring	37S, 40S, 44S
	Hantering	42(s)
	All annan yrkesmässig hantering	41(s)
	Yrkesmässig användning	33, 34, 35
	Spridning	43
	Tillfälliga verksamheter	24
Övrigt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Uppställning av bränslecisterner och bränslepåfyllning får inte förekomma.	28, 30
	Markavvattning eller skyddsdikning	41 (s)
	Markavvattning eller skyddsdikning får inte utföras i skogsmark	31 (s)
	Skydds- och hyggesdikning samt kalavverkning	29P, 42P

	Dikning och maskinell markberedning	45P
	Bevattning av timmerupplag	43
	Plöjning och annan markberedning av kalhyggen	28, 30
	Användning av kemiskt behandlat plantmaterial vid föryngring av skog	45
Tillstånd	Avverkning med skogsmaskiner inom 20 meter från vattendrag.	45P

6.3 Dalarna

Upplag		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Permanent upplag längre än 6 månader av bark och timmer	46
	Upplag av bark och timmer längre tid än 6 månader	47P, 48P, 49, 50, 51
	Upplag av bark under längre tid än 6 månader	47S, 48S
	Upplag av timmer, massaved eller bark, överstigande en volym av 40 m ³ .	52P, 53P, 54P, 55P
Tillstånd	Upplag av timmer, massaved eller bark överstigande en volym av 40 m ³ med längre varaktighet än 6 månader.	52S, 53S, 54S, 55S.
Avverkning		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Anmälan	Före avverkning	47, 48
Övriga krav	Underrättelse minst 3 veckor före avverkning	51
Övrigt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Bränsledepåer med petroleumprodukter	47P, 48P
	Hantering, användning och lagring av växtnäringssämnen som till exempel naturgödsel, handelsgödsel och avloppsslam får ej förekomma.	46
Övriga krav	Endast tillfälliga bränsledepåer får förekomma.	47S, 48S
	Vid skogsbruksåtgärder, då motordrivna fordon används i terrängen inom skyddszonerna ska kommunens miljö- och plannämnd underrättas minst 3 veckor i	46, 49

	förväg samt delges plan över hur skogsbruksåtgärderna planeras utföras.	

7. Väghållning och transport av farligt gods

7.1 Västra Götaland

Tillverkning och/eller upplag av asfalt, oljegrus eller vägsalt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Tillverkning eller upplag av asfalt, oljegrus eller vägsalt.	1, 2S
	Upplag av asfalt ²⁹⁶ , oljegrus och vägsalt	9, 11, 12, 13, 14 15, 16,17, 18,19, 20,21, 22, 23
	Upplag av asfalt och oljegrus	10
	Upplag av halkbekämpningsmedel	10
	Lagring eller tillverkning vägsalt, asfalt, oljegrus eller därmed jämförbar produkt	8P
	Lagring eller tillverkning av asfalt, oljegrus eller därmed jämförbar produkt	6P, 7P
Tillstånd	Upplag eller tillverkning av asfalt, oljegrus eller vägsalt	5
	Uppläggning av vägsalt, dammbindningsmedel, asfalt, oljegrus eller därmed jämförbar produkt.	4
	Lagring eller tillverkning av vägsalt, dammbindningsmedel, asfalt, oljegrus eller därmed jämförbar produkt.	6S, 7S, 8S
Övriga krav	Nödvändigt vägunderhåll, inkl. halkbekämpning får dock utföras.	2S
Vägsalt och dammbindningsmedel		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Spridning av vägsalt och dammbindningsmedel	8P
	Annan hantering än transport och användning för normalt vägunderhåll av vägsalt, dammbindningsmedel och därmed jämförbar produkt.	6P, 7P
	Användning av spillolja eller liknande som dammbindningsmedel	6P, 13, 14
Tillstånd	Spridning av vägsalt	13P, 14P

²⁹⁶ I några av besluten från Marks kommun stod "asfaltsmassa", istället för "asfalt".

Anmälan	Spridning av vägsalt eller dammbindande medel.	1
Övriga krav	Vägsalt och dammbindningsmedel får användas endast i sådan omfattning som krävs för normalt vägunderhåll.	4, 6S, 7S, 8S, 9, 16
	Val av dammbindningsmedel ska ske efter principen om bästa miljöval.	6P, 7P
Beläggnings- och förbättringsarbete på väg		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Beläggningsarbete och andra förbättringsarbeten på väg	4
Anmälan	Beläggningsarbete och andra förbättringsarbeten på väg	6P, 7P, 8P
	Beläggningsarbete och andra förbättringsarbeten på väg på en total yta av 50 m ² eller mer.	13, 14
	Beläggningsarbete och andra större underhålls- eller förbättringsarbeten på väg, garageuppfart eller liknande.	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P
	Beläggningsarbete och andra underhållsarbeten på väg	9
Övriga krav	Lagning av "potthål" i vägen är undantaget anmälningsplikt.	21P
Transport av farligt gods		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Genomgående transport av farligt gods.	13P, 14P
	Genomgående transport av farligt gods på ej anvisade leder.	22P, 23P
	Transporter av farligt gods. Undantaget är transport av eldningsolja till fastigheter. Förbudet omfattar inte transporter på Bohusbanan.	2S
	Genomgående transport av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel etc.	6P ²⁹⁷
	Genomgående transport av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel etc. på andra vägar än de som rekommenderas i Räddningsverkets atlas för transport av farligt gods.	9
Tillstånd	Genomgående transport av farligt gods.	1
	Genomgående transport av för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen såsom	8P

²⁹⁷ Föreskriften gäller endast inre skyddszon B.

	petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel etc.	
Övriga krav	Transport av gödsel och latrin skall ske på ett sådant sätt att läckage till sjön eller dess tillflöden förhindras.	2S
	Inträffade olyckshändelser skall omedelbart rapporteras genom alarmering per telefon till NÖDNUMMER 112.	2S
	Olyckor i samband med transport av farligt gods och andra trafikolyckor som medför överhängande fara för förorening av Göta älv skall omgående anmälas till räddningstjänstens telefon 112 och va-verkets kontrollcentral på Alelyckans telefon 031-627250.	5
	Väg som används för genomgående transport av för grund eller ytvattnet skadliga ämnen såsom petroleumprodukter, impregneringsmedel, lösningsmedel etc. skall där så behövs för vattenskyddet vara försedd med de skyddsanordningar eller omfattas av de övriga skyddsåtgärder som erfordras.	6, 7, 8
	Väg som används för sådan trafik skall där så behövs för vattenskyddet, omfattas av erforderliga skyddsåtgärder för att förhindra infiltration av föroreningar eller att andra olägenheter uppstår.	9
	Allmän väg skall vara försedd med de skyddsanordningar eller omfattas av de övriga skyddsåtgärder som erfordras där så behövs för vattenskyddet.	16
Uppställning av farligt gods		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	All uppställning av fordon lastade med farligt gods annat än för enskild bostadsfastighets bruk.	9
	Uppställning eller parkering av tankfordon.	9P
Övriga krav	Uppställning av farligt gods vid terminalanläggningar får endast ske på särskilt anordnad uppställningsplats där skyddsåtgärder vidtagits. Vid uppställningsplatsen som ska vara tydligt utmärkt, ska finnas informationstavla med anvisningar om åtgärder i händelse av olyckor.	5
	Uppställning av tankbilar, tankbilssläp, järnvägsvagnar eller andra transportbehållare innehållande petroleumprodukter, övrigt farligt gods eller övriga hälso- och miljöfarliga ämnen får inte ske på annat än på särskilt anordnade uppställningsplatser.	5
Övrigt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Nyanläggning av väg om inte nödvändiga skyddsåtgärder vidtas för att hindra förorening av ytvatten och grundvatten.	13, 14

Anmälan	Åtgärder utöver normal drift och normalt årligt underhåll av vägar, banvallar och spårområden skall anmälas till den kommunala tillsynsmyndigheten.	5
Övriga krav	Vid underhåll och drift av vägar, banvallar och spårområden inom skyddsområdet skall största möjliga hänsyn tas för att undvika att Göta älv förorenas.	5
	Ombyggnad och nyanläggning av vägar och järnväg får endast ske om avledningen av dagvatten från vägområdet/järnvägsområdet ordnas på ett sådant sätt att utsläpp av spill i samband med olyckor förhindras på Göta älv. Dagvatten skall avledas via fördröjningsmagasin eller motsvarande anordningar där föroreningar kan fångas upp.	5
	Dagvatten från anvisade vägar för transport av farligt gods skall avledas på ett sådant sätt att utsläpp av spill i samband med olyckor förhindras på Göta älv. Dagvatten skall avledas via fördröjningsmagasin eller motsvarande anordningar där föroreningar kan fångas upp.	5

7.2 Skåne

Tillverkning och/eller upplag av asfalt, oljegrus eller vägsalt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Upplag eller tillverkning av asfalt, oljegrus, vägsalt eller annat kemiskt halkbekämpningsmedel.	30, 42
	Upplag eller tillverkning av asfalt, oljegrus eller vägsalt.	25, 26, 27, 28, 29P, 31P, 32P, 33P, 34P, 35P, 37, 38, 39, 40, 41P, 44, 45
Tillstånd	Upplag eller tillverkning av asfalt, oljegrus eller vägsalt	29 (s), 31 (s), 32S, 33S, 34S, 35S, 41 (s), 43
	Upplag av asfalt, oljegrus, eller vägsalt	24
Anmälan	Upplag och övrig hantering av asfalt, oljegrus och vägsalt	36
Övriga krav	Tillfälliga upplag av saltinblandat grus kan accepteras utan tillståndsprövning under förutsättning att upplaget är placerat på ett tätt underlag och skyddat för nederbörd.	24
Vägsalt och dammbindningsmedel		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Underhåll av vägar inklusive halkbekämpning och dammbindning.	37, 40 ²⁹⁸

²⁹⁸ "Underhåll av väg och järnväg".

	Spridning av vägsalt och dammbindningsmedel.	31P, 33P, 34P, 35P
	Spridning av vägsalt, saltinblandad sand/grus undantagen.	32P, 38, 39, 41P
	Spridning av vägsalt, saltinblandad sand/grus undantagen och spridning av vägsalt för dammbindning.	45
	Halkbekämpning, dammbindning m.m. med salt eller annan kemikalie, saltinblandad sand undantagen.	30, 42
	Kemisk halkbekämpning och dammbindning.	44
Anmälan	Större underhållsåtgärder på väg och järnväg.	44
Övriga krav	Underhåll av vägarm inklusive halkbekämpning och dammbindning, får ske under iakttagande av normal försiktighet.	24
	Underhåll av vägar, inklusive halkbekämpning och dammbindning skall i övrigt ske under iakttagande av stor aktsamhet.	25, 26, 27, 28
	Underhåll av vägar inklusive halkbekämpning och dammbindning, ska ske under iakttagande av stor varsamhet.	29P
	Vid val av halkbekämpningsmedel ska skaderisken för grundvattnet beaktas	25, 26, 27, 28, 37, 40
	Tillstånd för underhåll av väg och järnväg ska kunna ges på tre års basis.	40
Transport av farligt gods		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Transport av farligt gods utom på de vägar som av Länsstyrelsen rekommenderas för transport av farligt gods. Transporter av kemikalier samt olja m.m. till industriell verksamhet samt hushållsbehov för fastigheter inom skyddszonen är tillåtna.	24P
	Transport av farligt gods med undantag för lokala leveranser samt lokal försörjning för jord- och skogsbruk.	25, 27
	Transport av farligt gods med undantag för lokala leveranser	26P, 28
	Transport av farligt gods annat än på rekommenderad väg för farligt gods. Undantag är transporter till fastigheter inom skyddszonen.	31 (s), 33, 34, 35, 40 ²⁹⁹ , 41 ³⁰⁰ , 44 ³⁰¹
	Transporter av farligt gods, med undantag av transporter av kemikalier till vattenverket samt transport av olja och andra kemiska produkter för fastigheternas normala nyttjande och underhåll, får endast ske på rekommenderad väg för farligt gods.	38, 39, 42 ³⁰²

²⁹⁹ "Rekommenderad väg eller på järnväg".

³⁰⁰ Samma som not 299.

³⁰¹ Samma som not 299.

³⁰² Samma som not 299.

	Transporter av farligt gods regleras enligt trafikförordningens föreskrifter. Med undantag av transporter för enskilda bostadsfastigheters bränsleförsörjning skall farligt gods transporter företrädesvis ske på rekommenderad väg.	32
	Transport av farligt gods får ej förekomma annat än till fastighet inom inre skyddszon.	37P
	Genomfart av farligt gods är förbjuden. Transporter av kemikalier till vattenverket samt transport av olja och andra kemiska produkter för fastigheternas normala nyttjande och underhåll, får ske.	45
	Genomfartstransport av farligt gods får endast förekomma på järnväg. Transporter av kemikalier till vattenverket och olja m.m. för hushållsbehov till fastigheter inom skyddszone är tillåtna	29P
	Genomfartstransport av farligt gods får endast förekomma på den större genomfartsled (riksväg 21) som av Länsstyrelsen rekommenderats för transport av farligt gods.	30
	Genomfartstransport av farligt gods får endast förekomma på de genomfartsleder som av länsstyrelsen rekommenderas för transport av farligt gods. Undantag är transporter till fastigheter inom skyddszone.	36
	Genomfartstransport av farligt gods får endast förekomma på av Länsstyrelsen rekommenderade vägar.	43
Övriga krav	Där sådan rekommendation föreligger skall dagvattenhanteringen från vägen vara utformad så att avrinningen från vägen inte kan förorena yt- eller grundvattenområde i skyddszone.	24P
	Fordon som används för transport av farligt gods, skall uppfylla Statens Räddningsverkets krav enligt ADR/ADR-S (fordon)	26 (s), 37
	Fordon som används för transport av farligt gods ska uppfylla Statens Räddningsverks föreskrifter.	32
	Där transporter av farligt gods passerar gränsen till skyddsområdet skall det fordon som används uppfylla Statens Räddningsverks krav enligt ADR/ADR-S	24P
	Där en väg som av länsstyrelsen rekommenderas för transport av farligt gods passerar gränsen till skyddsområde skall fordon som används uppfylla Statens räddningsverks krav enligt ADR/ADR-S (fordon).	24S
	Inträffade olyckor skall omedelbart rapporteras genom alarmering på telefon nr 112.	25, 26P, 27, 28, 30, 36, 37S
	Inträffade olyckor som kan påverka vattentäkten ska omedelbart rapporteras genom alarmering på telefon 112.	26 (s), 29P
Väg och järnväg som används för transport av farligt gods, skall vara utformade så att grundvattenföroreningar undviks i samband med	43P	

	trafikolyckor.	
	Vid omläggning eller anläggning av väg och järnväg skall nödvändiga skyddsåtgärder vidtas så att grundvattenföroreningar undviks i samband med trafikolyckor	43(s)
Uppställning av fordon för farligt gods		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Uppställning av fordon för farligt gods.	42P
	Uppställning av fordon	30
Tillstånd	Regelbunden uppställning av fordon för farligt gods.	42 (s)

7.3 Dalarna

Tillverkning och/eller upplag av asfalt, oljegrus eller vägsalt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Upplag eller tillverkning av asfalt, oljegrus och vägsalt.	46, 47P, 48P, 51P, 54, 55
	Ullag av asfalt, oljegrus och vägsalt.	52, 53
	Lagring eller tillverkning av asfalt, oljegrus eller vägsalt.	49P, 50
Tillstånd	Upplag eller tillverkning av asfalt, oljegrus eller vägsalt.	47S, 48S, 51S
	Lagring eller tillverkning av asfalt, oljegrus eller vägsalt.	49S
Vägsalt och dammbindningsmedel		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Övriga krav	Åtgärder för att minimera användningen av vägsalt och dammbindningsmedel skall i skälig omfattning vidtagas.	46, 49, 50, 52, 55
	Åtgärder ska i skälig omfattning vidtagas för att minska användningen av vägsalt och dammbindningsmedel.	47, 48
	Åtgärder ska vidtas för att minimera användningen av vägsalt och dammbindningsmedel.	51
Transport av farligt gods		

Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Transport av farligt gods	46P
	Transport av farligt gods på andra än på för farligt gods anvisade transportleder med undantag av brännolja för uppvärmning av fastigheter	52P
	Transport av farligt gods, på andra än för farligt gods anvisade transportleder, med undantag av petroleumprodukter för uppvärmning av fastigheter samt transport av koldioxid till vattenverket.	55P
Övriga krav	Inträffade olyckshändelser ska omedelbart rapporteras genom alarmering på telefonnummer 112.	46, 47, 48, 49, 50, 51
Uppställning av fordon för farligt gods		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Uppställning av fordon med farligt gods	46, 53P, 54P
	Uppställning av fordon och/eller släp innehållande farligt gods	47, 48, 49, 50, 51, 52, 55

8. Tåktverksamhet

8.1 Västra Götaland

Tåktverksamhet		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Tåktverksamhet såsom gruståkt, bergståkt och liknande är inte tillåten att bedrivas.	1
	Tåktverksamhet får ej förekomma.	6P, 7P, 8P
	Materialståkt såsom gruståkt	13, 14, 22P, 23P
	Anläggande av materialståkt	10, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21
	Etablering av nya sand- och gruståkt och andra tåktverksamheter	2S
Tillstånd	Tåktverksamhet	4
	Sand- och gruståkt (inkl husbehovståkt) och annan tåktverksamhet	9

	Materialtäkt	22S, 23S
	Husbehovstäkt	10, 11, 12, 15, 16P, 17, 18, 19,20,21
Anmälan	Uttag för husbehov är undantaget förbudet men ska anmälas.	1
	Täktverksamhet som inte fordrar tillstånd enligt 12 kap. MB	6S, 7S, 8S
Övriga krav	Täktverksamhet får inte ske till lägre nivå än 3 meter över högsta naturliga grundvattennivå.	9P
	Täktverksamhet får inte ske till lägre nivå än 2 meter över högsta naturliga grundvattennivå.	9S
	Pågående täktverksamheter får ske i enlighet med gällande täkttillstånd, men obs schaktning, se nedan.	2S
Schaktning m.m.		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Återfyllnad med massor som medför risk för förorening av grund- eller ytvatten.	13, 14
Tillstånd	Schaktning, muddring, pålning, spontning och underjordsarbete.	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P
	Schaktning, muddring, pålning, spontning, underjordsarbete som kan påverka grund- eller ytvattentillgång/kvalitet.	11S, 12S, 15S, 17S, 18S, 19S, 20S, 21S
	Större schaktningsarbete, t ex i samband med vägbyggen eller annat byggande, samt muddring och inför arbete med pålning spontning och underjordsarbeten.	1
	Större schaktnings- eller grävningsarbeten	13, 14
	Större schaktningsarbeten som kan påverka yt- eller grundvatten	10
	Större schaktnings, fyllnads- och dikningsarbeten. Tillstånd krävs inte för arbeten som prövas av miljödomstolen eller länsstyrelsen.	5
	Större schaktningsarbeten, där storleken på arbetet överstiger motsvarande grundläggning av en enskild villa, pålning och spontning.	22, 23
	Schaktningsarbeten, t ex i samband med vägbyggen.	4, 9, 16
Anmälan	Schaktning i samband med byggnadsarbeten.	6P, 7P, 8P
	Pålning och spontning	13, 14
Övriga	Schaktning får inte ske till lägre djup än 3m över högsta	2S

krav	grundvattenyta.(Gäller förmodligen enbart pågående täktverksamhet, eftersom en liknande föreskrift inte återfinns under rubriken "schaktningsarbeten" i föreskrifterna)	
	Schaktåterfyllnad och markutfyllnad får endast ske med rena schaktmassor som sten, lera eller liknande.	5
	Förorenade jordmassor ska utan dröjsmål bortschaktas och deponeras på därför avsedd plats.	2S
	Markarbeten ska ske på ett sådant sätt att schaktning, återfyllnad och övrig samhörande verksamhet inte orsakar risker för att yt- eller grundvattnen inom skyddsområdet förorenas.	2S
	Markarbeten får inte ske på ett sådant sätt att schaktning, återvinning, schaktmassor, återfyllnad, markutfyllnad och övrig liknande verksamhet kan orsaka risk för att Göta älv förorenas.	5
Borring i jord och berg		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Borring i berg och jord.	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P,
Tillstånd	Borring i jord och berg	11S, 12S ³⁰³ 15S, 17S, 18S, 19S; 20S, 21S
Övrigt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Övriga krav	Risk för olje- och drivmedelsspill ska förhindras.	2S Gäller både täktverksamhet och schaktningsarbeten.

8.2 Skåne

Täktverksamhet		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Täktverksamhet får inte bedrivas.	25, 26, 27, 28
	Täktverksamhet är förbjuden.	38P, 39P,

³⁰³ Zonskillnader finns i sekundär skyddszon. I vad som benämns som sekundär skyddszon A är borring i jord och berg förbjudet.

		45
	Grus-, sand-, bergtäkter och liknande får inte förekomma.	33P, 34P, 35P
	Etablering av täktverksamhet inkl. husbehovstäkt	32P
	Sand- och grustäkt eller annan täktverksamhet får ej äga rum	29
	Sand- och grustäkt eller annan täktverksamhet är förbjuden.	44
	Nyetablering av grus-, sand-, bergtäkt och liknande får inte förekomma.	30
	Nyetablering av grus-, sand-, bergtäkter eller liknande material inkl. husbehov.	42P
	Nyetablering av täktverksamhet	41P
	Nyetablering av materialtäkt	31
	Täktverksamhet bortsett från husbehovstäkt.	38S, 39S
	Täktverksamhet till en lägre nivå än 2 m över högsta naturliga grundvattennivå.	41 (s)
	Grustäkt till en lägre nivå 2 m över rådande grundvattennivå.	42P
Tillstånd	Etablering av sand- och grustäkt och annan täktverksamhet.	24
	Etablering av täktverksamhet	32S
	Sand- och grustäkt och annan täktverksamhet får ej ske utan tillstånd.	37, 40
	Husbehovstäkt	31, 33S, 34S, 35S, 38P, 39P, 41P, 43, 44
Övriga krav	Täktverksamhet får inte ske till lägre nivå än 3 m över högsta naturliga grundvattennivå.	24
	Grus-, sand- och bergtäkter skall ske på ett sådant sätt att förorening av grundvattnet inte sker.	33S, 34S, 35S
	Grus, sand och bergtäkt och annan täktverksamhet får inte utan särskilt medgivande från huvudmannen för grundvattenanläggningen bedrivas till lägre nivå än 2 m över rådande grundvattennivå.	42 (s)
	Inom utbrutna delar av täktområde ska snarast återställas ett skyddande vegetationstäck.	24
	Utbrutna täkter skall snarast återställas med ett skyddande vegetationstäck.	33S, 34S, 35S
	Tillfartsvägar till täkter bör vara avspärrade för allmän trafik	33S, 34S, 35S

	Vattenproduktionsintressena skall särskilt beaktas vid ansökningar om förnyat tillstånd för befintliga materialtäkter. Den som ansöker om förnyat täkttillstånd skall avkrävas sådana geologiska och hydrogeologiska undersökningar som tydligt visar avlagringars utbredning, sammansättning och mäktighet såväl över som under grundvattensnivån, avrinningsområde, grundvattensavrinning samt rådande vattenkvalité.	31
Schaktning m.m.		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Schaktningsarbeten, t ex i samband med vägbyggen, om det inte är uppenbart att skaderisker för grundvattnet inte föreligger.	25, 26, 27, 28, 37, 40 ³⁰⁴ , 44 ³⁰⁵
	Schaktningsarbeten t.ex. i samband med vägbyggen	24, 29, 31, 41(s), 42P
	Schaktningsarbeten och utfyllnadsarbeten, t ex i samband med vägbyggen	30
	Omfattande schaktnings- och utfyllnadsarbeten, t ex i samband med vägbyggen och djupa grundläggningsarbeten	33P, 34P, 35P
	Schaktningsarbeten djupare än 0,5 m, i samband med vägbyggen och grundläggningsarbeten	38, 39, 45
Anmälan	Schaktningsarbeten, t.ex. i samband med vägbyggen och grundläggning,	43P
	Omfattande schaktnings- och utfyllnadsarbeten, t ex i samband med vägbyggen och djupa grundläggningsarbeten	33S, 34S, 35S
	Schaktningsarbeten djupare än 1 m	42(s)
Övrigt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	All utförande av markavvattning, även dränering av jordbruksmark genom täckdikning med dräneringsrör som har en största diameter av 300 mm.	31, 41(s)
Övriga krav	Risk för oljespill vid anläggnings- och schaktningsarbeten ska beaktas.	25, 26, 27, 28, 37, 40, 44
	Uppställningsplatser för stationära och rörliga arbetsmaskiner ska vara försedda med uppsamlingsanordningar som rymmer hela den sammanlagda bränsletankvolymen.	24
	Saneringsutrustning skall alltid finnas tillgängligt vid anläggnings- och	37, 40, 44

³⁰⁴ ”till exempel i samband med väg och järnvägsbyggen”

³⁰⁵ Samma som not 304.

	schaktningsarbeten.	

8.3 Dalarna

Täktverksamhet		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Materialtäktverksamhet	52, 53, 54, 55
	Nyanläggning och utvidgning av sand- och grustäkt och annan täktverksamhet	47P, 48P, 49P
Tillstånd	Täktverksamhet får ej förekomma	46, 51
	Husbehovstäkt	52, 53, 54, 55
	Husbehovstäkt om det ej är uppenbart att skaderisk för grundvattnet ej föreligger.	47P, 48P
Övriga krav	Sand- och grustäkt och annan täktverksamhet får inte ske till lägre nivå än 10 m över högsta naturliga grundvattennivå. Detta gäller dock inte för nu pågående täktverksamhet med nu gällande täkttillstånd från länsstyrelsen.	47S
	Sand- och grustäkt och annan täktverksamhet får inte ske till lägre nivå än 10 m över högsta naturliga grundvattennivå.	48S
	Sand- och grustäkt och annan täktverksamhet får inte ske till lägre nivå än 5 m över högsta naturliga grundvattennivå.	49S, 50
	På utbrutna täkter ska snarast återställas ett skyddande vegetationstäck.	47, 48S, 49, 50
	Det åligger täktinnehavare att fastställa grundvattenytans läge. Det åligger täktinnehavare att tillse att deponering av avfall ej sker i täktområdet	47S, 48S, 49S ³⁰⁶ , 50
Schaktning m.m.		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Schaktningsarbete	52P, 53P, 54P, 55P
	Schaktningsarbete om det är ej uppenbart att skaderisker för grundvattnet ej föreligger.	46, 47, 48, 49, 50, 51, 52S, 53S, 54S, 55S

³⁰⁶ I föreskriften stod "verksamhetsutövare" istället för "täktinnehavare" vad avser regleringen rörande avfall.

9. Energianläggningar

9.1 Västra Götaland

Energianläggningar		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Etablering av anläggning för utvinning eller lagring av värme eller kyla ur berg, mark eller vattenområde får inte ske.	7P, 8P
	Etablering av anläggning för utvinning eller lagring av värme eller kyla ur mark eller vattenområde får inte ske.	6P ³⁰⁷
	Nyetablering av anläggning för lagring och utvinning av värmeenergi från berg, mark och vatten.	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P, 21P
	Anläggning av värmelager i grundvatten med högre temperatur än 20 grader C	2S
	Lagring och utvinning av värmeenergi från berg och mark	22P, 23P
Tillstånd	Lagring och utvinning av värmeenergi från berg och mark	22S, 223S
	Förekomsten av anläggning för utvinning eller lagring av värme eller kyla ur mark- eller vattenområde	4
	Anläggning för utvinning eller lagring av värme eller kyla ur mark- eller grundvatten får inte utföras utan tillstånd av den kommunala miljönämnden.	10
	Anläggning för utvinning eller lagring av värme eller kyla ur mark- eller grundvatten får inte anläggas utan tillstånd.	9
	Etablering av anläggning för utvinning eller lagring av värme eller kyla ur berg, mark eller vattenområde får inte ske.	7S, 8S
	Etablering av anläggning för utvinning eller lagring av värme eller kyla ur berg, mark och vatten.	6S
	Etablering av värmepumpsanläggningar eller kylanläggningar där mark, yt- eller grundvatten utnyttjas.	1
	Inrättning och användning av värmepumpsanläggningar för utvinning av värme ur mark, yt- eller grundvatten. Tillstånd krävs inte om anläggningen tillståndsprövats enligt MB eller enligt lokala hälsoskyddsföreskrifter.	5
Inrättning och användning av kylanläggningar där mark, yt- eller grundvatten utnyttjas, för att kyla ett cirkulerande köldmedia. Tillstånd krävs inte om anläggningen tillståndsprövats enligt MB eller enligt lokala	5	

³⁰⁷ Zonskillnad i primär skyddszon finns. I vad som benämns som inre skyddszon B gäller istället att anläggning för utvinning eller lagring av värme eller kyla ur mark- eller vattenområde inte får förekomma utan tillstånd.

	hälsoskyddsföreskrifter.	
	Anläggning av markvärmeanläggningar (ytjordvärme, bergvärme, grundvattenvärme)	2S
	Anläggningar för lagring och/eller utvinning av värmeenergi från ytvatten kräver tillstånd av den kommunala nämnden för miljöfrågor.	16
	Ny etablering av anläggning för lagring av och utvinning av värmeenergi från berg, mark och vatten.	11S, 12S, 15S, 17S, 18S, 19S, 20S, 21S
	Ny anläggning för lagring och utvinning av värmeenergi eller kyla från berg, mark och vatten	13, 14
	Tillstånd enligt dessa skyddsföreskrifter krävs dock inte om värmepumpsanläggningen tillståndsprövats enligt miljöbalken eller enligt lokala hälsoskyddsföreskrifter	5
Anmälan	Befintlig anläggning för lagring och utvinning av värmeenergi eller kyla från berg, mark och vatten	13, 14
Övriga krav	Biocider får inte användas i värmepumps- eller kylanläggningar inom skyddsområdet.	5
	Värmepumpar och kylanläggningar ska vara så utrustade och få sådan tillsyn att eventuella läckage kan upptäckas och åtgärdas.	5
Borring i jord och berg		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Borring i jord och berg	11P, 12P
Tillstånd	Borring i jord och berg	11S, 12S
Uttag av vatten		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Uttag av vatten från berg eller jord samt andra typer av borringar som kan påverka vattentillgång/kvalitet.	7, 8
	Nya uttag av vatten från berg och mark.	22, 23
	Ny anläggning för uttag av vatten från berg och mark	13, 14
Anmälan	Befintlig anläggning för uttag av vatten från berg och mark.	13, 14

9.2 Skåne

Energianläggningar		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Anläggning av markvärmeanläggningar (ytjordvärme, bergvärme, grundvattenvärme)	24P, 25, 27, 30, 32P, 44P
	Anläggningar för utvinning av värmeenergi respektive kyla ur jord, berg och grundvatten.	43P
	Anläggning av nya markvärmeanläggningar (ytjordvärme, bergvärme, grundvattenvärme)	26P, 28, 29P, 37P
	Nya anläggningar för utvinning av värme ur mark, berg, grund- och ytvatten eller för energilagring.	41P
	Anläggning av nya markvärmeanläggningar (ytjordvärme-, bergvärme-, eller vattenvärmesystem)	42P
	Anläggning av nya markvärmeanläggningar (ytjordsvärme, bergvärme, och grundvattenvärmesystem med återföring av returvatten).	31P, 33P, 34P, 35P
	Installation av nya anläggningar för lagring av och utvinning av värmeenergi ur berg och grundvatten.	36
Tillstånd	Anläggning av markvärmeanläggningar	24S, 29 (s), 32S
	Markvärmeanläggningar (ytjordvärme, bergvärme, grundvattenvärme) eller värme-/kyllager i grundvatten	42 (s)
	Anläggning av nya markvärmeanläggningar (ytjord, bergvärme, grundvattenvärme)	26(s), 37S, 40, 44S
	Anläggning av ny mark-, berg- och grundvattenvärmeanläggning.	38, 39, 45
	Anläggningar för utvinning av värmeenergi respektive kyla ur berg och grundvatten	43(s)
	Nya anläggningar för utvinning av värme ur mark, berg, grund- och ytvatten eller för energilagring.	41 (s)
	Anläggning av nya markvärmeanläggningar (ytjordsvärme, bergvärme, och grundvattenvärmesystem med återföring av returvatten).	31(s), 33S, 34S, 35S
	Inställning av nya anläggningar för lagring av och utvinning av värmeenergi ur jord .	36
Ändring av befintlig anläggning	38, 39, 45	

	Etablering av anläggningar för värmeuttag från Vittsjön eller dess botten.	26 (s) ³⁰⁸
Övriga krav	Anläggningar får endast anordnas för värmeförsörjning för en- och tvåfamiljsfastigheters värmebehov.	31(s)
	Uttag av värme från sjön eller dess botten får ej ske med system där glykoler används som värmebärare.	26 (s) ³⁰⁹
Värmelager eller/och kylager i grundvatten		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Anläggning av värme- eller kylager (stod eg. kylalager) i grundvatten	30
	Anläggning av värmelager i mark eller grundvatten	37P
	Värmelager i grundvatten får inte förekomma.	24P
	Anläggning av värmelager i grundvatten.	25, 26P, 27, 28, 32P
	Anläggning av värmelager i grundvatten med högre temperatur än 20 grader C.	38, 39, 45
Tillstånd	Värme- eller kylager i grundvatten	42 (s)
Övrigt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Vätskor som kan skada vattnet vid utläckage får inte användas i slangsystem.	31(s), 41(s)
Tillstånd	För brunnsborrning för vattenförsörjning som inte ingår i den kommunala vattenförsörjningen krävs tillstånd av kommunens nämnd för miljöfrågor.	41P
Övriga krav	Befintliga slangsystem skall skyltas eller markeras tydligt.	31 (s)
	För att undvika sammanblandning av grundvatten från olika nivåer tätas djupa borrhål för befintliga energianläggningar genom Ramlösa Hälsobrunns försorg.	36
	Anläggningar skall utföras med bästa tillgängliga teknik och miljöhänsyn. Vid borrning av brunn för kommunal vattenförsörjning eller energiändamål skall tätande dukar användas under maskinen för att förhindra läckage till grundvattenmagasinet. Saneringsutrustning ska alltid finnas tillgänglig under borrhinsarbetena.	40, 44S ³¹⁰ Liknande bestämmelser återfinns också under rubriken "brunnar".

³⁰⁸ Föreskriften återfanns under rubriken "verksamheter på och i Vittsjön"

³⁰⁹ Samma som not 308.

³¹⁰ I föreskriften nämns inte kommunal vattenförsörjning utan endast energiändamål.

9.3 Dalarna

Energianläggningar		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Markvärmeanläggningar (ytjordvärme, bergvärme, grundvattenvärme) eller kylanläggning för utvinning av värme eller kyla ur mark får ej förekomma.	46
	Anläggning av markvärmeanläggningar(ytjordvärme, bergvärme, grundvattenvärme) eller kylanläggning för utvinning av värme eller kyla ur mark.	51P
	Anläggning av värmepump eller kylanläggning för utvinning av värme eller kyla ur mark, ytvatten eller grundvatten.	47P, 48P, 49P
	Anläggning för lagring av och utvinning av värme eller kyla ur berg, jord och vatten eller genom uttag av vatten från berg och jord.	52P, 53P, 54P, 55P
Tillstånd	Anläggning av markvärmeanläggningar	47, 48, 49
	Anläggning av markvärmeanläggningar(ytjordvärme, bergvärme, grundvattenvärme) eller kylanläggning för utvinning av värme eller kyla ur mark.	51S
	Anläggning av värmepump eller kylanläggning för utvinning av värme eller kyla ur mark, ytvatten eller grundvatten.	47S, 48S, 49S, 50
	Anläggning för lagring av och utvinning av värme eller kyla ur berg, jord och vatten eller genom uttag av vatten från berg och jord.	52S, 53S, 54S, 55S
Anmälan	Anläggning av markvärmeanläggningar	51
Värmelager eller/och kylager i grundvatten		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Värmelager i grundvatten får ej förekomma.	46, 51P
	Anläggning av värmelager i grundvatten.	47P, 48P, 49P, 50
	Anläggning av värmelager i grundvatten med högre temperatur än ca 20 grader C.	47S, 48S, 49S, 51S.

10. Miljöfarlig eller industriell verksamhet

10.1 Västra Götaland

Miljöfarlig verksamhet

Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Etablering av miljöfarlig, industriell verksamhet. Undantag kan dock ske för vissa verksamheter efter särskild prövning av Tekniska myndighetsnämnden.	2S
	Etablering av miljöfarlig verksamhet som innebär risk för förorening av yt- eller grundvatten .	1
	Etablering av övriga verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt MB och som innebär risk för förorening av grundvatten.	10P
	Etablering av sådan miljöfarlig verksamhet som innebär risk för förorening av yt- eller grundvatten, och som inte regleras i någon föreskrift ovan.	11P, 12P, 15P, 17P, 18P, 19P, 20P
Tillstånd	Anläggning av miljöfarlig verksamhet betecknad med C i bilaga till förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.	5
	Etablering av miljöfarlig verksamhet som är anmälningspliktig enligt MB .	10S
	Etablering av verksamhet som enligt MB är anmälningspliktig och som innebär risk för förorening av yt- eller grundvatten, och som inte regleras i någon föreskrift ovan.	11S, 12S, 15S, 17S, 18S, 19S, 20S
Övriga krav	För befintlig verksamhet gäller att hantering, lagring och användning av miljöfarliga ämnen inte får ske på sådant sätt att det föreligger risk att yt- och grundvatten förorenas. Upplag och deponering av material och produkter, som kan skada vattentäkten får inte förekomma.	2S
	Vid nyetablering av miljöfarlig verksamhet betecknad med A, B eller C i bilaga till förordningen om miljöfarlig verksamhet skall en bedömning av släckvattenmängder som krävs av att bekämpa eventuell en brand vid verksamheten och särskilda föroreningar som kan finnas i släckvattnet redovisas. Verksamheten skall utformas på ett sådant sätt att utsläpp av förorenat släckvatten till Göta älv förhindras.	5
Industriell verksamhet		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Etablering av industriell verksamhet.	9P
Tillstånd	Etablering av industriell verksamhet.	4, 9S
Övriga krav	För befintlig industriell verksamhet gäller för hantering av kemikalier föreskrifterna enligt punkt a. ovan i tillämpliga delar. För avloppsledningar och avfall gäller föreskrifterna enligt punkt d. ovan.	4
	För befintlig verksamhet gäller föreskrifterna om kemikalier i tillämpliga delar.	9S

Övrig verksamhet		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Etablering av verksamhet om risk för förorening av yt- eller grundvatten föreligger, t ex vid en brand.	6, 7, 8
	Etablering av sådan verksamhet som innebär risk för förorening av yt- eller grundvatten kräver tillstånd av Miljö- och bygglövsnämnden i Härryda kommun.	13, 14

10.2 Skåne

Miljöfarlig verksamhet		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Nytablering av miljöfarlig verksamhet som innebär risk för förorening av yt- och grundvatten.	37P, 42P ³¹¹ , 44P
	Nytablering av verksamhet som är anmälningspliktig enligt bilaga till förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och som innebär risk för förorening av yt- och grundvatten.	40P
Tillstånd	Nytablering av miljöfarlig verksamhet.	33, 34, 35
	Nytablering av miljöfarlig verksamhet som innebär risk för förorening av yt- och grundvatten.	37S, 44S
	Nytablering av verksamhet som är anmälningspliktig enligt bilaga till förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och som innebär risk för förorening av yt- och grundvatten.	40S
	Nytablering och ändring av verksamhet, som är anmälningspliktig enligt bilaga till förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och som inte regleras under någon annan punkt i dessa skyddsföreskrifter.	38, 39, 42 (s), 45
Anmälan	Nytablering av miljöfarlig verksamhet som inte är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt 9 kap MB och förordning 1998:899 om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.	36
Övriga krav	För nytablering eller ändring av verksamheter som är anmälningspliktiga enligt bilagan i förordningen (SFS 1998:899) om miljöfarlig verksamhet skall vattenskyddet beaktas.	31
Industriell verksamhet		
Typ av	Vad regleras	Vilka

³¹¹ I föreskriften stod industriell verksamhet istället för miljöfarlig. Rubriken till föreskriften var dock miljöfarlig verksamhet.

krav		beslut
Förbud	Etablering av industriell verksamhet	25, 26P, 27, 28, 30
	Nytablering av industriell verksamhet	24P, 29P
Tillstånd	Etablering av industriell verksamhet	26 (s)
	Nytablering av industriell verksamhet	32
	Nytablering av industriell verksamhet som inte är tillståndspliktig enligt MB	24S
Övriga krav	För befintlig industriell verksamhet får miljönämnden föreskriva särskilda regler för skydd av grundvattnet	29 (s)
	För befintlig industriell verksamhet gäller för hantering, lagring och användning av kemikalier samma föreskrifter som vid användning av petroleumprodukter enligt § 2 a ovan.	24
Kemikalihantering		
Tillstånd	Yrkesmässig försäljning och överlåtelse av märkningspliktiga kemiska produkter.	45
Anmälan	Förvaring av märkningspliktiga kemiska produkter, utöver vad som krävs för fastigheternas normala nyttjande.	38, 39, 42 (s), 45

10.3 Dalarna

Industriell verksamhet		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Industriell verksamhet får ej förekomma.	46
	Etablering av industriell verksamhet.	47P, 48P, 49P, 51P
Tillstånd	Etablering av industriell verksamhet.	47S, 48S, 49S, 50, 51S
Övriga krav	För befintlig industriell verksamhet, gäller för hantering, lagring och användning av kemikalier föreskrifterna enligt punkt a) ovan i tillämpliga delar. Spillvattenledningar skall inspekteras regelbundet. Otäta ledningar skall snarast läggas om eller renoveras. Deponering och upplag får ej förekomma. För utsläpp av spillvatten gäller föreskrifterna enligt punkt d) ovan i tillämpliga delar.	47, 48

11. Övrig verksamhet

11.1 Västra Götaland

(Båt)Trafik m.m.		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Användning av motorbåtar eller andra farkoster med förbränningsmotorer och körning av motorfordon på isbelagd vattentäkt. Förbudet gäller inte vattentäktens huvudman vid drift- och underhållsarbeten.	1
	Flygplan får inte förekomma på vattentäkten.	1
	All privat trafik med motordrivna fartyg med undantag för motorbåt med högst 6hk (4,4 kW) motoreffekt. Förbudet gäller också sjöflygplan och fordonstrafik på is. Förbudet gäller ej motorbåtar som används av fisketillsynsmän, polis eller räddningstjänsten i deras tjänsteutövning. Förbudet gäller ej heller motorbåtar som dels används vid utmärkning av naturreservatet Börs flåg, dels av myndighet vid provtagning för vattenanalyser.	2P
	Trafik med bensin- eller dieseldrivna fordon på isbelagd sjö samt sjöflyg. Bensindrivna båtmotorer som används för framdrivning får inte vara av tvåtaktstyp.	16 ³¹²
	Utsläpp av ballastvatten som kan vara mikrobiologiskt eller kemiskt förorenat får inte släppas ut i Göta älv.	5 ³¹³
	Sanitetstankar på fartyg eller fritidsbåtar får inte tömmas till Göta älv.	5 ³¹⁴
	Allmän badplats får inte etableras. Badning av hästar och nötkreatur får inte ske i vattentäkten.	1
Tillstånd	Traktorkörning på is för skogsskötsel får endast ske efter särskilt tillstånd från nämnden	2P
Övriga krav	Lastning och lossning av fartyg får inte ske på sådant sätt att det finns risk för att Göta älv förorenas.	5 ³¹⁵
	Underhållsmuddring och underhåll av kajer och anläggningar i vatten får endast ske efter samråd med va-verket.	5 ³¹⁶

Verksamheter där hälso- eller miljöfarliga produkter hanteras (Göta Älv)		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut

³¹² Föreskriften återfanns under rubriken "för grund- eller ytvattnet skadliga ämnen".

³¹³ Föreskriften återfanns under rubriken "sjöfart".

³¹⁴ Samma som not 313.

³¹⁵ Samma som not 313.

³¹⁶ Samma som not 313.

Övriga krav	Vid verksamheter där hälso- och miljöfarliga produkter hanteras i mer än obetydlig omfattning gäller att: • Hantering utomhus av hälso- eller miljöfarliga produkter inte får ske annat än på tät, hårdgjord invallad yta försedd med tak. Invallningen skall rymma hela den hanterade volymen. För lagring av hälso- och miljöfarliga produkter i tankar och cisterner gäller punkten i 9 i skyddsföreskrifterna. • Dagvattenbrunnar skall vara utformade på ett sådant sätt att risken för föroreningsutsläpp till dagvatten minimeras. Täck-/skyddslock skall finnas tillgängliga för att det skall vara möjligt att snabbt förhindra att spill når dagvattennätet. En skyddszon med minst 2 m radie skall vara markerad mer varaktig färg. Inom denna skyddszon får inte fordon, material eller utrustning ställas upp. • Absorptionsmedel för uppsamling av spill av hälso- och miljöfarliga produkter skall finnas tillgängligt. • Beredskap skall finnas för hur man förhindrar att föroreningar från anläggningen når Göta älv. Det ålägger den som driver verksamhet att inom skyddsområdet informera anställda och andra som verkar vid anläggningen om företagets rutiner i händelse av olyckor. • I utrymmen där hälso- och miljöfarliga produkter hanteras får golvbrunnar inte finnas. • Inom verksamheter med omfattande tankbilsleveranser skall särskilt markerade körbanor finnas för tankbilar. Lastning och lossning får endast ske på lastning/lossningsplatta som avvattnas via dräneringsbrunn med möjlighet att stänga utloppet. Föreskriften gäller i tillämpliga delar även andra typer av bulkleveranser som lastning och lossning av järnvägsagnar.	5
Allmänna bestämmelser Göta Älv		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Övriga krav	Det åligger verksamhetsutövare och ägare av fastigheter att inom skyddsområdet där verksamhet bedrivs i tillräcklig omfattning informera nyttjare, anställda entreprenörer, hantverkare, transportörer och andra som anlitas för arbeten på eller leveranser till anläggningar eller fastigheter inom skyddsområdet om att särskilda vattenskyddsföreskrifter gäller inom området samt att kunna tillhandahålla skyddsföreskrifterna.	5
	Verksamhetsutövare inom skyddsområdet skall fortlöpande undersöka, bedöma och värdera de risker verksamheten kan utgöra för vattenkvaliteten i Göta älv. Undersökning, bedömning och värdering av risker skall bland annat omfatta risker för spill/utsläpp av hälso- eller miljöfarliga produkter samt risker för brand och möjligheter att förhindra utsläpp av släckvatten till Göta älv. Undersökning, bedömning och värdering av risker skall anpassas till verksamhetens art och omfattning. * (för sådana verksamheter som omfattas av förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll gäller bestämmelsen enbart i de delar som inte regleras genom förordningen).	5
	För verksamheter som är etablerade och förhållanden som råder då dessa skyddsföreskrifter träder i kraft får den lokala tillsynsmyndigheten vid tillståndsprövning och annan provning medge tidsbegränsade undantag. I beslut om tidsbegränsade undantag skall det anges när kraven i skyddsföreskrifterna skall uppfyllas fullt ut. (Under rubriken "tillsyn, information, undantag)	5

	Undantag från dessa skyddsföreskrifter kan om särskilda skäl föreligger och syftet med skyddsföreskrifterna inte motverkas medges av länsstyrelsen i Västra Götalands län. (Under rubriken "tillsyn, information, undantag)	5

Fordonstvätt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Fordonstvätt med avfettningemedel eller därmed liknande produkter	11P, 12P, 14, 15P, 17P, 18P, 19P, 20, 21P
	Fordonstvätt med avfettningemedel eller därmed liknande produkter på andra platser än som speciellt anordnas för detta ändamål.	10, 22 ³¹⁷ , 23 ³¹⁸
	Fordonstvätt med avfettningemedel eller därmed liknande produkter på platser som saknar avlopp anslutet till kommunalt reningsverk	13
Övriga krav	Tvätt av motorfordon, arbetsmaskiner, byggnader eller liknande, får endast ske med biologiskt nedbrytbart tvättmedel och om tvättvattnet infiltreras i marken.	1
	Tvätt av fordon, arbetsmaskiner och liknande får inte ske på ett sådant sätt att Göta älv förorenas av avfettningemedel, bilschampo eller liknande. Inom skyddsområdet får fordonstvätt med biologiskt nedbrytbara tvättmedel ske endast om tvättvattnet infiltreras i mark eller avleds till kommunens spillvattennät via av kommunen godkänd rening. Fordonstvätt med avfettningemedel får endast ske på spolplatta ansluten till en av kommunen godkänd rening. På hårdgjorda ytor anslutna till dagvattennätet får endast vatten användas vid fordonstvätt.	5
	Tvätt med kemiska produkter av byggnader och anläggningar får inte ske på ett sådant sätt att tvättvattnet avleds till Göta älv.	5 ³¹⁹

11.2 Skåne

Brunnar		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Anläggning av brunnar som ej avser kommunal vattenförsörjning	37P, 40P ³²⁰
	Anläggning av grävda eller borrarade brunnar för vattenuttag, som ej avser kommunal vattenförsörjning.	44P

³¹⁷ Endast fordonstvätt med "avfettningemedel", ej "därmed liknande produkter".

³¹⁸ Samma som not 269.

³¹⁹ Bestämmelsen stod under rubriken "Tvätt med kemiska produkter".

³²⁰ "Dricksvattenbrunnar" istället för enbart "brunnar".

Tillstånd	Vattentäkt får inte etableras utan tillstånd av miljönämnden.	43
Anmälan	Brunnar som inte används skall igenfyllas och göras obrukbara eller förses med låst lock på sätt och skall anmälas till miljönämnden.	42
Övriga krav	Brunnar, som är nedförda i grundvattenförande lager, får endast användas för vattentäktverksamhet. Brunnar som inte används skall proppas eller förses med lock på ett sådant sätt att läckage av ej önskvärt vatten till grundvattnet undviks	25, 26, 27, 28
	Brunnar som inte används skall pluggas eller förses med låst lock på sätt som kan godkännas av kommunens nämnd för miljöfrågor.	29
	Brunnar som utnyttjar grundvattenförande lager för uttag får endast användas för vattentäktverksamhet. Brunnar som inte används skall proppas eller förses med låst lock på sätt som kan godkännas av miljönämnden.	30
	Brunnar nedförda i grundvattenförande lager får endast användas för vattentäktverksamhet (dricksvattenuttag, grundvattenvärme eller liknande). Brunnar där det är risk för ytvattenedträngning och som inte används skall läggas igen.	33, 34, 35
	Brunnar nedförda i grundvattenförande berglager får endast användas för dricksvattenförsörjning och djurhållning. Brunnar som inte används skall proppas eller förses med lock på sådant sätt att läckage av inte önskvärt vatten till grundvattnet undviks eller sammanblandning av grundvatten från olika nivåer kan ske.	36
	Befintliga brunnar som ej används skall tätas permanent.	37S
	Befintliga brunnar, både grävda och borrhå, som ej används skall tätas permanent. Tätning av brunnar utförs av kommunen i samråd med fastighetsägaren.	44
	Vid borrning av brunn för kommunal vattenförsörjning skall tätande dukar användas under maskinen för att förhindra läckage till grundvattenmagasinet. Saneringsutrustning ska alltid finnas tillgänglig under borrhåarbetena.	37P, 40P ³²¹ , 44P
	Vid borrning av brunn för vattenförsörjning eller energiändamål skall tätande dukar användas under maskinen för att förhindra läckage till grundvattenmagasinet. Saneringsutrustning ska alltid finnas tillgänglig under borrhåarbetena.	37S, 40S, 44S

Motorbåtstrafik och camping		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Anordnande av tävlingar med motordrivna båtar och andra farkoster på Skeingesjön och Nybygdasjön.	31
	Användning av vattenskotrar, landning med amfibieflygplan och helikoptrar på Skeingesjön och Nybygdasjön.	31

³²¹ | föreskriften står "för kommunal verksamhet eller energiändamål".

	Utsläpp av ut toalettavlopp eller avfall i sjöar och vattendrag i skyddsområdet.	31
	Körning med motorfordon, motorcykel, moped eller liknande på isen.	26 (s) ³²²
Övriga krav	Båt som har toalett med direktutsläpp får inte förekomma, såvida inte toaletten görs obrukbar.	31
	Husvagnscamping är endast tillåten på, av kommunens nämnd för miljöfrågor, anvisad plats.	31
	Start och landning med sjöflyg får endast ske vid god sikt mellan soluppgång och solnedgång. Vid start och landning skall dessutom största försiktighet utvisas.	26 (s) ³²³
	Körning med motordrivna båtar får endast ske med iakttagande av största försiktighet.	26 (s) ³²⁴
	Ankring får ej ske närmare än 100 m från den markerade sjöledningen.	26 (s) ³²⁵
	Risken för spill av olje- och petroleumprodukter skall beaktas.	26 (s) ³²⁶
Vattenarbeten		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Tillstånd	Muddrings-, schaktnings-, pålnings- och fyllningsarbeten samt sprängning av berg i eller intill sjöar och vattendrag.	41(s)
Begravningsplats		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Anmälan	Utökning av begravningsområde för gravsättning av kista ska anmälas till miljönämnden	43P

³²² Föreskriften återfanns under rubriken "verksamheter på och i Vittsjön".

³²³ Samma som not 322.

³²⁴ Samma som not 322.

³²⁵ Samma som not 322.

³²⁶ Samma som not 322.

Fordonstvätt		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Förbud	Tvätt av motorfordon eller liknande.	26 (s) ³²⁷
Tillstånd	Anläggning av tvättanläggningar och bilvårdsanläggningar för kommersiellt bruk, t.ex. åkerier eller anläggningar som avser tvättning av fler fordon än vad som normalt nyttjas inom det enskilda jordbruket. För befintliga icke tillståndspliktiga anläggningar får kommunens nämnd för miljöfrågor meddela villkor.	31, 41
Övriga krav	Tvätt av motorfordon och maskiner får inte utföras på sådan plats där avrinning sker direkt till sjöar eller vattendrag eller där tvättvattnet infiltreras i genomsläppliga jordar.	31
Fordonstvätt under kategorin för "avledning av förorenat vatten"		
Typ av krav	Vad regleras	Vilka beslut
Övriga krav	Tvätt av motorfordon och maskiner får endast ske på hårdgjord yta med uppsamling till allmänt dagvattennät eller på vegetationstäckt yta.	29
	Tvätt av motorfordon eller maskiner får inte utföras på sådan plats där avrinningen infiltreras till mark eller dagvattensystem som infiltreras i marken.	30

³²⁷ Samma som not 322.

12. Lista över beslut

Nedan anges vilket nummer i bilagans tabeller som hör till vilket beslut om inrättat vattenskyddsområde. I studiens källförteckning återfinns diarienummer till samtliga beslut.

12.1 Västra Götaland

1. Tjörns kommun beslut om vattenskyddsområde för Tolleby vattentäkt
2. Stenungssunds kommun beslut om vattenskyddsområde för Stora Hällungen
3. Stenungssunds kommuns beslut om vattenskyddsområde för Grössbyn vattentäkt
4. Alingsås kommuns beslut om vattenskyddsområde för Ödenäs vattentäkt
5. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Göta Älv
6. Alingsås kommuns beslut om vattenskyddsområde för Sollebrunn vattentäkt
7. Alingsås kommuns beslut om vattenskyddsområde för Gräfsnäs vattentäkt
8. Alingsås kommuns beslut om vattenskyddsområde för Magra vattentäkt
9. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Jungs vattentäkt i Vara kommun
10. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Högsäter vattentäkt i Färgelanda kommun
11. Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Örby vattentäkt
12. Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Risäng vattentäkt
13. Härryda kommuns beslut om vattenskyddsområde för Hällingsjö vattentäkt
14. Härryda kommuns beslut om vattenskyddsområde för Rävlanda vattentäkt
15. Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Fåglaslätt vattentäkt
16. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Öresjö vattentäkt i Borås stad
17. Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Björketorp vattentäkt
18. Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Hyssna vattentäkt
19. Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Öxnevalla vattentäkt
20. Marks kommuns beslut om vattenskyddsområde för Sätilla vattentäkt
21. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Ramslätt vattentäkt i Mark kommun
22. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Remmenedals vattentäkt i Herrljunga kommun
23. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Källeryds vattentäkt i Herrljunga kommun

12.2 Skåne

24. Åstorps kommuns beslut om vattenskyddsområde för Kvidingefältets vattentäkt
Diarienummer
25. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Verum vattentäkt i Hässleholms kommun
26. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Vittsjö vattentäkt i Hässleholms kommun
27. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Farstorp vattentäkt i Hässleholms kommun
28. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Emmaljunga vattentäkt i Hässleholms kommun
29. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Tyringe vattentäkt i Hässleholms kommun
30. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Västra Torup vattentäkt i Hässleholms kommun

31. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Maglaröd vattentäkt, Skeingesjön, samt delar av Simontorpsåns avrinningsområde i Osby och Hässleholms kommun
32. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Klintarp vattentäkt i Klippans kommun
33. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Östra Klagstorp vattentäkt i Trelleborgs kommun
34. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för vattentäkten mellan Trelleborg och Fuglie i Trelleborgs kommun
35. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Västra Alstad vattentäkt i Trelleborgs kommun
Diarienummer
36. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Ramlösa hälsobrunns vattentäkt i Ramlösa, Helsingborgs kommun
37. Höörs kommuns beslut om vattenskyddsområde för Orup vattentäkt
38. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Lunnamöllan-Vallby vattentäkt i Simrishamns kommun
39. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Rörum vattentäkt i Simrishamns kommun
40. Höörs kommuns beslut om vattenskyddsområde för Tjörnarp vattentäkter
41. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Lönsboda och Tommaboda vattentäkter i Osby kommun
42. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Ignaberga vattentäkter i Hässleholms kommun
43. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Hörby vattentäkt i Hörby kommun
44. Höörs kommuns beslut om vattenskyddsområde för Ormanäs vattentäkt
45. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Listarum vattentäkt i Simrishamns kommun

12.3 Dalarna

46. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Boda vattentäkt i Rättviks kommun
47. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Germundsbo vattentäkt i Avesta kommun
48. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Brunnbäck vattentäkt i Avesta kommun
49. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för By vattentäkt i Avesta kommun
50. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Risa vattentäkt i Mora kommun
51. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Målarkällan vid Västanå vattentäkt i Rättvik kommun
52. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Källbäcken, Björbo vattentäkt i Gagnef kommun
53. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Enviksbyn vattentäkt i Falu kommun
54. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Fiskarheden vattentäkt i Malung kommun
55. Länsstyrelsens beslut om vattenskyddsområde för Sångån vattentäkt i Gagnef och Leksands kommuner

Bilaga. 2

Kommun	Beslut nummer	Petroleumprodukter		Bekämpningsmedel		Växtnäringsämnen	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Tjörn	1	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Göteborg	5	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Vara	9	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Färgelanda	10	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Borås	16	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Stenungssund	2	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	3	Ja	Nej	Nej	-	Nej	-
Härryda	13	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	14	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Herrljunga	22	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	23	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Alingsås	4	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
	6	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	7	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	8	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Mark	11	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	12	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	15	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	17	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	18	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	19	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	20	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
21	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	

Kommun	Beslut nummer	Petroleumprodukter		Bekämpningsmedel		Växtnäringsämnen	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Åstorp mfl	24	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Klippan	32	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
Helsingborg	36	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Hörby	43	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Osby	31	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	41	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Trelleborg	33	Ja	Nej	Ja	Nej	Nej	-
	34	Ja	Nej	Ja	Nej	Nej	-
	35	Ja	Nej	Ja	Nej	Nej	-
Simrishamn	38	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	39	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	45	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Höör	37	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	40	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	44	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Hässleholm	25	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	26	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	27	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	28	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	29	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	30	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
	42	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Mora	50	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Falun	53	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Malung-Sälen	54	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja

Kommun	Beslut nummer	Petroleumprodukter		Bekämpningsmedel		Växtnäringsämnen	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Rättvik	46	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	51	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Gagnef	52	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	55	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Avesta	47	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	48	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	49	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Summa		55/55	2/55	54/55	32/54	51/55	19/51

Kommun	Beslut nummer	Infiltration och utsläpp av avloppsvatten		Avfall		Timmerupplag	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Tjörn	1	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Göteborg	5	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Vara	9	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Färgelanda	10	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Borås	16	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Stenungssund	2	Ja	Nej	Nej	-	Ja	Ja
	3	Nej	-	Nej	-	Nej	-
Härryda	13	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	14	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Herrljunga	22	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	23	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Alingsås	4	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	6	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
	7	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
	8	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
Mark	11	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	12	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	15	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	17	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	18	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	19	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	20	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
21	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	

Kommun	Beslut nummer	Infiltration och utsläpp av avloppsvatten		Avfall		Timmerupplag	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Åstorp mfl	24	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Klippan	32	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Helsingborg	36	Ja	Nej	Ja	Ja	Nej	-
Hörby	43	Nej	-	Ja	Nej	Nej	-
Osby	31	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
	41	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
Trelleborg	33	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
	34	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
	35	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
Simrishamn	38	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	39	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	45	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Höör	37	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	40	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	44	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Hässleholm	25	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	26	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	27	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	28	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	29	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	30	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	42	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Mora	50	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Falun	53	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Malung-Sälen	54	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej

Kommun	Beslut nummer	Infiltration och utsläpp av avloppsvatten		Avfall		Timmerupplag	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Rättvik	46	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	51	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Gagnef	52	Ja	Nej	Nej	-	Ja	Nej
	55	Ja	Nej	Nej	-	Ja	Nej
Avesta	47	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	48	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	49	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Summa		53/55	22/53	51/55	48/51	52/55	21/52

Kommun	Beslut nummer	Täktverksamhet		Upplag av asfalt, oljegrus och vägsalt		Spridning av vägsalt	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Tjörn	1	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
Göteborg	5	Nej	-	Ja	Nej	Nej	-
Vara	9	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Färgelanda	10	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-
Borås	16	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Stenungssund	2	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-
	3	Nej	-	Nej	-	Nej	-
Härryda	13	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	14	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Herrljunga	22	Ja	Nej	Ja	Ja	Nej	-
	23	Ja	Nej	Ja	Ja	Nej	-
Alingsås	4	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	6	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	7	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	8	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
Mark	11	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-
	12	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-
	15	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-
	17	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-
	18	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-
	19	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-
	20	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-
21	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-	

Kommun	Beslut nummer	Täktverksamhet		Upplag av asfalt, oljegrus och vägsalt		Spridning av vägsalt	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Åstorp mfl	24	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Klippan	32	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
Helsingborg	36	Nej	-	Ja	Nej	Nej	-
Hörby	43	Ja	Nej	Ja	Nej	Nej	-
Osby	31	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja
	41	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
Trelleborg	33	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
	34	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
	35	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Ja
Simrishamn	38	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	39	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	45	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Höör	37	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	40	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
	44	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Hässleholm	25	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
	26	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
	27	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
	28	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
	29	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej
	30	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	42	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja
Mora	50	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
Falun	53	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-
Malung-Sälén	54	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	-

Kommun	Beslut nummer	Täktverksamhet		Upplag av asfalt, oljegrus och vägsalt		Spridning av vägsalt	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Rättvik	46	Ja	Nej	Ja	Ja	Ja	Nej
	51	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Gagnef	52	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
	55	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
Avesta	47	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	48	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
	49	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Summa		52/55	28/52	54/55	35/54	37/55	17/37

Kommun	Beslut nummer	Energianläggningar		Miljöfarlig verksamhet	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Tjörn	1	Ja	Nej	Ja	Ja
Göteborg	5	Ja	Nej	Ja	Nej
Vara	9	Ja	Nej	Nej	-
Färgelanda	10	Ja	Nej	Ja	Ja
Borås	16	Ja	Nej	Nej	-
Stenungssund	2	Ja	Nej	Ja	Ja
	3	Nej	-	Nej	-
Härryda	13	Ja	Nej	Nej	-
	14	Ja	Nej	Nej	-
Herrljunga	22	Ja	Nej	Nej	-
	23	Ja	Nej	Nej	-
Alingsås	4	Ja	Nej	Nej	-
	6	Ja	Nej	Nej	-
	7	Ja	Nej	Nej	-
	8	Ja	Nej	Nej	-
Mark	11	Ja	Nej	Ja	Ja
	12	Ja	Nej	Ja	Ja
	15	Ja	Nej	Ja	Ja
	17	Ja	Nej	Ja	Ja
	18	Ja	Nej	Ja	Ja
	19	Ja	Nej	Ja	Ja
	20	Ja	Nej	Ja	Ja
21	Ja	Nej	Nej	-	

Kommun	Beslut nummer	Energianläggningar		Miljöfarlig verksamhet	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Åstorp mfl	24	Ja	Nej	Nej	-
Klippan	32	Ja	Nej	Nej	-
Helsingborg	36	Ja	Nej	Ja	Nej
Hörby	43	Ja	Nej	Nej	-
Osby	31	Ja	Nej	Ja	Nej
	41	Ja	Nej	Nej	-
Trelleborg	33	Ja	Nej	Ja	Nej
	34	Ja	Nej	Ja	Nej
	35	Ja	Nej	Ja	Nej
Simrishamn	38	Ja	Nej	Ja	Nej
	39	Ja	Nej	Ja	Nej
	45	Ja	Nej	Ja	Nej
Höör	37	Ja	Nej	Ja	Ja
	40	Ja	Nej	Ja	Nej
	44	Ja	Nej	Ja	Ja
Hässleholm	25	Ja	Nej	Nej	-
	26	Ja	Nej	Nej	-
	27	Ja	Nej	Nej	-
	28	Ja	Nej	Nej	-
	29	Ja	Nej	Nej	-
	30	Ja	Nej	Nej	-
	42	Ja	Nej	Ja	Ja
Mora	50	Ja	Nej	Nej	-
Falun	53	Ja	Ja	Nej	-
Malung-Sälen	54	Ja	Ja	Nej	-

Kommun	Beslut nummer	Energianläggningar		Miljöfarlig verksamhet	
		Har föreskrift	Följer NVV	Har föreskrift	Följer NVV
Rättvik	46	Ja	Ja	Nej	-
	51	Ja	Nej	Nej	-
Gagnef	52	Ja	Ja	Nej	-
	55	Ja	Ja	Nej	-
Avesta	47	Ja	Nej	Nej	-
	48	Ja	Nej	Nej	-
	49	Ja	Nej	Nej	-
Summa		54/55	5/54	23/55	13/23

Bilaga. 3

Enkätfrågor rörande processen vid inrättandet eller uppdateringen av vattenskyddsområdet

Frågor om vattenskyddsområdet

1. Vad är det för typ av vattentäkt?

- Grundvatten
- Ytvatten
- Konstjord infiltration
- Inducerad infiltration

2. Hur många personer eller personekvivalenter försörjs av vattentäkten?

Frågor om processen

3. Vem var sökande i ärendet?

4. Avsåg ärendet att etablera ett nytt vattenskyddsområde eller att uppdatera ett äldre vattenskyddsområde?

5. Hur lång tid tog det från att arbetet med inrättandet/uppdateringen av vattenskyddsområdet initierades, till det att ett beslut fattades?

6. Omfattades det flera vattenskyddsområden i processen, det vill säga inrättades eller uppdaterades det flera vattenskyddsområden samtidigt? (om nej, gå vidare till fråga 7)

6.1 Om ja, hur många vattenskyddsområden omfattades i processen?

6.2 Vilken betydelse 1-5 hade det för processens effektivitet (snabbhet)? (1 = ingen betydelse 5 = mycket stor betydelse)

6.3 Vilken betydelse 1-5 hade det för kvaliteten på vattenskyddsområdet och dess föreskrifter? (1 = ingen betydelse 5 = mycket stor betydelse)

7. Hur upplevde Ni processens effektivitet (snabbhet)?

- långsam
- medel
- snabb

7.1 Om processen tog lång tid, kan Ni se några fördelar respektive nackdelar med tidsutdräkten?

8. I vilken utsträckning 1-5 har samarbete skett med tillsynsmyndigheten för vattenskyddsområdet under processen? (1 = Samarbete har inte alls skett 5 = Samarbete har skett i mycket stor utsträckning)

9. Hur är Er bedömning i efterhand – i vilken utsträckning 1-5 skulle det ha varit bra med mer samarbete? (1 = mer samarbete hade behövts 5 =Mer samarbete behövdes inte alls)

Överklaganden och ersättning

10. Har beslutet om inrättandet/uppdateringen av vattenskyddsområdet eller dess föreskrifter överklagats? (Om nej, gå vidare till fråga 11.)

10.1 Om ja, hur många överklaganden har kommit in?

10.2 Vilken var högsta beslutande instans i det/de ärendena? (kan vara flera)

10.3 Finns det pågående processer i högre rätt?

11. Har ersättning yrkats enligt 31 kap MB?(Om nej, gå vidare till fråga 12.)

11.1 Om ja, hur många har ansökt om ersättning?

11.2 Om ja, hur många har fått ersättning utbetald?

11.3 Har beslut om ersättning överklagats?

11.3.1 Om ja, vilken var högsta beslutande instans?

11.4 Finns det pågående processer om ersättning?

Resultatet av processen

12. Upplever Ni att processen ledde till ett bra vattenskyddsområde 1-5 vad gäller följande faktorer: (1 = inte bra alls 5 = mycket bra)

- Kostnaderna
- Processens längd
- Förståelse från berörd allmänhet
- Förståelse från berörda sakägare
- Förståelse från VA-kollektivet
- Förståelse från berörda politiker
- Tillsynsmyndigheternas möjligheter att tillämpa föreskrifterna för vattenskyddsområdet
- Skyddet av den aktuella vattenresursen

Sammanfattande bedömning

13. Kan Ni nämna tre framgångsfaktorer för arbetet med processen och dess resultat?

14. Om man vänder på det, kan Ni nämna tre faktorer som bidragit till att arbetet med processen eller resultatet blev mindre framgångsrikt i något avseende?

Övrigt

15. Har Ni några övriga kommentarer eller synpunkter på enkäten, frågornas innehåll eller utformning?

Bilaga. 4

Enkätfrågor rörande tillsyn och tillämpning av föreskrifterna för vattenskyddsområdet.

Föreskrifternas utformning

1. På en skala från 1-5 hur anser Ni att föreskrifterna för vattenskyddsområdet har varit att tillämpa? (1 = mycket svåra 5 = mycket lätta)

Reglerade verksamheter

2. Är det någon verksamhet eller verksamheter som har varit mer arbetskrävande än övriga? (om nej, gå vidare till fråga 3)

2.1 Om ja, vilken verksamhet eller verksamheter?

2.2 Om, ja på vilket sätt har verksamheten eller verksamheterna ifråga varit mer arbetskrävande?

Tillsyn

3. Har det bedrivits någon tillsyn inom det aktuella vattenskyddsområdet?

3.1 Om ja, vilka åtgärder har vidtagits?

3.2 Om nej, varför har ingen tillsyn bedrivits?

Dispenser

4. Har det ansökts om dispens från något förbud inom vattenskyddsområdet? (Om nej, gå vidare till fråga 5.)

4.1 Om ja, hur många ansökningar har kommit in?

4.2 Hur många ansökningar om dispens har beviljats?

4.3 Hur många ansökningar om dispens har avslagits?

4.4 Har beslut om beviljande av dispensansökan, alternativt avslag av dispensansökan överklagats?

4.4.1 Om ja, hur många ärenden har överklagats?

4.4.2 Vilken var högsta beslutande instans i det/de ärendena? (Kan vara flera)

Tillstånd

5. Om tillståndskrav finns i föreskrifterna för vattenskyddsområdet har det ansökts om tillstånd? (Om nej, gå vidare till fråga 6.)

5.1 Om ja, hur många ansökningar har kommit in?

5.2 Hur många ansökningar om tillstånd har avslagits?

5.3 Har beslut rörande beviljande eller avslag av tillståndsansökan överklagats?

5.3.1 Om ja, hur många ärenden har överklagats?

5.3.2 Vilken var högsta beslutande instans i det/de ärendena? (Kan vara flera)

Efterlevnad

6. Har föreskrifterna efterlevts eller har överträdelser skett?

6.1 Om överträdelser har skett, vad bestod de i?

6.2 Om föreskrifterna har överträtts, vilka åtgärder har då vidtagits?

6.3 Om förelägganden eller förbud har meddelats, har något sådant beslut överklagats?

6.3.1 Om ja, hur många sådana beslut har överklagats?

6.3.2 Vilken var högsta beslutande instans i det/de ärendena? (Kan vara flera)

Övrigt

7. Har Ni några övriga kommentarer eller synpunkter på enkäten, frågornas innehåll eller utformning?

Bilaga. 5

Regeringsbeslut rörande enbart avgränsningar

M2002/2170/F/M Hagbyån

M 2004/408/F/M Östra Klagstorp (avslag)

M2004/467/F/M "Fuglie" (avslag)

M2005/3929/F/M Lunnamöllan-Vallby (avslag)

M2005/3844/F/M Getinge-Lassared (avslag)

M2005/3708/F/M Tisaren (beslutet upphävdes på grund av underlaget för avgränsningen)

M2005/3843/F/M Söndrum (avslag)

M2006/2324/F/M Lindbyformationen m.fl. (delvis bifall)

M2007/3546/F/M Skällinge (avslag)

M2009/3619/F/M Köperödssjöarna (delvis bifall)

M2009/1847/F/M Botten m.fl. (avslag)

Regeringsbeslut rörande avgränsningar och föreskrifter m.m.

M2003/1070/F/M Klintarp (väghållning, skogsbruk, industriell verksamhet, administration rörande tillstånd och avgränsning) (delvis bifall)

M2004/737/F/M Ramlösa (bekämpningsmedel och avgränsning) (avslag)

M2005/5265/F/M Tönnersjö (bekämpningsmedel och avgränsning) (avslag)

M2005/4113/F/M Rörum (miljöfarlig verksamhet och avgränsning) (avslag)

M2006/3473/F/M Hallabro m.fl. (laga ordning och avgränsning) (avslag)

M2006/5205/F/M Ignaberga (bekämpningsmedel, väghållning, miljöfarlig verksamhet och avgränsning) (delvis bifall)

M2007/2119/F/M Skeppsås (administration och kostnader för tillståndsprövning och avgränsning) (avslag)

M2007/3213/F/M Stora Neden-Mäsen (växtnäring, och avgränsning) (avslag)

M2008/1039/F/M Långasjön (bekämpningsmedel, växtnäring, skogsbruk och avgränsning) (delvis bifall)

M2009/4239/F/M Bergaåsen (bekämpningsmedel, växtnäring, djurhållning, skogsbruk, avlopp, husbehovstäkt, enskild vattentäkt och avgränsning) (avslag)

M2009/205/F/M Östra Mälaren (vattenbruk, bekämpningsmedel, laga ordning, möjligheten att föreskriva om övergångstid för föreskrifterna och avgränsning) (avslag)

M2010/2440/F/M Grönsta (växtnäring, markarbete) (avslag)

M2010/2759/F/M Björketorp (bekämpningsmedel, växtnäring, djurhållning, markarbete och avgränsning) (avslag)

Regeringsbeslut rörande föreskrifter

M2003/3542/F/M Västra Torup (väghållning) (bifall)

M2004/561/F/M och M2004/836/F/M Malmsjöåsen (väghållning, täktverksamhet) (beslutet upphävdes och återförvisades till kommunen på grund av en otydlighet i föreskrifterna)

M2005/482/F/M Spexhultasjön (båttrafik, djurhållning, plöjning, skogsbruk) (delvis bifall)

M2006/2382/F/M Lönsboda och Tommaboda (växtnäring) (delvis bifall)

M2007/2819/F/M Veinge (väghållning och transport av farligt gods) (delvis bifall)

M2007/2820/F/M Skogaby (väghållning och transport av farligt gods) (delvis bifall)

M2009/95/F/M Bista och Jägarbacken (dagvattenhantering, uppställning av fordon) (avslag)

Övriga regeringsbeslut

M2001/1452/F/M Vänge (VL) (beslutet upphävdes på grund av otydligheter i föreskrifterna)

M2001/2137/Na Venngarn (VL) (avslag)

M2001/1557/F/M Ramstalund (VL) (beslutet upphävdes på grund av otydligheter i föreskrifterna)

M2002/2538/Na Älmsta (VL) (avslag)

M2003/867/F/M Gimo (VL) (beslutet upphävdes på grund av otydligheter i föreskrifterna)

M2004/778/F/M Risa (beslut om inhibition på grund av oklarheter och brister i utredningen)

M2004/2637/F/M Vadet (anmodan om anläggning av tröskel) (avslag, frågan kunde inte prövas inom ramen för inrättande av vattenskyddsområde)

M2004/986/F/M Vindelälvsåsen (Talan om upphävande av beslut, även talerätt) (avslag)

M2007/4829/F/M Gimo (intermistiskt förbud) (avgränsning, laga ordning, bekämpningsmedel) (delvis bifall)

M2009/3950/F/M Stockamöllan (avvisades på grund av bristande talerätt)

M2009/3949/F/M Hurva (avvisades på grund av bristande talerätt)

M2009/2552/F/M Jukkasjärvi (intermistiskt förbud) (avvisades på grund av bristande talerätt)

M2009/4263/F/M Skegrie och Smygehamn (avvisades på grund av bristande talerätt)

M2009/2664/F/M Kuttainen (intermistiskt förbud och laga ordning) (avslag)

M2009/2662/F/M Vassijaure (intermistiskt förbud) (åtgärder på järnväg) (delvis bifall)

M2009/2663/F/M Rensjön (intermistiskt förbud) (åtgärder på järnväg) (delvis bifall)